

Tom Smidth

Nye noveller

forlaget Laanshøj

TOM SMIDTH

Nye noveller

*Redigeret og udgivet med forord,
biografi og bibliografi af*

Henning Smidth

2022

forlaget Laanshøj

1. e-bogsudgave

Format: EPUB 3.0

© 2022 Tom Smidth,
forlaget Laanshøj, Kirke Værløse

ISBN 9788794037112

INDHOLD

Forord

Ad den gamle vej

Den afbrudte spådom

En aften...

Afviseren

Alfen

Den allersidste

Det befriende mirakel

En begivenhedsrig dag

Begrænsning

Blikstille

Dobbeltgængereren

Dårskabens hus

En af faget

En ikke alt for traditionel historie

Engen

Erindringens spejle

Finsk påske

Den gale på Salmis

Grand guignol i Griffenfeldsgade

 Grand guignol i Griffenfeldsgade

 Under dobbelt ild

 Solo for fagot

 Ericas fødselsdagsfest

Halvtolv

Henrettelsen

Hos portneren
Højsommer
Josepha sværmer
 Josepha sværmer
 Bedstemor går i byen
 Storbyens herligheder
En kvindelig gåde
København – Nibe, til lands og til vands
Lyngbys Minde
 Et middagsmåltid
 Aften
 Gratiernes tal er tre
Marens hjemmebesøg i Højballerup
Maskinen
Mettes cirkusdebut
Monsieur Chose
Mr. Tamerlan
Mysteriet om kaptajn Saval
Det natlige møde
Niøjen
Papegøjen
»Rusalka«
Sadie o'Flaherty...
Skuespillerinden
Den sunkne stad
Sæbebobler
Tidligt møde
Det tidløses rige
De to spahier
Uhyrerne

Usynlige lænker
Den utilfredse, hvide mand
En ven
Virkning fra det fjerne

Biografi

Bibliografi

FORORD

I sit relativt korte liv udgav Tom Smidth (1887-1942) fire prosaværker i bogform: *Novellesamlingen*: **Finmark** 1923 og *romanerne*: **Profeten Grootemann** 1926, **Excelsior** 1928 og **Hvor Oprør avles** 1935.

Udover disse bøger publicerede Tom Smidth i årene 1925-1942 en lang række noveller og andre prosatekster i de litterære tidsskrifter: **Klinte**, **Ung dansk Litteratur**, **Vild Hvede** og **Hvid Vinter** og i aviserne: **Aarhus Stiftstidende** og **Politiken**. Nogle af hans længere noveller blev oplæst i Statsradiofonien af ham selv og kan derfor også betragtes som offentliggjorte.

I 2020 udgav *forlaget Laanshøj* samtlige skønlitterære, *offentliggjorte* prosatekster af Tom Smidth med undtagelse af dem, der var trykt i ovennævnte fire bøger, som e-bog; medens den trykte udgave udkom på forlaget *BoD – Books on Demand GmbH, København* samme år. Begge disse udgivelser havde titlen: **Noveller**.

Nærværende udgave har titlen: **Nye noveller** – måske havde titlen Gamle noveller eller Utrykte noveller været mere passende for indholdet, for det drejer sig i alle tilfælde om hidtil utrykte manuskripter, der herved udgives for første gang.

En del af novellerne handler om forhold på Nørrebro i København; to af disse har tidligere været trykt i **Noveller**. Her indgår de i den planlagte rækkefølge af to større samlinger: **Grand guignol i Griffenfeldsgade** og **Josepha sværmer**. Den tredje novelle i **Josepha Sværmer – Storbyens herligheder** – er uafsluttet. Det samme gælder **Gratiernes tal er tre**, der indgår som sidste novelle i **LYNGBYS MINDE**.

Novellen **En af faget** beskriver de samme personer, som optræder i novellen **Brødrene Ferrani**, der er trykt i **Noveller**. På trods af personsammenfaldet fremgår det ikke på nogen måde af manuskripterne til de to noveller, at de er tænkt som sammenhørende.

København – Nibe, til lands og til vands har helt andersensk karakter, idet såvel breve som mennesker kommunikerer indbyrdes.

For Tom Smidth var det en nødvendighed, at hans noveller ikke kunne misforstås, derfor yndede han at beskrive ting helt ned i de mindste detaljer. Han var også en stor ynder af at gengive kommunikationen mellem sine personer i direkte anført tale.

Novellerne er trykt i alfabetisk orden. En kronologisk rækkefølge, som ville være at fortrække, har ikke været mulig, da kun ganske få af manuskripterne er daterede. De ældste af novellerne stammer fra Tom Smidths studietid, andre er blevet til under første verdenskrig og

beskriver forskellige situationer med relation til krigen. Så vidt jeg kan vurdere, er novellerne blevet skrevet gennem hele Tom Smidths voksenliv, hovedparten i 1920'erne og 1930'erne.

I denne e-bogsudgave er Tom Smidths retskrivning stiltiende moderniseret, og enkelte gamle gloser erstattet med tilsvarende moderne. I bibliografien er hans retskrivning bevaret. Hvor bibliografien henviser til **kapsel 5** og **kapsel 6** er der tale om manuskripterne opbevaring i Håndskriftafdelingen på Det Kongelige Bibliotek. **Lignelser og Drømme** og **Skærgaardsmyter** findes i **kapsel 7**. Såvel indholdsfortegnelsen som bibliografien er forsynet med links.

Kirke Værløse 20. august 2022

Henning Smidth

Ad den gamle vej

»Toget? Der går det! De som ellers er byens ur, doktor! Og De kommer for sent! Ha ha — — —«

Stationsforstanderen standsede forskrækket midt i sin latter. Han så doktor Norton blive ligbleg og tabe sin håndtaske.

»Hva' er der? Hva' fejler De, menneske?«

»Mor — hun er — jeg skulle — — — Se her!«

Doktoren rev et sammenkrøllet telegram op af lommen og i den øsende regn under den blafrende lygte ved indgangen til 2. klasses ventesal læste stationsforstanderen:

»Mor syg. Epileptisk tilfælde. Gælder liv og død. Kom straks.

Edwina«

»Et ekstratog?«

»Umuligt, doktor. Det ville desuden tage en syndig tid, inden vi fik fyret op.«

»En motordræsine da? Lige meget, hvad det koster.«

»Ingeniøren er ude ad linen med den. Der har været et skinnebrud ude ved dæmningen.«

»Gid fanden havde Dem og Deres udflugter,« brølede doktoren og styrtede bort. – – –

Inde i 3. klasses ventesal med de fedtede tapeter, snavsede gardiner og tilsodede vinduesruder, som regnen sribede på langs, stod stationens eneste portør og snakkede med sporskifteren.

»Nå, man skal vel hjem og ha' sin aftensmad, inden ekspressen kommer,« sagde portøren.

»Du ka' vel vente, til regnen hører op – –«

»Så du mener, jeg skal blive her hele natten?«

»Snak, det er kun en byge.«

»Så meget bedre for doktoren.«

»Ja, nu skal han vel cykle.«

»Har han ingen motorcykel?«

»Næ-h – hvad, han har vel ikke haft råd endnu. Det er jo kuns et halvt års tid siden han nedsatte sig her – og der falder ikke mange patienter af her i byen.«

»Der kommer han sgu!«

»Hvor?«

»Der! Der! Skynd dig!«

»Ja, hille mænd hvor han træder! Det gik som et lyn! Men hvad skal han egentlig her forbi?«

»Han kører vel ad den gamle vej over engene. Det er jo den korteste.«

»Ja-ah – det er det vel – men-n – –«

»Jeg syn's, du trækker sådan på'et –«

»Ja. Det var ikke mig, der kørte ad den vej – nej, ikke for meget godt –«

»Å, sludder vel!«

»Nej, siger jeg!«

»Ja, ja! Godt ord igen! Hvad tid var'et for resten?«

»Det var netop i dag, du – – for 40 år siden. Før vi fik banen her om ad. Min far har selv fortalt mig det.«

»Og hvor længe var'et, han sku' være om'et?«

»Akkurat den samme tid, som iltoget ta'er nu. Med ophold ved stationerne, begribeligvis.«

»43 minutter?«

»Ja, du er god til at huske, gamle dreng!«

»Og han var død, da de fandt ham?«

»Stendød! Lå ved siden af cyklen ikke ti skridt fra broderens gadedør.«

»Sprængt ved den voldsomme anstrengelse?«

»Ja, naturlig! Nå, farvel Joe! Nu kan du komme tørskoet hjem – og i måneskin.« – – –

Doktoren susede hen ad vejen. I måneskæret. Månelys, som er de dødes solskin. Som solen vækker livet, således vækker månen de døde. Måske drager den de dødes sjæle, som de døde ting: lig vandet følger måske de frigjorte sjæle, de drømmendes og de dødes, gudindens mægtige bud. Iphigeneia, kaldte grækerne hende, den kraftfødte. Hun som hersker med magt, dronningen i det skjulte rige, en Medea ved gudernes hellenske hof.

I måneskæret susede doktoren hen ad den gamle vej. De gamle piletræer strakte deres grene ud for at standse ham. Deres skygger lagde sig over vejen som en palisade af sorte bjælker for at skræmme ham tilbage. Men han kørte,

han kørte, han arbejdede som en rasende. Han havde kun én tanke: hjem så hurtigt som muligt, hjem til mor! Hurtigere, hurtigere! Han berusedes af anstrengelsen, af farten, af den susende luft. Han følte næppe mere sine ben, han trådte pedalerne som i vildelse, som en maskine, der går hastigere, stadig hastigere – uden at der er nogen til at standse den, inden der sker en sprængning, en eksplosion, en ødelæggelse.

Koste hvad det ville, – han skulle nå den cyklist der foran ham. Nå ham, passere ham, køre foran ham, lade ham langt bag sig – – Skulle nogen køre hastigere, end han? Kunne nogen have en forfærdeligere nødvendighed for den yderste anspændelse? Nej, nej – nej, nej – hans mor – kunne dø, kunne dø – kunne dø – – – Rytmen beherskede hver fiber i hans hjerne, dunkede i alle pulse, sitrede i hans krampagtigt styrende hænder. Hun kunne dø – kunne dø – derfor frem – forbi ham – – foran ham – – – !!

Småsten føg til side, pytterne fangede næppe mere hans spejlbillede, træernes altid hvislende lange og sølvglinsende blade bevægede sig umærkeligt i pustet af hans luftkløvende fart, bag deres hældende eller invalide stammers gærde flettede tågen langsomt sine flige over det regnvåde græs. Månens dunstglorie lyste i mælkevid glans.

Han var vanskelig at indhente, denne cyklist. Men umulig at passere. Han satte farten op, da doktoren endelig nåede ham. For sportens skyld måske. Han måtte være en

væddeløbsrytter af første rang, professionel måske. Doktoren var nu lige bag ham. Han lod ham pace sig. Han så kun den andens hvirvlende baghjul, intet andet, han sansede intet ud over dette: følg ham! Hold ud! Bliv ved! Blodet susede for hans øren, gnister sprang for hans øjne, hans lænder og knæ værkede, hans fødder var som døde.

Da – pludselig – på anspændelsens yderste højdepunkt, grebes doktoren af en forfærdelig angst. Var det noget i ham, der brast? Nej – han lammedes ikke – et nu – og han bremsede af al magt – vis på, at foran ham var dødens åbne port.

Et stød. Doktoren faldt af cyklen. –

Fortumlet rejste han sig og så – så, at han var tørnet mod den sænkede jernbanebom.

»Hvad fanden går der af Dem?!« brølede en barsk stemme.

»Er De beruset?«

Det var banevogteren.

»Se!« stønnede doktoren, »Se! – der – der!«

Det passerende eksprestogs øredøvende larm opslugte hver lyd.

»Vågn dog op, menneske!« Banevogteren slog ham på skulderen.

»Så De ham ikke?«

»Hvem?«

»Han kørte tværs igennem begge bommene.«

»De er jo forrykt, mand!«

»Slip mig!«

»Gud vil jeg ej!«

»De skal!«

Med et kraftig tag slyngede doktoren manden fra sig – han tumlede ned i grøften. I et nu var doktoren på cyklen og for afsted på ny. En mil endnu, en halv – og lysene i Southbury dukkede frem af mørket.

Men doktoren kørte ikke ad hovedgaden, hvor James Ashbys broder havde sit hus. Han var bange for at se noget ligge på stenbroen – en mørk masse i måneskæret – et lig – – Han gøs ved tanken om at se styret af en cykel

glimte i det blege lys – en væltet cykel – – Han vidste, hvem han havde fulgt.

Få minutter efter stod han ved sin moders seng. Hun var død.

Da hans grædende søster endelig ud på morgenstunden var gået ovenpå, sad doktoren alene i dagligstuen og stirrede ud på den synkende måne. Døden? Hvad var døden? Ingen fuldstændig adskillelse i hvert fald! Denne aften og nat havde lært ham det. Livets to rædsler havde mødt ham, og af deres forening var spiret en trøst. Hans mor var død. Han var alene – men ikke helt alene – han vidste, hvem der ville våge over sine børn – også nu. Han vidste det, så sandt som han selv var kørt om kap med en død mand den nat, en mand, som var ham ligegyldig – som han aldrig var kommet i berøring med i levende live. Og hun, som lå derinde, var hans elskede mor, – hans mor, som havde elsket ham over alt i verden.

Nej, døden var ingen adskillelse.

Doktoren rejste sig. I det kolde morgenlys var hans ansigt blegt og alvorligt, men hans øjne strålede af fortrøstning og mod.

Stille gik han op til sin søster.

Den afbrudte spådom

De var steget ud af bilen ved Pont Saint-Louis og havde til fods tilbagelagt strækningen langs kajen. Det regnede og blæste. Seinen bruste afmægtig og sendte arrigt sydende skvæt op ad stenene. Adrien, som med et smil var gået ind på sin elskerindes forlangende, blev i dårligt humør over vejret og bandede sagte hen for sig, mens han med den fri hånd tørrede regnen af sin moustache. Armenierinden tav og trak ham med sig.

De drejede om ad Rue la Regrattier, hvor regndisen og skorstensrøgen slog ned mellem de gamle, mørke og fjendske huse, der drev af væde: flodens og skyernes. Ikke en vogn i hele gaden; enkelte fodgængere, som indhyllede til næsen og duknakkede ilede afsted og forsvandt i portene.

»Men hvor fører du mig dog hen?«

»Hun bor her – mademoiselle...«

»Det er i hvert fald originalt – midt imellem det fedeste bourgeoisi!«

»Ja, nu skal du se...«

»Nej, chérie, jeg vil have ren besked.«

»Du vil altså ødelægge min fornøjelse... Hvor det ligner dig!«

»Mingula!«

»Men min ven, jeg ved virkelig kun, at hun ikke er som andre sandsigersker, at man bliver overrasket... Jeg har ikke været hos hende før, kun hørt om hende...«

De var gået forbi flere porte prydede med udhugne våbenkjolde. Nr. 10, nr. 12, nr. 14.

»Her er det!«

»Ikke engang nr. 13! Jeg er virkelig nysgerrig.«

Et øjeblik slog portnerboligens varme imod dem.

»Mademoiselle Cassandre?«

»Tredje...«

En stadselig trappe, bred og fornem, dunkelt belyst.

»Du har ret,« hviskede maleren, »her bør klienterne komme til fods eller i ekvipage – ikke pr. bil...«

»Ikke sandt?«

»Vi er de ydmyge ansøgere...«

»Kundskab om fremtiden er en kostelig gave at modtage.«

»Og bør uden tvivl honoreres fyrsteligt,« mumlede maleren.

En net stuepige åbnede døren for dem og førte Adrien Grivet og hans elegante, tilslørede ledsagerske ind i et lille venteværelse. Lys silke, mange puder, stort vindue. En del pasteller. Grivet kneb øjnene sammen foran en af disse og beklagede, at han skulle se den ved kunstigt lys.

»Udmærket gjort...«

»Værsgod at træde ind. Mademoiselle kommer straks.«

Inden for fløjdørene fandt de et stort, aflangt værelse, blændende oplyst. Midt på det bonede gulv stod et gammeldags, rigt udskåret mahognibord. Stolene var i samme stil. For de tre høje vinduer mod gaden hang lette gardiner og stores. Ingen vægprydelser. Ingen hygge. Intet forsøg på mystik. En ubarmhjertig klarhed prægede rummets nøgenhed, som dog ved væggenes sarte blånen fik en ejendommelig sfærisk tone. På mahognibordet stod en krystalskål fuld af glitrende, farvestrålende stene, et sandt fyrværkeri i det skarpe ovenlys fra den elektriske krone.

Mens maleren tavs og undrende indsugede dette værelse, der var som en himmel, hvis stjerner var plukket ned af

dødens engel og samlet i en gral af flettede lysstråler, hørte han bag ved sig en let knitren af silke og et suk. Armenierinden knugede sine fingre om hans arm.

»Nu skal jeg altså tale – og jeg er dog så træt,« sukkede en dyb, blød stemme.

Adrien troede at høre hin stjerneplukker i forårsnatten, en skælven løb igennem ham, og han vendte sig, kun for at møde det uudgrundelige blik fra et øjepar, hvis bundløse dyb overskyggedes af sorte vipper og bryn, og således bestyrkes i sin følelse af at stå over for en skæbnesvanger tilsyneladelse.

»Jeg er mademoiselle Cassandre,« sagde den hvidklædte, jomfruelige skikkelse ved vinduet og besvarede Adriens ufravendte stirren med skyggen af et spotsk smil, så flygtigt som spejlbilledet af en sort fugls flugt over en morgenbleg dam.

»De åbenbarer Dem,« svarede maleren og fattede sig, »De træder ikke ind som vi dødelige.«

»Å jo. Hvis jeg var hævet over de dødelige, er jeg ikke sikker på, at jeg havde ladet mig til syne... Dem, madame, kender jeg jo. De er danserinden Mingula, ikke sandt? Og De, monsieur, er en berømt maler...«

Han bukkede. »Adrien Grivet...«

»Kære mester, jeg ejer endogså et af Deres værker. Og hvad kan *De* ønske at vide om Dem selv, som De ikke allerede ved...?«

»Jeg ledsager simpelthen madame.«

»Vær så venlig at tage plads... Frue, De bærer en rubin. Er kærligheden ikke sig selv nok? Frygter den ikke *enhver* indblanding?«

»Sikkert. Men jeg troede...«

»Det ved jeg. Alt for mange tror som De, frue. Og dog skulle man aldrig bære stene, som driver følelserne ud over deres naturlige begrænsning. Styrke og beskærme – det er deres rette anvendelse.«

»De skræmmer mig...«

»Jeg giver Dem kun et råd. Lad os gå ud fra, at De ønsker at bevare en mands kærlighed. Ville det da ikke være urimeligt, en kort tid at hilde ham i en rus, som ikke kan vedvare hos ham og kun vil skade Dem selv. Og hvad andet kan rubinen bevirke? Blod og ild er summen af dens kræfter. Korallen, topasen og krysoprasen burde pryde Dem, frue, indfattede i sølv.«

»Jeg skal følge Deres anvisninger...«

»Hvorfor har De søgt rubinens tvivlsomme hjælp? Var De – for utålmodig?«

»Jeg ved knapt, hvad jeg skal svare... Denne ring er en gave.«

»En farlig gave... Skal jeg se Deres hånd? – Oh, hvad er det? De er ikke den, De udgiver Dem for!«

»Ikke armenierinde, nej! Men Armenien er på moden... Jeg er cirkassierinde, født og opdraget i en persisk kvindebolig. – Hvad så mere?«

»Langt liv, megen gunst hos publikum, rigdom, der opspares...«

»Men lykke – lykke?!«

»Megen lykke – *for* megen...«

»Hvad mener De dog?«

»Kun at megen lykke i et langt liv altid er *for megen* lykke. Formodentlig vil De blive en træt gammel kone, som frygter døden og ingen trøst kan drage af sine minder. Jeg læser ikke noget af dette i Deres hånd – det er en simpel slutning ud fra så mange andres erfaringer.«

Grivet hørte næppe nok efter; han kendte sin elskerinde for godt til at bryde sig om hendes fremtid. Maleren sad

mageligt tilbagelænet i sin stol og betragtede sine hænder. Sandsigerskens stemme, der stod i en så forunderlig modsætning til hendes øjne, opfyldte ham helt. Ordene var ham ligegyldige. Han havde endnu ikke betragtet hende. Det blik, han havde mødt, rummede i sin smilende kulde en advarsel, men også en svimlende tiltrækning. Det var som en våges blånen i isen. Mademoiselle Cassandre... Et påtaget navn, natur-ligvis. Hvad mon hun hed, og hvilken nation kunne hun tilhøre?

En svag klingende lyd fik ham til at se op. En lang, hvid hånd med smalle, smidige fingre – den skønneste kvindehånd, han mindedes at have set – greb ned imellem de funklende stene, vragede og valgte. Han undredes over, at denne hånd ikke selv var smykket, hverken med ring eller armbånd. Henrivende i sin sarte hvidhed mellem alle de sprudende farver syntes den dobbelt løfterig, som en mesters hænder, der hviler på tangenterne, og maleren vovede ikke at forestille sig dens kærtegn. Men han misundte pludselig sin elskerinde, der skulle modtage en lykkebringer af en sådan Cassandra, og ønskede sig i Agamemnon's sted.

Og nu fæstede han sit blik på sandsigersken.

Hendes ansigt var blodløst; ikke det svageste skær af rødme sporedes på hendes kinder. Mundens karnation var bleg. Men over panden, kinderne og halsen lå et sælsomt skær som på en helgens åsyn. Det store gyldne hår var meget levende og dannede en prægtig krone over

de strenge træks lukkede ro, som alene – og på så foruroligende vis – oplystes af de gådefulde øjne. Hagen var stærk. Munden røbede en stille ulyst, som også nu og da gav sig til kende ved en trækning af de skønt buede bryn. Næsefligene var overordentlig udtryksfulde. Behersket følsomhed prægede hele hendes holdning.

De hvide hænder havde valgt.

»Denne,« sagde Cassandra og løftede en krysoptas af en sjælden, lys farve. »Jeg har selv prøvet den; af den blev jeg ført til Paris, og jeg har endnu ikke haft årsag til at fortryde det. Bær denne sten, frue...«

Maleren lo kort. »Rubinen var en gave fra mig, mademoiselle. Jeg beder de usynlige om tilgivelse for min vankundighed.«

»De har ikke fejlet af vankundighed,« svarede sandsigersken hastigt, »det kunne ingen kunstner gøre... De har handlet på trods af Deres instinkt – eller af ringeagt...«

»Undskyld, undskyld, men...«

»Oh, Deres grunde bliver naturligvis ganske en privatsag! Dog skulle De for fremtiden betænke, hvor meget farligere det er at modtage end at give...«

Maleren ville ikke tro sine egne øren; men i et glimt fattede han, hvad denne formaning betød: en jomfruelig sjæl, en virkelig Cassandra med et barns retfærdighedssans. Han følte sig grebet om hjertet, men undrede sig samtidig over sin bevægelse. Var dette virkelig blevet ham så uvant, var han så fordærvet, eller havde hans kunst ført ham så langt bort fra al umiddelbarhed? Et dyb åbnede sig foran ham, og idet hans sjæl higende søgte at overspænde det, skabtes en inspiration. Hans næste ord var derfor et febrilsk udstødt: »Mademoiselle Cassandre, vil De tillade mig at male et billede af Dem?!«

»Nej!«

Hans håb brast som en sæbeboble, næsten inden det havde fået farve af lyset. Men han troede, at hun havde misforstået ham, og blev meget forvirret:

»Men De må da ikke tro... Således var det ikke ment, ikke som nogen uforskamthed... Jeg forsikrer Dem...« Han vred sine hænder.

Sandsigersken fik medlidenhed med ham. I en let spottende tone, som allerede en gang før, sagde hun: »Monsieur, andre har rettet den samme anmodning til mig og fået det samme svar. Hvorfor skulle De danne en undtagelse? Jeg ønsker ikke at eje noget billede af mig selv, og endnu mindre at vide, at andre har adgang til at betragte mig efter behag, føre samtaler med mig, anstille sammenligninger mellem mig og andre kvinder.«

»Jeg forstår Dem,« sagde Adrien sagte. Han tilføjede ikke, at han kun havde villet male dette billede til sin egen glæde. Men det, han begreb, var, at spådomsguden, den dunkle, havde lagt hende under sin strenge lov, der kun tillader den ubesmittede at løfte sløret for det uskete. Han følte, at han burde nære ærefrygt, og forsimpledes i sit eget omdømme, fordi han ikke gjorde det. Endnu en gang betragtede han hendes blege ansigt med de kolde øjne, som dog var vante til at skue drømmeprocessioner, kæder af liv, der forenedes eller brast, og denne mund, som elskede at tie og kun åbnede sig for sukkende at tale om det uværdige.

»Mingula,« spurgte maleren med hæs røst, »vil De give mig rubinen tilbage? Vil De? Jeg takker. Mademoiselle har rimeligvis fuldkommen ret: De bør bære krysoprasen. Tillad mig at forære Dem den. Oplyst af en kreds af små diamanter og indfattet i gammelt guld vil den gøre en sjælden virkning – og De holder jo af ejendommelige smykker...« Det var, som om han talte til en fremmed. Han hørte forbavset sig selv nævne denne dame ved fornavn. Var han virkelig kommet her med hende under armen?

Som Zeus' ørn slog det nye begær sine rovfuglekløer i ham og løftede ham op fra jorden. I et nu var alt i hans indre en sydende hvirvel. Han var ikke mere herre over sine tanker og sine bevægelser. Før han anede det, stod han midt på gulvet.

»Min skæbne...« mumlede han. »Min skæbne vil jeg vide. De skal sige mig den...« Og vaklende med sænket blik gik han forbi sin elskerinde hen til bordet med de lysende stene. Han rakte hånden ud. »Min skæbne!...«

Danserinden udstødte en nervøs latter: »De, der før var så vantro! Skam Dem dog...«

Han tog sig sammen, hendes latter hjalp ham. »De omvendte plejer ikke at skamme sig,« svarede han. Og henvendt til sandsigersken vedblev han: »Jeg har fundet ud af, hvorfra De kom, da De før uhørt og uset nærmede Dem til os. Fra balkonen, ikke sandt? – Jeg vidste det! Der holder De af at stå. Gennem den snævre gamle gade ser De ned mod floden og over den, til det lysende Paris. Gennem regnen og den drivende røg, der indhyller Dem som en pythisk damp, ser De ud mod det fjerne, hvorfra en lyd af tusinde lyde, af millioner, der lever, når op til Dem som fra et Gehenna, hvor alle vi ukendte lider, ufri, dåragtige og hastende mod mål, som vi ville vige tilbage fra, hvis vi kendte dem. De skæbnebundnes uhyre narretog. Og i glimt, klare, men forsvundne, inden de fanges ind af bevidstheden, flyger hvirvlende billeder af vor elendighed forbi Deres blik, der ikke vil se, men pines af de livsgnister, som ustandselig farer det forbi, indtil en lægende døs sænker sig over Dem, og alt i Deres indre slukkes og tier, mens De længe, beskærmet, indhyllet i mørke, ubevægelig står lænet mod gitteret og nyder den hvile, som er dybere end søvn og drømmeløs som døden... Af denne dvale har vi vækket Dem, og De straffede os kun

med et suk. Men fordi jeg forstår dette, ved jeg også, at den time er kommet, da jeg må lære min fremtid at kende for ikke at forøde mit liv. Sig mig min skæbne. Lad mig komme den i møde og ikke stride imod den som en tåbe! De ryster på hovedet. De vil ikke? De skal! Om jeg så skal tvinge Dem som en Proteus og holde Dem fast i mine arme. Fra hin ukendte sværm er jeg kommet, en gnist, der har fæstnet sig i Deres slør. Betragt mig, prøv mig, fortæl mig om mig selv! Thi i dette øjeblik ved jeg, at jeg intet ved, men De, mademoiselle Cassandre, kan læse mig, som man tyder et barns kradserier på tavlen. Er jeg for ringe til at tolkes af Dem?«

»Ingen er for ringe, som har kraft til at kræve det urimelige. Men De er en mand, som kun har høstet liden glæde af megen lyst – og lider derved. Hvorfor vil De føje denne byrde til de øvrige? Af den kundskab, jeg kan skænke Dem, vil kun flyde forbitrelse og stedsevarende uro. Bøjer man sig vel for skæbnen, fordi man kender den? – Dog, som De vil. Giv mig Deres hånd.«

En isnen, der løb gennem alle nerver, knugede Adrien Grivet til ro, idet Cassandre greb ham om håndledet, båndlagde hans ophidselse, kølnede hans blod. Han stod som på en bjergtop under den tomt blånende himmel, alene med den unge sibylle.

Og ventede...

Først da han mærkede, at den hånd, der holdt hans, rystede som i feber, hævede han hovedet og så et par øjne så forskellige fra dem, han allerede mente at kende, at han uvilkårligt trådte et skridt tilbage. Uendelig rædsel opspilede disse sorte dyb, der ved en sjælelig rystelse bundløse havde åbnet sig foran ham. Ved hans bevægelse gled de to menneskers hænder fra hinanden, og hans arm faldt slapt ned.

En stønnen trængte sig frem mellem seerskens sammenknebne læber.

»Mademoiselle Cassandre...«

»Nej, nej, nej! Tal ikke til mig! Vogt Dem.... Jeg vil ikke fortælle Dem noget. Det er min ret at tie. De må gå – gå – nu straks...«

»Men min Gud...«

»Hører De, gå! – En fare truer Dem... gå – herfra – gå straks...«

Og da maleren stod ubevægelig, forsvandt sandsigersken, som hun var kommet, uhørlig; med hånden for øjnene løb hun ud.

»Begriber du det?« spurgte danserinden forskrækket.

»Hvad har hun dog set?«

»Ti stille, for pokker! Hvad hun end har set, så vedkommer det i hvert fald ikke dig!«

Vild af vrede trak han hende med sig, ud af dørene, ned ad trapperne...

Armenierinden kørte alene hjem.

* * *

En fare truede ham? Hvem vidste det bedre end han? Havde han ikke følt det fra første øjeblik? Men den truede fra ham selv. To gange havde han været på vej til St. Louis øen og havde tvunget sig til at vende om. Han led ved sin egen svaghed, og hans opførsel mod armenierinden forekom ham ufatteligt brutal. Hun havde forladt ham beskæmmet og nedværdiget i sine egne øjne. Derefter havde han skrevet et ydmygt brev til hende, erkendt sin grusomhed, gjort afbigt – og ikke fået noget svar. Det pinte ham, men han kunne på den anden side ikke indse, at nogen forsoning havde været mulig. Det var ikke bruddet, men dets form og sin egen usømmelige opførsel, han fortrød. Han lukkede sig inde i sit atelier; i timevis gik han frem og tilbage, eller på kryds og tværs, langs væggene, hen ad tæpperne mønstre; utålmodig flyttede han møblerne for at bane sig nye veje. Eller han kastede sig på gulvet, skreg op og slog sig for brystet, med knyttede hænder. Undertiden ønskede han sig en bodssvøbe. Udmattet faldt han i søvn, blot for at se denne skikkelse i sine drømme. Cassandra, Cassandra! Han

prøvede at bedøve sig. Han forfaldt til ensomme drikkelag – og følte sig som en fordømt sjæl, der indsuger de evige flammer. Han blandede opium i sin tobak og hidsede derved blot sit begær. Han stormede da ud i den sydende stad – for at finde sig selv uimodtagelig for kvindeskønhed. De sminkede og stereotyp smilende pigebørn vakte hans væmmelse, og en sær tungsindig medfølelse kunne undertiden fylde ham helt, når han sad i et overdådigt udstyret danselokale, hvor halvnøgne kvinder ustandseligt gled forbi. Denne kunstner, der havde levet som alle andre, mente som de fleste at have kvalt enhver gnist af sentimentalitet hos sig selv, og led nu en alvorlig skuffelse. En kvindes sjælelige og legemlige jomfruelighed havde virket på ham som en sød gift – og denne gift ville han brænde ud af sit sind. Nogle måneders kvaler og udsvævelser undergravede hans helbred. En dag brød han sammen og lå i flere timer bevidstløs i sit atelier. Man fandt ham omsider og fik en læge tilkaldt; denne konstaterede hjernebetændelse, og Grivet svævede længe mellem liv og død. Hans sygeplejerske var overmåde rørt over hans fantasier og beredt til at trøste ham, hvilket hun under hans rekonvalescens ikke lod ham i tvivl om. Disse hvidklædte damer har i det hele taget mange chancer. Med den helbredtes hele kynisme morede maleren sig over hendes flirt, og lod sig ikke friste alt for længe, inden han gav efter. Alt, hvad der var gået forud for hans sygdom, forekom ham at tilhøre en anden eksistens. Indtil han en dag, da han med kul skitserede et kvindehoved, opdagede, at det bar sandsigerskens umiskendelige træk. Intet kunne altså slette hende af hans

hukommelse, hun stod præget der for bestandig! Men han så anderledes på sagen nu end før. Med en drøj ed bekræftede han for sig selv, at ethvert menneske har lov til at bruge det lægemiddel, der kan redde det. Ved hensynsløst at sætte sig ud over den ærbødighed, han skyldte mademoiselle Cassandre, kunne han måske befri sig for dette mareridt... Male hende! Hvorfor ikke, når alt kom til alt? Havde han ikke allerede lidt nok? Behøvede han at lægge sit liv for hendes fødder? Skyldte han mon en kvinde, der havde bragt så megen forvirring, splittelse og afmagt ind i hans tilværelse, at respektere hendes mindste ønske, et forbud, som måske blot var en maskeret indvilligelse. Betaget af den højhed, der prægede hendes fremtræden, havde han helt undladt at insistere. Og er ikke negationen kvindens evige form for opmuntring? Men hvad angik hendes ønsker overhovedet ham? Hvad enten hun ville foreviges eller ej, beses eller ej, udstilles eller ej – male hende ville han, og det straks. Cassandra, Priamos' datter, som hun står, da guden har forladt hende: forbandet med en spådomsgave, der aldrig skal vinde tiltro; hendes kongelige åsyn udtrykker blidhed og kulde, ubetvingelig jomfruelighed og vågnende rædsel; de første syners blod og flammer dæmrer allerede for det indadvendte blik. Således ville han male hende, male sandsigersken fra Rue la Regrattier. Og således *troede* han uden tvivl, at han malede hende. Men de værker, der er inspirerede af Eros, bærer hans gyldne mærke. Og det er ikke tilladt en elsker at forestille sig sine længslers mål som absolut uopnåeligt. Den skikkelse, Grivet skabte, mindede da også mere om en eventyrprinsesse, der venter

på prinsen, eller, for at blive inden for den græske mytes område, om en Andromache, der øjner sin Perseus. Den dag kom selvfølgelig, da dette blev ham indlysende, og han tilintetgjorde sit billede – for kort efter at begynde forfra. Denne stadige fordybelse i det samme emne, genkaldelsen af hver bevægelse, hvert minespil, hver enkelthed i ansigt, hals, skuldre, arme, legemets holdning og udtryk blev efterhånden til en slags dødebesværgelse, og kunstneren omgikkes sin, for ham alene synlige, model som et levende væsen kaldt frem af hjernens labyrint. »Et portræt af Grivets Cassandra – det er det, jeg vil give; et i egentligste forstand realistisk billede af den skikkelse, jeg har genskabt ad erindringens vej. En bekendelse om idealet i form af en kvinde, som jeg... *Mort de ma vie!*« Rasende kastede han penslen hen ad gulvet. Enhver definition førte ad omveje til den erkendelse, at han elskede hende. Da han en halv time senere dødtræt rejste sig fra sin lænestol og lod hænderne synke fra sine sviende øjne, måtte han indrømme for sig selv, at »*Mort de ma vie*« var et træffende udtryk for: at elske som han. Således led Adrien sit tredje og afgørende nederlag. Han malede billedet færdigt og lod det udstille i Salon des Tuileries.

* * *

Portrættet vakte den største opsigt. Kritikken gjorde det den ære at udtale meget forskellige anskuelser om dets værd. Skønt det i kataloget ikke bar noget navn, var det snart kendt som »*cette jeune sibylle de Grivet, vous savez*«. Publikum strømmede til, sladder fyldte luften, salonerne

var begejstrede, undtagen de mere klerikale, naturligvis. Avisernes petitspalter fyldtes med små mystiske notitser om den barskhed, hvormed mesteren mod sædvane afviste sensationslystne interviewere, der alle havde det samme spørgsmål på læberne. Man anede noget. Det blev en sport at opdage modellen til dette så hurtigt berømte maleri. Og hvorfor nægtede mesteren at sælge? Hvorfor? Ih, rimeligvis kun af én årsag, og den kunne man vel nok tænke sig til uden alt for stor anstrengelse. Ikke sandt, madame? De mener jo det samme som jeg, mademoiselle? Ah, ah!... Hele dette røre kunne Grivet have forudset, hvis han ikke havde været så optaget af den trods og hævnlyst, som kun var reversen af hans elskov til sandsigersken. At han under sit følelsesuvejr fuldt vel forstod, hvor usaligt bundet han var til den ukendte, gjorde ham visselig ikke mildere stemt, og i begyndelsen nød han grum sin hævn.

Dag efter dag gik han op på udstillingen og lyttede til beskuernes samtale og udbrud. Han hørte ytringer, som fik ham til at gispe: spørgsmål, hentydninger, skuldertræk, hviskede oplysninger, højroastede forklaringer fra de traditionelle alvidende. Få talte om kunstværket, alle om modellen. En formiddag henkastede en elegant lille herre disse ord til sin ledsager: *»Ça ne dois pas être une honnête femme.«* Grivet var ved at kvæles. Han ventede uvilkårligt at se sibyllen rødme. Der dansede gnister for hans øjne, og den lille herre var i virkeligheden i nok så stor fare for at blive kvalt som maleren, der følte sveden springe ud af alle porer og sank tilbage i sin stol.

De to herrer passiarede imidlertid ugenert videre. Åbenbart havde den, til hvem den klassiske ytring var henvendt, protesteret eller svaret undvigende; thi da den lille mand, let forbavset ved denne indsigelse, trak på skuldrene, tilføjede hans ledsager, i hvem Grivet genkendte en kunstanmelder ved et af de konservative blade: »Madame Mingula har været meget ivrig for at få billedet at se. Hun mener at vide, hvem det forestiller, og forsikrer, at det i så fald er en udlænding, en dame fra et af disse nordlige lande, hvor sne og is i årtusinder har kølnet kvindens temperament. Indrøm, at sibyllen i hvert fald ikke gør noget særlig lidenskabeligt Indtryk.« – »Oh,« sagde den lille herre, »De har altså ikke bemærket disse øjne. Hekla er klædt i sne, men det er en vulkan.« – »Sibyllens øjne er drømmende. Vinternætternes eventyr, fortalte ved arnens blussende ild, drager som syner over denne kuldeblå øjehimmel. Det er sagen.«

Grivet rejste sig for at gå. I det samme kom madame Mingula fra den tilstødende sal. De kunne ikke undgå at mødes. Armenierinden lod henrykt. »Men kære mester, hvilket sjældent held! At skulle træffe Dem her... Er det muligt? Dér står De og snakker, mine herrer, og ser ikke, at den eneste, som kan give os fuld oplysning om dette mesterværk, befinder sig i samme sal, så at sige lige ved siden af Dem! Må jeg dog ikke præsentere. Det er...« Grivet forbandede dette spil af tilfældet. »Jeg har fornøjelsen af d'herres bekendtskab,« sagde han. »Et ord, madame, hvis De tillader?...« »Naturligvis...« »Mit billede bliver fjernet fra udstillingen i morgen. Det er, som De måske har hørt,

ikke til salg. Jeg vil – godt, hvorfor skulle De ikke vide det? – jeg vil brænde det. Jeg fortryder, at jeg har malet det. De ved også, hvem den kvinde er, hvis skønhed har foresvævet mig, mens jeg arbejdede på dette lærred, og De husker, at hun frabad sig at blive malet, ja, rent ud forbød mig at gøre det. Jeg har, om De nu vil tro mig eller ej, hverken set eller hørt noget til hende siden hin aften og intet gjort for at træffe hende. Jeg har været besat, forhekset... Vil De gøre mig den tjeneste, i betragtning af de kendsgerninger, jeg lige har meddelt Dem, *ikke* at nævne mademoiselle Cassandres navn for d'herrer eller for nogen anden af Deres bekendte?« – »Men hvilken grund har De dog til at hemmeligholde hendes navn?« – »Mingula,« sagde han med pludselig heftighed, »jeg ved det ikke selv. Thi mit maleri er en hævn – det har De måske følt... Den kvinde er min skæbne. Jeg har kæmpet med hende, som Jakob kæmpede med Herren, en månedlang, tavs, forbitret kamp. Jeg har tabt, billedet er beviset derfor, og en lidet nobel gengæld! Men jeg frygter, at det også er en hån mod noget, som ingen mand burde krænke: en kvindes hvide sjæl. Min samvittighed skriger til mig, at det er en forbrydelse, og at selv min bod ikke vil nytte mig. Jeg vil få min straf. Dog, det værste må jeg afværge: mademoiselle Cassandre må ikke komme i folkemunde. Vil De hjælpe mig med dette ene?« – »De er overspændt,« sagde danserinden koldt. Men et blik på hans lidende træk blødgjorde hende, og hun tilføjede med kvindelig overbærenhed: »Nu ja, for det brevs skyld, som De skrev til mig – og fordi jeg har elsket Dem. Men hvis jeg troede, at hun havde været min rivalinde...« – »Madame, De skal

huske, at enhver kvinde, der elsker en kunstner, har to rivalinder: kunsten og døden. Og dette er en blanding af begge...« – »Så er det godt, at jeg ikke elsker Dem mere,« sagde Mingula leende. »Her er min hånd. Jeg skal tie. Farvel, kære Adrien, *pour jamais*.« Grivet hilste og forlod udstillingslokalerne. Han kørte lige til sit atelier. Her fordybede han sig ydmyget og fortvivlet i en af disse endeløse indre diskussioner, som alle elskere kender. Det var karakteristisk for hans tilstand, at han ikke så meget hæftede sig ved den omstændighed, at hans livsførelse var blevet betegnet på så lidet smigrende måde, som han vrededes på den elskede kvindes vegne og led ved bevidstheden om at være skyld i, at en ligegyldig mandsperson med et par ord kunne besmitte hendes rygte. Han ringede til udstillingskomiteens formand og havde en temmelig skarp kontrovers med ham, men satte sin sag igennem; han tog alle forholdsregler med henblik på billedets flytning tidligt næste morgen, inden udstillingen åbnedes, og sank derpå sammen i sin stol, mere håbløs og livstræt end nogensinde før. Eventyret var endt. Intet at se hen til. Ingen nye ideer, intet nyt arbejde. Han besluttede at rejse. Når sibyllen var brændt, ville han pakke sin kuffert, samle sine malereffekter og tage bort på lykke og fromme. Til Marokko? Eller måske – måske mod nord. Mod nord, hvor kvinderne var blonde og kolde, op til den skandinaviske vinter, til Thaulows Norge, Zorns Sverige...

Mens disse tanker løb gennem hans hjerne, og mørket tætnedes i atelieret, sov han ind ved den brummende ovn,

hvorfra ildskæret faldt ud på gulvet i en bred stribe, som farvede hans magre hænder og den slukkede cigaret, gled ud mellem hans fingre og lagde sig på isbjørneskindet.

Rengøringskonen, der kom ved syvtiden, fik sig en ordentlig forskrækkelse ved at se ham sidde der. Hun ruskede ham måske overdrevent voldsomt. Han for op. »Oh, monsieur Grivet, hvor De dog gjorde mig bange!« – »Det har hun godt af, gamle mutter! Hun troede vel, at Fanden havde hentet mig. Men det har han ikke – han vil ikke engang have mig...« – »Som monsieur dog taler!« – »Hent frokost, hører De, jeg er sulten Men bring først vaskevand.« – »Ja, monsieur.« – »Og så fødevarer! akvavit, forstår De... Jeg er som radbrækket.« Efter at have sendt madame Duverne bort vaskede Grivet sig, spiste og drak rigeligt. Sløv og halvt beruset røg han cigaret efter cigaret, mens han ventede på budet, der skulle bringe maleriet. Endelig hørte han nogen stolpre op ad trapperne. Uvilkårligt rejste han sig og lukkede døren op – ikke for budet, men for sybillen. I stedet viste portnerens røde ansigt sig på trappeafsatsen. –»Madame Duverne sagde, at monsieur var heroppe...« Han rakte Grivet et brev. Denne rev konvolutten op: Tre-fire linjer skrevne med en fast, stejl damehånd:

»Monsieur:

Det er mig bekendt, at De, uagtet jeg havde frabedt mig det, har malet et billede, hvis hovedfigur umiskendeligt bærer mine træk, og ladet dette billede udstille. Jeg ønsker i den anledning at tale med Dem og anmoder Dem

indstændigt om at opsøge mig i min bolig endnu inden kl. 12 i morgen formiddag.

C.«

Efter at have læst disse ord blev maleren som ude af sig selv. Hans første følelse var glæde: Han skulle se hende igen. Derpå blev han angst, fordi han vidste, at hun ville gå i rette med ham. Dette gensyn ville blot blive en ny skilsmisse. Endelig kom den dumpe erkendelse af, at hendes vrede kun var den mindste del af den ulykke, han gik i møde. Et livslangt savn var ikke det uafvendeliges fulde mål...

Da billedet blev ham bragt, flængede han lærredet med en kniv, så stor hast havde han med at tilintetgøre det synlige bevis for sin selvhævdelse. Lapperne kastede han i ovnen og stak ild på dem. Da bålet blussede, drog han et lettelsens suk. Og så snart den sidste farvede klud var blevet til aske, ilede han ned ad trapperne, kastede sig i en bil og kørte til sin lejlighed for at få et bad og gøre omhyggeligt toilette. Hans angst fortog sig efterhånden. Præcis klokken 11.30 var han i Rue la Regrattier, skred med bankende hjerte over Cassandres tærskel, passerede det lille forværelse og trådte ind i det store blå rum, som i over et halvt år havde været hans længslers valfartssted.

* * *

Han standsede inden for døren. Hun stod med ryggen til ham, bøjet over bordet. Skålen med ædelstenene var borte.

I formiddagens festlige lys, der helt fyldte værelset, forekom hun ham langt mere kvindelig. Hun var iført en enkelt kjole, og hendes hår var sat op i en ungpigeagtig frisure. Men først og fremmest sporede han noget nyt i hendes holdning, noget smidigt, vigende, på en gang hjemligt og moderne... Da hun i det samme vendte sig om imod ham, fik han dette sit indtryk bekræftet, så slående, at han et øjeblik tav stille og glemte at besvare hendes hilsen. Hun var ikke mere den sibylle, han havde erindret og genskabt. Hun var kun en ung pige. Han havde ventet et koldt og straffende blik, en frysende tavshed, en foragtende tone, som han vidste, at han havde gjort sig fortjent til. Men intet af alt dette. Hun var undselig. Hvorfor? Bedrøvet. Blodet strømmede ham til Hjertet.

»Mademoiselle, vil De tilgive mig?! Mit billede er brændt. Jeg har tilintetgjort det.«

Det var hans første ord.

»Hvorfor har De ødelagt billedet, når De ikke har frygtet for at male det? Det er ikke om billedet, det drejer sig, men om personlighederne. Advarede jeg Dem ikke? Meddelte jeg Dem ikke, at en stor fare truede Dem? Og har De endnu ikke begrebet, i hvilken sammenhæng den stod med de begivenheder, som De selv har været årsag til og fremskyndet? – Har De virkelig ikke forstået det – De, som har malet mig – således?«

»Jeg mente, at denne fare truede fra mit eget indre.«

»Det gør den just. Og De, monsieur, har ikke betænkt Dem på...«

»På hvad?«

»At drage mig med ind i den fare, som truer Dem! At opsuge min personlighed, at betragte mig som Deres ejendom, at stjæle mig fra mig selv og forvikle min skæbne med Deres!«

»De gør mig uret. Jeg har af al magt kæmpet imod den fortryllelse, De udøver over mig. De vil tilgive, at jeg taler med hensynsløs oprigtighed. Jeg har stræbt at tilintetgøre Deres billede i min sjæl, før det blev projiceret som kunstværk, og gjort det, netop fordi jeg *ikke* tvivlede om Deres spådom, men kun alt for tydeligt følte den skygge, som lagde sig over mit Liv. Men mademoiselle, jeg er kunstner, den inspirerende syntese er den lov, hvis tvang jeg er underlagt, og at skabe er den eneste befrielse, der er mig tilladt. Hvad andet kunne jeg gøre?«

»Omskabe! Hvis det var så absolut nødvendigt overhovedet at beskæftige sig med mig, hvad jeg betvivler.«

»De krænker mig uden grund. Se på mig! Er jeg den samme mand, som for et halvt år siden stod her i dette værelse? Jeg bilder mig ind, at selv en blind må kunne spore den forandring, der er foregået med mig. Jeg er træt,

jeg er udtømt, jeg er fortvivlet og angerfuld. Jeg har kæmpet med Dem, jeg har tabt. Jeg er ikke mere kunstner. Det er ikke Deres billede, jeg i dag har brændt, men den sidste farvede las af min egen sjæl. Jeg har forbrudt mig imod Dem – jeg ved det, men...«

»Men De mener, at Deres lidelser kan sone denne forbrydelse? Ved De også, hvori den består?«

»Jeg venter at høre det af Deres mund, mademoiselle. Derfor er jeg kommet. Derfor – og for at bede om tilgivelse...«

»Tilgivelse! De bruger ord, som ingen betydning har. Se nu *De* på *mig*...«

Grivet tog sig til panden. Det var altså sandt! »Jeg har set det,« mumlede han med kvalt stemme.

Forunderligt blid lød hendes stemme: »De har set det? Sibyllen er brændt... var det ikke således, De sagde? Hvem er nu fattigst af os, De, som har mistet Deres geni, eller jeg, som ikke mere har min sjæls øjne?«

» Det er frygteligt!«

»Og dog har jeg tilgivet Dem. Men hvad har det at sige? Gør det den ulykke mindre, som ufravigeligt vil ramme Dem? Nej. Og kun derfor har jeg skrevet til Dem og bedt Dem komme. Det er på tide at se bort fra alle personlige

følelser. De må høre sandheden: Deres liv står på spil. De har befriet Dem for mig, mener De. Nuvel, så bevis mig det: Forlad Paris! Men straks, endnu i dag. Thi kun her trues De af døden.«

Maleren fikserede hende skarpt, og hun rødmede svagt under hans blik. Hun rødmede – et kosteligt syn. Aldrig, aldrig ville sandsigerskens kinder være blevet farvede af dette rosenskær. Men han forbød sig selv at nyde det til ende.

»De skjuler noget for mig,« sagde han næsten barsk. »Hvorfor afbrød De Deres spådom hin aften? Hvad hindrede Dem i allerede dengang at forkynde mig min skæbne? De ved jo ikke, om det ikke kunne have fordrevet mig fra staden og indjaget mig en sådan skræk, at jeg havde glemt sandsigersken for selve den frygtelige sandhed?«

På dette spørgsmål fik han intet svar. Som i hint afgørende øjeblik klang tavsheden om dem så længe, at maleren følte sig fristet til at se op. Men han var blevet klogere – og satte sin vilje ind på at stå ubevægelig.

Endelig lød Cassandres stemme: »Kender De denne, monsieur Grivet?«

Hun havde vendt ham ryggen og rakte ham med armen strakt bagud en diamantring, som hun holdt mellem to fingre. Han tog den og mærkede, at hendes hånd rystede.

Adrien betragtede forbavset det lille smykke. »Om jeg kender den? Nej...«

»Men... den er Deres! Det er den ring, De fik tilbage af madame Mingula, og som De glemte her.«

»Umuligt! Den var jo...«

»Det er den samme!«

»Rubinen var...«

»Stenen har mistet sin glans, den er blegnet! Men det er den samme, den *samme*. Se, hvad der står inden i ringen! De vil dog ikke tro, at jeg har ombyttet stenen med en anden, en værdiløs efterligning? Desuden ville en glasdiamant stråle i sin fulde pragt...«

Maleren blev grebet af rædsel. I ringen stod graveret: *Fra A. til M.*, og en dato, som han kun alt for vel erindrede. Mørket sænkede sig over ham og hvirvlede ham rundt. Forvisning om den lurende død fik magt over ham. Men Cassandres nærhed hjalp ham til at undertrykke denne nedværdigende følelse. I hans indre genlød sibyllens ord: »De har ikke frygtet for at forvikle min skæbne med Deres.«

Rolig tog han et skridt frem og sagde: »Det er meget ejendommeligt og jeg takker Dem, fordi De har gjort mig

opmærksom på stenens fejl. Jeg må altså have foræret madame Mingula en uægte rubin. Og dog roser jeg mig af at være kender.«

Hun drejede sig brat om imod ham. Hendes øjne var opspilede, og hendes næseflige vibrerede heftigt. »Hold inde, monsieur. Forstår De da ikke, at De på letsindig vis spotter over hemmelige kræfter, hvis vidnesbyrd det sømmer sig os at agte på med ærbødighed? Eller er døden Dem så ligegyldig, at De intet vil gøre for at undgå den?«

»Jeg vil indrømme Dem, at meget, en hel række samstemmende omstændigheder, synes at varsle en skæbnesvanger begivenhed. Men det er mig ikke nok. Hver enkelt af disse omstændigheder kan omtydes og har i alt fald ingen vægt for en tvivler – jeg kunne fristes til at sige: for et klart tænkende menneske. Uklar angst er jeg i stand til at kaste bag mig. Jeg har intet at håbe af fremtiden, hvorfor skal jeg da frygte? Hvis De vil bevæge mig til at følge Deres anvisninger, må De overtale mig, og det kan kun ske ved at blotlægge den fulde sandhed. Skjul ikke Deres øjne – jeg kunne tro, at De var mere bange for sandheden end jeg. Guds død! Forstår De mig ikke? Jeg vil ikke vige fra Paris, ikke fra Dem, før jeg ved alt, om mig selv, om Dem, om Deres skæbne og min, som er smeltede sammen, for en stund måske, måske for evigheden, eller måske kun for et eneste vidunderligt og dødbringende sekund! De skylder mig endnu svar på mit spørgsmål: Hvorfor afbrød De Deres spådom hin aften? Vil De svare, eller vil De lade mig selv gætte årsagen? – Der findes i

følge oldtidens overlevering kun én magt, som kan gøre de gudbesatte tavse...«

Det blik, der standsede Adrien Grivets talestrøm, virkede som et piskeslag. En glødende blodbølge skyllede hen, over sibyllens kinder og hals. Hun knejsede i harme, kongelig og ærefrygtindgydende. »Nok!« sagde hun i en skærende Tone. »Jeg vil ikke svare Dem. Det er ikke min sag at overbevise Dem. Jeg vil ikke svare... Forlad mig nu – gå! Gå i Deres død, om De vil... Men gå! –«

Grivet stod som forstenet. Så løb der en gysen igennem ham, han dvælede ordløs et øjeblik, drejede sig derpå om og gik hastigt mod døren. Inden han nåede den, hørte han bag sig en svag, ubeskrivelig lyd. Han vendte sig og fangede sandsigerskens blik: En kvindes stumme afsked – et regnbueskær, før solen slukkes...

»Cassandre!!«

Men hun flygtede med et skrig og forsvandt.

* * *

Hvor mange gange Adrien var vandret ad fortovet fra nr. 14 i Rue la Regrattier til Seinekajen og tilbage igen, vidste han ikke selv. Omsider tog han sig sammen, forlod St. Louis øen, gik over Notre Dames kirkeplads og lod sig lidt senere udmattet falde ned på en stol uden for en lille café. Han bestilte en aperitif, som han i næste øjeblik havde

glemte, og som han aldrig skulle føre til sine læber. Glasset stod urørt ved hans albue, mens han stirrede frem for sig, ind i denne solformørkelse: Hun elskede ham, og han havde mistet hende. Kunst var altså for ham ikke nogen befrielsesakt, .kamp, ensomhed, adskillelse havde været forgæves; han behøvede blot at se hende igen, spore et minuts ømhed hos hende, og alt dette var udvisket af hans sjæl, hvor hendes billede brændte i et nyt lys. Hvorledes kunne han berolige hende, drage hende til sig? Når hun frygtede, var det for hans skyld. Hun elskede ham og vidste, at han elskede hende. Kun kærligheden skræmte hende; ingen føler sikrere end en elskende kvinde, at dens skygge er døden. Var det da ikke muligt at overraske hende, kunne han ikke hykle venskab? Men hun ville ikke lade sig narre – og han selv ville ikke kunne gennemføre en sådan komedie. Undvære hende, nu, da hans længsel var besvaret – umuligt! Altså stod kun én vej ham åben: at eje hende og derpå blotte hovedet for øksen. Godt. Det var enkelt og klart. Ingen svær beslutning at tage. Men langt vanskeligere at udføre. Hun ville formene ham adgang, hvis han på ny opsøgte hende; på enhver måde ville hun stræbe at undgå ham. Hendes kvindelige instinkt ville sige hende, at han ikke kunne følge hendes bud og forlade Paris, og hun ville derfor måske vælge selv at rejse bort fremfor at udsætte sig for hans efterforskninger. Alt ville tilskynde hende dertil: hendes frygt for kærligheden lige så vel som hendes bekymring for ham, skræk for offentlig omtale fuldt så meget som hensyn til de dunkle anelser, der advarede hende imod ham. Hvem sagde ham i det hele taget, hvor grænsen var imellem spådomsgavens

indgivelse og det kvindelige instinkts tilhvisninger? Kunne det undre ham, at hun blindt fulgte sine indskydelser? Hun var ung, ene, ubeskyttet, havde kun sig selv at stole på. Og nu fandt hun hos sig selv den svaghed, der er tegn på en sygdom, som med det sødeste navn dækker de bitreste lidelser. Sikkert ville hun flygte. Undløbe ville hun... Måske var hun i dette øjeblik på vej...

Tjeneren, som kom ud fra caféen, så Grivet fjerne sig med hastige skridt og drog en pengeseddel frem under det fulde glas.

Maleren snarere løb end gik, men da han mere dreves af sin følelse end af en klar forståelse af situationens muligheder, sagtnede han snart farten og slentrede rådvild afsted. Han fingrede mekanisk i lommen efter en cigaret og trak pludselig hånden til sig, som om han havde brændt sig. Han havde rørt ved rubinringen. Nu var han nået ned til Pont St. Louis, og her blev han stående. Efter nogle minutters forgæves modstræben borede han atter hånden ned i lommen og tog ringen frem i lyset.

I det samme svingede en bil fra kajen ind på broen og kørte forbi ham. Bag vognene rude spejdede ængsteligt et kvindeansigt ud – mademoiselle Cassandres.

Adrien Grivet kastede med en forbandelse ringen fra sig: *Rubinen funkede bloddrukken på ny*. I en høj bue fløj ringen ud over stenbalustraden og ned i Seinens grønlig, solbeskinnede vand. Men maleren stormede efter den

letløbende bil. Fodgængere veg forfærdede til side, unge piger greb fastere om deres kavalerers arm, kællinger korsede sig, og chauffører svor arrigt. Over kirkepladsen fløj han som en vind, fik en taxa standset ved Pont-Neuf, forfulgte således den flygtende langs kajerne, forbi Louvre, gennem kvarteret om Notre-Dame des Victoires, forbi børsen, ad Rue Vivienne. Her hævede en færdselsbetjent sin stav. Cassandres bil holdt stille i vognrækken nogle skridt foran hans egen. Adrien sprang ud, ilede frem. Under trutten og motorernes forstærkede hamren satte rækken sig på ny i bevægelse. Atter løb maleren. Færdslen lukkede sig om ham, han så ikke, hørte ikke... Pludselig voksede noget op af stenbroen foran ham, et brøl, et stød, en sønderknusende smerte...

»Hvorfor holder vi?« spurgte passagererne i bussen hinanden – de havde næppe bemærket den bløde vuggen, hvormed den fjedrende kolos var kørt over et menneskeligt legeme...

Cassandres bil gled hastigt hen ad boulevarden.

Adrien Grivet var ikke mere blandt de levende. Den afbrudte spådom var gået i opfyldelse: Cassandres kærlighed havde bragt ham døden. Thi af kærlighed havde hun advaret ham, af kærlighed givet ham ringen tilbage; fordi hun elskede ham var hun, skælvende flygtet...

Ja, hvem ved, fordi elskov allerede havde ormbidt hendes hjerte, fortav hun måske hin aften, da deres første skæbnesvangre møde fandt sted, hvad varselsstemmen i hendes indre tilhviskede hende.

En aften...

En aften skete der det, at pianisten blev syg. Han sank ned fra taburetten foran flyglet, måtte bæres ud og kunne ikke optræde mere den aften. Som det senere viste sig, aldrig mere. Han havde fået hjertekrampe og døde i et pensionatsværelse tidligt næste morgen. De kender måske den sære klagelyd, den døde stilhed, som indtræder, når to verdener krydses, når den såkaldte »virkelighed« bryder ind i musikkens sfære. Intet kan bedre end denne lyd, denne stilhed, betyde den ufattelige forskel imellem dem. Defineres kan denne forskel, så vidt mig bekendt, ikke – ingen har nogen sinde gjort forsøg derpå – måske har kun få, meget få, anet, at der her fandtes en gåde lige så dyb som Guds væsen. Blandt de få nævner jeg E.T.A. Hoffmann. – Efter denne lyd, midt i denne stilhed, hørte vi en stemme oppe ved podiet sige, ganske stilfærdigt, ganske jævnt: »Lad os spille videre – jeg overtager flyglet.« Det var Firmow, en ung sorthåret balter. Orkestret stemte i. Da musikken atter fyldte lokalet, steg larmen efterhånden til den sædvanlige styrke. Kun vi tre, som han havde forladt sad målløse. En student – i et caféorkester! Han blev ekskluderet af hele fire forskellige foreninger næste dag. Relegere ham ville man dog ikke. Måske kom det unge menneske snart på bedre tanker! Men Firmow syntes ikke at komme på nogen slags tanker – han svømmede i musik. Caféen fik en enorm søgning, men derpå trak studenterne sig tilbage derfra, derpå fulgte skandalescener, vinduer blev slået ind, »pereat«s udbragt. Værten sagde orkestret op, betalte for at få det bort

hurtigst muligt. De rejste, Firmow med dem. – Helga, harpenistinden, havde den aften blot et øjeblik set op fra sit instrument og spurgt: »Wer ist er? Der weiß etwas davon!« En måned senere begyndte hun at spytte blod. Hendes sygdom skred frem med rivende hast. Heldigvis havde de fast engagement i Nürnberg og kunne skaffe en anden harpenistinde. Helga skulle dø. Hun lignede allerede en død. En eftermiddag sad Firmow ved hendes seng med hendes hånd i sin. »Ved De, Firmow,« hviskede hun »jeg har aldrig elsket... Hvad skulle det føre til? Et sygt menneske, og ingen, man kunne mødes med – bagefter... Men jeg tror, at der findes en verden, hvor De og jeg kan ses igen. Jeg har kunnet høre det på Deres spil... Kys mig...« Han kyssede hende. Og om natten døde hun. – Jeg traf på hjemrejsen fra Heidelberg Firmow i Wiesbaden uden for teatret. Han fortalte mig om Helga, og i hans ansigt viste sig et genskær af den verden, hvor hun ventede...

Afviseren

I længselsfulde, om I vil finde mig, da søg mig ikke der, hvor vejene skilles; thi der står jeg ikke, men et helt andet sted – hvor kan jeg ikke sige eder. Og dog er jeg en afviser. Formålsløst peger jeg ud over et ukendt land, og alt efter hvem I er, vil I se dets højder og dale i skiftende lys. Hvad der synes en af eder ganske nært, vil forekomme en anden uendelig fjernt. Hvad en mener at skelne klart, det skjules for en anden af hvirvlende tåger. Om du, vandrer, blændes af sommerens hvide sol, da vær forvissat om, at han, som følger efter dig, vil blindes af vintermørke, mens høstens grå skumring måske har sløret din forgængers blik. Thi min udstrakte arm peger mod lykken – derude, hinsides det overskuelige. Tvivl ikke, gå ikke letsindig forbi mig! Den er der! Der, hvor jeg peger, ligger lykken skjult. Om du kommer i sommersol, i vintermørke, i høstlig skumring, ligemeget! Histude gemmer sig din skinnende vår, din krafts opvågning, din elskovs hemmeligste fryd. I tåber, som krammer en vissen blomst i hånden, vig af fra den brede vej – ved I mon ikke, hvor den fører hen!? I hører lærken over markerne, I ser den ikke; I drages mod lykken, den møder eder aldrig på vejen. Den vil opledes... Hvorfor undres I over mit fingerpeg? Troede I, at lykken var en kvinde og dog undlod at stille krav? Jeg besværges eder, *gør det urimelige...* Det fordres af eder! Den, som følger den slagne vej, han når kun til vejs ende, men den, der slænger sig ud i et spring for at løbe frem over den vilde mark, han skal segne blandt blomster og vågne til en dag, hvis minder har sødme indtil døden!

Alfen

Også vi lider jo tab her i hjemmenes by, men vi forstår at bære dem.

Kender De frøken Ulrichsen – alfen med puklen? Nå, hende kender ellers alle mennesker, ikke alene i byen, men helt langt ude på landet. Og det er virkelig sandt, at hun minder om en alf. Alt er så spinkelt og fint og nydeligt på hende: kroppen, arme og ben, hænder og fødder; og så lyser hendes ansigt af noget usigeligt, som ikke synes at være af denne verden. Man har så mange ord for det: godhed, hæderlighed, karakterstyrke, kvindelighed – hvad ved jeg... Det er ingen af delene og alle delene: det er en strålende sjæl iført et ualmindelig gennemskinneligt og kun en lille smule vanskabt legeme. Hvis det ikke var for den krumning af ryggraden, som næsten mere synes at være et kendemærke end en vansiring, kunne hun udmærket vel tænkes at smutte igennem et nøglehul og materialisere sig som et fuldendt lille lysvæsen, en lykkealf på besøg i en lun krog af den onde, onde verden.

Frøken Ulrichsen syr – eller skal vi sige: skaber klæder; kvindeklæder. Fjernt være fra hende alt groft, tykt, solidt mandfolketøj. Hun er *dameskrædderinde*, og den betoning hun – men kun nu og da, i en let ophidselse – giver de to stavelser, som udgør det første led af ordet, kan tyde på, at hun er tilstrækkelig jordbunden til ikke uden varsel at kunne afkorte sit besøg hernede. Hun skaber klæder ude og hjemme, tager på landet og opslår undertiden i halve

måneder sin bopæl i en eller anden kirkeby, på en enligliggende gård eller hos en velstående proprietærfamilie. Men travlest har hun det ikke som følge af isolerede familiefester, nej, i balsæsonen, naturligvis, og i forårs- og sommerkjolernes tilblivelsestid.

Frøken Ulrichsen – (Det er ikke til at forstå, at De ikke kender hende! Hvor stammer De egentlig fra?) – frøken Ulrichsen bor i et lille hus på Søndergade, et hus med en gul gavl, som solen har forelsket sig i, og hvis to små vinduer, hvoraf det ene sidder i butiksdøren, stråler så fornøjeligt som ingen andre i hele byen. Udenfor står der en vældig hyldebusk, der har et H.C. Andersensk udseende, og lige overfor – netop af den grund kan De slet ikke tage fejl af, hvor det er – står det berømte pæretræ, som er vor stolthed, siden de to smukke linde uden for købmand Frederiksens faldt for øksen, da butikken skiftede ejer, om end ikke navn. I dette lille gule hus bor hun altså. Det vil sige – bor og bor. Der er jo altid nogen i butikken, men hvis De tror, at pigebarnet bag disken er frøken Ulrichsen, må De sandelig tro om igen. Og hun er slet ikke nem at få fat i, frøken Ulrichsen – altid ude; De må træffe aftale om, hvornår De kan komme til at forhandle med hende, hvad enten De nu vil købe noget særlig fint og sjældent, eller De vil have hende til at sy for Dem – jeg mener selvfølgelig for Deres damer. For resten er det nu rimeligt, at hun ville blive højst forbavsset over at høre et mandfolk trampe ind, og måske ville hun inde fra bagværelset spørge: »Er det dig, Mogens? Kan du dog aldrig lære at gå ad bagvejen? Jeg vil ikke have dig i

butikken!« Når De så rømmede Dem, ville hun blive forskrækket og komme farende ud... Ja, De ser på mig! Vel har hun en søn. Mogens! Javel. – Nej, vi morer os ikke mere over, at alfen har en søn. Slet ikke. De er som to helt forskellige væsener; hun er vedblevet at være en alf, og han... Det er bedst at sige, at han *var* en lang, ledeløs lømmel, skikkelig og stille, men jo alligevel et stort påhæng for frøken Ulrichsen. Det er jo nemlig om hende og sønnen, De skal høre, hvis De har stunder, og så er det nok mest stemmende med sandheden at forlægge historien lidt tilbage i tiden, sådan en femten-atten år, hvad? Det mærkes ikke meget her i byen, undtagen når man netop gør sig klart, hvilken gradvis forandring forhold og personer er undergået. Der er ligesom ikke noget pludseligt ved tingene; man får rigelig frist til at vænne sig til tanken om deres mulighed, til at spille med dem i fantasien, inden de virkelig når hertil udefra; og her i selve staden er det hele en lydløs gliden, så uafbrudt blid spiren og visnen ind imellem hinanden – eller da næsten uafbrudt.

Men De har heller ikke hørt tilstrækkeligt om frøken Ulrichsen endnu. Se, hun kom jo i alle hjemmene, alle de gode huse, ikke sandt? Og ligesom alle kendte hende, sådan kendte hun alt, hvad der foregik i byen – og ikke alene i de bedre kredse. For det er her som alle – ih, hvad var det nu, ham, maleren, kaldte det? Mikrokosmer, sgu! Mi-kro-kos-mer, javel. Tja, som alle sådan steder snakker man i de gode familier om dem nedenfor på rangstigen, og omvendt sladrer jo de nedenfor om deres overmænd.

Jo, hun vidste såmænd besked om alting, frøken Ulrichsen – alting. Og hun tog del i det – på alfemaner. Var hist og her. Fik at vide hos herredsfuldsmægtigen, for eksempel, at mutter Mundeling ventede sig en ny arving, nummer et eller andet svimlende langt oppe i talrækken – og vips, i mørkningen hen og spørge, hvordan det gik; med brystsukker til ungerne og lidt barselsmad (en ubetydelighed, ved De, som opmuntrer og smager) til mutter, og for resten løfte om, at den og den, som hun skulle sy hos i morgen og på torsdag, nok skulle høre om det og blive gjort øm om hjertet og sende lidt godt hen i en kurv... Var det uvejr i et hus – De begriber jo nok: denne tyngende tavshed og mørke miner og uvilkårlig eftertrykkelighed i trampen og dørlukning – bah – gnidsel i samlivet, hvad? – så virkede Ulrichsen som den rene åbenbaring. Hun kom og skinnede. Hun fik passieren i gang, bragte nyt, forløsning, munterhed; manden kom hjem, fandt alt forandret; kontoret, forretningen, havde skælvet for hans rynkede bryn – men her: uskyldig spøgefuldhed, dejlig travlhel, herlige farver, lette, bedårende stoffer i lampelyset, døtrenes kvidrende stemmer, fruens latter. Et festhus, kort sagt. Og frøkenen var ikke den, der lod ham stå uden for sit væsens påvirkning. Hun havde et fortræffeligt ordvalg – har det endnu trods alderen – ved at sige lige det rette, der fanger opmærksomheden, tænder nysgerrigheden, smigrer forfængeligheden, bibringer én et indtryk af, at ens virksomhed følges af verd – æh – mikro-kos-mens øjne. Og herregud, vi *er* alle mennesker. Bordet fanger. Havde man smilet, måtte man være med i livligheden og glemme,

at barometret havde stået på *foranderligt* med tendens nedad imod *storm*. Og dermed var den atmosfæriske ligevægt genoprettet. – Ikke nok med det. Forlovelser, bryllup – oh, det svælgede hun i! Og skilsmisse, adskillelse, brudte løfter og anden begrædelighed, det var hendes slagmark. På hendes saks burde der have stået: Under dette tegn skal du sejre! For jeg vil betro Dem, det var sgu hende, der bragte Freundlichs sammen igen. Ja, det var; det er en hel historie. Og da borgmesteren ville til at – nå, man skal vist ikke lade tungen løbe af med sig. Det er for nyt endnu. Men doktor Grammesens søn fik hun da fat på i selve ventesalen på stationen og overtalte ham til at gå med tilbage, dengang forældrene havde sat sig imod, at han forlovede sig med karruselejer Losswitz' kønne datter, og han ville rejse til Amerika uden så meget som at have spist sin morgenmad først. Som om sådan en studentmagersvend ikke kunne glemme ovre i København! Det gjorde han nu for resten ikke: de blev godt nok gift, og Grammesens måtte vente i seks år, inden det gik itu af sig selv. Men deres dreng beholdt de da her i landet – han var hjemme både i ferierne og ofte ellers... Næsten lidt for meget hjemme... Ok ja, og det er kun ganske enkelte tilfælde – af mange; af mange, siger jeg Dem.

Kan De tænke Dem, at alfen, der faktisk af pure menneskekærlighed – for hvad vedkom det egentlig hende? – løb rundt og reparerede på samfundslivets mangfoldige brøst, kunne være streng og ubarmhertig mod nogen? Jamen, det var hun, minsandten! Hun var

noget så rigoristisk i sin behandling af Mogens. Hvad er der at sige til det? Han var hendes søn, ikke sandt? Og hun så ham to gange i døgnet: om morgenen, inden hun gik ud, og om aftenen, før hun lagde sig til sengs. Så måtte han jo have sine opstrammere, mens tiden var til det. Så længe han endnu var en opløben dreng, kløede hun ham med et sæberis, når han havde været ude at glide med sine søndagsbukser på. Det må have været omtrent som at slå med en gåsefjer på en tyrekalv, men hun gik skam til opgaven med al fornøden myndighed og bevidstheden om opdragelsens gavnlige resultater. Senere, da han blev større, skældte hun ud, særligt om aftenen. Hvad ville De mene om en cikade, der formanede en ung giraf? Hihi. Jeg har tit stået bag ved hyldebusken og lyttet – ja, jeg kunne sgu ikke dy mig. Det, var monumentalt – det er ordet. Storartet visdom har jeg indsuget på den vis. Og frøken Ulrichsen kunne jo ikke savne afskrækkende eksempler og opbyggelige forbilleder, hentede lige op af tilværelsens fundgrube, vel? Det var praktisk verdensklogskab, hun fodrede den fyr med, bare det hændte, at han forsømte at lære en af sine lektier udenad på fingrene. Havde han kendt sit eget bedste, så havde han forsømt noget hver eneste dag, blot for at blive regaleret med sin moders erfaringer; det kunne han være bleven forfatter på senere. Men han var som sagt skikkelig, og et godt hoved havde han også. Han gjorde hæderlige fremskridt i skolen, og frøken Ulrichsen var stolt, kan De være vis på. Hun glemte aldrig at nævne, hvad nummer han havde fået i klassen, og hans gode karakterer for hver uge, der gik.

Sådan gled årene, lydløst, når man ser bort fra alt mundhuggeriet, og sporløst, når man ikke har øje for de små forskydninger, der jo alligevel kan få indgribende virkninger. Mogens tog afgangseksamen fra realskolen, og mere end realeksamen kan man ikke opnå her på pladsen. Det var en stor dag, en mærkedag, en festdag, som alle de dage, der indleder et nyt tidsrum, hvorom man intet begreb kan danne sig. Der ligger en vis letsindighed til grund for enhver sådan fest. (Selv har jeg nu lagt mig efter at fejre den dag, da jeg opgør mit årsregnskab; så ved man i hvert fald, hvad man har eller ikke har. Men hvad ved man for eksempel på sin fødselsdag? Og hvad kan man slutte ud fra sådan en pjalt eksamen?) Lige meget! Det var ikke frøken Ulrichsen selv, der afholdt festen – hun gav sin dreng en buket blomster fra sin egen stump have og et kys ... og et ekstra kys. Ellers plejede *han* at bukke sig, for at hun kunne hive ham i øreflipperne, men den dag sprang hun op på en stol og gav ham et vandret trykkys. Det var jo noget – meget, bør man vel sige – og sjældent; men chokoladen og kagerne fra Klintegaard og madeiraen spenderede såmænd apotekeren. Der var endda stort selskab og musik, og alle fruene fra de bedre huse, hvor Ulrichsen syede. Og de gratulerede så hjerteligt allesammen, at drengen ønskede sig på Bloksbjerg og var højrrød i hovedet. Unge fruer, velkonserverede trediveårige og svulmende Junoer... Kan De se dem? Hm nå!! – Mogens var sytten.

Men frøken Ulrichsen sitrede ikke. Hun var så knejsende stolt, at hun næsten ikke var puklet, og følgelig næsten

ikke til at kende igen. Stokblind af moderstolthed. Og frydefuldt sikker på fremtiden. For havde hun ikke bestemte løfter? Jovel, fra apotekeren. Han var ikke af dem, der sætter sig op imod sin kone til ingen nytte. Og apotekerfruen elskede af hele sit misbrugte og fortræffelige hjerte den kære alf, som altid havde syet hendes næstbedste kjoler og *aldrig* misbrugt hendes godhed. Fruen ønskede at se Mogens som lærling på apoteket – og så ønskede apotekeren det også, og han havde en værdig, ja helt grandios måde at udtale sine ønsker på. For var han ikke i mange måder byens velgører! Man fik det indtryk, at hans elskelighed – og fruens bag ham – var en sær begunstigelse fra oven og hans ønsker en ubrødelig lov, dikteret af alvidende miskundhed og faderlig omsorg for hvert enkelt af dette lille borgersamfunds medlemmer. Det var en højtidelighed, en indvielse, da han udtalte sit ønske: I midten den lange Mogens og hans lille alfemor, der rødmede og blegnede; foran dem apotekeren, hvis ærværdige, hvidgrå skæg sitrede under mildhedens udgydelse, og hvis hånd med patriakalsk velvilje var lagt op på knøsens skulder. (Desværre kunne den ikke *hvile* der. Han var forbløffende høj, var Mogens.) Og som baggrund for denne ophøjede gruppe en halvkreds af beundrende damer, alle i kjoler af frøken Ulrichsens tilvirkning. Jeg var der ikke, selvfølgelig, men jeg har ved andre lejligheder set nok til at kunne danne mig en forestilling om scenen...

Jo, Ulrichsen havde løfter! Og rynkede hun en gang imellem lidt på brynene, så var det ikke af nervøsitet, men

af stille ubehag, fordi fru manufakturhandler Wilhelmi også var til stede. Se, her har vi nu en af de små forskydninger. Wilhelmi havde ladet sig til syne; byen sov. Wilhelmi havde forhandlet med banken; byen slumrede videre. Wilhelmi begyndte at træffe aftale med visse håndværkere; byen glippede lidt med øjnene. Der blev en farlig riven ned og byggen op i den gamle ejendom på den modsatte side af Søndergade, et par skridt fra frøken Ulrichsens butik; byen gnikkede synsorganerne og undredes en kende. Pludselig en dag var det hele færdigt, og Wilhelmi stod i døren til sit velassorterede »Magasin« – det var et helt nyt ord! – og byen røg ud af fjerene for at beundre, snakke, spejle sig i ruderne, forarges over de udstillede modeller (på rigtige voksmannequiner) og endelig, for damernes vedkommende, vove sig ind i det lokkende lokale – med prøveværelser! To! – prøveværelser, hvor man kunne iføre sig en splinterny ham uden at være forpligtet til at give penge ud og købe den med det samme. Det var *så* raffineret! ... Men det var en fæl og en uventet konkurrence for den lille, elskelige alf, frøken Ulrichsen.

Jeg tror ikke, man tør sige, at Ulrichsen nærrede nag til Wilhelmi: det ville slet ikke ligne hende. Men det påvirker jo uvilkårligt et menneske at se sine indtægter formindskes med omtrent en tredjedel. Og så ved De, hvordan kvinder er – hvor følsomme de kan være for enhver fareformnelse. Og der var noget farligt ved fru Wilhelmi, både ved det, hun viste af sit væsen og sit legeme, og navnlig ved det, hun ikke viste. Hun var

toogtredive og så ud, som hun var femogtyve; hun var ude og hjemme iført sin mands flotteste kimonoer, kjoler, spadseredragter eller overtøj. Hun gik på højere hæle end nogen anden dame i byen, måske lige med undtagelse af vores lille, kuglerunde baronesse – men se, baronessen var jo også kunstnerinde, hun sang og havde kunstnere fra København til gæster i sin villa, så med hende var det en anden sag. Fru Wilhelmi brugte parfume til daglig, og ikke altid den samme parfume; nej, hun skiftede vellugt. Der var damer, som bedyrede, at hun sværtede sine øjenbryn, og det var åbenlyst, at hun pudrede sig. Hun var høj og slank og smidig – denne egne smidighed, der pludselig kan blive lidt slangeagtig – nå, det er måske for stærkt et udtryk, men så forstår De, hvad jeg mener. Hun var stille, kølig, men alligevel smægtende. Denne kølighed, der ligesom udånder en stum higen efter at blive oplødet og efterlader et mandfolk i tvivl om, hvorvidt han ikke har været hårdhjertet, når han simpelthen har brugt sin fornuft og opført sig anstændigt.

Alt det følte frøken Ulrichsen, og derfor kunne hun *ikke lide* fru Wilhelmi. Men det var også nok det hele.

Nu må De tillige være på det rene med, hvad dette arrangement fra de højere magters side betød for alfen. Hun skulle med sit formindskede forråd af blomsterstøv føde denne lange kamel af en søn i et fjerdingår. For apoteket måtte kun have to lærlinge, og ældste lærling skulle først afgå til Farmaceutisk Lærestalt til efteråret. Så kunne vor kalorius komme til at bade sig i nådens

stråler og trille piller, men heller ikke før. Behøver jeg sige Dem, at alfen tog fat uden en klage; hun besøgte kredsen, hun forklarede, hvordan det stod til; hun sankede bestillinger på kjoler. Der skete det overraskende, at pastorinde Jacobi og fru Wilhelmi en dag sammen kom ind i alfens væksted og bestilte hver sin mellemkjole af samme decente snit og fine stof. Fru Wilhelmi havde snakket til sin mand, ladet ham høre, at hun måtte klæde sig efter stedets skik – sådan til daglig. Folk var nøjeregnende med sligt her i byen, og det var vel ikke meningen, at hun, hans hustru, rent ud skulle gælde for hans mannequin?! Bevares, nej! Det var det ikke! Wilhelmi indså det rigtige i ræsonnementet. »Popularitet frem for alt!« var hans valgsprog, hvad forretningen angik. Han vidste, at her kom folk i butikkerne efter private sympatier, ikke efter varernes stil og bonitet. Han kunne føre »det sidste skrig« fire gange årlig uden at sælge spor, hvis ikke han selv og hele hans hus faldt i kundernes smag. Det var udmærket, at hans kone havde så fin en sans netop på dette punkt. Og han tillod sig et ægtemandsgalanteri eller to, der blev vel modtaget. – Hvad præstefruen angik, da tilhørte hun en familie, der havde et berømt navn i landets litteratur og stærke konneksioner i hovedstaden, og fru Wilhelmi havde indfanget hende ved sin rigdom på anekdoter derovrefra og ved et vist ubestemmeligt præg af Wien og Paris, som ganske rigtigt ikke var hende mere ubekendte end andre kvindelige bestyrere af et stormagasins kjoleafdeling: en sådan stilling havde hun nemlig indtaget før sit giftermål med Wilhelmi. Men ægteparret havde straks slået for stort brød op og kun

reddet stumperne ud af konkursen. Nu prøvede de at arbejde sig op igen fra grunden her i provinsen.

Hvem kan sondere en kvindes hemmelige tanker? Kan De? – Det var ret! Beskedenhed pryder sin mand. Jeg heller ikke. Men ganske vist fik jeg jo lejlighed til at se frøene spire og planterne blomstre...

Første gang, jeg mærkede noget, var en aften i juni, da jeg kørte hjem ad vejen fra Sebbersund. Jeg havde lånt Pedersens trille og været derude i et familieanliggende. Selvfølgelig havde jeg benyttet lejligheden til at få nogle ål med hjem. De stod i en kasse bag i vognen. Da jeg kommer forbi skovløberhuset, synes jeg nok, jeg ser noget hvidt skimte lige i skovbrynet, hvor vejen drejer af til Bislev. Og lidt efter hører jeg en latter, som jeg ville vædde på var fru Wilhelmis klukken. Jeg gjorde mig jo mine tanker, men anede ikke, hvem hun sværmede med. Så i juli rejste damen fra byen. Og en uges tid senere siger postbud Fransen til mig, mens jeg står her i bogladens dør: »Mogens, alfens søn, får minsæl parfumerede breve, vil De tro det?« »Hja,« svarer jeg, »når De siger det, Fransen. De må jo vide det.« »Da gør jeg osse det,« siger han; »der ligger et poste restante og venter på ham i det her livsalige øjeblik, gør der – nede på posthuset... Han skal jo her forbi for at komme derned, hvis han går hjemmefra. Nu kan De jo se, om det ikke passer, at han kommer anstigende om lidt.« Og det slog godt nok til. Jeg holdt øje med gaden. Og en halv times tid efter kom han daskende. Jojo!

Nu er den slags ikke særligt indbydende at stikke næsen i, så jeg holdt min for mig selv. Og jeg talte heller ikke til min kone om det. For ét af to: enten ved en kvinde bedre besked end man selv, eller også render hun rundt med sladder, når hun får noget, at vide. Jeg vil ikke dermed sige noget ondt om min saligt henfarne – men hun fornægtede ikke sit køn. Og kvindejustits er værre end Viborg Overret. Efterhånden fik jeg jo alligevel beviser for, at sagen var bekendt. Folk ymtede. Voksne mandfolk kom herind, skævojede af lutter fordulgt viden, og *ymtede*. Er det ikke et infamt og træffende ord! De kunne sgu ikke købe to Christian den Niendes penne og et ark klatpapir uden at lade en bemærkning falde. Nå – Wilhelmi vidste ikke noget; og lille Ulrichsen lige så lidt. Det allerfineste var, at ingen af os vidste noget; vi havde kun vore snavsede anelser. Men vi fik noget at vide – pludselig, flere måneder senere!

Mogens var forlængst blevet lærling på apoteket; patriarken var tilfreds med ham: drengen var flink; lærevillig og påpasselig. Men sært tavs og tilbageholdende. Der var noget ligefrem forpint over ham til tider, sagde patriarken undrende. For i apotekets krydderdufte rådede renlivet agtværdighed. Fru Wilhelmi var stadig gæst der sammen med præstefruen og andre fruer, der måske kviede sig lidt ved hendes parfumerede nærvær. Mogens boede hjemme, men spiste på apoteket. Hver måned bragte den skikkelige knøs sin alfemor den klat penge, han fik, og hun bragte ham lige så troligt kaffe, hver gang han havde nattevagt. Men de sås

ikke hyppigere nu end før; Ulrichsen løb jo stadig fra hjem til hjem eller opholdt sig på bondelandet, og Mogens var på »Æskulaps værksted« – haha! – ja, det er et citat af patriarken...

Jeg traf den lange, duknakkede fyr – Mogens, mener jeg – nogle gange dette efterår, og det er rigtigt, at han så nervøs og forpint ud. Der var kommet et forskræmt og lurende udtryk i hans øjne. Det rykkede i ham, når klokken klingrede ved officinets dør. Stod enten provisoren eller kandidaten bag disken, eller dukkede mester selv frem, så gled Mogens gerne som en skygge ind i bagværelset eller ud i laboratoriet – især hvis kunden var en dame... Bange? – Ja, han var bange! Men det var ikke sladder og spottegloser, stiklerier og kvindelige ondskabsfuldheder, han gøs tilbage for...

Så kom den første rystelse med sit skarpe lysglimt.

En morgen, da Ulrichsen nåede hjem fra Grindsted – det havde regnet stærkt om aftenen, så hun var blevet hos gårdmanden natten over – da var der ingen Mogens på kvistværelset, skønt klokken ikke var mere end halv syv. Men på Ulrichsens køkkenbord lå der et sammenfoldet stykke brevpapir, tæt beskrevet og stukket ind i en receptkonvolut. Da alfen havde læst en halv side, udstødte hun et hvinende skrig og sank bevidstløs om.

Heldigvis hørte skomager Tolstrup hende himle op og humpede tværs over gaden og ind ad bagvejen. Han fandt

hende liggende med ryggen til køkkenskabet, og brevet ved siden af hende på gulvet. Tolstrup er en besindig mand. Han bar hende ind på sengen, knappede op for hende og forvissede sig om, at pulsen slog – så sankede han brevet op og læste det igennem, lagde det igen, hvor det havde ligget, og åbnede vinduet. »Line!« brølede han til sin kone, der hængte vask til tørring mellem pæretræet og husvæggen: »Line! – Kom herøwer! Hun æ besvummen!« Trods den ikke helt fagmæssige behandling kom Ulrichsen til sig selv igen under fru Tolstrups hænder, og det første hun spurgte efter, da hun havde sundet sig lidt, var brevet. Det blev hende overrakt, efter at fru Tolstrup først havde ledt efter det, og fundet det på køkkengulvet. –

Pragtfuldt, siger De? Hvilket? Nåh-ja! Javist... Tolstrup *er* en besindig mand...

Tja, sådan fik vi da at vide, hvordan det var gået til! Mogens var stukket af – havde forladt byen... Var løbet fra sin plads i utide. Han skrev, at han ikke kunne udholde det længere. Fru Wilhelmi havde været efter ham tidligt og silde. Hun havde søgt at besnære ham, og han havde ladet sig lokke. Men kun til et vist punkt. De havde haft hemmelige stævnemøder, var gået ture sammen, havde kysset hinanden, naturligvis, talt kælnede ord og kærtegnet hinanden. Videre var fruene ikke nået under sit første angreb. Så havde hun ment, en rejse ville være betimelig: Han kunne have godt af at savne hende. Rejsen havde for øvrigt også et andet formål. Hun skulle afsvale en elsker i

Aalborg; sige de grumme ord om, at hun nu ikke trængte til ham mere... Kvinder er mangfoldige, ikke sandt? Da hun tænkte, at vor Joseph var mør, vendte hun tilbage og lod atter sin vellugt spores i vor stad, men særligt i Mogens Ulrichsens nærhed.

Nu må De betænke, hvem Mogens var, og hvordan han var blevet opdraget. Hver gang den snedige frue havde lagt en ny fælde for ham, havde han en historie parat i hovedet, et af de eksempler, hans mor havde givet ham; og det en beretning om ulykke, sorg og selvtægt her i byen, ting, som var foregået på disse gader, bag disse vægge... Der var både borgmesteren – og brygger Mortensens – og læge Wiegands søn – og – ja, mange, som jeg siger... Altsammen forbuden kærlighed, opdaget bedrageri, utro hustruer... Alt sammen indprentet ham aften efter aften, for at han ikke skulle blive som disse skændige forførere og samvittighedsløse kvindebetvingere. Og selvfølgelig anså Mogens sig for en skrækkelig Don Juan, hver gang fruene franarrede ham et rystende bange kys i smug. Jeg er vis på, at han har serveret hende en ny afskrækkende skandale, for hvert attentat, hun gjorde på hans dyd. Hun på sin side har vel søgt at underminere hans værn ved rørende klager over sin mands brutalitet, hans urimelige krav til hende: at hun skulle være udhængsskilt for hans varer, hans mangel på finfølelse og forståelse. De ved, at damer har altid en lang række jeremiader til deres tjeneste. Kan de ikke hitte på dem selv – hvilket vist er sjældent – så kan de proppe sig

med dem ved at læse oversatte engelske romaner. Ja, det vil jeg have lov til at hævde, endda jeg er boghandler!

Sådan noget er virkelig yndigt: »Kæreste Mogens, du aner ikke, hvor min mand er hensynsløs imod mig! Å, det er ufatteligt, at jeg har kunnet holde det ud så længe...« Tårer, ægte, salte selvbeklagelsestårer løber ned ad rosenkinden... »Kys mig, min elskede, kun i dine arme har jeg ly for alle sorger!« Mm! Og derpå kælent: »Vil du ikke have en fyldt chokolade, mit store kælebarn – så smager kysset dobbelt sødt?!« – »Tak,« siger Mogens genert; »næh, hvor er de dejlige! Hvor har De dem fra?« (For Mogens er ikke til at formå til at dutte fruene). »Å,« siger hun leende, »dem fik jeg såmænd forærende af min mand i morges på sengen – det er nemlig vor bryllupsdag i dag... Ja, *er* han nu ikke latterlig!? Og sådan en kalder sig et mandfolk!« –

Overdrivelse? For min skyld må De tro, hvad De vil! Men jeg skal fortælle Dem én ting. Fru Wilhelmi var *forelsket* i fyren. Netop på grund af hans modstand. Hun var til sidst splitterforrykt. Hun truede ham. Ja, *truede* – med, at hun skulle få hans mor ødelagt, drevet til fallit. Og tossen havde ikke fornuft nok til at indse, at hans egen stilling var nok så stærk som hendes. Han havde fru Wilhelmis breve, hun havde ingen ting fra ham. Men ork, udlevere hende tænkte han i sin brødefuldhed mindst af alt på. Nå, hun var jo heller ingen fru Potifar, læg mærke til det: at vende sagen på hovedet og sladre til sin mand faldt hende ikke

ind. Måske var hun klog nok til at forstå, at manden næppe ville tro, at hun var en forført uskyld...

Nok er det: hendes trusler slog hovedet på sømmet. Mogens flygtede. Han så ingen anden udvej, hvis han ikke skulle røbe det hele. Kun sin mor gav han ren besked og advarede hende i sit brev mod den svigefulde konkurrent på den anden side af gaden. Han skrev, at mor ikke behøvede at gøre sig bekymringer for hans skyld. Han ville fægte sig frem til København, og han havde adressen på et apotek derovre, hvor den foregående lærling havde fået plads. Hvis han kunne finde beskæftigelse i samme fag igen, ville han læse til student, før han kom på Farmaceutisk Lærestanstalt. Han havde fattet smag for latinen...

Det var nu så meget godt. Men i øjeblikket trøstede det jo ikke alfen for savnet af hendes søn. Hun mødte meget forgrædt og ulykkelig i de forskellige familier – der var ikke fest mere i det hus, hvor hun syede. Men hun tav om årsagen til sønnens fravær, og man spurgte hende ikke ud. Man vidste besked. Patriarken og hans viv havde jo ingen grund til at tie. Først havde de fnyst skrækkeligt over den ubegribelige utaknemmelighed hos denne bengel, som ikke satte tilbørlig pris på Mamrelunds krydderdufte og patriarkatets velsignelser, men hastigt underrettede om sagens virkelige sammenhæng, havde de korset sig over verdens bundløse ondskab, og fru Wilhelmi var blevet lyst i band. Ja, havde præstefruen ikke ved ildsom flugt fra fjendens lejr reddet sig over på velanstændighedens side,

er det sandelig ikke godt at vide, hvad der kunne være hændt. Øksen lå alt ved træets rod, som hendes mand plejede at bedyre.

Nu kan De tro, alfen fik vind i sejlene. Det var, som om samtlige damer i hele staden ikke ejede en kjole at tage på i ordentligt selskab. Ulrichsen havde hver eneste dag optaget til lige op imod jul. Og mens hun arbejdede, så fingrene var ved at slides af hende, gik man i den største spænding og ventede på, at fru Wilhelmi, der, ene og udstødt, kogte af raseri, og alfen, hvis talefærdighed man kendte fra tidligere dage, skulle støde sammen i en afgørende kamp. Men der skete intet. Fru Wilhelmi vovede ikke et direkte angreb; hun følte sig på forhånd slået af marken. Og Ulrichsen holdt tand for tunge; det, mente hun, tjente Mogens bedst. Brevene fra København lød nemlig lovende. Drengen havde fået plads på et gammelt apotek på Christianshavn, han lærte godt, blev pænt behandlet... Alfen viste triumferende brevene frem for de udvalgte få, der havde hendes tillid.

Men så – da julen var vel overstået og julemaden fordøjet, mens staden begyndte at samle sig til lidt ny moro efter gammel skik: i fastelavnstiden, kort sagt – indtrådte katastrofen. Der kom et sidste brev fra Mogens, et afskedsbrev, inden han rejste til Amerika. I det tilstod han, at alle de tidligere kun havde indeholdt lutter beroligende nødløgne: Han havde ikke haft plads på noget apotek, havde overhovedet ingen fast stilling kunnet finde, men havde måttet hutle sig igennem, som han kunne bedst,

ved tilfældigt arbejde. Nu var det lykkedes ham at blive ansat som medhjælp hos stewarden på en lastdamper, der skulle til England og derfra til Halifax – og afsted ville han. Mor tilgav ham nok, at han sådan havde ført hende bag Lyset...

Jo, tilgive sin Mogens kunne hun, men der var en anden, hun ikke kunne tilgive...

Da alfen hørte Fransen – postbudet – smide konvolutten ind gennem sprækken i døren, stod hun og pressede sømmene i en karnevalsdragt – en af mange, må De tro. Hun stillede jernet fra sig og læste. Men da hun kom farende ned ad trappen, havde hun pressejernet i hånden. Og som en vind fløj hun hen ad gaden til Wilhelmis hjørne og lige ind i butikken. Der standsede hun heller ikke. Lige forbi Wilhelmi og en af forundring og skræk aldeles lammet ekspeditrice, der et øjeblik forinden havde stået i behageligt samvær og gabet ad hinanden, rendte hun, hvæsende som en ilder, op ad trinene til beboelseslejligheden og ind i dagligstuen, hvor fruuen sad med en roman foran sig, mens hun pillede med et strikketøj. Mellem os sagt – det var et under, at der ikke skete et mord. Heldigvis havde fru Wilhelmi ganske instinktmæssigt rejst sig op, da hun hørte de hastige fodtrin. Så hun kunne springe til side, idet pressejernet susede imod hende. For en gangs skyld talte Ulrichsen nemlig ikke, men handlede. Vrede alfer er farlige; det hører vi jo også altid fortælle som børn...

Nu var vi flere, der havde set hende løbe ud af sin dør. Sagfører Nielsen og bankdirektør Povelsen stod og samtalede uden for lægegården i Priorgade. Slagter Nientorp og møller Petersen stod ved møllens mælkevogn, og jeg sprang ud ad bogladen her, for jeg anede ondt. Vi vidste næppe af det, før vi alle var forsamlede i en klynge ved Wilhelms butiksdør. Vi stod og råbte til hinanden, da vi så Wilhelmi rød af raseri komme bærende med alfen, der rev ham i håret, sparkede og spruttede. Han steg ud på dørstenen, svang hende i armene og smed hende uden et ord ud, så hun beskrev en bue i luften og drattede ned lige midt i vor flok. Wilhelmi så hende falde og blev stående et øjeblik, mens ånden peb imellem hans tænder; så gik han ind, slog butiksdøren i efter sig med et brag og boltede den bag sig. Ulrichsen havde stødt sit ben, endda vi havde opfanget hende, så godt det i overraskelsen lod sig gøre. Mølleren gik til lægen med hende. Muskelforstrækning. Braget af den lukkede dør var gået os på nerverne. Så sagde slagter Nientorp pludselig: »Hvad står vi her for? Lad os gå ind og gøre noget ved ham! Det er ikke hans skyld, at Alfen ikke brækkede ryggen...« Der var vist ingen, der tænkte på fru Wilhelmi, og hvad der kunne være sket med hende – det skulle da lige være mig selv – og velsagtens også sagføreren. I hvert fald sagde han straks: »De har ret, Nientorp. Vi må derind.« »Så kom!« sagde bankdirektøren. Og vi gik ind ad bagvejen gennem en tremmelåge, over gården, og fandt køkkendøren låst. »Vi sprænger den,« foreslog slagteren. »Lad være,« sagde bankdirektøren; »Vil De, hr. boghandler, passe bagvejen,

og De, Nientorp, passe butiksdøren og gadedøren. Følg efter dem, hvis de går ud, men forulemp dem ikke! Sagfører Nielsen og jeg vil hente borgmesteren... Det skal kun vare et par minutter. Vi må have loven med os her...«

Nå, det tog 10 minutter – måske et kvarter – det varede længe nok til, at en mængde mennesker havde nået at forsamle sig uden for butikken. Men de tre store mænd, borgmester Truelsen, sagføreren og bankdirektøren, kom ind igennem tremmelågen til mig. Borgmesteren ruskede i køkkendøren. De berømte og berygtede ord blev udtalte: »Det er politiet. Luk op, i lovens navn!« Men da de jo faktisk lige så godt angiver en grund til at holde døren, blev den ganske rigtigt heller ikke åbnet. Truelsen kløede sig i hovedet. »Det er bedre at undgå vold og skandale,« betroede sagføreren, »mener De ikke, Nielsen?« »Absolut. Manden kan jo blive desperat...« »Hm, nå, ja, det var nu ikke det, jeg tænkte på; men det er jo også en grund til forsigtighed... Hr. Nientorp er jo derude?« »Ja.« »Så vil vi tage den stige der og rejse den op imod muren ved vinduet. Sådan – ganske stille. Kravl De op, og kig ind på første sal, Nielsen.« Det gjorde sagføreren. Og stille kom han ned igen. »Der er ingen i spisestuen,« sagde han dæmpet. »Det var godt. Så lirker vi døren op.« Og det gik i en fart. Nå det var jo også kun en ganske almindelig lås. Jeg tror, det kunne have været gjort med et søm.

Ikke så snart var vi kommet indenfor og op ad trappen, før vi hørte fruén lamentere i soveværelset, så vi måtte formode, at parret var i begreb med at opføre ægteskabets

status, og da Wilhelmi tog fat, var det i en tone, så at Truelsen uvilkårligt gav et spjæt og udbrød: »Her kan det vist ikke skade at gribe ind.« Jeg kom til at le, og idet han vendte sig om for at se på mig, sagde jeg: »Jeg vil gå ned og lukke bagdøren til først, og fjerne stigen.« Så lo han også og nikkede: »Men kom herop igen med det samme.« Jeg skyndte mig at få det besørget, og da han hørte mig komme op ad trappen, tog han atter dette lands lovgivning i sin tjeneste og fordrede indgang for retfærdigheden. Den var nu nok ikke blevet indladt, om den ikke allerede på egen hånd havde fundet vej, for de to ægtefæller var alt for optagne til at bryde sig om den slags småting. Rent ud sagt, så nåede vi lige akkurat at redde fru Wilhelmi fra at lide legemlig overlast – hvad jeg for resten godt kunne have undt hende at lide. Den gæve manufakturhandler havde allerede hævet stokken, og ét slag i det mindste fik hans ægteviv, inden borgmesterens røst standsede eksekutionen. »Hvad foregår her?« brølede han. Og så foregik der ikke mere i uafbrudt rækkefølge den gang. Fru Wilhelmi udstødte et hvinende skrig og flygtede; hun var kun iført det nødtørftigste. Vi fire mænd stod tilbage over for den vrede Mercurius i skjorteærmer. »De er vidner til, at Wilhelmi, som allerede har øvet vold imod én forsvarsløs kvinde i dag, nu antræffes i færd med at mishandle en anden,« sagde Truelsen. Men Povelsen viftede med hånden: »Lad os – med Deres tilladelse, hr. borgmester – tale om forretninger. Deres lille væksel på de 18.000 forfalder i løbet af næste måned, Wilhelmi. Banken vil ikke forny den. Kan De betale?« »Og så er der de 1950, husker De nok,« sagde sagfører Nielsen blidt. »Aalborg

banken nægter Dem kassekredit, det skal jeg sørge for,« tilføjede Povelsen sagtmodigt. Wilhelmi, der havde stået som en støtte, lige siden han så os, begyndte at stønne. »De vil altså ødelægge mig?« spurgte han hæst. »Vi vil stille Dem over for et valg, Wilhelmi. Enten gør De og Deres hustru offentlig afbigt over for frøken Ulrichsen, som De har behandlet så skammeligt, og drager derefter i stilhed her fra byen; i så fald skal De få sædvanlig, rimelig betalingsfrist. Eller også går De fallit og drager *ikke* herfra som en fri mand, men bliver anklaget for vold og vandrer i fængsel. Hvilken af delene foretrækker De?« »Men, mine herrer...« Han standsede og lyttede; thi larmen fra gaden steg pludselig til et brøl. Nielsen gik til vinduet, og kiggede ud. I det samme lød der et brag fra fordøren, der sprængtes, og tunge trin kom op ad trappen. Slagter Nientorp trådte ind. »De vil hilse på Dem dernede, Wilhelmi, jeg har lovet at presangtere Dem for byens borgere.« Wilhelmi var begyndt at ryste. Fra værelset ved siden af hørtes hans hustrus hysteriske gråd. Han strakte afværgende hænderne frem. Nientorp betragtede ham med ophøjet foragt. »Så er her en lille regning på 33 kroner og 17 øre for kødmad. Det er bedst, De betaler den inden presangtationen.« »Lad det nu være godt, Nientorp,« indskød sagførereren. »Hvad skal det sige: lade det være godt? Det er sgu ikke godt! Jeg vil ha' mine penge,« indvendte slagteren stædigt og vendte sig rasende mod manufakturhandleren: »Vil du betale, din snyder, eller vil du ikke? – Nå, ikke? Jeg skal lære dig...« Og uden et ord mere greb han Wilhelmi i nakken, trak ham i et sæt over gulvet hen til vinduet, gav borgmesteren, der var kommet

i vejen et lille skub, så han let som en fjer røg over mod bankdirektøren, smækkede vinduet op, svingede den ulykkelige Wilhelmi ud igennem luftåbningen og holdt ham i strakt arm frem til beskuelse for de forsamlede borgere nedenfor, der hilste synet med skrålen og piben. »Se her, godtfolk, sådan ser den mand ud, som smider vanføre kvinder ud af sin butik, men ikke kan betale sine regninger! Vil I ha' ham?« »Smid ham herved!« lød råbet nedefra. »Hjælp! Hjælp!« hylede Wilhelmi. Fruen kom styrtnede inde fra soveværelset, men standsede med et skrig, da hun så sin mands farlige stilling. Et øjeblik stod hun og krammede fingre, så gjorde hun et spring frem for at kaste sig over Nientorp, men blev til alt held i tide standset af mig og Nielsen. Ellers havde slagteren vel af lutter overraskelse ladet hendes mand falde.»We' do så betåhl, din rakker?« skreg han triumferende. »Ja – ja,« stønnede ofret. »Da wa' 'et wall,« sagde Nientorp og plantede ham på gulvet, »men de' ska' wær' mæ de' samm'!« Når han blev ophidset, talte han jysk. Et par gange havde borgmesteren gjort mine til at ville gribe ind, men bankdirektøren havde lagt hånden på hans skulder og smilet beroligende. Mens Wilhelmi nu famlede efter sin portemonnæ, sagde Povelsen atter: »Vi gentager altså: Fallit og fængsel eller afbigt og rejse. Jeg håber, De er kommet til fornuft. Ellers er jeg bange for, at det under de forhåndenværende forhold næppe engang vil være øvrigheden muligt at forhindre øjeblikkelig overlast mod Deres værdifulde person. Og at de skyldige bliver straffet bagefter, vil jo ikke gavne Dem nu. Altså?« »Javist, javist.« Wilhelmis storhed havde lidt det fuldstændigste nederlag.

»Jeg vil gøre afbigt.« »Godt... i publikums påsyn?« »Ja, for satan – når det endelig skal være!« »Ka' do la' wær' og band', din slambert!« truede Nientorp. »Hm,« sagde Povelsen, ligesom lidt utilfreds; »og lad det så blive Dem og Deres frue en lære. Det er ikke heldigt at krænke et borgersamfunds retsfølelse...« »Det er forkasteligt at forgribe sig på en gammel, forsvarsløs kvinde...« sagde Nielsen. Men *det* blev dog fru Wilhelmi for stærkt, og hun afbrød ham: »Hun kom farende her som et vildt dyr og kastede et pressejern efter mit hoved!« »*De* havde kastet et pressejern efter hendes hjerte. Og *De* ramte, hun ikke. Hendes søn, Mogens, er rejst til Amerika...« »Det er skammeligt at ødelægge en ung mands moral!« råbte jeg, for jeg syntes, de gik uden om hovedsagen. »Og fanden tage Deres moderne selskabskjoler,« mumlede borgmesteren, drejede sig om på hælen og skridtede afsted, fulgt af os andre. Nientorp, der havde fået sine penge, tog et fast tag i Wilhelmi og skød ham foran sig ned ad trappen og ud igennem butikken.

»Gør plads, mine herrer,« sagde borgmesteren værdigt, idet han slog ud med hånden, »og forhold Dem roligt! Hr. Wilhelmi har indset sin uret og vil gøre frøken Ulrichsen en undskyldning. Jeg stoler på, at han kan passere gaden under Deres beskyttelse.«

»Hør! Hør!« brusede det op imod ham fra mængden.

Og så marcherede vort optog over til alfens hus. Nielsen gik først alene op til hende. Hun kom lidt efter til syne i sit

vindue. »Snak så fra leveren!« sagde Nientorp til Wilhelmi. Denne rystede endnu og var bleg, men havde dog haft tid til at fatte sig nogenlunde og forberede et par sætninger: »Frøken Ulrichsen – i Deres medborgeres påhør – hm – ville jeg gerne – æh forsikre Dem om, at jeg ikke før nu har været underrettet om årsagen til den ophidselse, De gav udtryk for – hrrrm – da De besøgte min hustru; og da det gør mig oprigtigt ondt, at have givet Dem en så ufortjent hård medfart, tillader jeg mig at bede Dem modtage min ærbødige undskyld ---« Han standsede, Ulrichsen var forsvundet. Et øjeblik efter kom Nielsen frem i døren: »Hun besvime. Af sindsbevægelse. Det har ikke noget at betyde. Lægen er deroppe endnu. Han var betænkelig ved at lade hende rejse sig fra sofaen, men hun ville. Og hun fejler heller ikke noget videre. En smule massage kan gøre det, siger Møller.«

Så ledsagede vi Wilhelmi hjem igen til hans kære ægteviv. En betjent tog opstilling på hjørnet. Men der var ikke noget at passe på. Folk gik straks hver til sit.

Nej, som jeg sagde til en begyndelse: Vi lider jo vore tab, men vi forstår at bære dem. Her havde alfen nu mistet sin søn. Hun var en ældre, skrøbelig kvinde. Hun havde gennemgået store sindsbevægelser, og luftrejsen havde afgjort ikke bekommet hende vel. Men De kan tro mig, om De vil: Hun var på benene næste dag for at dirigere to-tre syersker, der lagde sidste hånd på karnevalsdragterne. Om aftenen mødte hun som sædvanligt op på hotellet for

at syne dragterne, pille lidt hist og give et lille nøk her, så de *sad*, og i det hele forvise sig om virkningen. Ja, nu skal De bare høre. Det blev hendes endelige triumf.

Da man fik at vide, hun var oven senge og rask nok til at passe sit arbejde, var det jo heller ikke vanskeligt at slutte sig til, at hun ville se på maskeraden; og der blev derfor et ganske overvældende tilløb til den. Cigarhandler Petersen kom ved middagstid over til mig og spurgte, om jeg havde nogle billetter til overs, men mine lister var for længst overtegnede. Han sagde, at der stod tykt af folk i hans butik og ventede, og mig havde adskillige damer og herrer lovet både overpris og evig taknemmelighed, hvis jeg bare kunne skaffe dem ind; så jeg sagde: »Ved De, hvad vi gør, Petersen,« sagde jeg, »vi går ned på sagfører Nielsens kontor og får et hundrede ekstrabilletter stemplede.« »Det er en god idé,« indrømmede han. Og som sagt, så gjort. »Skidt!« sagde så Nielsen, »skal der være gilde, så lad der være gilde. Det bliver jo ligegodt alfens fest!« Og ved det spidsede jeg jo øren, forstår De nok. Så fik vi to hundrede. »De kan ikke være der,« sagde Petersen. »Skidt,« sagde sagføreren igen og grinede, »de, der ikke kan danse, må drikke, og de, der ikke kan sidde, må tage deres øl stående ligesom skottens ko.« Nå den historie kendte vi ikke. Og så fik vi den, og fik billetterne, og gik. Inden klokken var seks, var der ikke én tilbage. Og jeg er vis på, at kontrollen endda lod mange slippe ind for en drikkeskilling den aften. Den store sal i hotellet var stuvende fuld, der blev åbnet til alle sidekabinetterne, helt ud på glasverandaen til haven dansede folk mellem bordene, værten lod borde og

stole sætte ind i privaten, på gangene havde tjenerne pyntet med guirlander og lampions, på balkonen sad folk så tæt sammen som sild... Den halve by var dernede, og masser af folk fra oplandet. Alle de, der, selv for år tilbage, havde fået en fantasidragt eller en balkjole syet hos alfen, for slet ikke at tale om dem, der havde bestilt en til selve denne fest, var besluttede på at vise, hvilken andel de havde i alfens fremgang, ved at præsentere disse klæder den aften og glædede sig til at kunne sige i forbigående: »Ja, det er såmænd også et af Ulrichsens kunstværker eller feerier, eller créations!«... (Ret mig, hvis jeg udtaler det forkert). Og lige så mange ville vel sige: »A tint 'et wal, te de' wa' jen o Ulrichsens, do håd' po, Marie.« Det var da også en ren Ulrichsen-udstilling. Omsyede, opfriskede, udvidede, indsnævrede, forlængede eller forkortede, med tilsatte ærmer eller berøvede deres ærmer, kemisk rensede, farvede, dampede, vaskede, strøgne, stivede, læggede eller foldede eller plisserede – milde gud, disse dameudtryk betyder jo sagtens hvert for sig noget reelt håndgribeligt, ikke sandt? – strålede disse dragter i forening med de ganske nye, i alle faconer, alle farver, alle grader af lethed, luftighed og – uhm – svæven... Nu kan jeg ikke mere – det er også længe siden min kone er død – man glemmer det sådan – æh – feminine – hva'?...

Nu er det sådan en gammel skik, at byens godtfolk spiser souper nede på hotellet under en pause i ballet. Det sætter lystigheden i vejret, har også sin rent praktiske side, for mange fruer og frøkener har haft travlt med pynten hele eftermiddagen, så at der ikke er blevet stunder til at lave

middagsmad eller til at nyde andet end en hastig kop kaffe. Mange steder er gemalen kommet sulten hjem, men har ved synet af nervøsiteten og spændingen besluttet at renoncere og trøstet sig med udsigten til værtens bastante festmåltid... Tja – og så skal der naturligvis holdes en tale eller to – det er vi vant til – og synges en vise. Det er jo os selv, der må sørge for morskaben. Vi har ikke kunstnere til at optræde. Dels bliver det for dyrt, dels falder det nu slet ikke i tråd med traditionerne... Her ved spisningen var det, at borgmesteren havde en overraskelse parat. Da man stod i begreb med at gå til bords, kom der udefra springende en maskeret harlekin med briks og stor papnæse. Truelsen bukkede dybt for ham og slog ud med hånden: »Vær hilset i vor midte, prins Karneval!« Og prins Karneval talte på vers, han sagde sådan noget som, at han var kommet herop nede fra Rivieraens palmer for at deltage i en fest af den rette slags, hvor morskaben kom fra hjertet, og latteren klang ægte. Borgmesteren bød højheden at tage sæde på hæderspladsen. Men prinsen ville ikke. Han havde også et andet ærinde, der måtte røgtes: Han søgte karnevalets fe med de tryllende fingre. Borgmesteren spurgte, om hun da skulle befinde sig her i aften. Ja, det havde prinsen ladet sig sige for aldeles vist. »Så lad os søge hende!« råbte borgmesteren. »Op, mine trofaste venner, ridder Kuno, Mousqueton, Silén og du, grønne page! Find karnevalets fe! Thi prinsen vil kun dvæle hos os, når hun indtager pladsen ved hans side. Og al moros fyrste, sydens søn, prinsen med det kåde smil og det hede blod, må visselig ikke skuffet forlade vor fest! Hvorledes skulle vi da nogen sinde mere kunne samles

ved lækre spiser og kraftige vine, til musikkenes toner og i dansens lyst?... Find karnevalets fe, og bring hende til vort bord!« Han vinkede endnu en gang, og fra musikken lød der en fanfare.

Nu var det virkelig et rent tilfælde, at de tre herrer med Silén i spidsen overhovedet fandt frøken Ulrichsen; hun havde nemlig fået nys om, at der måske var noget i gærde, og ville absolut ikke udsætte sig for flere sindsbevægelser. »Ingen dikkedarer med mig,« sagde alfen, »jeg tåler det ikke. Man har jo da nerver!« Hun havde gemt sig inde i privaten, og der sad hun hos værtens frue og datter og fik aftensmad, medens hun skiftevis lo og græd og fortalte om Mogens og forsikrede, at hun ville få brev med første »båd« derovrefra, det vidste hun, og så skulle de høre, det gik ham nok godt nu, da han var borte fra alle fristelser fra den skamløse fru Potifars side. Den slags passiar kunne nerverne godt holde til. Og fruene nikkede, og datteren smilede, når de da ikke fældede en lille tåre med, fordi Ulrichsen pludselig påny lod sig henrive af sine følelser... Imidlertid blev de fire let genkendelige masker råbt an overalt, hvor de kom frem. »Hov, slagter, hvor skal du hen? (det var ridder Kuno.) Sæt dig hos vos, og få en øl!« – »Nej, a leder efter alfen. Hår do ett sitt hinner?« »Ulrichsen, jow, to hun wa oppe po balkonen for et øwnblek siden, tøttes a da!« – »Å, men hr. sagfører, har De så travlt?« »Ja, kære frue, jeg søger efter frøken Ulrichsen...« »Nu skal jeg hjælpe Dem!« – »Hr. grosserer, vil De slet ikke kendes ved mig?« »Desværre ikke tid lige nu...« »De finder måske mere behag i bacchantinder, De –

Silén!« »Oh, den forkærlighed kunne måske senere netop føre os sammen i en champagnegalop, frøken – men ikke nu... Jeg skal sige Dem, borgmesteren vil tale med alfen. En lille overraskelse, vi har forberedt!« Følgen heraf blev inden længe, at alle søgte mellem alle, oppe og nede, ude og inde. Grupper opløstes, par skiltes, ballets gæster bølgede imellem hverandre, og man begyndte at råbe, enkeltvis og i kor. »Frøken Ulrichsen! Frøken Ul-richsen! Hvor kan hun dog være? *Frø-ken – Ul-rich-sen!!!*«

Snart herskede der den mest brogede forvirring, og hotellets vært, der stod bag skænken, blev betænkelig, da han så en ekspedition forlade hotellet for at bevogte alfens bolig og gennemstrejfe byen på jagt efter hende. Han lukkede for kassen og løb til privaten. Da han åbnede døren og så den fredelige scene, slog han hænderne sammen: »Her sidder De, frøken Ulrichsen, og hele byen leder efter Dem. Borgmesteren vil tale med Dem!« »Jeg vil ikke tale med ham,« sagde alfen, »nu går jeg.« »Hvorhen?« »Hjem!« »Det nytter ikke noget, for der passer de også på.« »Du alforbarmende, hvad vil han da? Skal jeg arrestiiires?« »Nej, nej, de siger, det er en spøg, han har for...« »Da skal jeg spøge for ham!« Alfen mimrede af harme.

Men nu lød råbene med stormende kraft lige uden for døren. »Hvis De vil ud, har De kun vinduet tilbage,« sagde værtens frue leende – hun var fra Sjælland, og jysk tilbageholdenhed er jo noget for sig, ikke sandt? Alfen rejste sig med værdighed og sendte fruen et fortørnet blik. Hun gik knejsende mod døren, men i det samme blev den

revet op, værelset fyldtes med folk, der ved synet af Ulrichsen skrålede deres triumf ud af fulde lunger, og den lille dame forsvandt totalt i en hvirvel af sine egne dragters farver og skylledes bort af den strøm, der førte hende hen imod borgmesteren.

»Her er hun!« lød det gennem salen, og de fire udsendinge ilede til. De omringede alfen, fløjddørene ind til den mindre spisesal blev slået op, og kortegen marcherede ind. Ridder Nientorp gjorde et forgæves forsøg på at lukke dørene igen, men da det var klart, at han derved ville have knust en betydelig del af byens borgere til kødfars, opgav han det, og tilskuerkredsen ved borgmesterens ceremonier var således blevet stærkt forøget. Det generede ham lidt; han rømmede sig gentagne gange og skulede hen til døren. Prins Karneval reddede situationen, han spillede straks løs. »Blot ved et sving af min briks,« råbte han, »ville jeg kunne bringe disse værdige borgere af vor by til at forsvinde ud i det kuldeskælvende rum. Men sandelig, det ville stride aldeles imod min karakter og min opgave. Alles glæde er min glæde – folkets kærlighed min styrke! Vær hilset, ædle fe fra Djinnistan, alle karnevalers første hjemstavn, alle fantasidragters moderland! Lad mig føre eder til eders plads ved dette ringe bord, hvor borgmester præsiderer. I vil her høre ting, som angår eder og eders søn, såvel som denne by, hvis fester I har udstyret med alle disse skønne kostymer, og som er eder så stor tak skyldig derfor!«

Nu havde borgmester Truelsen fået tid til at fatte sig. Da prins Karneval, der bød alfen hånden og sirligt svansende førte hende til den stol, som var rykket frem til hende, havde taget plads ved siden af ham, slog han straks på sit glas, og inden suppen bares om, lykønskede han hende til aftenens succes og nævnte hende som selskabets kæreste gæst, både fordi det var prins Karneval, der indførte hende, og fordi hun var kendt og elsket af hver eneste af dem, der sad om bordet. Så gav han musikerne et vink. De stemte i, og suppen kom.

Da folk nu så, at man foreløbigt kun ville spise som sædvanligt, trak de sig tilbage, og værten selv trykkede diskret dørene til. Det skal have været morsomt at se på alfen under måltidet. Jeg selv sad ikke sådan, at jeg kunne følge hende med blikket. Hun var endnu harmfuld og forvirret, men måtte jo passe på at overholde fine manerer ved bordet, og de allersirligste hos hende var manerer, som var to slægtled gamle. Det var nok værd at se, hvordan hun holdt skeen – ja, jeg siger holdt, men hun gør det da for den sags skyld stadigvæk, når hun er til fødselsdag – de to af håndens fingre strittede ud, hun førte i en fin lille bue skeen igennem luften og op til læberne med spidsen indefter, lod den hvile på den sænkede underlæbe og fik derpå ved at hæve hånden en smule suppen til at løbe ind mellem tænderne uden at gabe over skeen eller lade den komme i for intim forbindelse med munden. Og medens hun passede disse indviklede manøvrer, lyttede hun opmærksomt til sin bordkavalers, prins Karnevals, konversation. Han havde bøjet sig tæt ind

imod hende og hviskede ivrigt. Og han må have forberedt hende godt, og på, at hun havde noget godt i vente, for hendes ansigt lysnede mere og mere; flere gange lod hun i blid konsternation skeen hvile.

Borgmesteren så over på prins Karneval, der blinkede til ham, hvorefter Truelsen påkaldte gæsternes opmærksomhed og sagde: »Jeg giver ordet, til konsul Alling.«

Konsulen rejste sig; det var en kort, bred, robust skikkelse med et udpræget skipperansigt, rundklippet fuldskæg. Han er død nu, derfor beskriver jeg ham, ellers havde De jo nok ikke undgået, at støde på ham... Konsulen rejste sig altså, stod lidt og trippede ved siden ad stolen, som han plejede. For hvor meget den mand end havde at sige her i byen, så forstod han ikke at sige det. Han blev mere og mere rød i ansigtet.

»En telefon!« brød det pludselig ud af ham. Og så gik hænderne i luften, sav, sav! »Man har noget, der hedder en telefon. Man kan tale med København. Med et rederi, en fragtdampers rederi. Man kan få bekræftet, at koksmat Ulrichsen ganske rigtigt piller kartofler i kabyssen. Man kan telegraferer! Der er noget, der hedder et telegram. Til den danske konsul i Halifax, ikke, frøken Ulrichsen, ikke? Og når man har fået at vide, når »Svantevit« ventes i havn – erfaret det hos rederiet – så kan man bede konsulen møde op og tage sig af en ung mand ved navn Ulrichsen, hvad, frøken Ulrichsen? Nå...« (sav, sav, sav! For

talemaskinen var gået i stå.) Konsulen så sig hjælpeløs om til alle sider. »Ja, det var min part,« sagde han tamt og satte sig, plump! og spiste, som om han var vred over at have været nødt til at forsømme noget.

»Skål, frøken Ulrichsen!« sagde borgmester og hævede glasset. Alle fulgte hans eksempel. Alfen tørrede sine øjne; hånden, der satte glasset, rystede. »Nu kommer stegen!« sagde borgmester.

Stegen blev budt om. »Hver ret sin tale!« mente borgmester. Man spiste. Prins Karneval hviskede atter, han hviskede, sandt at sige, ofte med munden fuld.

»Deres durchlaughtighed har for travlt,« sagde TruelSEN.
»Karnevalets fe får ingen steg! Vi sidder her for at spise...«

Men maden gled ikke rigtigt. Man var alt for spændt. Og pludselig brast det for konsulen. Han blev igen højrød. Og sav, sav! »Hvad fanden er meningen?!«

Borgmester kiggede ned til ham, sukkede, bevægede kniven – klingeling! – og forkyndte: »Jeg giver så ordet til bankdirektør PovelSEN.«

Bankdirektøren var af de folk, hvis dæmpede, glatte og smidige, officielle stemme altid har travlt, hvor god tid de end selv har for øjeblikket, travlt som en væsel langs et stengærde.

Han rejste sig. »Højstærede forsamling! Som den foregående taler så rigtigt bemærkede, kan man telegrafere – for øvrigt glemte hr. konsulen at sige, at man også kan bede den danske konsul i Halifax sende en vis ung mand til New York – som sagt, man kan telegrafere, men man kan også skrive, hvis man da har nogen i Amerika at sende brev til. Og det har jeg! Et brev tager ganske vist længere tid end en depeche, men til gengæld når det hurtigere frem end en fragtdamper, der skal losse og laste i en mellemhavn. Derfor vil den temmeligt fyldige skrivelse, jeg har adresseret til min forbindelse i New York, komme mere end tidligt nok. Og den unge mand, der bliver sendt fra Halifax til hovedstaden, vil finde, at der der ligger en chance og venter på ham... Jeg håber ikke, frøken Ulrichsen, at De havde troet, De skulle få ham hjem som returgods! I denne kreds behøver det ikke at være nogen hemmelighed, at min forbindelse derovre selvfølgelig er min nevø, der indtager en overordnet stilling i det store firma Brown, Brown & Rennpferd, der har udført mange af nutidens berømteste jernbanearbejder. Hele resten må naturligvis bero på vor unge hr. Mogens selv! Begynde forfra, nedefra. Slid, hårdt slid. Uddannelse. Mere slid. Evig og altid slid – i ørkener og afkroge, i regn, storm og bagende sol, overalt på det vældige kontinent. Det vil blive programmet. Men en afveksling fra pilletrilleri og smertestilleri synes jo at tiltale ham. Ja, De undskylder, hr. apoteker. Ingen fornærmelse tilsigtet. Vi kan ikke alle have ingenium for det farmaceutiske! (Apotekeren så unægteligt lidt stram ud, og fru en kneb øjnene sammen og trak hagen ind.) Jeg har

imidlertid udtrykkeligt omtalt Mogens Ulrichsens forkundskaber i den retning, og skulle det vise sig, at han ønsker at fortsætte, tør jeg stå inde for, at man vil sætte ham i gang og skaffe ham ansættelse hos en druggist derovre. (Minerne glattedes.) Jeg håber, at heller ikke frøken Ulrichsen har noget at indvende imod disse forholdsregler, som vi unægteligt har taget uden forud indhentet tilladelse? Nej, jeg ser, at frøkenen kan billige dem... Og jeg vil derfor slutte (bankdirektøren gav sig stunder til et uofficielt smil) med de samme ord som vor ærede konsul: Det var *min* part!«

Alfen snøftede højlydt. Hun fik sit alfelommetørklæde fundet frem, og det blev åbenlyst for alle, at det bestod i et blomsterblad – eller noget, der ikke var meget større og tungere, noget, der var beregnet til kun én tåre. Men hun græd flere... Mange. Og snøftede.

«Nu kommer kagen!« sagde Truelsen.

»Hvis den gør det, dør vi af sult!« skreg Alling.

»Hør! Hør!« – »Madro!« – »Gerne,« sagde borgmester; »det er mig selv, der skal være næste taler, så det er ikke af egoistiske grunde, jeg har hastværk.«

Og så spiste man. Og drak. »Skål, frøken Ulrichsen!«

Nå, det havde jo været et måltid med mange afbrydelser, så man kan vel tilgive de sultne, om de blev lige så

utålmodige som de, der dreves af andre følelser end netop appetitten. Men omsider kom kagen da, og efter den aftenens største overraskelse.

Truelser slog på glasset og rejste sig.

»Mine damer og herrer! Har jeg ikke som vor ærede bankdirektør en nevø i Amerika, så har jeg til gengæld en svigersøn her, og kan han ikke bygge jernbaner, så kan han skrive vers – hvad De jo har hørt – selv om han hellere maler! Op, prins Karneval, giv tegn til, at man bringer brikse og offerskåle! Nu vil vi slå til søren og se, hvad det indbringer. Ridder Kuno, Silén, Mousqueton, grønne page, tag hver en gylden skål og en tryllebriks af prinsens hånd!«

Og så uddelte prins Karneval – på hverdage maleren Axelsen – De ved, ham med de mange billeder fra fjorden – fire forgyldte vandfade af lille format og fire brikse til udsendingene fra før. Borgmesteren fortsatte med hævet stemme:

»Luk dørene op til salen! Jeg vil tale til byens gode mænd og skønne kvinder, til de glade hjerter og taknemmelige sjæle i vor stad, store og små, gamle og unge, som er forsamlede her for at fejre dagen med maskebal!«

Fløjene blev slået op på vid gab, og Truelser trådte hen i døren, hvor gæsterne flokkedes foran ham ved den første lyd af hans dybe, godmodige stemme. Han var nemlig en

meget afholdt mand, var borgmesteren, både for sine fejl og sine dyder, fordi begge dele passede folk heroppe, og vel sagtens også, fordi han var en hel mand, hvis fejl passede til hans gode sider.

»Ærede forsamling!« råbte han. »Mens dansen gik, og vin og øl gled ned i tørstige halse, har vi herinde siddet og spist os til en stor beslutning. Vi har afholdt et uofficielt byrådsmøde og vedtaget at pålægge selskabet her en karnevalsskat. Jeg skynder mig at sige, at den er frivillig, og derved adskiller den sig på behagelig vis fra alle andre afgifter til stat og kommune.« (Latter fra højre og venstre, som der står i aviserne.) »Men – den vil blive inddrevet. Kongens foged spilles i aften af prins Karneval selv – og her ser De hans fire betjente!« (Hov, slagter, har do fåt en ny bestilling!) »Som ret og rimeligt er ved en sådan lejlighed, bøder planens fædre først: Jeg kan meddele, at der af dem under hånden er tegnet fem hundrede kroner, for hvilken sum, delt i fire portioner på et hundrede og femogtyve kroner hver, man vil finde en underskreven kvittering i bunden af de fire guldsåle, som betjentene bærer. De indkomne penge skal benyttes til... Ja, jeg overlader til forsamlingen at gætte, hvem vi i aften kan tænkes at ville hædre med en tiltrængt gave...«

Straks lød svarene, der først klang spredte, men da de ikke blev modsagt, snart forenedes i et stort fælles råb: »Alfen! – Alfen! – Frøken Ulrichsen! – Mogens! – Alfens søn! – Frøken Ulrichsen og Mogens! – Alfen! Alfen! Alfen og Mogens! *Alfen!!!*«

»Ja!« brølede borgmester Truelsens. »De har gættet det! Til de to ville De altså selv have givet, når De skulle give! Enhver efter sin vilje og sin evne! – Prins Karneval! Betjente! Et slag på skulderen til hver, og en mønt, en seddel i skålen fra hver! Og tak – tak til alle – fra os, fra frøken Ulrichsen – fra mig selv, kære bysbørn! Og endnu en ting: Når bordet er ryddet og det og stolene bragt ud, vil også den lille sal her blive åbnet for de dansende – men imod entré! Her blødes femogtyve øre for hvert par. Og pengene går til samme formål! Lad os nu udbringe et dobbelt leve med hinanden! (Han hævede sit vinglas.) For en lystig aften i vor lystige by – og for aftenens hædersgæst, karnevalets fe, alle de glade farvers og glitrende dragters skaberinde, vor kære alf! Hun har så stor andel i vor glæde – måtte da vor glæde blive til hendes lykke gennem hjælpen til den, der står hendes hjerte nærmest, men desværre i øjeblikket er så langt fjernet fra dette elskende moderhjerte, hendes søn, som vi alle kender, Mogens Ulrichsen, der vil få sin uddannelse hinsides Atlanten!«

Det blev et leve af den slags, som man ikke hører mange af her i byen. Balkonen var ved at falde ned ved braget.

Og så samledes der ind. Det blev til næsten andre fem hundrede kroner, da det hele var talt sammen.

De skal ikke undre Dem over, at jeg kan Truelsens tale omtrent udenad. Den stod i avisen næste dag (hvad

borgmesteren for resten slet ikke blev glad for), og jeg har tit og ofte læst den sidenhen. For den slags klipper jeg ud og gemmer...

Frøken Ulrichsen selv? spørger De. Ja, hvad – en alf er jo en alf, ikke sandt? Og det ene med det andet, maden og vinen og sindsbevægelsen, havde jo gjort hende lidt ør i hovedet. Så hun ville afsted og trængte da også til at komme til køjs. Så de fulgte hende hjem, så snart hun havde fået en bid kage til livs. Hun hørte ikke noget til indsamlingen... Nej, *nej* – nej. Men næste dag fik hun jo at vide, at der blev sendt penge til sønnen. Og da græd hun og kniksedede og græd igen... Men-æh – nå, man skal jo ikke gøre folk bedre, end de er, selvfølgelig. Der var vel nok dem, der allerede næste formiddag var lidt lange i ansigterne ved tanken på deres tokrone eller femkrone og gik og mumlede om ærgerlige penge... Men de tav ligegodt stille over for alfen. Hun fik ikke noget at vide om, hvordan de penge var kommet ind, før hun tilfældigt engang ville pakke noget ind i en avis og så lige fik fat i det nummer, hvor Truelsens tale stod aftrykt. Til daglig læste hun ingen avis, mest fordi hun i forvejen havde fået alt det at vide, som kunne stå i den, og så fordi hun jo ikke havde tid, begribeligvis...

Aftenen efter karnevalet faldt hun i søvn ved sit bord efter at have skrevet et langt, langt brev til Mogens – det fortalte hun selv fru apotekeren. Hun havde sat sønnen ind i alt, hvad hun vidste, og personlig tror jeg, hun har afsendt en skriftlig formaningstale og lovet ham en omgang af

sæberiset, hvis han nu ikke opførte sig ordentligt – og også passede på sine søndagsbukser! –

Ok, lever? – Jaja! – Vi bliver allesammen gamle her i byen. Se nu til guldsmed Fischer, han er treoghalvfems og render hen ad gaden som en ung knægt! Jo, hun lever – og vil De se et lykkeligt menneske, så skal De bare give Dem lidt tid og stå med mig herudenfor på hjørnet... Kan De se den bil? Det er Mogens' bil! Han er ingeniør ved Hvalpsund-banen, som de jo bygger på for tiden... Vent nu bare lidt!

Han kommer hver dag farende i bilen...

Bare for at køre hende en tur, forstår De...

Og hun sidder og formaner ham imens: »Nu skal du køre ordentligt, Mogens, hører du!«...

Og giver ham råd...

Hun kender jo hele egnen...

Så naturen bryder hun sig vist ikke stort om...

Men folk...

Se, der er de! Et stateligt mandfolk, hvad? Høj og bred og firkantet. Ikke så lidt *american*, hvad?

Og alfen, lille og ikke slet så vims... Og rynket!... Man ser egentlig først folk, når man skal fortælle andre om dem. Vist er det en gammel alfemor! Men hendes ansigt, ikke? Lykke, udtrykt i rynker! Har jeg ikke ret? Og se, hvor forsigtigt og kærligt han hjælper hende op!

Så, nu kører de – nu er de om hjørnet...

Ak, ja, som jeg sagde til en begyndelse: Vi her i hjemmenes by, vi overvinder vore tab – og læg mærke til det: Vi vender tilbage!...

Den allersidste

I det vilde solnedgangsskær en uvejrsoften sidder jeg ved vinduet, syg af min evige længsel. Vesperklokken har ringet. Det er over den tid, da arbejderne vender hjem. Det er knugende varmt og stille. Kun børnene leger stadig ufortrødent på gaden. De synger med skingrende og hæse stemmer:

»Fare, fare, krigsmand,
døden, skal du lide...«

Det er så sandt – så sandt, som det er tåbeligt!

»Den, der kommer allersidst...«

Ja, ham kan det ingensinde gå godt, jeg ved det. Og jeg ser ham for mig, denne krigsmand, der kommer allersidst. Han er ung endnu, men tynget af sit harnisk, han er såret, han er bleg og har mistet meget blod. Han vakler og slæber sig frem støttet til sin lanse, den han med møje flytter skridt for skridt gennem skumringens øde.

»Fare, fare, krigsmand...«

Slaget er endt; han var faldet, men har rejst sig på ny. Overalt, hvor han er gået frem, har de døde vist ham deres vunder og stirret efter ham med deres åbne, brystne øjne. Men hvor hører deres rige op, hvor begynder de levendes land? Og hvem skal han møde der, fjende eller ven?

»Døden skal du lide...«

Javist, han var beredt! Men har han ikke allerede lidt alle dens kvaler? Er ikke hans legeme en brændende pine? Skal han dø to gange? Vil ikke nogen pludselig springe løs på ham fra disse træer? Lurer ikke marodører og stimænd på at dræbe den svage og røve hans elendige øje?... Da øjner han fjernt ude skæret af et lejrball i det voksende mørke. Han ser sig om til alle sider. Ingen. Kun han selv oprejst på hele denne dødens endeløse mark.

»Den, der kommer allersidst...«

Det er ham selv. Han er den, der kommer allersidst. – Og nu, da jeg tager ham skarpere i øjesyn, mener jeg at kunne genkende denne skikkelse, der vandrer forpint ved aften og nærer så bange håb. Ligner han ikke mig selv? Er det ikke mig, der vakler rundt mellem de døde i den synkende nat, mens ravnene mætte og stumme flyver hjem? Føler jeg ikke denne krigsmands udmattelse, sårfeber, uro, nagende tvivl? Ak jo, til fulde! Og hvad venter mig da? Børnene synger det med skingrende og hæse stemmer:

»Den, der kommer allersidst,
skal i den sorte gryde!«

Den sorte gryde over den flammende ild, gryden med det kogende beg, der skal hvisle i mine sår. Helvedes pøl er en barneleg mod det, der venter den, som kommer allersidst.

Ve mig! Lad mig segne i natten under stjernerne og aldrig
nå det røde bål, der drager mig så uimodståeligt hist ude!

Det befriende mirakel

En indisk eneboer, som sad i en hule højt oppe på sit bjerg og levede af, hvad man efterlod i hans skål udenfor, blev efterhånden så berømt for sine vise råd, at hans ry trængte helt ned til hovedstaden og nåede fyrstens øren. Denne lod sig lokke til at drage op til vidderne for at prøve anakoreten og var såre tilfreds med de svar, han modtog på sine spørgsmål. Han viste på enhver måde vismanden sin gunst og bevægede ham endelig ved en lejlighed, da landet var i stor nød, til at give afkald på sin ensomhed og blive minister. Det håb, man havde næret, gik i opfyldelse; det lykkedes at fortrænge fjenderne, at underkue et farligt oprør og ved mildhed og myndighed i rette mål at genindføre fred og blomstrende tryghed i de nødstedte provinser. Efter denne bedrift, for hvilken eneboeren fik hele æren, kunne der ikke være tale om, at man ville lade ham vende tilbage til bjergene og hans fromme øvelser. Han selv følte heller ikke længer lyst dertil; magtens sødme havde gennemtrængt hans væsen, verden havde ham.

Nu var landets redningsmand imidlertid en fornægter af guderne, og han begyndte derfor snart at indkalde visdomslærere af sin egen skole og lade templerne nedrive overalt i byer og på valfartssteder. Da guderne så dette, blev de enige om, at den mægtige var moden og burde bringes til fald. De sendte en ned for at gøre ende på den formastelige, inden det blev for sent – og denne ene var ingen ringere end den snilde, den i list uovertræffelige,

den med elefanhovede nikkende visdomsgud selv. Allerede hans første skridt vidnede om overmenneskelig kløgt. Han iførte sig vismandens skikkelse og tog ophold i hans tomme hule. Snart forlød det mellem bjergenes stammer, at eneboeren var vendt tilbage, og dette budskab, der løb fra flække til flække, bragte overalt uskrømtet glæde med sig. Hele processioner af rådsøgende vandrede til hulen og vendte hjem – man tænke sig, med hvilket guddommeligt udbytte. Aldrig havde vismanden nydt sådan berømmelse. Da rygtet om hans tilstedeværelse på højderne nåede de engang oprørske provinser, rejste de sig som én mand til en ny had- og hævnkrig; thi det er jo altid således, at bag et oprør ligger årsager, som ingen strengthed kan få bugt med, ingen mildhed gøre magtesløse. Dog sendte man først en formummet høvding til vismanden for at høre hans profeti om det kommende hærtog, og de anvisninger, man fik, opflammede krigernes mod til sejrssikkert raseri. Lig en stormflod brød de væbnede skarer ind over riget, lagde det øde, erobrede hovedstaden og dræbte fyrsten i spidsen for hans elefantkæmpere. Ministeren undslap som ved et mirakel – og hvem skyldtes vel dette mirakel om ikke visdomsguden? Ganske rigtigt varede det ikke mere end en måneds tid, før eksministeren trådte frem på klippeafsatsen foran sin tidligere bolig – og der fandt sin genganger, der just fredeligt var i færd med at tømme en skål kogt ris. Eksministeren vendte sig til flugt, han var vis på at have set et varsel om sin nærtforestående død. Men visdomsguden nikkede venligt, plirrede med øjnene og sagde: »Kom nærmere, ærværdigste, om det så behager

min høje herre. Vil den, som har formået at styre et stort rige, vel flygte for en stakkels eneboer?» »Allerede én gang er jeg flygtet for mig selv,« svarede eksministeren og gøs. »Vel sandt, men du vidste ikke dengang, hvad du flygtede for. Kom, lær dig selv bedre at kende!« Og der var i gudens røst en tvang, som ikke var til at modstå, endda klangen var ganske som eksministerens egen stemmeklang, drævende, moduleret og lidt snøvlende. Skælvende satte eksministeren sig. »Hvem er jeg da?« spurgte han. Guden smilede uudgrundeligt, med den farligste elskværdighed. »Du er meget bedre end du tror,« hviskede han og bøjede sig mod den andens øre. En blanding af ufrivillig glæde og mistro viste sig som et svagt vibrerende smil på menneskets ansigt. »Du er et miskendt geni,« hviskede guden, »miskendt af dig selv. Dit felt er det religiøse.« »Det har anet mig,« smiskede eneboeren. »Du er frygtet af guderne – er det ikke bevis nok?« »De har styrtet mig...?« spurgte eksministeren. »De, og ingen andre! Du kan tilintetgøre dem.« »Det havde jeg håbet,« sukkede visdomslæreren. »Men en from lære og et pletfrit levned er ikke nok; det erfarede du.« »Derfor drog jeg ned mellem mennesker og handlede.« »Handling har ført dig herop på ny,« sagde guden med vemod; »lad det belære dig om, at der gives andre arter af handling, og at dine ikke var de formålstjenlige.« Et lys dæmrede for eneboeren, et falsk lys, en hoppende lygtemand, men for ham et glædesblus. »Jeg forstår dig,« sagde han; »du mener undergerninger. Intet er mig lettere!« »Fortrøst dig ikke dertil, «svarede visdomsguden; »jeg tænker ikke på disse tilstande af frigjorthed, som gives den, der som du og jeg har nået de

højere trin på vejen til forløsning ved erkendelse. Noget nyt må du tilegne dig ved viljens kraft. Formår du at tilintetgøre dig selv til fordel for andre?« »Hvorledes mener du, ærværdigste? Til fordel for andre? Hvorledes skal jeg forstå dette?« »Således, ærværdigste, skal du forstå dette, som om jeg nu ville tilintetgøre mig selv til fordel for dig, at der kun er én vismand på dette bjerg, i denne hule. Således skal du forstå det.« »Den ærværdige behager at spøge.« »Ingenlunde, du vantro. Se!« Og så var der intet at se: eksministeren sad alene på klippeafsatsen. Da fyldtes han af et grænseløst hovmod og råbte: »Ja, dette var mig. Således er jeg! Således kan jeg handle – således er jeg at forstå!« Og af hele sin viljes koncentrerede styrke ønskede han at tilintetgøres til fordel for alle mennesker. Og sank død om, ingenlunde undsluppen Samsara, bedraget og ført ved næsen af visdomsguden, hvis tordnende latter genlød mellem de højtragende tinder.

Begrænsning

Min ven, maleren Gerhardt, var et geni. Jeg havde længe haft det på fornemmelsen, nu er det åbenbart for alverden. Hans livs stræben var at male en engel. Men ingenlunde nogen byzantinsk engel. Nej, han hadede guldgrund, nærrede afsky for prærafaeliterne. En moderne engel ville han male. Og han sparede sig ikke (flid har altid været det halve af geniet!). I 20 – tyve – år sled han ufortrødent for at nå dette ham værdige mål. En dag opgav han pludselig det hele... Opgav? Ja, han hængte sig – det er jo også på en måde at opgive sliddet. Man fandt såvel hans atelier som et tilstødende kvistkammer og et noget større loftsrum i en sidebygning stuvende fulde af hans efterladte værker: skitser i blyant og i kul, store farvelagte udkast, fuldendte, men kasserede malerier i olie, en hel svimlende række løsninger af alle tænkelige tekniske vanskeligheder inden for det omtalte, snævert begrænsede felt, der var hans som ingen samtidig kunstners. Nogle måneder efter Gerhardts stiltfærdige begravelse blev alt dette udstillet i stadens største museumslokaler. Oh, oh! Det var sandelig et syn for en kardinal! Havde denne kunstner ikke været protestant, ville han have fortjent at rammes af en ganske speciel banstråle, og himlen burde være ham forment. Over to hundrede forsøg på at fremstille den moderne engel – og *aldrig er Synden blevet malet mere guddommeligt!*

Blikstille

Fra damperen stiger en lodret sodsøjle, som højt, højt oppe mod den mælkehvidt slørede himmel udfolder sig til en sort krone, en sær og eventyrlig formation, der halvt er sky, halvt blomst. Selve skibet er skjult bag holmene, det ligger inde ved bryggen og laster; snart skal jeg høre dets sirene og ekko, der svarer på dets afskedshilsen.

De siger, Anton var med i dag, Anton, hvis lille dreng druknede for nogle år siden... Det gik sådan til, at Anton sad i store vanskeligheder, hans kreditorer pressede på, og en dag skal han i vrede have sagt, at han ville sælge det hele, hus og holm, og drage til Australien, hvor der var penge at tjene og frihed for en mand, der forstod at bruge næverne. Det hørte sønnen Jacob, en otte års knægt; han syntes, det var over al måde forskrækkeligt, at de skulle forlade hjemmet. Og han skreg op: langt hellere ville han da selv tage til Australien og skaffe faderen den mønt, han trængte til. Forældrene lo ad ham. Men tidligt en morgen, mens de sov, listede han ud, løste båden og sejlede afsted. Nu troede drengen naturligtvis, at der med »Australien« mentes den lille ø lige overfor, som kaldes sådan – men alligevel, selv dertil er der et godt stykke vej, hvor ringe det end ser ud på landkortet, og den morgen blæste det friskt. Manøvrere en båd kunne han ellers nok, fyren; en dygtig, rask og modig knøs var han... Jeg ved ikke, hvorledes han har båret sig ad med at kuldsejle. I alt fald så de ham aldrig mere, ikke engang hans lig fandt de – for

resten heller ikke moderens: hun sprang i søen af lutter græmmelse.

Derefter solgte Anton alligevel det hele og rejste bort. Hvorfor skulle han også blive siddende alene på holmen? Og nu fortæller de, at han er kommet tilbage lige så fattig, som han drog ud. Desuden bor der jo nu en finne på hans ø og i hans hus...

Damperen fløjter. Den skal nordpå. Gad vidst, om Anton er gået i land derinde? Såmænd: her er jo tilstrækkeligt vand til også at drukne ham, hvis det er i den hensigt, han kommer.

Se, nu bevæger sodsøjlen sig; langsomt glider den frem over grantoppene, og røgen spreder sig som en sørgefane på sommerhimlen. Alt er uendeligt stille. Maskinens stempelslag høres helt herud, men svagere og svagere. Det lyder som et hjerte, der mattes...

Dobbeltgænger

Ind, dybere ind i ensomheden! Er der da intet centrum for denne hvirvel af liv, er det ikke muligt at trænge ind til det uberørte, til den uforstyrrede ro, som er af Gud? Eller kan dette fredens sted ikke nås af en levende? O, da står jeg her i ødet lige så nær ved døden som histude i den verden, jeg flygtede fra, og min sjæls kamp har været forgæves! Thi jeg vil salve mig med ensomhed og krone mig med ro, at mit hjertes flamme kan lyse ubevægelig...

Var det ikke således, at jeg elskede og vidste det ikke, men en dag vidste jeg det, og det var mig en sorg – en sorg, fordi den, jeg elskede, var til fryd for mange, men ikke for én. Og da tilværelsen blev mig en byrde, tungere fra stund til stund, da gik jeg til den, som vidste råd, og han afviste mig ikke. »Du er vandret over din egen grav,« sagde han. Og hvor kunne jeg nægte det? Selv om det ikke var sandt, syntes det mig dog et ord af dyb betydningsfuldhed, ja, et ord, der i sig rummede min hele sjæl. Thi visselig var min elskov som en grav, der drager og drager, indtil udmattelsen ender kraftens modstand, og timen oprinder, da jorden åbner sin mørke mund. Dog var dette ord ikke hin kloge mands eneste gave, men han føjede dertil et lægemiddel, og jeg gjorde ham ikke til skamme ved nogen tvivl: jeg anvendte det. Fra hin nat begyndte jeg at udskille gran for gran af mig selv alt det, som syntes mig at stå i forbindelse med min ulyksalige higen. »Det er ikke jeg, og jeg er ikke det. Det er en fremmed tyngde, en last, som ingen lønner mig for at slæbe, og som ingen anviste mig

noget sted for. Jeg vil kaste den på vejen, og lykkes det ikke på én gang, da vil jeg være som den ligegyldige, fra hvem den ene genstand falder efter den anden, indtil hans sæk er tom og hans ryg ret, alt mens han drager videre uden at vende sig efter det tabte!« Dette var min stræben ved dag og nat. Og se! Det lykkedes... Lidet forstod jeg, hvad der skete, følte kun lettelsen, drog kun pusten friere. Men en gang, da jeg havde holdt mig inde i uger, råbte en karl, jeg ikke kendte, smædeord til mig, da han så mig stå i døren til mit hus; en anden gang kom en ven, hvem jeg ikke havde besøgt længe, til mig og bebrejdede mig, at jeg havde ladet mig fange af et skørt, at jeg sværmede om denne pige og ødede mit helbred og mine penge; han havde sat sig for at tale mig til rette og udøste sin billige harme over mig: Jeg var en dagdriver, en kvindejæger, ildeset af alle dygtige mandfolk og en torn i øjet på de gudfrygtige. Da vidste jeg, da fornåm jeg, da glædedes jeg lønligt ved forvisningen om, at jeg var ikke én, men to. Og tiden svandt; jo mere jeg blev jeg, des mere blev han ham, den af mig udstødte, hvem jeg ikke ville kendes ved. Endelig var jeg rensset, og for at holde mig ren drog jeg bort. Her er jeg i ødemarken, og hist han blandt mennesker! Lad ham tumle sig, lad ham besudle sig, lad ham elske, gløde, udbrændes, angre og fortvivle. Lad jorden drage ham, og leden gribe ham i struben, lad ham kæmpe, indtil udmattelsen ender kraftens modstand, og timen oprinder, da jorden åbner sin sorte mund! Men jeg vil salve mig med ensomhed og krone mig med ro, at mit hjertes flamme kan lyse ubevægelig!

Ind, dybere ind i ensomheden! De fortæller, at her skal findes en hellig sø, hvis spejl er sort, som rummede dens runde bækken et solløst mulm, og intet liv er der at skue, ingen fisk, ingen lom, ingen odder. I træerne hopper ingen fugle, lossen lurder ikke i klippefyrrer, flyveegernet svæver ikke fra gren til gren. Der vil jeg dvæle, der vil jeg styrke mig, der vil jeg vente hans komme, om han vil opsøge mig. Thi mødes vi, skal vi kæmpe, jeg for min frihed, han for sit liv. Sejrer han, må jeg følge ham, at han kan føre mig til graven, men overvindes han, da skal han vende tilbage til sin fornedrelse og sin død. På det at hint ord kan opfyldes: »At jeg skal være beredt til at give graven det, som den drager til sig, og leve endda og vandre videre!«

Dårskabens hus

Digteren plejer at citere Heine og forholde mig, hvor meget bedre det er at være en levende hund end end død løve. Man gør vel i aldrig at svare en digter; thi et svar kommer ham altid uventet og ubelejligt; ellers ville jeg måske have indvendt, at en levende hund er et alt andet end asketisk dyr – og døm om virkningen af sådanne ord! Hvor ville han ikke i retfærdig harme have ladet mig høre, at jeg for min del har taget bolig i dårskabens hus. For det har jeg. Det er et hus, hvor dejlige kvinder går ud og ind, hvor uskyld er et nydelsesmiddel og klæder et livsspørgsmål, som drøftes morgen, middag og aften. Det er en våning, der genlyder af musik og sang, og hvis vægge i årevis ikke har hørt et fornuftigt ord. Et sted, hvor alle er glade og ejeren bedrøvet. Der bor jeg og venter på at blive gammel. Thi kun om dårskabens hus gror mindernes have. Gid jeg var gammel! Det er et dyrt sted at bo. Det koster fireogtyve timer hvert døgn. Og min kapital er ikke af de største. Måske vil man bære mig ud med fødderne forrest ved solnedgang, på et tidspunkt, da kun skyggerne i mindehaven er lange, men træerne endnu korte. Måske ... Men alligevel forarges jeg over de lidet asketiske hunde. Thi jeg lever selv meget fattigt: Jeg svælger i glæder, som jeg ikke selv nyder. Jeg er en tilskuer blot, jeg, ejeren af denne forlystelsesanstalt. Dog har jeg også mine gode timer! Det er, når jeg begejstres ved synet af det, som spirer i haven, mest forårsgrøde, det er sandt, men smukt, meget smukt i deres øjne, som agter på sligt. Der er også et hjørne med persille i blomst, og jeg savner

ikke i den grad ironi, at jeg ikke har råd til et smil i forbigående. Træerne, ak, træerne! Der er vist ingen fare for, at de tændstikker nogensinde skal gro ind i himlen; og dog er der arter imellem, som skal kunne blive meget høje, og hvis krone hvælver sig som en hel lille verden, fuld af liv, af duft, af fuglesang og gyldne solstråler. Ja, ja, vi får se, vi får se...

Skulle jeg mon forklare digteren dette? Han lever sammen med en skrivemaskine i en komfortabel lejlighed uden for staden. Hans noget forsømte hustru forsømmer ikke ham, og han befinder sig vel og omgås flere pæne familier. Han tjener penge på sine bøgeer, og er lykkelig, når han kan fortælle andre ganske nøjagtigt, hvor meget han betaler i skat.

Og foran bordet med skrivemaskinen har han liggende et løveskind...

En af faget

Det var en dejlig formiddag i begyndelsen af oktober. Solen lyste efterårsgyldent ned over brødrene Ferranis have. Den skinnede på plænen halvts visne, halvt grønne græstæppe, sandet i gangene skød gnister under dens stråler, men de blodige hyben havde allerede en frostbidt, mørk og koaguleret farvetone. De to birke stod gule, men til siderne var der mange stedsegrønne buske. Man kunne ikke undgå at bemærke, i hvor høj grad plankeværket for nylig var blevet udbedret, de mange planker med ganske lys grund under den grå maling viste det tydeligt nok: ingen løse brædder, ingen kighuller mere for nyfigne øjne! Og øverst var der lagt en meget ubehagelig dobbeltrække af strammet pigtråd. Der havde da også allerede i avisen stået en lige så inflammeret som inspireret artikel om det ukristelige, inhumane samt i almindelighed nabofjendske ved anbringelsen af sådant djævelskab. Flere sønners mødre var harmfulde over deres afkoms flængede tøj og revne skind. Der måtte vel altså af og til foregå interessante ting i haven? Jojo, det må man tro, scener, som uudsletteligt prægede sig i drengehjerner! Nu på denne gyldne formiddag havde således Viva bedt sin ene svoger, Jacopo, om at tage vasketøjet ned for hende og samle det pænt sammenlagt i balje. Og lille Stine, Pietros steddatter, havde fået en formodning om, at dette kunne føre til adskillig morskab. Hun listede efter »onkel«, men blev meget skuffet stående inden for lågen, da hun så denne sin allersjoveste legekammerat gå ganske skikkeligt frem og tilbage under snorene og sanke det duftende tøj, medens

han veltilpas fløjtede hen for sig. Stine mulede lidt og puttede hænderne ind i kjolen. Så begyndte hun, omtrent som en hund, at vanke op og ned ad gangen parallelt med onklen, med øjnene spændt fæstede på ham. Noget måtte der jo sikkert ske. Jacopo kastede skjulte sideblikke til hende og spidsede læberne i et lystigt smil. »Oh,« sagde han til sig selv, »so that's it? Well – here you are!« Med ét fløj jakke, hjemmesko og sokker ligefrem af ham og ud i luften. Svup! stod han på hænder. Og med største gravitet, fremdeles småfløjtende, som om alverden til daglig bevægede sig på forlemmerne, vedblev han at plukke klemmerne af snoren og samle tøjet – men med tærne. Alt foregik nøjagtigt i samme fart, hvert greb med tærne var lige så skødesløst og sikkert, som om det udførtes med fingrene, hvert skridt på hænderne roligt slentrende, det hele en så pudsig kopi af hans egen holdning for et øjeblik siden, at den lille først ganske forbløffet åbnede munden og stirrede; men da så Jacopo også med største naturlighed flyttede baljen efter sig, løftende den i fodfingrene, brast barnet henrykt i en fnisen, som mere og mere blev til en uhæmmet, klukkende latter. Og til ligefremme skvulp og stønnen blev den, da den overskårne kæmpe pludselig stod stille og bekymret udbrød: »Å, nu glemte jeg min pibe!...« Hvorefter han hurtigt og sirligt pilede hen til det sted, hvor jakken lå, trak shagpipe og tændstikker frem og tændte: »Ah!« Røgen stod i en fin stråle ud mellem de lange, udtryksfulde læber. Og derpå – hop! Et luftspring, og han stod atter på benene, venligt grinende, stadig med piben i munden: »Vil du hjælpe onkel det tøj ind til mor, lille Stine?« Men pigen

var opløst af latter. »Do æ' endda møj bedder end som ham i cirkus...« Jacopo lod sig falde på enden og trak sokker på: »En cirkus? Didn't you say so?« »Jow – de hår e' mæjti' stuer telt – de kom i gor awtes...« »Nej, hør nu!« Jacopo fik travlt. Han slog jakken om skuldrene og rendte med baljen. Viva stod inde i køkkenet og havde frokosten over ilden. Det var altsammen så vel indrettet og forudbetænkt. Meningen var, at Jacopo og Federico sammen skulle stænke og trække tøjet straks for derpå at rulle det og levere det af i forstuen, hvor det skulle ligge og trække til næste dag. Men glemmende alle disse smukke planer spurgte klovnen i hensynsløs iver: »The kid was speaking to me about the circus – how's that?« »Cirkus – det ved jeg ikke...« svarede Viva forvirret; vel var hun vant til, at Jacopo uden varsel snakkede engelsk eller amerikansk, når han blev ivrig, men dette kom dog vel overraskende, når man stod midt i sin vask og troede at alt var i bedste gænge. »De' æ' da rejti' nok, ikke osse, mour?« råbte Stine, der nu kom til og ønskede bekræftet, at hun ikke havde bildt sin onkel noget ind. »Was jeht's dir an, oller Knaw,« indvendte nu Federico og stak sit lange gule ansigt ind ad døren fra sideværelset, hvor han, afventende tøjets ankomst, havde nydt Stiftstidenden, »det is jo der Beketow nit, brauchet nit gleich davon zu lopen...« Klovnen trippede: »Oh, well, well, well...« Men han havde meget vanskeligt ved at styre sig. »Nu kommer Pietro,« sagde Viva beroliget, og ganske rigtigt: hans banken inde i værkstedet var holdt op. Hans træskotrin lød over gårdens runde sten, han kom til syne ude i gangen, standsede og spurgte, medens han strøg sit skæg: »Hvad

er nu det for en faddersladder? Jeg skal love for, at Jacopo og Federico er et par nette svende at have på værkstedet! Først møder de ikke til formiddag, fordi de skal hjælpe dig, Viva, men så bestiller de alligevel ingenting, og man kan høre deres sludren over hele gården. Kan I ikke blive enige om, hvordan manchetskjorterne skal stryges, eller hvad er der i vejen?» Det var at gå Vivas ære temmelig nær. »Snak,« lo hun ærgerlig »det er Jacopo her, der har hørt, at der skal være kommet en cirkus til byen. Ved du noget om det?« »Nej, hør nu! Vil den gamle skolehest danse?« »Hell!« udbrød kløvnen og blev rød i kinderne. »Jaja, godt ord igen... Det passer sig netop så rart, at vi har haft den samovar og de to spande til reparation for præstefruen,« sagde Pietro og strøg sig om munden; »dem kan Jacopo jo så gå ud med ved fyraften. På den vis kommer han lige til sine ønskens mål.« »Der er altså kommet en cirkus?« spurgte Federigo ironisk smilende. »Om der er? Har du da ikke set plakaten? Den er stor nok, skulle jeg mene, og sidder på muren lige over for dine vinduer.« »Vi har slet ikke været på gaden endnu i dag,« sagde Viva i en tone som en husmoder, af hvem man også kan forlange for meget. Dermed opløstes forsamlingen. og snart hørtes rullen gå i kælderen.

Det blev dog, trods al familiehygge og meget lystigt drilleri mellem brødrene indbyrdes, medens de trak rullen sammen, en usædvanligt lang dag for Jacopo. Det kogte og sydede i ham af utålmodighed, og han var helt betænkelig derved selv. Efter aftensmåltidet gik han ud i haven og travede frem og tilbage i mørket der, medens

han spekulerede på, om det ikke ville være klogest og mest sømmeligt for ham at blive hjemme og resignere. »Gamle skolehest!« mumlede han for sig selv, »spændes for vognen kan du endnu, men ikke mere trave i manegen...« Dog – Pietro kom ud til ham med samovaren og spandene, smilede til ham og sagde: »Se her! Nu kan du begive dig afsted med al borgerlig anstand. Og jeg selv kan få ro til at øve mig lidt på min obo, mens Federigo sliber sig en skraber på sit værelse. Organisten har nemlig bedt mig om at assistere ved en kirkekoncert... Vi hænger jo lige godt begge ved vor gamle profession!« Jacopo blev himmelglad ved de ord. Meget lettere om hjertet hankede han op i varerne og støvlede afsted på sine korte ben. Han standsede ikke ved plakaten på genbohuset. Men nede på torvet sad der også en, og den læste han fra ende til anden, trykkerangivelsen med. *Cirkus Ciniselli*. Da han afleverede varerne i præstegården, var han så beskeden og elskværdig, så smilende og sydlandsk galant, – han ville endelig selv bære de tunge ting helt ud i køkkenet – at fruhen blev ganske indtagen i hans person og væsen, og derfor som den praktiske dame, hun var, straks tænkte på, om ikke han kunne benyttes til noget. Hun bad ham vente et øjeblik, medens hun hentede penge, og så sit snit til inde i studereværelset hastigt at hviske nogle ord til sin mand. Det var således præsten selv, der viste sig for at betale, og velgørenhedsarbejde hang truende over Jacopos hovede. Efter præsten fulgte imidlertid en høj ung mand iført et sæt klæder af decideret udenlandsk snit, og inden pastoren kunne komme til orde, lød der et overraskelses-

og velkomstråb fra de to andre, der omfavnede hinanden.
»Ferrani!« – »Ciniselli!«

Efter mange spørgsmål og svar, og mange venskabsforsikringer mente præsten, at følelsernes strøm omsider var ved at ebbe, og indskød blidt: »De vil jo ikke glemme, hvad vi har talt om, hr. direktør? Og Deres ven? Tør man håbe, at også han...?« »Hvad mig angår – selbstverständlich... Hr. pastoren planlægger at købe en eftermiddagsforestilling – nettoindtægten til de fattige, du forstohr... Men Jacopo, nej... Ved De, hr. pastor, wenn man engang privatmand er bleven, so...« »Jaja da... Værsgo, hr. Ferrani, her er Deres penge for reparationerne... Farvel, d'hrr., farvel...« »Ja, kom nu – farvel, hr pastor – kom nu i det mindste med over og se the old tent...« Næppe havde de to, til præstefruens store skuffelse, bukkende trukket sig tilbage, næppe havde de vejens grus under deres fødder, før kværnen begyndte at løbe ganske forskrækkeligt på dem begge i et kaudervælsk af tre-fire sprog imellem hverandre. Men ved hjørnet af dyrskuepladsen standsede Ferrani brat og sagde midt ind i det hele højtideligt og langsomt: »Du må ikke tror andet, end at jeg jo var på vej herud!« Den anden slog smilende ud med hånden og tilegnede ham således den hele herlighed: Mit hus er dit! Vogne, telt, apparater, stald, der står det, tag det i besiddelse... »The old man is at the hippodrome with my eldest brother,« forklarede han. »Dette lille trip er blot for at klare til brødet for mig selv så længe...« Men værsgo, altså! Teltet lyste svagt i mørket, foran indgangen brændte blus, billetsalget var begyndt,

folk og børn drev ubeslutsomme rundt. I garderoberne summede stemmer. Nogle af artisterne var allerede i færd med at maskere sig og klæde sig på. Da Jacopo kom ind, modtoges han med høje råb, thi han havde været en såre populær person i cirkusverdenen, og de, som ikke kendte ham, i det mindste af udseende, var få. Man flokkedes, stedse flere kom til, han blev omringet af en glad og beundrende kreds, som følte sig smigret ved hans tilstedeværelse. Leende hilste han rundt til alle sider, trykkede hænder... Og snart begyndte der en opfriskende af minder, en fortællende og hentydende til mangfoldige historier. Jacopo var rørt. Han udfoldede sig, man lo, man lo. Jordens hele kreds drejede sig for hans tilhøreres øjne i et brus af alle regnbuens farver. Ciniselli kom tilbage. »Værsgod, her er en billet til foretillingen, onkel!« Fauteuil, hædersgæst. »Har du for resten hilst på Michaela?« Jacopo studsede, ubehageligt berørt. »Nej,« svarede han og tilføjede tøvende: »Hun er her altså?« »Hun sidder, så vidt jeg ved, ovre i vognen... Jeg har engageret begge hendes børn, Stella og Poul, ikke noget førsteklases trækplaster, men hun sidder ikke særligt godt i det og kan trænge til pengene, så vidt jeg forstår...« Jacopo rejste sig: »Hm, nå...« Han mumlede hen for sig. »Du er ikke meget ivrig...« Direktøren smilede forstående. »Jeg vil se børnene,« sagde Jacopo. »Poul går inde i manegen,« sagde Ciniselli og satte sig foran sit spejl. Jacopo skubbede sig ud. Han skød forhængene for manegeåbningen lidt til side og kiggede ind. Ovre til højre gik der en lille mager, smalskuldret dreng og fejede og strøede. Jacopo stirrede længe på ham, og hans blik blev

alvorligt og eftertænksomt. »Det er mig,« sagde han, »mig selv hos den Beketow...« Han sukede. »Ork, husker jeg det ikke? Jojo!... Og Michaela må nu være en halvgammel kone, hun var ældre end som jeg... Tyk og arrig nu... Hun sidder i den vogn og syr og lapper og stopper evig og altid og har vrøvl med de børn... Og hun hører, at en gammel ven er kommet, men hun viser sig ikke... Hæ, kender jeg det ikke... Jojo! Men det er måske det bedste sådan, måske langt det bedste. Forbandet liv, sure penge, så hellere blikkenslager med konto i banken!« Han vendte sig og sjuskede udenfor. Gensyn med cirkus havde ikke virket på ham helt, som han havde ventet sig det. Han slentrede rundt i mørket langs pladsens yderkanter, mumlende hen for sig, monotont og sørgmodigt. Oktoberaftenens stjerner blinkede koldt og fjernt oppe i rummet over ham. Når hjertet lider, er stjernerne rolige. Og op mod denne fjerne ro pegede de høje, bladløse popler...

Pludselig skraldede musikken løs. Sangre de Dios, nu begyndte forestillingen! Jacopo skyndte sig tilbage til teltet og opsøgte sin plads. De måtte da ikke savne ham. Hvad ville de ikke tænke! Men Jacopo fik selv noget at tænke på, da han opdagede, at den dame, som sad ved siden af ham, var hans svigerinde Viva. I det samme var der en, som bagfra lagde hånden på hans skulder; han vendte sig, og der smilede broder Federigos lange, gule ansigt spydigt til ham. Jacopo for sig med hånden gennem håret: »Så sidder Pietro her vel også... Men hvor?« »Her!« lød Pietros stemme muntert på den anden side af ham: »Jo, vi er her. Til ære for dig! Vi fik overbragt billetter med en venlig

hilsen fra direktør Ciniselli... Sch! Sid bare stille, lille Stine, nu kommer hestene straks!« »Ja, lad os nu hygge os,« gryntede Federigo bagfra, »nu er familien jo samlet... Hø!« Jacopo lo: »Lad os det. Vil du ikke din plads med mig bytte, Pietro, at jeg kan sidde ved siden af Stine og forklare den cirkus for barnet!«

Derpå kom hestene, og chambrieren knaldede; hestene dansede og nejede, medens orkesteret aflirede den ene vals og galop efter den anden i det kendte cirkustempo. Jacopo søgte at sætte sig i barnets sted; han ville så gerne nyde at være tilskuer. Men stadig lurede fagmanden i hans bedømmelse af præstationerne. Ganske vist grinede han himmelhøjt ad klovnerne og var lige ved at råbe hurra, da elefanten holdt sit indtog, snabeldinglende og haleviftende; men det var kun for at opmuntre sine kolleger og den lille pige; i virkeligheden betragtede han det hele med mismod og en vis overlegen skepsis. Og tanken på Michaelas to børn pinte ham stadig. Den lille Poul forsøgte sig som trapezkunstner; det var ikke noget. Stella havde før pausen kun optrådt som en art pacer for en kunstcyklist, en vældig, kakkeloovssort neger, hvis bravurnummer bestod deri, at han, som om det skete ved en fejlmanøvre, i fuld fart kørte imod en læderplint, hvorved han fløj ud over styret, slog en saltomortale i luften og landede i en tom fauteuil ved siden af en forfærdet tilskuer, til hvem han grinende råbte: »Soooooh Di det, Di!« Nu skulle den unge pige imidlertid have sit hovednummer: hun skulle danse på line. Første gang Stella havde sin entré, havde hun uvis og lidt ængstelig

ladet sit blik glide hen over tilskuerne på de første rækker, men i pausen havde hun åbenbart fået at vide, hvor Mr. Ferrani sad, for hun vinkede nu op til ham – men på en underligt forsagt måde, idet hun samtidigt så sig tilbage over skulderen. Det var imidlertid nok til, at Pietro spøgende puffede broderen imellem ribbenene og spurgte: »Hvad har vi her? Kender du noget til hende?« »Nej,« svarede Jacopo gnavent og skar ansigt, »men jeg kunne være blevet hendes far, hvis hendes mor ikke havde holdt så strengt på at ville giftes først.« »Det har du aldrig fortalt noget om,« sagde Pietro meget forbavset. »Der var heller ikke noget at fortælle. Når Michaela endelig ville giftes, måtte det jo blive med en anden, og det blev det...« »Hvem er da pigebarnets far?« »Oh, he's dead. 'Twas a magician. Han savede sin kone itu hver aften og satte hende sammen igen. En chilener...« »Jamen så din gamle kæreste...« »Michaela? Hun er her – med sine to børn.« Men derpå bed Jacopo munden sammen til en streg; mere skulle der ikke fås ud af ham. – Under denne korte samtale havde han imidlertid uafbrudt fulgt den unge pige med øjnene. Han havde straks set, at der var noget i vejen med hende – hvad var det? Han havde fået det bekræftet, såsnart hun havde kastet sit sorte slag og stod der skarpt belyst i sit ildrøde silketrikot. Hun drejede på ny hovedet om imod indgangen og stod et øjeblik og lyttede anspændt. Hun var bange. *Diabliesse rouge* – hm! – ikke meget *diabliesse*... Det duede ikke at være ræd. Det var også farligt. Han havde oplevet det tit nok. Svigtede artistens nerver, var han som oftest fortabt... »Mod, mod!« hviskede Jacopo. Men han tøvede og sugede på underlæben. Var

det nu også sit nummer, den lille Stella var bange for? Se, nu greb hun jo tovet, klatrede op ad det så behændig som en abe og svang sig ind på platformen deroppe. Balancerstangen, formet som en fork, blev kastet op til hende, men hun havde atter rettet blikket mod indgangen og forfejlede grebet. Et dårligt tegn. Anden gang, varskoet af et råb fra tjeneren, fangede hun den. Hun prøvede linen med Foden. Musikken begyndte på akkompagnementet til hendes dans. Forhængene for indgangen bølgede heftigt, som om der fandt en kamp sted bag dem. Man hørte heftige ord, eder og stønnen. De to tjenere ilede derhen. Stella stod aldeles stille, og en dirren krummede hendes ryg. Men musikken fortsatte. Publikum blev uroligt, der lød trampen og hyssen. Jacopo rejste sig halvt op fra sædet. Men da løb den unge pige pludselig besluttet ud på linen og begyndte sin dans. Der blev straks ro på tilskuerpladserne. Hun var henrivende, spændstig som en stålfjeder, let, graciøs, hendes fødder syntes at svæve, hendes arm-, og benbevægelser var fuldendt elegante. Efter en række særligt vovede spring bragede en bifaldssalve løs. Men just da lød der fra indgangen et brøl: »Stands ham!« Den ene af tjenerne kom trimlende ind som en kegle og faldt om. Og efter ham kom negercyklisten farende. Han sprang over den faldne og løb rasende frem til midten af manegen, hvor han standsede, rystede næverne og skrålede op til linedanserinden: »Hvor er hun? Hvor har du gjort af Michaela?« Hurtig som et egern smuttede *la diablesse rouge* ind på platformen. »Jeg ved det ikke... I vognen... I don't know. I didn't help her to elope,« råbte hun ned. »Oh, you didn't, well, but I say, you did,

and you know, where she is – you devil! Where's Michaela?!« Negerens øjne rullede i deres huler, han bøjede sig sammen, slog sig for brystet, skar tænder, og pludselig spændtes hele hans legeme og dreves frem i et krampagtigt sæt. I et nu havde han nået apparatet, grebet om masten og rystet den i et anfald af frådende raseri, som om det havde været pigen selv. Oppefra lød der et hvinende skrig. Og linedansersken faldt. Et legeme hvirvlede ned. – – –

»Du gode Gud, Michaela igen – og nu en neger!« tænkte Jacopo. Men det var også hans eneste tanke, for i næste øjeblik var han sprunget over barrieren og stod bøjet over den unge pige, som jamrede sig højt. (Det viste sig senere, at Michaela, som kendte præsten, der havde været kapellan i hendes fødesogn, var søgt over i præstegården og havde forfærdet den brave gudsmænd med en skildring af sit levned som artist og hustru.) Personalet stormede ind i manegen, Stella blev båret ud af manegen. Ilbud efter en læge. Men inden denne kom til stede, havde Jacopo taget en rask beslutning: han ville lade *la diablesse rouge* føre til brødrene Ferranis hus. Og heri fandt han uventet støtte hos Viva, der fra første øjeblik havde vist sig som en kyndig samarit havde lagt overarmbind og laarbind på den forulykkede pige og vist hende den største omsorg. I cirkus fandtes en bære, på den blev Stella lagt, dækket godt til og forsigtigt båret gennem det par gader, det drejede sig om. Da hun var lagt til sengs, gik Jacopo selv op efter doktor Møller. Denne var ude i selskab, men ekskløvnen helmede ikke, før han havde fundet lægen og trukket ham

fra bridgebordet. »Jeg betaler, jeg betaler alt, hr. doktor,« råbte Jacopo, medens han sidelæns løb ned ad gaden og gestikulerede ophidset med armene. »De?« sagde doktoren forbavset. »Why, yes, it's one of the profession, you see, en af faget, ikke sandt, en kollega.« »Nå ja, det er jo sandt« sagde lægen og smilede, »nå, lad os nu se på hende...« Mange var de rosende ord, han sagde til Viva i anledning af hendes forbindinger, men i øvrigt holdt han strengt på, at den lille artist straks næste morgen skulle transporteret til amtssygehuset i Aalborg. »Jeg har selv en lille og bekvem bære hjemme,« sagde han, »den skal blive bragt herved, og så afsted med hende! Det vil være til hendes eget bedste. Jeg skal telefonere derind med det samme...« Næste morgen tog Jacopo selv med ind til Aalborg og ordnede alt på det bedste for den unge pige, som øjeblikkelig kom under behandling. Han gik som i en feber, indtil han fik resultatet af overlægens undersøgelse at vide. Alt, hvad man ville meddele ham, var imidlertid, at der ikke syntes at være livsfarlige indre kvæstelser af nogen art. Ingen bækkenbrud, ingen beskadigelse af rygsøjlen. Men det ville blive et langt sygeleje, i måneder skulle Stella ligge med venstre arm og ben i gips.

Det blev en meget urolig periode i hele det fermaniske hus. For det første lod Michaela sig til syne i hele sin vælde, og dernæst var Jacopo slet ikke mere til at styre. Alt velbehag ved huslig hygge og flittigt stilleliv syntes at være forsvundet fra hans sind, og Michaelas tilstedeværelse skulle ikke gøre det lettere for ham at holde sig hjemme. Hun var en stor, kraftigt bygget kvinde med et

forskrækkeligt temperament og en storm af ord, som hun kunne slippe løs ved den mindste anledning – og her var jo anledning nok. Først skulle hendes totale uskyld bevises, så skulle hendes sørgelige livsskæbne oprulles, derpå skulle der jamres over datterens ulykke og endelig skulle fremtiden planlægges. Michaela ville nemlig ikke på nogen måde vende tilbage til cirkus. »Hellere vil jeg være vaskekone,« sagde hun, og alle tænkte med gysen: »Her i byen!« Da hun et par gange havde haft Jacopo under behandling, var han aldeles mør og flygtede for hende, hvad han måske også, ledet af et rigtigt instinkt, havde gjort tidligere. Men desto værre var de andre Feranis stedt, for hun rendte dem ustandseligt på dørene. Viva søgte at blidne hende med hele pletter af kaffe, Pietro hamrede på sine kedler og spande og rør, så man ikke kunne høre ørenlyd. Den eneste, som kunne holde hende stangen, var Federico, der bragte hende til tavshed ved sit tvære og uforskammede vid. Når hun tonede frem i gaden med sin side kåbe, sin sorte fjerhat fra anno 1880 og sin store taske, var freden endt. Jacopo, der kun alt for vel vidste, at hun byggede på ham, havde brudt et par brædder ud af plankeværket bagest i haven, og gjorde sig så tynd som en ål og smuttede bort ad den vej! Men også ellers benede han rundt i egnen, ofte fra den tidlige morgen. Benene løb med ham. Hvor de bar ham hen, vidste han knap selv, før han en dag i et stræk var gået de to og trekvart mil til Aalborg. Så var sagen klar. Men denne klarhed virkede så overvældende på Jacopo, at han vred sine hænder og følte tårerne trille ned ad sine forfrosne kinder. Længe gik han frem og tilbage, frem og tilbage ad gaden uden for

hospitalshaven, og senere havde han altid den forestilling, at han havde bedt. Det var måske heller ikke mere end den simple sandhed. Men til sidst gik han ind til Stella på sygestuen.

En ikke alt for traditionel historie

På den skyhøje fjeldtop, som ofte nævnes i begyndelsen af indiske fortællinger, boede en som poetisk hovedfigur hyppigt anvendt eneboer, hvis traditionelle hellighed tillod ham at udføre de sædvanlige mirakler. En dag fik denne eneboer besøg af den alle magasinlæsere noksom bekendte forfatter, der selvfølgelig blev grebet af den største begejstring for den langtfra sjældne skikkelse og troede at have opdaget et ganske nyt tema over hvilket han ved sin hjemkomst skrev en bindstærk føljetonroman og otte short stories. Da dette faktum ad den uforanderligt samme mystiske vej kom til anakoretens kundskab, forsvandt han, således som det kan ses på mindst en tredjedel af de hidtil eksisterende film, fra sin bjerghule og materialiserede sig på en indtil det trivielle gentagen måde atter i London, netop i læseværelset i den klub, hvor den flittige autor drak sin eftermiddagskaffe. Naturligvis uset dryppede gudernes yndling et par dråber af den utallige gange omtalte indiske gift i digterens kaffe, og den ulykkelige sank stendød om i stolen. Over læsestuens dør var udskåret et smukt elefanthoved. Eneboeren faldt på sit ansigt og råbte: »O Gamesh, du ser, at jeg har dræbt denne skribler. Befri mig dog nu i hvert fald for en traditionel straf!« Gamesh slog lystig en knude på sin forgyldte træsnabel og plirrede med øjnene, hvilket som alle undere fra verdens skabelse og nedefter fik menneskenes børn til at flygte i rædsel, i stedet for at tilbede. Da derfor omsider de fuldkomment uudholdelige, kæmpestærke bobbier viste sig, lagde deres hænder på inderen og slæbte ham ud

på gaden, opdagede de, at deres næver greb om den tomme luft. Eneboeren var allerede i det østlige paradys. Thi *nu* havde han visselig indlagt sig fortjeneste.

Engen

En enkelt blomst udvalgt af en kender og betragtet med kendskab og skønsomhed giver en æstetisk nydelse af det naturliges og absoluttes dobbelthed, for så vidt dens fuldendte skønhed skyldes de bedst mulige vækstforhold og den ses i forbindelse med disse. Men hvorfor afskærer, afriver man blomster? Oh, fordi man er menneske! Fordi den dyrkede skønhed er den betvungne naturs ydmyge tribut; fordi den som resultat af vort arbejde halvt er menneskelig. Men vilde blomster? Også fordi man er menneske. Og blomsterne er kun blomster. Kun blomster? Hahaha... *Kun...*

Og de forfærder os, indjager os en ubodelig skræk – fordi vi er mennesker. Kan noget have en mere panisk indvirkning på iagttageren end en forårseng?! Fra hver blomst – og der er tusinder, tusinder! – lyder et rædselsskrik: Jeg lever, og ormene æder min rod! Jeg lever, og billerne fortærer mine blade! Jeg lever, og svampen bor på min stængel! Se, min blomst, hvilket ynkværdigt skue! Jeg bliver ikke befrugtet, mit liv er forgæves, og dog skal det leves! Jeg rådner i vand, jeg visner i sol, jeg trænges af fjender, jeg kvæles af venner... Jeg lider, lider, lider!!! Og der er tusinder, tusinder! Hør andre røster: Jeg lever og er sejrrig, jeg trives og breder mig, betragt mine fuldbårne blomster, mine modnende frugter. Jeg har skaffet mig plads, ombragt alt i min nærhed. Rør mig ikke, jeg stikker og brænder, jeg æder insekter, jeg forgiver de uagtsomme,

der forgriber sig på mig: jeg byder mine venner fordele, for at de kan dræbe mine fjender!

Jeg går på engen, og jeg forfærdes over blomsterne, for jeg er kun et menneske. I min rædsel og harme rykker jeg op med rode, afriver i flæng, samler en mægtig, en pragtfuldt lysende buket, som jeg bringer hjem i favnen. Jeg lægger blomsterne i en stor dyngge på mahognibordet foran min elskede, sætter mig for hendes fødder og fortæller hende alt, hvad jeg har følt, idet jeg skamfuld tilføjer, at denne herlighed altså blot er revet af, afrevet og ikke plukket – til hende... Da bliver hun vred og kaster det hele hen i krogen med en foragtelig gestus. Jeg ler længe, for hende meningsløst længe, og siger: »Det var ret! Lad dem dø!« Hun kan ikke lide klangen i min latter, lister hen og sanker op, hvad hun vragede, – kommer dem i vand. Jeg ler atter, og hun får tårer i øjnene. Hun forstår det slet ikke. Min Gud, min Gud, kan det være, fordi min følsomhed, min paniske rædsel, mit naive barbari, er mere kvindeligt end hendes?!

Erindringens spejle

Til den sorte kilde går jeg en månenat for at se dit hvide ansigt komme til syne i dens mørke spejl. Efter ældgammel skik lader jeg et par dråber af mit blod dryppe derned, mens jeg med bortvendt åsyn påkalder den, som råder for dette vand... jeg ved ikke hvem. Og for at guddommen ikke skal forsmå mit offer, lover jeg tavshed. Derefter lægger jeg, stadig med ryggen til kilden, mine sølvmonter på den brede sten, og vender mig endelig forventningsfuld. O, kald hende nu frem, I dråber, som var på vej til mit hjerte, hvor hun bor. Find hende i den dunkle kilde, og ikke i min længsels kummerfulde bolig, hvor kun mindernes plettede spejle trofast genkalder hendes ynde. Renere, friskere, livfuldere burde hendes åsyns dejlighed vise sig i dette karske væld...

Og jeg venter ikke forgæves. Først ser jeg dine øjnes smil, og deraf opstår hele dit ansigt. Men nu er det blevet som månelys og nattemørke, før var det solglød og sommerglans. Dog, dig er det; mit blik skal ikke slippe dig, skyggen ikke liste sig over dig, mens mine tanker taler til dig. Ved du, kvinde, at det største offer, jeg bringer dig, er min tavshed? I måneder har mine læber ikke dannet dit navn, der for mig lød som selve sommerens glade budskab. Har du følt, hvad tid betyder for den søvnløse? Tusinde gange hver nat havde jeg kunnet hviske det, udtale det, stønne det frem – og jeg har tiet. For din skyld har jeg givet afkald på det udødelige i min sjæl; thi denne tavshed hensmuldrer den, så at intet bliver tilbage,

hvorover det vil være muligt at fælde dom. Min tilværelse skal være én og afsluttes ved dig – en kort drøm og en lang længsel...

Men hvad er dette? Hvilken forandring kommer nu over dit smil? Synes det ikke, som dine læber kruses i spot? Ve mig, dine øjne får det samme koldt beregnende udtryk, som de havde, da vi skiltes. Jeg vil ikke se dette blik. Jeg vil bevare dit billede rent, således som du selv ønskede at præge det i mit minde dengang, da du elskede mig. Ved vor afsked frøs ordet i min mund, fordi jeg læste dine tanker, og jeg forlod dig tavs. Over dit spejlbillede er jeg herre, som aldrig over dig selv, og jeg vil udrydde det. Stene dig vil jeg! Her, tag den, og denne med!...

Højt plaskende slår det sorte vand i vejret som en sølvfontæne. Kildens spejl brydes af ringbølger, som skyller op over dens grusede bredder, og en regn af tilbagefaldende stænk slår ned over vand og stene. Billedet er forsvundet, sølvmønterne er forsvundet, min glæde opslugt af mørket.

Jeg går til min båd og ror langsomt hjem, så træt som efter en elskovsnat. Thi jeg har ofret noget af min sjæls styrke for at beskytte hjertets helligdom.

Finsk påske

Nat. Medernes gnislen og hestens trav. En sort og dog nærved ligesom koldtlysende flade, der rundt om begrænses af noget truende – usynligt, men dog bevidst – noget klemmende og vigende, noget, som pludselig farer frem med en knyttet næve for lige så pludselig at springe tilbage ind i det fjerne mulm, som ingen stjerner kan lyse igennem. Kun lyden af hest og slæde, kuskens fordrukne snorken og to drenges ængstelige, stødvise åndedrag. Vi – Anti og jeg – gled afsted i vor slæde over isen indenskærs, på vej fra Åbo til Nysted. Det var ved påsketid. Pjisk, pjask. – »Anti, hører du, der er vand over isen!« Vi trykkede os endnu tættere til hinanden i halmen, indrullede i tæpper og skind, som vi var. »Ja, det har været tø og blæst de sidste par dage.« – Brag, plask, et uhyggeligt hyl fra hesten, som gik igennem og skar sig, vi rullede forover i slæden – »Satana, perkele, voi, voi, mu'n hevone! Musta, hyh!« – Kusken lå i vandet og vrælede. Det var, kort sagt, muntert; men det gik dog altid bedre, end vi havde ventet; for kusken blev ædru af det kolde bad, og slæden blev, rigtignok hovedsagelig ved hestens private bestræbelser, trukket op på isen igen. Den is, som var bristet under os, var nemlig ikke bundis, men kun et senere lag, fremkommet ved, at smeltevand fra tidligere tø atter var frosset. Nu havde imidlertid de sidste dages milde vejr tyndet og hullet denne overis, så den måtte bryde under slædens vægt. – Ja, så gled vi atter afsted time efter time over is, som gav sig med fjerne drøn, langs granbevoksede øer og skær, som natten skjulte i sit

klamme mørke. Kusken bandede og skrålede skiftevis, alt mens han mere og mere brutalt pryglede løs på hesten med en læderrem, som han havde bundet om enden af en gærdestav. Og hesten – den passede sit – overbevist om, at dens styrer måtte være fuld – hvad han næsten altid var.

Ved midnat kom vi til et gæstgiversted, og uvist er det, hvad kusken mente, men hesten ville bede og drejede derfor op fra vejen og holdt stille foran døren. Anti og jeg trillede ud i vore tæpper, viklede dem af os og trådte ind gennem tamburen. Eftersom det var Langfredag nat var alle gårdens folk oppe; thi hvem ville sove, mens Frelseren lider og dør, hvem vil ikke bede, mens hans hellige legeme begravnes. »Våger og beder,« har han sagt. Gæstestuen var oplyst af mange spruttende tællelys, på bordet var dug, i det mægtige komfur flammede birkeris i luende bål. Langs væggene, ved bordet, i de opredte bænkesenge sad tavse mænd og kvinder. Stive sad de, men i deres sænkede ansigter stod andagt og sorg at læse. Husherren, i nat ikke vært og forretningsmand, rejste sig tavs og bad os med en afmålt gestus følge ham til sideværelset. Der fik vi den kaffe og mad, vi trængte til, serveret af en ung, bredkæbet pige: Kaffen, som altid i Finland, kogt og klareret med en håndfuld salt i kedlen. Det smagte storartet, og det friskbagte hårdbrød ligeledes. Senere, når kagerne en 14 dages tid har hængt på stænger under loftet og er blevet hårde som flint, smager de forresten endnu bedre, – men det er der jo sagtens ingen, der vil tro. Da vi atter skulle afsted, havde kusken genvundet sin normale

sindstilstand ved hjælp af et par pægle fusel i stalden – til hans ære må det siges, at hesten havde fået sin halve pægl med. Alting var altså i orden, og da vejen nu gik over land, nåede vi til Nystad i god behold klokken 3 ½ om morgenen.

Hvor tydeligt jeg mindes de dage, som nu fulgte. Der var uro i sindene, hvor vi kom fra – der var aldrig fred i de år – de unge var galne – kvinderne værre end mændene – for mændene var dog finner, men kvinder er ens overalt. De unge var galne – og drengene var drenge. Hverken Anti eller jeg kom hjem med god samvittighed. Vi havde begge været i carcer for nylig. Han og jeg – og nogle andre begribeligvis – havde i en hel uge pryglet pedellens søn efter skoletid. Pedellen var russer – troede vi drenge, det kan godt være, han var polak. Og vi havde af ren og hellig nationalitetsfølelse skudt hans families linned, der hang til tørre i baggården, i pjalter med en lommeplaffert. Det kunne ikke gå ustraffet hen. Men værst af alt: Oppe i solennitetssalen hang der jo et maleri af en vis potentat. Det havde vi i nattens mulm og mørke bemægtiget os og – rent ud sagt – klæbet en patriotisk strimmel avis tværs over majestætens næse. Så kom straffens lyn: en uges carcer, 3 timer hver dag i bælgmørke sammen med et skelet af homo sapiens, som omhyggeligt blev os forevist i forvejen. Det var drøjt. Men det værste ventede vi os hjemme; for skolen havde sendt officielle skrivelser ud. Nå, det gik an. Jeg blev skældt ud på dansk af min far, tjenestepigen grinede og gottede sig på finsk og Antis pappa, en ærværdig gammel handelsherre, nøjedes med

at klappe sin søn på hovedet og sige: »Ja, ja, min gosse, ja, ja!«

Og heroppe var der fred, man håbede, man fortvivlede, man led – men tavst og uden rørelse – som finner kæmper og lider – de ægte finner, et folk efter mit hjerte.

Påskemorgen. Frost. Tindrende sol. Al sne blev glitter, alt snavs blev guld. Tavse gik folk til kirke, familie efter familie, faderen med sine drenge, moderen med sine døtre, bagefter det ugifte tyende. Tavs fandt de deres pladser og hørte fulde af sammenbidt ro på præstens prædiken, evangeliet om opstandelsen og løfterne om det evige liv. Der flød ingen tårer, hørtes ingen kvindehulken heller. Kun præstens røst og offerguldets klang i den fløjlsprung, som kirketjeneren bar på stage.

Efter gudstjenesten gik jeg med Anti og hans fader ud langs kysten en halv mils vej til den store dampskibsbro og slipen.

Vi drenge lo og talte, den gamle mand tav og bøjede sit brune rør under gangen. Så stod vi da derude. For os lå ø ved ø i sne, indfattede i isen som mathvide perler i facetteret stål. Og sol og tavshed for resten. Da åbnede den gamle sin mund og sukkede og mumlede: »Opstandelse! Opstandelse og evigt liv – i fred og lykke!« – Og vendte sig og gik igen. Men vi, som var blevet helt højtidelige og holdt os tæt ved hans side, vi hørte ham sukke – måske til

Gud: »Mit land, mit stakkels fædreland! Når times vel din påske?!«

Den gale på Salmis

En smuk solskinsmorgen i begyndelsen af maj kom husbonden på Salmis – det var på den tid en schweizer, der havde oprettet en stor mejerivirksomhed på gården – gående ovre fra staldene, hvor han havde set til de drægtige køer og til nogle får, der skulle læmme. Han styrede hen mod forvalterens bolig og ville blot give denne en besked. Men et lille optrin fangede hans opmærksomhed og fik ham til at glemme sin hensigt. Henne for enden af laden stod en af gårdens piger. Hun lurede åbenbart på noget. Foroverbøjet klamrede hun sig til grundmuren og kiggede rundt om hjørnet på et eller andet, som måtte foregå ved gavlen. Han nærmede sig hende langsomt, og hans nysgerrighed voksede, da han i hende genkendte Anni, måske den allerkønneste af malkepigerne, og hørte det unge væsen stønne og sukke.

»Nej, nej!« råbte Anni pludselig halvhøjt, »han må ikke... du må ikke, Kari... ikke sådan! Åh!« Stemmen steg næsten til et skrig. »Åh, hans øjne... Udtrykket i hans øjne... Din morder!«

Da husbonden hørte pigen nævne Kari, smilede han godmodigt i sit brune fuldskæg. De to holdt af hinanden, vidste han, og folkene påstod, at de snart skulle forloves. Men hvad foretog Kari sig da egentlig, siden det kunne sætte hans kærester i et sådant oprør? Schweizeren lagde bagfra blidt hånden på hendes skulder, og da han mærkede, hvor hun skælvede, så han helt bekymret ud.

»Hvad er du så bange for, Anni?« spurgte han beroligende. »Hvad foregår der her?« Pigen for op i et sæt, da hun på stemmen hørte, hvem det var, vendte sig om og stirrede forvildet på ham. Hendes læber dirrede, men hele hendes krop var nu som stivnet, og hun kunne ikke få et ord frem.

Et øjeblik betragtede husbonden prøvende hendes ligblege ansigt, så råbte han: »Kari, kom her!«

»Straks, husbond,« svarede en dyb, lidt brusten stemme, »nu er der også kun én tilbage...«

Der lød et svagt bump mod gavlvæggen. I det samme gav Anni efter for en nervøs rystelse, bøjede hovedet, slog hænderne for øjnene og brast i højlydt hulken. Men inden karlen nåede at vise sig, satte hun i løb, tilbagelagde hurtig som en vind det korte stykke over til tamburen foran folkenes indgang og forsvandt op ad den indvendige trappe.

Kari kom rundt om hjørnet. I sine store hænder holdt han noget blødt og loddent. »Se,« sagde han, »fem killinger. De blev kun to dage gamle...«

Husbonden var lige ved at le højt. »Er det dem, du har slået ihjel?

Karlen så mut ned på de små døde kræ. »Forvalteren sagde, at det skulle gøres straks nu til morgen, og at jeg skulle gøre det.«

»Hm ja,« husbonden strøg sit skæg. »Kunne du ikke have sørget for, at Anni ikke fik det at se?«

»Nej,« svarede Kari studs, »så havde jeg gjort det!«

»Hun græd og kaldte dig en morder...«

Kari lod killingerne falde til jorden som en lille grå og spættet klump; han gned sine hænder mod hinanden. Så rettede han sig trodsigt. »Tøsen er fjollet. Som om *jeg* fandt nogen fornøjelse i det! Det var hende selv, der opdagede mis oppe i høet i går. Og hele morgenen har hun nu været i hælene på mig og plaget mig for, at jeg skulle lade være. Men forvalteren har også passet på og mindet mig om, at det skulle gøres. Jeg tror, det morer ham... Nå, og jeg er yngste karl her; det kunne være kønt, om alle de andre skulle have det at drille mig med, at jeg ikke turde slå fem killinger ihjel...«

Husbonden nikkede. Han forstod udmærket godt karlens vanskelige stilling. »Jaja,« sagde han langsomt og lidt nølende, »gjort er gjort og står jo i hvert fald ikke til at ændre...« Han stirrede ned for sig. »Smid dem så kun på møddingen og læg noget over dem, så mis ikke graver dem frem igen... og Anni får dem at se... Nu må du jo søge at forsonе hende igen.« Han drejede sig om på hælen for

at gå ind, men kom så i tanker om sit ærinde til forpagteren og gik tilbage. Kari havde bøjet sig for at tage killingerne op. »Jeg ville ligefrem ønske, at hun ikke havde set ham i rollen som bøddel,« mumlede schweizeren. Han huskede kun alt for godt de drillerier, han havde været udsat for i skolen hjemme, blot fordi hans faders gård var den, der lå nærmest ved skarpretterens bolig, hvor sværdet stod hugget i sten over døren.

Grand guignol i Griffenfeldsgade

Grand guignol i Griffenfeldsgade

Der var engang, da Theobald Huus var et meget undseeligt ungt menneske, en sky og genert yngling, hvis sjæl mimoseagtigt gøs tilbage fra enhver tilnærmelse fra det kvindelige køns side.

Han var dengang student og toogtyve år gammel og boede i et pensionat i Griffenfeldsgade, hvor han nød – eller lod, som om han nød – tre måltider om dagen, foruden morgenkaffe og aftente. Han havde et smukt, stort gadeværelse, og logi og fortæring kostede ham i alt den sum af halvtredsindstyve kroner om måneden. Han følte sig ganske tilfreds med tilværelsen, alt i alt. Om aftenen skrev han vers. Om dagen havde han hyppigt elever i de klassiske sprog og i tysk. Han musicerede bravt, spillede flere instrumenter – sangstemme havde han derimod ikke spor af. I skumringen, når han sad ved et af sine vinduer og stirrede ned på gadelygterne, følte han ofte en fred, hvis paradisiske egenart først skulle åbenbares for ham (ligesom for Adam i slægtens barndom) ved at Eva blandede sig i hans ukrydrede otium.

Theos Eva hed Erica og hørte langt fra til dem, der opdages liggende nyskabt og sovende i græsset – eller, som det nu

er mode, på stranden. Passivitet var Erica fremmed. Først var hun letfængelig, dernæst aggressiv. Den indledende tilstand karakteriseredes hos hende ved talrige tegn på nærtforestående brandfare, såsom smægten, sukken, koketteren, rødmen, vridninger, glødende blikke i smug, etc. Da denne skala var gennemløbet, kom turen til den fingerede tilbageholdenheds mange symptomer, der fremstilledes med virtuositet, i betragtning af, at denne Kirke fra Nørrebro nys var fyldt sytten. Men havde vor digter med mild medfølelse fulgt de indledende tegn på sindsbevægelse hos denne forholdsvis kortskørte og med hullede silkestrømper stærkt flunkende backfisch, så henfaldt han, meget mod den unge dames beregning, under de påfølgende til høflig ligegyldighed, hvilket simpelthen skyldtes, at han endnu aldeles ikke var »ledet på sporet«, »underlagt trylleriet«, »fanget i garnet« (eller hvilke andre udtryk, stammende fra en fjern jagt- og fiskeriperiode, der nu kan bruges til at antyde, at en mands lidenskaber er vakte). Da dette var gået op for Erica, kaldte hun sig selv for de unævnelige ting, kvinder altid udskælder sig selv for, når deres manøvrer mislykkes, og skred ufortøvet til angreb.

Ve over Theobald!

En af hendes funktioner som værtindens datter, der smukt måtte hjælpe sin moder, bestod i at bringe pensionærerne deres morgenkaffe, for så vidt de nemlig ikke stod op, drak den i spisestuen inden klokken syv og derpå hastede til deres arbejde. Studenten, den eneste af sin slags i

pensionatet, var den sidste, der blev betjent med denne vækkende drik. Og eftersom Theobald afsluttede rækken, havde Erica stunder til at tage sig af hans »vækkelse« i dobbelt betydning.

Hun kom ind ad den tofløjede dør, balancerende bakken på fladen af højre hånd for at kunne dreje dørgrebet med den venstre. Hun bankede ikke på. Men lad os antage, at Theobald hvilede i Morphei arme. I så fald placerede Erica sin bakke på bordet, sandsynligvis vippende oven på en stabel bøger, og henvendte sig til den sovende:

»Nu må studenten værkeli' våvne ...«

»Hvad? Hø! Mummm ...« sagde studenten, negligerende denne lidet lokkende opfordring.

Så satte Erica sig på sengen, så med glubsk kælenkab på hans glatte ansigt og dikkede ham under hagen.

»Lad mig være, for fanden,« vrissede Theobald, men gabede i det samme, som om han ville sluge planeten Jupiter med samtlige dens måner.

»Uh!« sagde Erica, ikke uden årsag.

»Hva' er'et?« spurgte snerrende den så årle efterstræbte.

»Morgenkaffen,« svarede pensionatets Kirke.

»Drik den selv.« Og nu havde arrigskaben gjort Theo så vågen, at han røg over ende i sengen og jog fingrene igennem sit røde hår, så det strittede værre end nogensinde.

Erica fandt sig i forsmædelsen. Hun var ikke ømtålig. Hvad studenten bød hende, var desuden kun småting imod, hvad hun måtte høre af de andre. Og synet af Theos uglehoved overvældede hende. Der løb kildren og elektrisk strøm gennem årer og nerver i hende, hun *måtte* bukke sig sammen, og det kriblede og prikkede sådan i hendes arme og fingre, at hun slet ikke *kunne* lade være at række ud efter mandfolkets paryk. Følgelig faldt hun ind over Theos bryst og ruskede i hans hovedpryd.

Huus segnede tilbage på puden og skreg. Så væltede han hende af sig ned på gulvet, sprang selv op og råbte, stående oprejst i sengen, som en kaptajn på sin kommandobro:

»Kaffe! Jeg vil ha' min kaffe! Og jeg vil ha' ro! Jeg vil drikke den alene! Hvor er avisen? Ud og hent den! Straks! Stik den i døren, og vov ikke at komme ind igen, eller jeg smider bakken i hovedet på dig ...!«

Erica forsvandt. Og bemærkede blot, medens hun ledte efter bladet, triumferende til sig selv: »Nu siger han »du« til mig!«

Theos hjerne sydede af krænkelser, forvirring, undseelse, vrede og en halv snes andre følelser, der i hans senere år ville have syntes aldeles uforklarlige ud fra de forudgående omstændigheder. Han forlod harmdirrende pensionatet med det faste forsæt at søge sig et nyt logi! På vejen ind til byen svaledes dog hans gemyt en kende. Og da han på Købmagergade mødte en ven, var han beredt til at lette sit hjerte, tale, betro sig og høste medfølelse. Tilfældet ville, at denne ven var en tilkommende operasanger, en fyr med et net og krøllet ydre af romantisk charme. Han forenede med et rigt og skønttonende stemmemateriale en umusikalskhed, der kunne måle sig med hans allerberømteste kollegers, og et komplet ukendskab til nodelæsning. Ethvert parti måtte i månedsvis indøves med ham ved enfingerprikken på forpinte tangenter, og hans begreb om rytme var så særpræget, at det i musiker kredse skaffede ham et stort ry for ubetvingelig originalitet.

Man rystede hænder.

»Har du nogensinde været på Bornholm?« spurgte den derfra tilbagevendte sanger.

»Nej, og i Ringe på Fyn har jeg heller aldrig været,« svarede vor Huus.

»Nå, jamen så giver jeg kaffe i »Himmerig«,« sagde sangeren glad.

Der er meget at fortælle om Bornholm, og det varede derfor noget, inden Theo kunne bringe sin sag på bane. Alt imens blev også megen kaffe drukket. Omsider klagede han sin nød, fortalte vidt og bredt og sluttede: »Da jeg så dig, slog det ned i mig – hvad pokker, nu har jeg lært dig både prologen til »Bajadser« og »Preislied«, »Wolframs sang til Aftenstjernen« og alt det andet, som gardens orkester spiller hver søndag, Gud har skabt, og jeg har ikke krævet det mindste honorar af dig, skønt du lovede mig det ...«

»Ja, ser du ...«

»Jovel, men altså, det slog ned i mig, om ikke du til gengæld kunne synge lidt for Erica. Du har jo selv lige fortalt, hvordan piger og fruer løb efter dig på Bornholm. Kunne du ikke benytte din charme til at aflaste mig for det hængetræ ...?«

»Og du tror ikke, det ville blive temmelig lastefuldt for mig?«

»Vittigheder frabedes under livsvigtige drøftelser,« sagde Huus.

»Livsvigtige? – Det er da ikke kommet til yderligheder imellem jer?«

»Yderligheder?« spurgte studenten tvivlende.

»Ja, eller inderligheder?«

»Ja – joh – du hørte jo ...«

»Føj!« mælte sangeren, »*det* var ikke noget kammeratligt forslag. Du skulle skamme dig!«

»Nej – oh nej – oh nej, nej, nej!« skyndte Huus sig at bedyre, »ikke således at forstå, slet ikke!« Og han snappede i sidste øjeblik sangeren i armen, tidsnok til at forhindre ham i hurtigt at forlade det »Himmerig«, hvor der rejstes så uventet verdslige krav til hans evner. »Der har slet ikke været noget imellem Erica og mig. Kan du da ikke forstå, at jeg netop vil forhindre en kærlighedsforbindelse, som rent ud sagt ikke passer mig nu ... Å Gud, mine studier, min eksamen, min fremtid, min embedskarriere – alt står på spil ...« Sådan er det pludselig at komme i tanker om det væsentlige. Livets alvor overfalder én som en tyv om natten, træder frem på de mest uforudsete steder!

»Hm,« sagde den beroligede sanger, »og hvordan ser denne Erica ud?«

»Yndig, ung, buttet og lidenskabelig,« sagde Huus og roste hende, som en slavehandler på torvet.

»Jaja da,« mente sangeren, »lad os se hende an ... Kan du indføre mig i familien?«

»Selvfølgelig, selvfølgelig ...«

»Nå, godt, prøverne begynder først om en uge. Jeg skal komme i morgen.«

De skiltes. Theo betalte for kaffen. Men han gik ikke hjem. Han drev omkring hele dagen, besøgte kammerater, besøgte værelser, drøftede forelæsninger i det nye semester, spiste på restaurant. Klokken var omtrent tolv nat, da han atter befandt sig i Griffenfeldsgade. Her fandt han Erica, der ved hjælp af en reservenøgle havde lukket sig ind på hans værelse og atter låst døren bag sig. Hun sad stille på en skammel i mørket og ventede. Inden Huus kunne komme hen og få lampen tændt, følte han sig fanget. Erica omfavnede hans knæ, rejste sig op ad ham og begyndte, fast klynget til ham, sejrsvist at overplette hans ansigt og hans hals med sine læbers tryk og sin munds fugtighed. I sin overraskelse og sin skræk for til ingen nytte at have givet 2 kr. og 35 øre ud til kaffe og 3 kr. og 17 øre til middag, krystede studenten hende i sine arme, hævede hende op fra gulvet, bar hende hen til døren, åbnede hastigt, han vidste knap selv hvorledes, denne, slap hende straks udenfor, smækkede døren i med et brag og låste den indefra.

Med det resultat, at ...

II.

»Hun har taget kreosot,« hulkede madam Hansen, værtinden, og hendes tårer dryppede ned i morgenkaffen.

Rigtigt en oplivende meddelelse at få, tilmed usædvanlig tidligt (klokken ni) en grå og trøstesløs morgen!

Kreosot ...

Et dystert ord. Hvad betyder det?

Kreosot ...

Det lyder absolut som noget i retning af baghusdrama. Man ser en ung pige pludselig gribe sig til hjertet (eller halsen, eller maven, eller hovedet) og segne om på et mørktferneret gulv fra de mørke halvfjerdserne ... Og lampen går ud. Eller hanen galer. Eller der lyder listende trin. Eller ... Kort sagt: Kreosot, der har sådan en nederdrægtig brændende smag, virker højst sandsynligt meget uheldigt på menneskers indre dele, det er klart. Det stod endogså Theobald Huus klart. Han fløj op i sengen.

»Og det er barestens af ulykkelig kærlighed til Dem, student,« snøftede madammen. »Nu dør hun nok ...«

Det fremgik af hendes beretning, at Erica skulle have tømt en lille flaske kreosot, skreget op, vredet sig og hylet, hvorefter hun var blevet bragt til sengs, hvor hun havde grædt hele natten i angst og pine.

Plump! sagde Theos bare Fødder på gulvet. Ingen kaffe! Op, og i tøjet! Ak, thi ...

»Erica vil så gerne tale med Dem, inden hun ...« For lutter bævelse kunne madammen ikke fuldende sætningen.

Theo er senere kommet til den opfattelse, at det bør høre med til ungdommens opdragelse, pludselig engang at føle sig som morder. »Vi myrder jo allesammen, hver på sin vis,« siger han, »én er slagter, og en anden fortæller virkeligt morsomme anekdoter ...« Han mener tillige, at denne følelse er særligt skærpende for viddet. Den viste sig i hvert fald at være det for hans vedkommende. Med ét standsede han nemlig sin hastige påklædning, kiggede ud af halsåbningen på sin manchetskjorte og spurgte hvast:

»Har lægen været her?«

»Æh ... næh,« sagde madam Hansen, »hun vil så nødigt, at vi skal hente doktor. Når hun nu alligevel skal bort fra dette liv, siger hun ...«

»Hvornår drak hun den kreosot?« spurgte Theo videre, uden at røbe sin lettelse.

»Det ved jeg ikke så nøje,« svarede madammen lidt forvirret. »Jeg sov jo, skal jeg sige studenten, men jeg våvnede ved at høre hinner gi' sig ... og da var klokken vel hal' ét ...«

»Så er hun for længst død!« sagde Theo med tragisk alvor.

»Nej, men Gu' bevares, student dov, hva' er 'et, De siger?!« råbte madammen. »Hun var da levendes, da jeg gik fra hinner ...«

»Det må jeg meget betvivle,« sagde Theo. Og pludselig stak djævelen ham, og han tilføjede: »Men i så fald kan det have andre frygtelige følger. Lad os ønske det bedste for den stakkels pige!« Hvorefter han skred ud af sit værelse og begav sig til køkkengangens regioner, hvor Erica havde sit lille hummer. Madammen fulgte.

Idet de passerede spisestuen, gav det på ny et lille klik i Theos hjernemekanisme. Tandpine, sagde det, kreosot for tandpine. Haha!

Uheldet ville, at Erica efter en gennemtudet nat var faldet i en fredelig søvn og så så fortryllende ud, som en ung tøs nu engang tager sig ud, når hun sover med åben mund.

Men den meget omtalte elskovsmagnetisme, en forelsket kvindes instinkt, der våger i hende, mens hun blunder, »eller som man behager«, virkede, og hun vågnede i det samme. Med hævet røst forkyndte Huus, da han trådte ind: »Hun vil utvivlsomt miste sin sangstemme for altid! Hvor er det frygteligt ... Og jeg, som netop agtede at præsentere hende for en sanglærer, en vordende

berømthed, min smukke ven Jansenius, operasangeren ...
Dette er i sandhed sørgeligt ...«

Erica strakte Armene ud imod ham og sukkede: »Nu fortryder du det, ikke, Theo?«

»Jo,« svarede han med overbevisning.

»Åh, så elsker du mig alligevel?«

»Hvis jeg gør det, vil jeg komme til at længes efter dig i tugthuset,« sagde han skummelt. »Forstår du ikke, at når du nu dør, vil mistanken for mord ramme mig? Og hvor er beviserne for, at jeg ikke har forgivet dig?«

Erica vidste ikke, hvor de var. »Men gud, Theo ...« udbrød hun skrækslagen.

»Kald mig ikke Theo ... Det er klart, at du vil komme til at angre dette, selv om du ikke dør af forgiftningen, og jeg ikke kommer i fængsel. For du vil opdage, at du for stedse har ødelagt din chance for at komme til operaen ...«

Erica vred sine Hænder. »Jamen Theo, Theo ...«

»Kald mig ikke Theo,« gentog Huus med en gysen. »Hvorfor er lægen ikke blevet tilkaldt? Er det for at være sikker på, at redning skal være udelukket? Er min skæbne beseglet? ... Men jeg vil kæmpe imod den! Jeg går nu for at udlevere sagen i politiets hænder. Skal jeg overlade det til

myndighederne at konstatere, at man har forsømt at hente læge? Deraf lader sig nemlig drage visse slutninger ... Og når han så endelig kommer ...« Theo stønnede. »En patient, som har indtaget – eller – ha! – er blevet forgivet med kreosot, skal ufortøvet pumpes ud – det er jeg selv blevet engang, og det var yderst ubehageligt – derefter røntgenfotograferes – det kan *kun* ske på et hospital! – endelig, som følge af de indre skader, sandsynligvis skæres op, renses, sys sammen igen ...«

Erica skreg højt.

»... Hvis operationen forløber normalt – det gør den sjældent! – vil måske et seks ugers ophold på eneværelse kunne redde vedkommendes liv ... Det koster tolv kroner om dagen...«

Madammen sank sammen.

»Men alt dette er jo intet imod, hvad selve retsundersøgelsen vil medføre. Jeg vil blive fængslet. Pensionærerne vil komme i forhør. Sagen vil trække ud i mindst tre fjerdingår. Jeg frygter for, at Deres pensionat vil komme i vanry, madam Hansen ... Men det er nu *for sent* at tænke på alt dette... For sent ... Det er nu uigenkaldeligt! ... Jeg går ...« Han lod tilsyneladende overvældet hovedet synke og vendte sig mod døren. »Der findes ingen modbeviser ... Ikke engang flasken ...«

»Den står på køkkenbordet,« jamrede madammen.

»Jeg tager den med på stationen,« sagde Huus.

På vejen til køkkenet hørte Theo, at Erica fik sig en knaldende Lussing, og en til, der var ligeså lydelig, hvorpå hun brast i en skingrende gråd. Madammens stemme lød i en ustandselig, truende mumlen.

Han tog den lille flaske og konstaterede, at hele vasken lugtede af kreosot. Da han med strengt og lukket ansigt vendte tilbage, havde madammen taget sagen i sin hånd. Hun havde stænget døren til datterens værelse og standsede studenten udenfor i den dunkle gang. »Erica har slets inte drukken den skide kreosot,« sagde hun barsk.

»Nej, hun har hældt den i vasken,« sagde Huus ophøjet.

»Ja, hun har – og nu vil De vel så inte gå til politiet?«

»Jeg ser ikke, at det kan gøre nogen forskel for mit vedkommende. Det er jo stadig ikke bevist, at jeg *ikke* har givet hende kreosot i morderisk hensigt. Og at jeg *ikke* har gjort det, vil ikke kunne påvises, uden at hun på politiets foranledning bliver indlagt på et hospital, hvor hendes indvolde og svælg bliver undersøgt ... Jeg vil gå rensset ud af denne sag!«

»Jamen, herregud, student, når jeg nu selv købte den til hinner forleden, fordi hun lå i sine tænder og gav sig så ynkeligt ...«

»Og så tror De, at De og deres datter ustraffet kan opføre en sådan komedie?« sagde Huus med dydig harme. »Men De har regnet fejl. Politiet skal være her om en halv time ...«

»Nej, nej, ikke politiet, barestens ingen politi, hører De, hr. Huus ... « Madammen rømmede sine sidste stillinger.

Theo betragtede hende længe med barsk eftertænksomhed. »Godt!« sagde han endelig. »Hør så mine vilkår! Hvis Erica ikke inden en times forløb – jeg går nu ned og spiser min frokost på »Taarnborg« – hvis Erica ikke, når jeg kommer hjem igen, er stået op og passer sine sædvanlige pligter syngende, forstår De, madam Hansen, *syngende!* ... så ved De, hvad De har i vente. Og såfremt hun nogensinde skulle finde på andre lignende narrestreger, såfremt hun ikke herefter lader mig i fred, – ja, så går jeg lige til min ven Christensen på »socialen« og giver *ham* historien. Hvad der da vil ske, kan De selv tænke Dem til ... Farvel så længe. Husk: passer sine pligter *syngende* ...«

Og dermed drejede Huus sig om på hælen og forlod åstedet.

III.

Det tør antydes, at der aldrig har været hørt et så syngende pensionat.

Med blussende kinder – Huus vidste nok, *hvorfor* de blussede – var Erica kommet og havde lukket op for ham, da han vendte hjem fra sin frugale, men fredelige frokost. Hun hørtes synge på værelserne, medens hun redte senge og gjorde i stand. Hun sang i køkkenet. Hun serverede middagen smilende og nynnende, tilsyneladende i strålende humør. Alle pensionærerne blev smittede. Postbuddet sang, smeden sang, styrmandseleven inde på værelset ved siden af Theos gav harmonikaen en ekstra omgang efter bordet. Der lød sang under opvasken, madammen sang med, og tallerkenerne klirrede i takt.

Til kaffen kom så Jansenius, modtaget af en blussende og syngende Erica.

Han kom, så og sejrede!

Endogså Jansenius selv – og en mand, der nærede ringere tvivl om sine evner som kvindebedærer, skulle man lede længe efter – var næsten forvirret over sin øjeblikkelige succes hos Erica og hos madammen. I Erica gærede det; hun var fuld af *dépit*. Hun skulle vel vise den ubegribelige snøbel af en student, at hun i en håndvending kunne erobre sig en beundrer. Og da Jansenius var kommet i den udtrykkelige hensigt at gøre sig lækker for pigebarnet, kan man slutte sig til resultatet. Luften om dem var så varm, at man ligefrem var ved at brænde fingrene. Jansenius drak

kaffe og konverserede denne gang ikke om Bornholm, men om kunstneriske triumfer, tykke, glinsende løgne i metervis. Og han nynnede med, eftersom Erica nynnede, hver gang Huus blot så på hende og trak øjenbrynene i vejret. Sangeren kunne ikke vente med at skyde sine første komplimenter angående Ericas udseende og stemme af, til kaffen var drukket, men afleverede dem med smørkage i munden: »Det var dog herligt at høre en så blød og – um mum – ren stemme! Så megen – smask, smask! – musikalsk sans var skam ikke helt almindelig!«

Næppe var derfor de sidste bidder sunkne, før noder kom frem, og Jansenius stillede sig ved klaveret. Theo ville trække sig tilbage; han trængte til ro efter formiddagens begivenheder. »Frøken Erica akkompagnerer udmærket,« sagde han. Men Erica ville ikke lade ham gå. Hun havde sin fineste kjole på, hun ville ses og se; derimod brød hun sig ikke om straks at vise, hvor ynkeligt hun klimprede på klaver. Hun nægtede rent ud at spille. »Å,« sagde Huus, »jamen så kan jeg måske hente unge betjent Bartrumsen nede i Ågade; han ledsager fortrinligt, om end lidt håndfast!« Erica fik tårer i øjnene, men satte sig straks til klaveret. Jansenius så, at hun var på nippet til at græde, og sendte Huus et bistert, men ikke helt sikkert blik, for han begreb ikke, hvad der gik af ungen. »Nå,« tænkte Huus, »det går såmænd rask, allerede i det beskyttende ridderhumør! Gud velsigne jer, børn!« Men hans bemærkning druknede, ironisk eller ikke, i de første knaldende toner: »Jo, jo! – Det er mig!« Inde fra sit værelse måtte han høre både prologen af »Bajadser«, »Preislied«

og »Wolframs sang til Aftenstjernen«, indtil han ønskede, at Jansenius for sin »Preislied« var blevet forsat til »Aftenstjernen« og først der havde sunget prologen til »Bajadser«.

Huus holdt hænderne for ørene. Nu var de gået over til populære romancer derinde. Og nu sang også Erica. Efter hver vise klappede Jansenius gevaldigt i hænderne. Og, minsandten, nu lød der også applaus og høje »hør!« og »da capo!« fra andre. Pensionærene flokkedes derinde, tillokkede af musikken og sangen.

Huh! Hvad var nu det? Smeden foredrog en revyvisse. Hellige Christobald, skilderierne gyngede på væggen hos Theo! Og derpå kom styrmandseleven med sin harmonika. Og nu dansede de, så lampen klirrede. Og så skrålede de i kor og klinkede – hvor var der kommet spiritus fra? Det blev til soldatermarchen af »Faust«. Klaver, harmonika, violin, og dertil sang og hujen af Erica, Jansenius, smeden, styrmandseleven, postbuddet, bageren, madammen og hendes veninde nede fra Blågårdsgade, frøken Jensen. Nu var der en, som i begejstring rev to malede blyktallerkener ned fra spisestuevæggen og fanatisk daskede dem imod hinanden. Og soldaterne marcherede, marcherede, marcherede, som var det alle Wallensteins tyskere, østrigere, kroater, slovenere, bayrer, tyrolere og württembergere

Theos dør blev slået op på vid gab. Han for ind midt på gulvet som et vildt dyr i spring. Hans øjne var blodskudte. Han fægtede med næverne i luften og brølede, højrød i ansigtet:

»Kreosot! Kreosot! Er der ingen, der har en pot kreosot – så jeg kan hælde det flydende helvede ned i halsen på Erica og Jansenius, den brølaber – og på jer allesammen, for resten ... kreosot er, hvad I trænger til!«

»Der er vidner på Deres ord, student!« sagde madam Hansen og tren truende op imod den arme Huus.

»Det er der!« skreg han. »Så hør også allesammen, hvad jeg siger: Jeg flytter i morgen! Jeg flytter, jeg flytter...«

»Ha!« sagde Erica og vendte studenten ryggen. Hendes nakke slog tre hånlige rynker, idet hun lagde hovedet tilbage, foldede armene om halsen på Jansenius, trak hans mund ned til sig og kyssede den. Tre takter *adagio con molto espressione* ...

Under dobbelt ild

Det gælder om at tro i denne verden. Når man, for eksempel, er Theobald Huus og nys er vendt tilbage til hovedstaden, efter en veltilbragt sommerferie i provinsen, da gælder det om at tro på Erica Hansens eksistens, så uvirkelig kan hun synes et sind, der er fyldt med friske minder fra det sunde, brede og gudsvelsignede Himmerland (som familien Jensen jo desværre har bragt noget i vanry). Og når man da på Vesterbros Passage en septembereftermiddag i strålende sol møder bemeldte ungmø, meget slankere at se til, usandsynligt højhælet, iført det sidste skrig: en tøndebåndskjole, og bærende et mirakel af en hat på sit hoved – ja, da gælder det om at tro sine egne øjne.

»Guuu-d!« sagde Erica, som om Vorherre var en kulørt ballon, hun halede ned fra himlen. »Er det ikke hr. Huus? Hvordan *hær* De det, hr. Huus? Det var da sjov, ikke?«

I sin forbløffelse indlod Theobald sig ikke på en diskussion af det morsomme ved mødet, men bekræftede kort sin identitet og meddelte til overflod, at han »havde det« godt.

»Det kan man »rigtignok« osse se på Dem, så brun som De er,« bekræftede Erica sirligt og med stor agtpågivenhed.

»Mm,« bemærkede Theo, »hvad jeg ville have sagt – æh – hvortil denne pragtudfoldelse?«

»Ja, synes De ikke, jeg kommer mig?« spurgte Erica og drejede sig en halv omgang.

»Voldsomt chik,« sagde Theo. »Skal De til fotografen? Eller måske hen at se på udstilling? Eller på visit?«

»Guuu-d, nej!« Og Vorherre fik sig atter et nøk. »Jeg skal såmænd kun hjem ad en lille omvej – fra prøve...«

»Aha,« mumlede Theo og blinkede. »Jaså, ved scenen? Er det vor sangglade ven Jansenius, De kan takke for denne metamorfose?«

»Den torsk!« sagde frk. Hansen kort. »Ham var De ikke heldig med...«

»Nå, ikke?« spurgte Theo interesseret. »De var måske heller ikke så heldig med ham?«

»Næh, ved du hvad, Theo,« sagde Erica, med ét fyldt af fortidens skygger. »Han var ikke så meget værd, at man kunne låne på ham. Uha!«

»Jeg må tilstå, at jeg egentlig ikke har betragtet ham ud fra det synspunkt. Men når De siger det så bestemt...«

»Åh, la' vær', hva'?«

»Jaja da...«

»Skal De pludselig gå? Jeg synes, De bliver så distræt...«
forhørte Erica sig spydsk.

»Hm... oprigtig talt – det er den hat... Den minder så påfaldende om et nederlandsk stilleben... Sig mig – det der til venstre, er det en fasan med en rønnebærklase i næbet? Eller...?«

»Hihhi – *nu* er De vittig, ikke? Ja, så siger vi, at det er noget, jeg har købt ind til i aften – for det er min fødselsdag i dag. Jeg kan se på dig – Dem – at det havde De glemt, hr. Huus!«

»Ja, det havde jeg sgu osse, Erica. Må jeg gratulere! Og da vi nu har truffet hinanden i festens stund, og jeg tilfældigvis, heldigvis er ved muffen, så skal du, minsandten, have en gave i sonebod... Hvad kunne du tænke dig...?«

»Men Theo dog! Theo... Hvor *har* du lært meget i mellemtiden...!« Og med et skarpt og mistænksomt sideblik spurgte hun hastigt: »Hvor er du kommet til at bo?«

Theobald Huus lo lige op i vejret. »Tampen brænder!« sagde han. »Men hvad ønsker du dig så?«

»Strømper!... Der er ingen, der *aner*, hvad man kan bruge af strømper...«

»Kom så!«

»Men det var dette her om, hvor du logerer. Du skal ikke løbe fra det...«

»Det er slet ikke min mening. Men fortrolighed mod fortrolighed. Spiller du komedie?«

»Tjah! Det kan vi godt sige. Jeg er i koret. Og så har jeg et par replikker og en sang...«

»Det kan jo heller ikke blive til hovedroller straks.«

»Såh? Hvorfor ikke ? Når man altså har talent og kan tale. Jeg lærer at tale. Det har mor åbenbart forsømt at terpe med mig, da jeg var barn...«

»I hine længst forsvundne tider,« sagde Huus. »Vi vil søge at tilgive hende fortidens synder. Du har jo dog klaret dig ganske godt...«

»Ja, lad os det,« sagde Erica og lo. – »Nå, men jeg sparker altså med i koret, og så triller jeg mig uafbrudt i omtrent ti minutter rundt i en seng – næsten uden tøj på. Af og til gemmer jeg mig også *under* Sengen. Og hver gang der ved et tilfælde ikke er et mandfolk på scenen, stikker jeg hovedet op over fodenden og synger et vers. Det morer folk så rasende. Og jeg vil også have mere i gage, ellers går jeg!«

»Hejsa!«

»Bestemt! Jeg køber sengen og tager på tourné...«

»Men ikke sandt – Jansenius *må* da have nogen del i alt det?«

»Slet ikke anden end det, at han jo bragte mig sammen med en masse unge sangere og skuespillere, og så videre. Nå – og til sidst blev jeg jo ked af at se ham rende og jone med alle pigebørnene. Så jeg lod ham glide. Men selv syntes jeg meget godt om det liv, og derfor begyndte jeg at tage undervisning. Ork, jeg lærer at synge og lærer at tale og lærer at danse... Og lærerne er allesammen så rare – og så billige – og mener, jeg har talent – og mandfolkene er såmænd helt tossede, nogle af dem. Forleden var der en journalist, som...«

»Av, av!«

»Hvad er der?«

»Jeg har idiosynkrasi mod journalister...«

»Skab dig bare ikke. Du må jo være kulret!. Har du aldrig selv tænkt at blive til noget?«

»Joeh - sådan på *min* maner...«

»Ligefedt med måden! Uden journalister går det ikke!«

»Sese, – »der er kun én succes, og journalisten er dens profet...?««

»Ja!«

»*Credo, quis absurdum!*«

»Abracadabra!« vrængede Erica. »Men nu skal du ud med sproget. Hvad er det for et pensionat, du har fundet?«

»Først dine silkestrømper! Vi går ind her. Bagefter kan vi drikke kaffe sammen, og du skal høre det hele.«

II.

Så sad de altså ved kaffen, der i anledning af fødselsdagen var blevet til chokolade for Ericas vedkommende; thi en overvejende, om end vel skjult del af denne unge dame var endnu kun lillepige og morsunge. »Lad os blot glæde os over et glimt af det, så længe det er der,« tænkte Huus og hørte med velbehag på hende, da hun erklærede:

»Det er tredje gang i dag, jeg drikker chokolade. Og nu siger du ikke, at det feder, vel? Det nænner du ikke...«

Theo sagde det ikke, i erkendelse af, at principale kendsgerninger ikke mister deres kraft ved at udtales.

»Vi vil hæve os over hverdagen,« havde han sagt, og de var gået ind i Tivoli, der endnu var åbent, og var klatret op i det kinesiske tårn, hvor de sad i højde med de brogede trækroner, som skinnede fugtigt i sollyset, og så ned over den stille sø, hvor ænderne rappede, og gule blade flød på det mørke vand. Der lugtede af høst. Og i gangene nedenunder dem bevægede der sig kun få mennesker.

Erica var revnefærdig af nysgerrighed. Theo havde, uden at spørge sig for, ført hende lige hen til magasinets strømpeafdeling. Der forhørte han scenevant og nonchalant: »Hvad nummer bruger du?« Han købte et par af de bedste amerikanske – i modefarven – overrakte hende dem, efter at have betalt ved kassen, og sagde hende et lille ironisk galanteri... Det var jo en aldeles ukendelig Theo. En student, der pludselig åbenbarede sig som det, Erica og medsøstre ser op til som »en herre.« Noget ganske udefinerbart – men enten er man en herre, eller man er det ikke!

»Jeg har arvet,« sagde Theobald.

»Det kan ikke have gjort det,« svarede Erica prompte.

Huus lod uskyldig. »Gjort hvilket?« sagde han og trak øjenbrynene i vejret. »Altså arvet – ikke just så meget, men i betragtning af, at det er mig, overflødig meget. Et halvt hundredtusinde. Jeg hører jo nemlig til dem, der på forhånd ved, at et menneske kun kan ligge i én seng ad gangen og kun spise for én. Men jeg kan nu fuldføre mine

studier under bedre forhold – hvis jeg gider... Jeg tænker næsten, jeg vil være doktor i græsk og i øvrigt slå mig på sammenlignende litteraturhistorie og æstetik...«

»Jamen, Theo...« Erica var blevet spæd i stemmen. Hun var rystet, fordi dette syntes at føre lige ind i latterlig fornemhed og kedsomhed, og hun var utålmodtg, fordi han ikke kom til sagen. Det var heller ikke øjeblikket til at retlede ham ved et spottende udbrud.

Han fortsatte roligt: »Du bemærkede ganske rigtigt, at arven ikke kan have gjort »det«... Jeg formoder, at dette »det« hentyder til en vis mental forskydning, som klart må kunne spores hos mig, da også andre har bemærket den...«

Resolut bed Erica sig selv i læben og undgik at spørge: »Hvem?«

»Og du forstår naturligvis som kvinde straks, at den må skyldes kvinder... Det gør den!...«

»Jeg vidste det,« lod Erica falde, blidt og trøstesløst som et gult blad. Det er forbløffende at se, hvor en kvinde affarves, når lyskasteren et øjeblik rettes imod en anden.

Theo smilede til hende. »Hvad én kvinde sår, det høster en anden, ved du nok, både af ondt og godt... Og den anden er jo lige i øjeblikket du... Eller du er måske rettere den tredje. For jeg kom under dobbelt ild...«

»Fortæl!« spruttede Erica og daskede sine handsker imod bordkanten, som om det var de rette skyldige.

»Du erindrer vist, at jeg kom lidt forhastet fra Griffenfeldsgade...«

»Ja, det skal Vorherre vide,« sagde Erica nådeløst.

»Det er vist ikke for meget at sige, at jeg løb for dig...«

»Du kan sige, hvad du vil,« mumlede Erica, i en tone, der betød! »Du fordrer vel ikke, at jeg skal bekræfte det?!«

»Ved du mon, hvordan det er at søge logi?...«

»Jeg har jo aldrig prøvet...«

»Det kan du tidsnok komme til, hvis du bliver ved din nuværende profession... Men hør nu: Man læser først annoncer om ledige værelser og om kost og logi i samtlige fem morgenblade. Derefter styrter man sig blinkende og nysende ud i morgenluften og færdslen. Man jager efter en bestemt rute. Nu står man i en gade ved et bestemt nummer ser op til en bestemt sal... Man render op ad trappen, for så vidt dens udseende ikke får en til at opgive det allerede i stuen: Man ringer på. Værtinden åbner. Eller pigen... Pudsig accent fra Gudhjem... Man føres igennem en mørk og af sælsomme dufte opfyldt gang. En dør slås op. Man træder ind i et værelse. Smalt, mørkt, udsigt til en baggård. Man serverer den obligate frase om, at man vil

betænke sig og give besked senere. Hvorpå man styrter videre. Næste gang er konen måske fra Fyn, og værelset ligger i Valby. Eller hun er fra Varde og bor på Nørrebro. De forskellige værtinder er de eneste, man bliver nogenlunde klar over. Man lader solen gå ned over sin vrede, spiser den aften på restaurant og bander alt, hvad man ser og tænker på... Godt. Jeg kendte turen, og jeg var opsat på at vide mig sikkert anbragt samme dag. Derfor tog jeg kun de dyreste værelser i øjesyn. Og jeg fandt et sted, som behagede mig, men som ville ruinere mig, inden der var gået to måneder. Jeg flyttede ind... Og betænk nu, Erica, – hvad ved man om den skæbne, man går i møde i sådan et pensionat? Man aner intet om de mennesker, man skal leve imellem, eller om de forhold, man dumper ind i...«

»Nå-åh, det er vist lovlig stærkt udtrykt...«

»Tror du? Kendte jeg måske noget til Erica Hansen, dengang din moder kaprede mig for to år siden? Sagde hun måske i entreen advarende og oplysende til mig stakkels unge mand: »Jeg har en datter, Erica, lige fyldt femten. Hende skal De tage Dem i agt for; hun bliver farlig om et års tid. Jeg vil råde Dem til, aldrig at lade hende servere morgenkaffe for Dem, da hun i så fald uvægerligt...««

»Hys!«

»Som du ønsker... Vi vil glide let hen over disse smertelige erindringer.«

Erica misforstod ham naturligvis, og da vejret virkelig var sjældent smukt – eller af andre årsager – formåede hun ikke at tilbageholde et lille, halvt forarget: »Åh!« og tilføjede modstandsløst: »Er de nu osse så smertelige?«

»Havde du sagt: »Er de osse *nu* så smertelige?« ville jeg have svaret nej,« ytrede Theo ret diplomatisk. »Og dette bringer os meget nær op til det, jeg vil fortælle... Ser du – pensionatet gemte en overraskelse! – Jeg flyttede ind – du husker, det var på Vesterbrogade. I løbet af eftermiddagen arrangerede jeg mig i mit værelse og spiste derpå middag ude, temmelig sent. Så gik jeg hjem, tog slippers på og læste lidt, som jeg har for vane at gøre, indtil jeg bliver søvnig. Klokkeren ti lagde jeg mig i min seng, slukkede lampen på det lille bord ved hovedgærdet og gled snart ind i en skøn dvale. Men ud på natten blev jeg vækket af stort spektakel og heftig meningsudveksling i korridoren. Man kom ind ude fra trappen, smækkede med døre og kævledes åbenbart af hjertens lyst. Fra korridoren flyttede lydene sig ind i det værelse, der ligger op til mit eget. Jeg kunne ikke undgå at høre, hvad skændsmålet drejede sig om, og det blev mig klart, at jeg overværede det sidste stadium af en elskovsstrid, der var ved at nå til forsoningspunktet. Den nåede det – efter den totale lydombveksling at dømme – ret snart, og det under udvikling af stor varme! Sydende, hvislende, skvulpende og knirkende lyde syntes at betegne elskovsskibets gliden

ud på de dybe vande; klynken og små skrig meldte om damevind og lidt dønning... Kort sagt, jeg måtte med ruelse – åh, nej, først naturligtvis med forbavelse, dernæst med ærgrelse og voksende forbitrelse, men efter nogen omtanke efterhånden med stille latter, derpå følgende filosofisk omvurdering af situationen og endelig – for lystsejladsen vedvarede, til de små timer allerede var blevet store – ja, du, først til sidst med virkelig ruelse, erkende, at det ikke nytter at flygte for gud Amor. Han er ganske ligesom nissen, hvis røde tophue lyste bagerst på læsset: han flytter med, gør han!... Du kan nok forstå, at jeg næste morgen var meget nysgerrig efter at få at vide, hvem jeg skyldte dette kursus i levelære. Jeg hørte en lystig nynnen og fløjten ude i gangen, trak hurtigt i det nødvendigeste tøj og stak overkroppen ud af døren, tilsyneladende i den uskyldige hensigt at tage mine støvler... Og hvad ser jeg? En ung nymfe iført om muligt endnu mindre end det, jeg havde anset for det nødvendigeste, nemlig – regnet nedafta opefter, således som jeg så det, da jeg hastigt rejste mig fra min bøjede stilling – røde tøfler, grå silkestrømper, lange, længere, længst, dernæst skimtet af en grå underkjole og over den et groft, blåt køkkenforklæde. Bare arme, bar hals, lutter smil, jeg talte fire-fem smilehuller i arme, skuldre og kinder – alting lo på den unge dame! Og hun dansede rundt i valsetakt med en lang gulvskruppe i favnen som kavalier. Da hun så mig; skreg hun op og løb. Ude fra køkkenet hørtes forklaringer og latter... Hilledød, tænkte jeg ved mig selv, kan det være hende?...«

»Havde du reddt dit hår?« spurgte Erica umotiveret.

»Om jeg havde... Pas på, Erica! Dine tanker flakker om på en mærkelig måde...«

»Se så! Fortsæt nu bare...«

»Altså, det var ikke hende. Da værtinden kom med morgenkaffen, gjorde hun smilende undskyldning for den unge dames negligé og sagde, at frk. Holm ikke havde vidst, at jeg allerede var flyttet ind. »Frk. Ella for den sags skyld heller ikke...««

»Hvem, siger du?«

»Ella Weiszkirch... Jeg var dumpet midt ned i en teaterpension. Men jeg trøstede mig med, at jeg jo snart måtte flytte for ikke at gå fallit... Og så var det, jeg arvede. Og blev boende.«

»Og de to damer tog dig midt imellem sig og opdrog dig, til du kunne alle kunsterne i den højere skole!« sagde Erica bistert.

»De har i hvert fald lært mig så meget, at jeg ved, hvad der nu vil ske...«

»Såh?« sagde Erica mistænksomt.

»Ja, nu vil her blive for køligt, og frk. Hansen vil i tavshed gå foran ned ad trappen, og vi vil spadserer uhyre artig ad den nærmeste vej til udgangen og skilles der med hjerteskrærende høflighed. For nu er frk. Hansen fornærmet...«

»Slet ikke. Bare lidt utålmodig. Du væver og væver da også...«

»Jeg er en idiot – og bliver åbenbart aldrig andet,« sagde Theo med velspillet sønderknuselse.

Ericas ansigt lysnede, og hun betragtede ham med skælmeri. »Lidt klogere er du alligevel blevet... Kan frk. Holm heller ikke tåle, at du taler om Ella Weiszkirchs fuldkommenheder...?«

»Der er ingen af dem, der kan tåle noget som helst! Jeg læser græsk med frk. Weiszkirch. Hvordan tror du, det er muligt at lære en dame græsk, når hun blander Aischylos' Eumenider op i sine private anliggender? Eller bilder du dig ind, det er en dans på roser at indøve et parti i en fransk operette med en frk. Holm, der kun ønsker at gøre sine yndigheder gældende hele tiden? Tilmed er de begge så skinsyge på hinanden – i alle retninger – som kun to rigtigt gode veninder og kolleger kan være det... Nej, hvad de har lært mig, er at snakke om behageligt ingenting, smilende give dem ret, når de spørger, om det ikke også er Christian den Fjerde, der har bygget Frue Kirke, beundre deres kjoler, give dem ideer til nye farve- og

stofsammensætninger, drøfte kvindelighedens mimiske muligheder, smage på betoner og frasere sætninger... Jeg har med glans gennemgået galanteriets trivium og allerede bestået mange snildt arrangerede prøver – for en del ret bekostelige prøver – og jeg har opnået behændighed i at bevæge mig på forfængelighedens marked, Erica. Jeg forstår at gøre indkøb i et magasin, som du har set...«

»Kan så Ella Weiszkirch da noget græsk?«

»Hun kan pokker,« sagde Theo.

»Og frk. Holm?«

»Jo,« forsikrede Huus, »hvad der kræves af hende, det *kan* hun... Det er jeg villig til at bevidne... i valsetakt... hvad dag det skal være... Hun har valset tilstrækkeligt rundt med mig.«

»Stakkels Theo,« sukede Erica ironisk beklagende.

»Å, hvad,« sagde han, »nu i oktober flytter jeg. Jeg har lejet en lejlighed på Frederiksberg. To værelser og køkken. Med alle moderne bekvemmeligheder...«

»Så er den operette altså forbi?« sagde Erica elskværdigt.

»Ja,« sagde Theo og trykkede på klokken for at tilkalde tjeneren.

III.

De gik rundt om søen.

Lidt efter stak Erica sin arm ind under Theos og sagde: »Jeg er glad for, at du skal flytte. Det vil osse være godt for dig at få en lejlighed for dig selv.«

Theobald værdsatte dette »osse« – men det gjaldt om at misforstå det med det samme. »Ja,« sagde han, »det skal blive rart at få ro og orden i sin tilværelse. Læse – tage eksamen – rejse lidt imellem... Jeg tror for resten, jeg vil gøre alvor af det med den afhandling: »Besad Aristofanes humor?«...«

Afsvalet trak Erica, da de var gået nogle skridt, armen til sig for at tage noget i sin taske, og Theo, som tværtimod havde det varmt – det var sådan et varmt solskin den dag – tog sin hat af og purrede lidt op i håret.

Nu bør man betænke, at frk. Hansens temperament virkelig var af den art, som man plejer at kalde »kunstnerisk«, samt at hun to gange i løbet af en eftermiddag var blevet vist tilbage, og det af en mand, som for et halvt år siden, – i februar – havde undgået hende ved flugt. En herre, som hun ikke desto mindre vidste var meget imponeret af hendes forvandling til kvinde – hun kunne mærke det netop på hans stigende forsigtighed... Og han var nu så dumdristig at blotte just den paryk, som

hendes fingre altid havde kløet efter. Tilmed kom der – ja, De har sikkert lagt mærke til disse små, drilske vindstød, der farer over Tivolisøen (hvis ikke, må det meget anbefales at studere dem og deres virkninger, som undertiden nærmer sig til afsløringer) – der kom en iling, som muntert bragte uorden i studentens solbelyste hår, der flammede rødt som en ildebrand... Og da skete katastrofen. Med et sæt sprang Erica på sin uvillige Theobald, borede begge hænder i hans skalp og rystede hans hoved frem og tilbage, medens et blåt fyrværkeri med gule gnister i tændtes i hendes øjne, og hun stønnede af lyst derved.

»Uh, din tværdriver« skreg hun, »jeg kunne ruske dig!«

Theo gjorde ved dette pludselige overfald et hop lige op i luften, faldt ned igen, fægtede med armene, brødes med den unge, silkeklædte skalpjægerske, fik sig gjort fri og stirrede på hende med store øjne, medens han hev efter vejret.

»Det kalder jeg en højst ejendommelig anvendelse af den betingede form,« pustede han, »...højst ejendommelig!«

»Hvad mener du?!« spurgte Erica kampberedt.

»Du kan, min pige, du *kan*... ruske mig!... Og hvad i himlens navn er det så, du vil?«

»Jeg vil have, at du skal komme til min fødselsdagsfest i aften. Men se, om du har givet mig bare den mindste lille anledning til at komme med en indbydelse!«

»Da er dette her en særdeles direkte form for en indbydelse – og jeg er klar over, at jeg gav anledning til den...«

»Theo...!«

»Ja, for pokker! Jeg troede, du ville have Skåne, Halland og Blekinge – eller en ny kjole!«

»Jeg har ikke det mindste imod en ny kjole,« indrømmede Erica, »men jeg vil hellere have dig med til min fest – bare en, jeg rigtigt kender og kan lide ... ikke? Nu omgås jeg så mange, og det er både hedt og fedt, med »Hov!« og »du!« og »lille 'Rica!« – men så er det netop nødvendigt at have en ven – bare en, som er der, og som man kan stole på og synes rigtigt om... For alt det andet, »kammeraterne«, det rækker ingen vegne. Du kan tro, jeg har nok både set det med de andre og også følt det selv allerede... Theo, kommer du så?«

»Tja – å ja – hvorfor ikke? Må jeg spørge: stiller hele banden?«

»Ja, den gør...«

»Og hvad tror du, din mor siger, når hun pludselig ser sin flygtede pensionær?«

»Å, skidt – vi har da ofte let ad det senere...«

»Så-å? Let!? Ad en så alvorlig og afgørende begivenhed...?« Men i det samme kunne han ikke selv beherske sine ansigtsmuskler. Og de lo begge. »Påklædning?« spurgte Huus, idet de gik ud igennem portalen til Vesterbros Passage.

»For herrerens vedkommende – absolut!« sagde Erica.

»Nå, og damerne da?«

»Du tror vel ikke, vi møder højhalset og langærmet?!«

»Nejnej, så overtroisk er jeg heller ikke... På gensyn altså...«

»På gensyn!«

Og Erica trippede over gaden, reddede sig foran en sporvogn, vendte sig og vinkede henrykt tilbage.

Men Theo, som »havde lært at bevæge sig på forfængelighedens marked,« – Theo gik ind og købte en stor buket violer til frk. Holm. Og da han kom hjem, skrev han en udsøgt sonet til Ella Weiszkirch og fik den anbragt på det sted i Aischylos, hvortil skuespillerinden var nået i

forrige lektion. For i Ella Weiszkirch var han dybt og sværmerisk forelsket – den jammerlige akademiker og frække løgnhals, som han meget vel vidste han var...

Solo for fagot

I september måned bliver det køligt hen ad aften. Der var en lille rød ild i Theos kakkelovn.

Da han havde renskrevet sonetten og fået den anbragt, trak han i skjorteærmer, tog slippers på og lagde sig på sin divan, hvorfra der var udsigt til den lille levende ildblomst. Dæmringen lå florlet over alle konturer bag vinduernes tykke gardiner...

Theo havde arvet... Han havde ikke omtalt, at det var sin fader, han, den allerede moderløse, havde arvet. Han gik mørkt klædt, bar ingen tegn på sorg. Det var en rent sjælelig oplevelse for ham at bære dette savn, foretage denne omvurdering af sig selv målt med den fader, han havde mistet.

Faderen havde, indtil han – forholdsvis sent – indgik ægteskab, været en verdensomflakker. Hvad Jorden havde at byde, af eventyr, hårdt slid, elendighed og skønhed, havde han gennemlevet og på grundlag af egne erfaringer dannet sig en livsopfattelse, et åndeligt mål, uden at tage mindste hensyn til de krav, som slægt, stand og kreds syntes at stille til ham. Og sit mål havde han nået: alsidig levende kundskabsfylde, dyb åndelig mættelse, som følge der af også karakterfasthed og en overlegen mildhed i bedømmelsen af forhold og mennesker; disse egenskaber sødmede luften om ham, fyldte hjemmets atmosfære og bredte sig som almindelig godvilje i hans

kreds. Uden nogensinde at søge en større post, end han legende kunne bestride, havde herredsfoged Huus været en afholdt og en indflydelsesrig mand. Penge kom og gik hos ham. Han havde en åben hånd og et gavmildt hjerte, uden derfor nogensinde at vise sig ødsel.

Theo lignede ham i sind og hjerte og beundrede ham. Han så i ham et forbillede på dette: ikke at have forbilleder, men at danne sit jeg efter sine indre krav og forme sin verden efter sin personlighed, efter først at have ladet verden forme personligheden. Alt, hvad vi ikke har gjort til vort åndelige eje, slipper os ved blot det mindste tegn til, at vi vil rejse os i oprør mod dets love – lad os altså være beredte til at slippe det. Det skal, om fornødent, ikke være til for os – lad det glide af som dråber af åren, der slipper vandet.

Theo havde ikke gjort sig til nogens eje, eller tilegnet sig nogens hjerte, ubunden ville han være...

Den lille ildblomst vuggede i ovnen. Dens gule og røde tunger dansede i trækken.

Theo rejste sig og begyndte at danse og vugge lydløst, medens hans tanker svirrede fra det ene til det andet som et insekt, der søger, finder og forlader.

Og bedst som det var, snappede han under sin kredsen om bordet den lange, sorte fagot, der stod i hjørnet ved

vinduet, satte mundstykket på og begyndte dæmpet at blæse en gammel fransk dans.

Fagotten talte til ham, og dens røst blandede sig med hans tanker.

Se, sagde den, ungdommen danser, den elskovsberedte, den længselsfulde ungdom – og jeg er bassen til dens melodi. Lyder jeg som en senil gnavpotte? Aldeles ikke! Lystigheden er også i mig, og danseglyden. Jeg snerrer lidt, javel, javel, der er også megen modbevægelse i mit parti – og for resten, hvornår snerrer fornuften ikke en smule, når den er med i dansen? Sagen er, at jeg ved, hvorfor der danses, og jeg er en god ledsager, når der ræsonneres lidt over årsagerne. Desuden kan jeg meget vel smægte så godt som nogen – måske ikke lige nu, men vent bare til første stykke af anden repetition, så skal du høre, hvor jeg hæver mig – og vel at mærke sværme som et hæderligt klassisk instrument, ikke i jamrende sentimentalitet som disse bas-saxofoner med deres ynkelige skral og sørgmodige negervitser...

Ah, det var dog en fortræffelig *bourrée* – man føler sig ligefrem i sit es, skønt den er i g-mol...

Lad mig se: her mødte vi forleden på gaden den unge skuespiller, som for tiden nyder frk. Weiszkirchs gunst. Hvor han slæbte sig afsted, krumbøjet, slap, matøjet og trætt! Selv hans hår hang, som om det fornægtede al livslyst... Vi talte med ham. Var der oboklang i hans

stemme? Nej, han klagede... Udbrændt sjælsøde... Kulsort livslede, afmægtig oprørstrang, energiløs vedhængen... Han var en slave af elskov, bundet af sine sansers vaner, knurrende over sine lænker. Hans ord var giftige underforståelser, røbede et bundfald af ondskab i den hede drik! Og det skal være kærlighedens gerninger...

Nu en *courante*... Tre fjerdedele – hopla!

Kender vi grosserer Samuelsen? Ja, vi gør! Og kender grosserer Samuelsen frk. Holm? Det tør antydes! Hvor den Samuelsen har en fed latter, hvor han holder af at få frk. Holm til at le, og hvilken uforlignelig duo, når hendes høje, klingre latter blander sig med hans fede og gurglende! Så du dem spise østers sammen på Wivel forleden aften? Det skaldyr er herhjemme alt for kostbart til, at nydelsen af det ikke skulle være blevet symbolsk. Det betyder noget, når en grosserer byder en ung dame på østers... Så vil han selv inden for skallen og er overbevist om, at han vil finde en perle – eller i hvert fald en østers... Kunne du tænke dig at være der drittes im Bunde? Tre udgør en forsamling... »Forsamler jer, I fiskermænd!« ...I østersfiskere!... Nejnej, ingen forsamling! Ingen tom latter! Ingen østers i lattersovs...

Og Theobald danser...

Gode, gamle fagot, muntre skumler! Lalala, lalala...

Vi er enige: En tåbe er den forelskede, som bytter sin drøm og sin rus for elskovs brutale virkelighed! Vil du have mig i dine lænker, Amor, så betving mig først! For sejrherren skal jeg bøje mig. Ve den overvundne! Men vogt dig, jeg er advaret, jeg er skarpsynet og mistænksom, jeg elsker at være forelsket, som kun den frie kan være det. Jeg er digter, musiker, bognyder, æstetiker... Fang mig først, om du kan – tving mig så i knæ – og bast mig til sidst, hvis du har magt dertil...

Hejsa, jeg danser! Min sjæl danser!

Hvordan vil du fange mig, kærlighed? Jeg digter mig bort, musicerer mig bort, læser mig bort... Fordunkles din skønheds glans blot af en eneste plet, så vil jeg finde den og le dig til døde!

Hejsa, hopla! Jeg danser...

II.

Det bankede på døren.

Rent klassificerende vil man kunne skelne imellem mindst følgende arter banken: Den prøvende og tøvende banken, den høfligt spørgende, den jævnt ligeglade, den selvfølgelig påtrængende, den ilsomme, den indtrængende, den postale, den militære og den politimæssige, samt kongens fogeds, berømt for sit crescendo. Alle disse hovedarter vil være at dele i

underklasser først efter tid og lejlighed, dernæst med hensyn til køn og endelig efter dørens beskaffenhed og materiale. Atså for eksempel: den ventede postale banken på en fyrretræsdør ved titiden om formiddagen. Eller: den med længsel imødesete tøvende kvindelige banken på en dobbeltfløjet dørs faste fløj i skumringen. Osv.

Denne banken var en forvirring vækkende, ilsom og indtrængende kvindelig banken på en egetræsdør i den stille skumring...

Fagotten brød af med en misfornøjet lyd, som et barn, man pludselig sætter fra sig uden varsel.

»Kom ind!« sagde Theo.

Men frk. Holm stod allerede i døren.

»Jeg har travlt,« sagde hun flygtigt og muntert, »jeg skal i teatret...«

»Men De spiller jo ikke i denne tid,« indvendte Huus.

»Jeg sagde: *i* teatret, ikke *på* teatret,« forklarede frøkenen.

»Men sidder De i mørke! Så tør jeg ikke komme ind...«

»Derfor vil vi også tænde lys... voksllys – de flatterer... Så meget mere, som jeg er vis på, De har noget at vise mig...«

»Orr,« sagde den unge pige.

Theo tændte lysene og trak for, medens han tænkte: »»Jeg har travlt...« også en grund til at komme ind og passiare! Hvem var det dog, som fortalte mig om en ung dame, der gav sig hen med det suk: »Jeg skal straks gå igen«...?»

»Nu kan De lade Dem beundre,« sagde han højt og placerede lysene.

Frk. Holm trådte over tærsklen og kom med den nydeligste åndsfraværelse til at lukke døren efter sig, uden at lægge mærke til det.

»Næh,« udbrød Theo, »ja, det kalder jeg en aftenkåbe! Og ryggen – *superbe!* Kan De så se, at jeg havde ret, da jeg sagde, at De skulle lade fjerene i hatten farve?»

»Ja,« sagde hun, »De har øje for sligt. Og violerne står yndigt til kjolen. Jeg har slet ikke takket Dem for dem... Hvorfra vidste De, at jeg foretrækker violer...?»

»Kære frøken, hvad har man sine øren til? Jeg hørte Dem forleden tale om blomster med frk. Weiszkirch, og...«

Skuespillerinden forvissede sig ved et hastigt blik om, at gardinerne var trukket tilstrækkeligt tæt for, løftede sig op på tærne og kyssede hurtigt Theo på munden. »De er sød,« sagde hun.

»Og De er retfærdig,« sagde han. »Blomster bør lønnes med kys. Alt andet er snyderi. Det var også et rigtigt violkys... Men hvad ser jeg!« tilføjede han og holdt hendes hoved fast imellem sine hænder, »nye øreløkker! Og af en elegance! Hvor har De...?«

»Hvem var den unge dame, jeg i eftermiddags så Dem sammen med på Vesterbros Passage?« spurgte Frk. Holm med en hastig ripost.

»Navn: Hansen,« sagde Theobald, »spalte 778 i telefonbogen. Født 6. september, døbt, kokoppevaccineret og konfirmeret. Af et uberegneligt temperament og har et brunt modermærke under højre skulder... Er der mere, De kunne ønske at vide?«

»Gud, nej! De tager alting så bogstaveligt...«

»Navnlig modermærker,« sagde Theo salvelsesfuldt. »De kan, som De jo sikkert ved, fjernes på flere forskellige måder – naturligvis forudsat, at man overhovedet ønsker dem fjernet – nemlig for det første ved...«

»Orr!« sagde frøkenen.

»Kort og udtryksfuldt.« Theo bukkede. »:...Hvad skal De så se i teatret i aften?«

»Hendes kjole.«

»Hvis...?«

»Stykket hedder sådan.«

»Åh, og kjolen spiller måske hovedrollen? Eller spilles hovedrollen uden kjole?«

Frk. Holm lo. »Hvor er De et vrøvlehoved!...Men det var det, jeg ville spørge om: Er De optaget i aften?«

»Det kommer meget an på, om De kan finde på noget bedre end det, jeg selv har tænkt mig...«

»Hvis De alligevel er hjemme, kunne De hente mig ved teatret, og vi kunne snakke om stykket på vejen hjem...«

»Godt, og når vi er nået hjem, hvad skal vi *så* snakke om?«

»Dumme dreng,« sagde ingenuen, »så kan vi tale om, hvorfor jeg synes bedre om Deres violer end om andres ørelokker...« Hun rev buketten fra sit bælte og dækkede hans ansigt med den.

»Udmærket,« sagde Theo, da den var sunket langsomt ned derfra. »Samt om modermærker. Emnet er ikke udtømt imellem os. Den morgen, da jeg så Dem danse vals med kosten, bemærkede jeg...«

Hun slog hånden for hans mund. »De bemærkede ingenting, og har heller ingenting at bemærke nu,« sagde hun.

»Mm – mm – mmm – « protesterede Theo.

»De gør jo min handske helt våd, menneske.«

»Apropos menneske – hvad tror De, Erica vil sige?«

»Hvem er det?«

»Bemeldte frk. Hansen...«

»De er utålelig med Deres Erica!«

»Det kommer vist af, at hun er så utålelig over for mig. Jeg er kun en svag ung mand...Ved De, hun rykker mig i håret...«

»Det gør jeg også snart...«

»For guds skyld, det er nok med én! Hun tog en hel håndfuld i eftermiddags...«

»Ih, men hvorfor dog?«

»Nå ja, det er hendes fødselsdag i dag – De hørte jo, jeg sagde, det var den 6. september – og noget skulle hun jo have...«

»Er De bange for, hun skal gøre det igen?«

»Jeg har mine forudannelser! – Og ser De, jeg og fagotten havde lovet os ud til hendes fødselsdagsgilde i aften...«

Theo kastede et bønfoldende blik på klokken, der venligt viste: et kvarter i otte. (Ella Weiszkirch er kun med i de to første akter, tænkte han, hun kommer hjem klokken halv elleve).

»Å, jeg er vis på, at det er noget, De finder på,« sagde frk. Holm med fortrydelse.

»Aldeles ikke. Det er blot, for at De kan vide, hvilke farer jeg trodser for at kunne nyde Deres selskab.«

»Å, så kommer De og henter mig?«

»Med største fornøjelse... Men nu forsinker De Dem vel ikke? Klokken er et kvarter i...«

»Næh, allerede...Og jeg har så travlt...Jeg skal købe blomster til Clara...«

»Farvel så længe...«

Kys – hen til døren – kys –

»På gensyn, stakkels hr. Huus – jeg løber...«

Puh! tænkte Theobald. Det er måske en indbildning, men jeg syntes, jeg kunne smage Samuelsens østers...

Lidt efter bankede værtinden på døren (jævnt ligeglad banken, kvindelig, men håndfast, på egetræsdør klokken fem minutter før spisetid om aftenen)...

»Bordet er dækket, hr. Huus.«

III.

Bordet var dækket, og hr. Huus spiste.

Han komplimenterede for hundrede og syttende gang værtinden for hendes fortræffelige sildesalat, som han ikke kunne fordrage. Men værtinden forblev ubevægelig. Han lod den varme ret vederfares retfærdighed – mere end retfærdighed. Værtinden var som hugget i sten. Han spurgte, hvor hun dog købte en så udmærket lagret ost. Værtinden var utilgængelig for smiger. Hvorfor? Nå – spørger nogen virkelig om det? Theo skulle jo flytte! Han var sat i karantæne. Hun var en uværdig, på hvem man havde spildt af landets fedme og af sin sparsomt tilmålte menneskekærlighed. Hvad?! Han ville flytte – og mente dog, at han burde nyde samme venlighed som en medborger, der har betalt for god behandling, men agter at blive boende, hvor han bor, til engang ind i næste århundrede. Fjernt være sligt fra enhver værtinde! Så kunne hun jo lige så gerne melde sig ud af pensionatsforeningen med det samme...

Trøstesløs og i en betænkelig grad udtømt for høflighed (lige så lidt som en hugorm kan blive ved med at sætte tænder i en lædersål uden at udtømmes for gift, kan en mand blive ved med at stænke sindets honning på en lædersjæl!) rejste Theo sig til sidst fra bordet og gik ind i sit værelse for at hengive sig til en nu hårdt tiltrængt nydelse af hollandsk melange gennem en lang pibe. Slæbende denne sjæledulmer efter sig hen ad gulvbræderne ligervis som »de slørslæbende troerinder« deres skønhedsværn, vankede han uroligt frem og tilbage, anende uheld og håbende på indre illumination. Men med pibeslæbning og røgslør fulgte trods lignelsen desværre aldeles ikke Kassandras spådomsgave, og Theo øjnede ikke den ildebrand, som truede. Derimod virkede narkosen, og han blev, efterhånden som han røg, mere ligevægtig og henfaldt endogså snart i behagelige drømmerier. Han forestillede sig, hvorledes frk. Weizskirch fandt sonetten, han så hendes overraskelse – hvad var det for et papir? Hendes tøven – hendes nysgerrighed – hendes rødmen... Vers? Og der stod det: *Til frk. Ella Weizskirch*. Hun læser, hun gribes af linjernes vellyd og glød... Ved erkendelsen af denne mandige tilbedelse af hendes skønhed og talent (den skurk Theo havde sammenlignet hende med ingen mindre end Sappho, der træder frem i Olympia for grækernes lyttende tusinder) sniger en ny følelse sig ind i hendes hjerte... Således værdsat af en digter – thi nu, nu forstår hun, at denne beskedne unge student, som bor i værelset ved siden af, er en sand, en højtbegavet kunstner – føler hun

sit eget værd dobbelt, bevidstheden om hendes talent og dets store opgaver beruser hende, hendes blod bruser gennem årerne, hendes øjne lyser, hun knejser – o, stolte, rene nakke, strålende ungdom i hendes løftede ansigt! Og hun skal vide at belønne og takke den unge skjald, som han fortjener det – hun vil...

Theo ryger i ekstase. Han hoster, han hopper som en lygteemand i mosetåger...

Eja! Sjælefryd!

Og imens bevægede viserne sig blidt og upersonligt hen over urskiven, inddelende og påpegende den tid, som ikke er... Thi hvem ville tro, at der var gået omtrent to timer? Ikke Theo!

Men Uret dikkede påståeligt. Er det usandhed, så er det en matematisk usandhed. Som jeg er indrettet, er jeg nået til at vise, hvad jeg viser... Klik, tik – stik det! Tikketikketik – Nå, ikke det, såh, ikke det?

Halv elleve, altså!

Og frk. Weiszkirch var endnu ikke kommet?

Nu begyndte ventetiden.... Og igen skulle den stakkels klokke have uret! For hvem ville tro, at der kun var gået et kvarter? Ikke Theo!

Med den ventende i Strindbergs »Drømmespil« begyndte han at råbe: »Victoria!« Uden at der derfor kom nogen Weiszkirch!

»Victoria!« Nej, ingen!

Hvorefter Theo med et forbitret blik til det uskyldige ur greb sin fagot, gav den hylster på, stak den under armen og ville gå – da han pludselig kom i tanker om, at Erica havde bedt ham møde i gala. Han velsignede dette påfund. Så gik tiden da med omklædning. Først klokken elleve var han i pudsen. Men stadig havde skuespillerinden ikke ladet sig til syne.

Han spurgte nu sig selv, om han skulle gå til teatret først eller blæse ad det hele og tage lige ud på Nørrebro. Han kunne ikke blive enig med sig selv, og var det endnu ikke, da han med en let frakke over sit kjolesæt og forsigtigt bærende fagotten allerede befandt sig på vej ned ad trappen.

Men hvem mødte han på afsatsen ved første sal? Frk. Weiszkirch!

»God aften!«

»God aften! Skal De ud så sent, hr. Huus?«

»Ja, jeg kan ikke slippe...«

»Da har jeg ellers en høne at plukke med Dem!«

»Kan det ikke vente? («Jeg har ventet så længe,« var, hvad han ikke tilføjede). For vi skal vel ikke have den til middag i morgen?« Han lo fjollet genert.

Den slags lod Ella Weiszkirch ganske upåagtet. »Hvor kan det falde Dem ind at skrive digte til mig?« sagde hun med påtaget strenghed.

»Ja, hvor *kan* det det?« spurgte Theo med velimiteret fortvivlelse. »Jeg begriber det ikke! Men det må vel være stærkere end jeg. En ubetvingelig tilbøjelighed, forstår De... Ligesom når man klapper i hænderne efter den store scene i tredje akt!«

»De fortjente, at jeg skændte rigtigt alvorligt på Dem!« sagde frøkenen, med lystigt protesterende blikke.

»Å ja, vil De ikke nok?! Det kunne blive så uforglemmeligt!« bad Theo.

Her blev lyset ked af at høre på den art ordskifte og gik ud. Om af utålmodighed alene, eller af utålmodighed blandet med diskretion, bør lades usagt. Hvad ved vi mennesker egentlig om lysets natur, udover, at den er særdelesles hastigt-bølgende? Faktum er, at knappen til trappeautomaten befandt sig lige bag ryggen af Theo, men at han ikke var så uhøflig at vende ryggen til frk.

Weiszkirch for at trykke på denne knap. Hvorfor også det skete, som måtte ske – nemlig det uforglemmelige...

Hvorpå gadedøren blev åbnet, der hørtes tunge skridt, og lyset kom igen – så hastigt, som om der havde været noget at kigge efter. Men det var der ikke...

»Sappho!« sagde Theobald Huus.

»Vi vil *sammen* læse Grillparzers herlige tragedie,« hviskede frk. Weiszkirch i en tone, som om hun afgav et hvidglødende løfte.

»Det vil vi, oh, det vil vi,« sagde Theo. »Fra i morgen og i al evighed (eller i hvert fald, til jeg flytter, tænkte han). Men Sappho – vil De *i aften* vise mig en tjeneste – en virkelig kærlighedsgerning, af den slags, som man ikke ofte får lejlighed til at vise en mand...?«

»Hvor det lyder højtideligt...«

»Ja... De kan redde mig... Og kun De...«

»Å gud, I mænd, altid skal I reddes – altid styrter I jer hovedkulds ud i forhold, som I ikke magter...! Tal ud! Hvem er hun...?«

Den mand, der var kommet fra gaden, lukkede sig ind i stuen til højre, døren smækkede, og lyset indså sin unødvendighed.

Det uforglemmelige blev ved gentagelse endnu mere uforglemmeligt. (Hvad siger ikke rabbi Akiba: »Und alles ist schon einmal dagewesen«?)

»Frk. Holm har sine garn ude efter mig...«

»Jeg vidste det,« sagde frk. Weiszkirch med kraftig harme. (Hun anede det åbenbart ikke, ellers ville tonen have været en anden. Sammenlign: Erica i Tivoli.)

»I min svaghed – jeg er kun en svag ung mand – har jeg lovet at afhente hende ved Dagmarteatret, og nu var jeg, rent ud sagt, på flugt for min egen dårskab... Kunne De – ville De – det er den tjeneste, jeg beder Dem om – kunne De tænke Dem at afhente hende i mit sted? Jeg skal sige Dem, *hvis* jeg går til stævnemøde med hende – jeg *er* kun en svag ung mand. – Og – og... Jeg mener: jeg havde tænkt at søge tilflugt hos en kammerat, der er musiker – De ser, jeg har mit instrument med... Hos ham samles i aften nogle venner, vi vil sandsynligvis spille til sent ud på natten... Og når jeg så kommer hjem...«

»Jeg forstår,« sagde frk. Weiszkirch. »Vær rolig, jeg skal lære hende... Jeg skal *hente* hende, ville jeg sige...«

»Og i morgen,« hviskede Theo og trykkede i mørket en blød hånd. Men fik ubegribeligvis selv en nøgle i hånden samtidigt.

(Tak, skæbne! Hvad gør jeg nu?! for det igennem ham).

»Når De nedefra ser, at der er slukket i mit værelse... Sent – men ikke *for* sent – vel?«

»Sappho...!«

»Min Phaon!«

(Utiltalende rolle! tænkte Theo, og det var, som om der ramlede en buste ned etsteds i hans dunkle indre.)

Det uforglemmelige syntes at bestræbe sig for at blive uudsletteligt.

Og så lød der hastige mandstrin ned ad trappen og lette, ilende ungvindetrin op ad trappen – Ella Weiszkirchs gang var som Floras over det nye græs – – –

Men lyset havde fået en lektion og holdt sig *dégoutée* ganske borte fra scenen.

»Kan *du* klare det for mig, gamle ven?« sagde Huus til sin fagot, da han gik op ad gaden til Linje 3.

Ericas fødselsdagsfest

»Det stunder imod en katastrofe, det er klart,« sagde Theo til sig selv, medens Linje 3 kørte ned ad H.C. Ørstedsvej. »Guderne har sat deres stempel på mig – eller også er det »ånden i naturen«, som rimeligvis spøger her i gaden... Se nu blot, hvor de to pigebørn stirrer og fniser! Formodentlig ser jeg tragisk ud. Den forvirring, der skal styrte mig i afgrunden, slører allerede mit ansigt... Pokker stå i det hele!«

Han fikserede med så strengt et blik de muntre ungmøer, at de trak sig ind i vognen, og selv steg han af ved Parcelbroen og vandrede hen i Griffenfeldsgade. Den nøgle, der ganske uventet var kommet ham i hænde, brændte ham i vestelommen, så at han kunne mærke svien gennem huden og helt ind i sjælen, og han grublede så anstrengt over en plausibel løsning på den sapphiske situation, at sveden perlede på hans pande og hans kinder. Uden for porten standsede han derfor ved en gadelygte, støttede sig opgivende med ryggen til pælen, tog et lommetørklæde frem og tørrede sit ansigt grundigt, for derpå et øjeblik at svale sig i luften, inden han skulle blande sig i selskabet deroppe. Der hørtes allerede klaverklimpren fra anden sal. Alle vinduer var oplyste. Men Theobald skulle ikke få lov at besinde sig. Da han ville stikke lommetørklædet til sig igen, syntes han nok, han så nogle pletter på det. Han bredte det derfor ud i lygteskæret. Det var oversmurt med rødt. »Død og plage! Bløder jeg?« udbrød studenten; »så var det det,

pigebørnene lo ad!« Men han overbeviste sig snart om, at de havde haft endnu gyldigere årsag til latter. Det var læbesminke, lommekluden rødmede af. »Føj, føj!« tænkte Theo og vred sig i erbarmelig flovhed, »så sidder der vel kysmærker over hele ansigtet på mig... Et held er det da, at jeg opdager det i tide. Det har været en køn skandale! Hele Linje 3 har naturligvis grinet ad mig!«

Han løb gennem porten, over den første gård og ind i den bagerste, hvor han fra tidligere tid vidste der stod en vandpost af den slags, der altid overstritter en om sommeren og altid er frossen om vinteren. Han vædede lommelærklædet og gned på det alvorligste sine kinder, sin næse og mund, hvorved der tydeligvis fjernedes læberødt nok til en hel generalprøve. Derefter tørrede han sig i et andet lommelærklæde, idet han velsignede sin forsynlighed, altid at have to i sit tøj og ét i sin frakke. Corpus delicti smed han i en af skraldebøtterne.

»Og nu; min nysudnævnte kammerherre,« udbrød han med sand galgenhumor og slog sig på det sted, hvor nøglen lå i vestelommen, »lad os nu trodse verden! Der er vel ingen, som kan tvinge os til at elske, hvor vi kun vil nære vor forelskelse og nyde duften af vort hjertes roser...« Men i det samme var der en stemme, som skarpt hviskede i hans indre: »Det er snyderi! Du vil købe erfaring uden at betale!« – »Skidt,« sagde han til sig selv, »Ungdom er rigdom. Vi skulle vel nok have kredit!«

Og han gik tilbage, steg op ad trappen til venstre i porten.

På anden sal opdagede han straks, at pladen var taget af døren og det store skilt: »*Pension Hansen. Henvendelse på 3. sal.*« skruet af og fjernet. Skruehullerne sad endnu i fyldingen. Døren var åben som sædvanligt, og Theo gik lige ind, hængte sit tøj på sin gamle knage og bankede på døren til spisestuen.

»Kom ind!«

Der sad kun én person derinde. En ung, kraftig, rødmsset mand, der med forsigtige bevægelser nu og da anslog et A på klaveret og var i begreb med at, stemme en åbenbart genstridig bratsch. Da Theo så ham, opstemte han et frydeskrik:

»Nu har jeg aldrig i mine levedage...! Betjent Bartrumsen fra Ågade! Er det Dem, der sitter på åstedet!?«

»Ja, gu' er det så! Godaw, godaw! Nå, student, jeg kan da hilse fra tante i Hobro – så mangfoldigst endda... Jeg var jo derovre i ferien og se til min egen familie, ja. Hvordan lever man så?«

»Jo, jeg takker, så slideligt...«

»Nå, hva' – la' vos nu wær' her... Sliddet trykker Dem vist ikke, nej...«

»Næh, sådan set, naturligvis... Men jeg passer jo i hvert fald læsningen.«

»Det er endda godt... For de er nu ængstelige, er familien. Og de snakker... Om ungdoms letsind og hovedstadens farer... Nu, da De er bleven ene, ikke? - Ja, det er da mest kusinerne, der bliver drillet med, hvad deres veninder har hørt om Dem herovre fra – i breve, og sådan... Den lille Gusta er en nydelig pige...«

»Tja,« sagde Theo, og så et stærkt koloreret prospektkort af Hobro skinne for sit indre syn. Heller ikke skal det nægtes, at kusine Augusta i hvid sommerkjole befandt sig i forgrunden af billedet.

»Jamen, Bartrumsen... Hvad gør De her? Er De inviteret? Jeg vidste ikke, De kendte familien Hansen. Havde jeg anet det, skulle jeg såvist aldrig have brugt Dem som bødmand i en vis affære...«

»*Jeg bor her* - jeg er kommen til at logere her, at De ved det!« sagde Bartrumsen bredt smilende. »Endda derinde – hvor en student af mit bekendtskab før har sovet og læst – og – og sådan... Vi skal drikke kaffe derinde i aften efter bordet. Og så er jeg jo da indbudt, kan De vide... Hvad nu angår den historie – så har jeg hørt den. Ja, ikke af Hansens, selvfølgelig, men af smeden og styrmandseleven. De har moret sig godt over den, kan De tro, student...«

»Joh, jeg tvivler ikke - jeg kender jo d'herrer...« sagde Teobald lidt gnaven.

»Å hvad, der går da ingen skår af Dem for det, student,« sagde Bartrumsen godmodigt.

»Nej, - jeg havde nær sagt: bare der gjorde!« sukkede Theo, trykket af nøglen.

»Hvad mener De?« spurgte Bartrumsen og kneb øjnene sammen.

»Vi kan snakke om det senere - ikke nu! - Men hvor er de andre? Hvorfor sidder De her alene og sørgmodig ved et elegant dækket aftensbord - eller ved siden af det?«

»Ja, det er også sært nok. Men pensionærerne er på deres værelser og venter på at blive kaldt ind. Og de andre er ikke kommet endnu - på nær nogle pigebørn, og de er oppe i privaten og netter sig...«

»Hm - tager en del af og smører en del på, kan jeg tænke,« sagde Theo med bitter hentydning til egne erfaringer.

»Men der har vi jo fruhen!« udbrød betjenten.

Fru Hansen kom ind fra køkkengangen, kogende rød i ansigtet og skinnende af velvilje og - muligvis - stegeos; den fulgte hende i hvert fald trofast.

»God aften, fru Hansen,« sagde Theo lidt beklemt.

»God aften og velkommen igen!« sagde madammen glad og hjertelig. »Nå, De er da stadig ved huld, hr. Huus. Jeg har ellers været helt bekymret for, at De ikke fik noget at leve af. For i de fine pensionater er det kun værelserne, der er gode. Så meget ved jeg da!«

»Såmænd,« sagde Theo og lo. »Men selv om jeg ikke spiser, som jeg gjorde her, så får jeg til gengæld underholdning for pengene der, hvor jeg nu bor! «

»Ja, Erica har jo fortalt mig lidt om det. Men de skuespillere forsømmer skam ikke at putte i madkassen,« sagde fru Hansen. »Jeg har haft et par stykker før. Og jeg vil sige Dem, at det er rædsomt, hvor Erica æder, siden *hun* er kommet til teatret. Det er nok, fordi hun går til afmagringsgymnastik om morgenen og til danseprøver. Sådan noget tærer...«

»Så bliver hun vel heller ikke slank,« formodede Theo.

»Jah – næh – Men hun løber jo i vejret, så fedtet syner ikke på hinner...«

»Oprigtigt talt, Erica er blevet en meget smuk pige i løbet af de sidste tre fjerdingår...«

»Nå, tykkes De det, student?! Ja, når De siger det... Det er jo det med ungdommens blomstring – og så klæderne...

Bevares, hvad hun koster på klæ'er: Men – nu tjener hun jo penge selv... Så hva'....«

Telefonen skingrede.

»Det er nok Erica!« Madammen tog røret. »Pension Hansen...«

»Ja, det er mor... Hvad er der i vejen, min pige?...«

»Nå, jeg syntes nok, jeg kunne høre det...«

»Ja, han sidder her allerede og snakker med Bartrumsen...«

»Hvad siger du?... Hva'?... Gå!? Jamen...«

»Ih, du er vel bleven tosset, tøs... Kom nu bare allesammen...«

»*Vil du ikke?*... Jamen, Erica – hvor kan jeg det? Det er jo en ren uforskommethed... Ligeglad, nå, det vil jeg nok sige!«

»Ja, jeg skal tale med ham... Nej, såmænd, om jeg vil! Hvor kan jeg forklare, hvad jeg ikke forstår! – Så, så, græd nu ikke, min pige, græd nu ikke... Vær nu rolig... Ja, så skal jeg nok, så skal jeg nok...«

Afringning.

Under disse replikker havde Theobald og Bartrumsen set på hinanden med spørgende blikke, med tænksom panderynkning, med åbenlys forbløffelse, efterhånden som de mente at opfatte tråden i samtalen.

Madammen vendte sig fra telefonen mod Theobald, og der stod ærgrelse og betuttelse at læse i hendes ansigt.

»Hvad har De nu gjort Erica?« spurgte hun skarpt. »Ja, det er Dem, jeg mener, student: Nu ville hun ikke komme hjem med kammeraterne, fordi De er her. De skal gå, siger hun. De har ødelagt hele hendes fødselsdag for hende. Hun vil ikke se Dem for sine øjne, siger hun. Hun står i telefonboksen og græder og snøfter... Det ligner hende ikke!...«

»Nåh, *det* ved jeg dog ikke,« sagde Theo barsk. »Der er en hel del forskelligt, som ligner hende godt nok! Men vil hun ikke se mig, kan hun blive fri. Der er sågu' nok, der vil se mig – eller om ikke se mig,« tilføjede han pludselig og brast i en ærgerlig latter, »så i hvert fald føle mig. Jeg håbede netop, at jeg kunne være i fred her... *Mais enfin, je m'en vais!* Det er fransk, fru Hansen, og betyder: Når alting går forkert, er enden kun sjældent fornøjelig! Farvel! Og tak for indbydelsen!...«

»Det lyder, som om De ingenting havde gjort!«

»Det har jeg tilforladelig heller ikke. Min samvittighed er så abnormt ren som Gothersgade en nat, når det sner! Hvad *er* det, jeg bliver beskyldt for?«

»Ja, det ved jeg ikke.«

»Så bliver jeg her og får det at vide først. Jeg kan altid gå bagefter.«

»Men lav nu ingen ballade!«

»Aldeles ikke. Bartrumsen, De vil sikkert unde mig hvile i en lænestol inde hos Dem; så er jeg af vejen, når selskabet arriverer. Og De kan vel mage det sådan, at jeg får Erica i tale, inden vi spiser...«

»Ja, jeg skal prøve...«

»Har De en kriminalroman? Hvis ikke, begynder jeg at gøre skrækindjagende vers! Dette her tager stærkt på mine i forvejen angrebne nerver!...«

II.

Theobald kunne ikke få sig selv til at sidde stille i en stol. Han vankede frem og tilbage over gulvet i sit tidligere værelse, og alt, hvad hans trætte hjerne havde at sige ham, var: »Hun skal tages med en trumf! Lige meget, hvad pokker der nu kan være i vejen, så er hun af den slags, der skal tages med en trumf... På den anden side er den trumf, jeg unægteligt har på hånden, netop ikke af de rigtige – hvis jeg da vil slippe ud af denne historie uden at brænde fingrene, og måske mere end det. Man kan sagtens gøre Erica skinsyg – men hvorfor skulle man det? Når alt kommer til alt, er det hele formodentlig ikke andet end jalousi. Og tager jeg nu nøglen frem, så ved man aldrig, hvad hendes temperament kan drive hende til at gøre. Jeg har jo set prøver på hendes eksplosivitet!«

Just i det samme bemærkede Huus, der stod lænet til vinduesrammen og et øjeblik stirrede frem for sig, at der blev lindet på sidedøren ind til styrmandselevens værelse; denne dør havde tidligere altid været låst. Forsigtigt blev den trukket op, og hans tidligere nabo, unge Kraft, smuttede ind i værelset. Da han fik øje på Theo, blev han meget forvirret og stammede nogle usammenhængende ord. Men Huus trykkede hans hånd og hilste ham med dæmpede glædestoner:

»God dag, god dag, Mr. Handiwork, will you too be with us on the spree this evening? Og hvordan har det sig med harmonikaen? Er der stadig en sang eller to i den gamle kasse? Vi skal vel nok svinge os efter bordet, hvad?«

»Ih, jagu' skal vi det, Huus! Nå, De er kommet? Vi tvivlede jo lidt om det, et par af os, forstår De. På grund af – øh – kreosoten...«

»Hihi, ja! Men det erindres åbenbart i et forsonende lys. Erica har selv inviteret mig...«

»Nej se!«

»Tjah... Men hvad ville De egentlig herinde? De kom så forsigtigt listende...«

»Ja, med skam at melde, var var jeg også ude på tyveri,« tilstod Kraft forlegent smilende. »Jeg ville se, om jeg ikke ubemærket kunne hugge et par rene handsker hos betjenten. Han har altid nogle liggende. Så kunne han jo skælde ud bagefter, hvis han opdagede det... Selvfølgelig skulle de kun bruges her i aften under dansen... Vi passer nummer sammen!«

»Hvor har han da sine handsker?«

»Her, i klædeskabet«

»Og står det åbent?«

»Ja. Skabsdøren er blot skubbet til.«

»Nå ja, men så må De skynde Dem, Kraft, for jeg ved, Bartrumsen kommer herind om lidt med en besked til mig...«

Mr. Handiwork (det var Theos øgenavn til ham) ofrede ikke en tanke på muligheden af, at Theo kunne sladre om ham, men åbnede én, to, tre, skabet, neglede et par af de handsker, som ganske rigtigt forefandtes derinde smukt trukne på spillere, og forsvandt viftende med de vaskeskind.

»Stæng døren efter Dem, Kraft,« sagde Huus og hørte nøglen blive drejet om i låsen fra styrmandselevens side af døren.

»Hm,« sagde Theobald til sig selv, »livet er pudsigt! Jeg ser de otte par hænge til tørring ved siden af hinanden.« Han stirrede tænksomt på den omhyggeligt tilskubbede skabsdør. »Og minsandten, om jeg ikke tror, jeg får en idé!« Han begyndte atter ophidset at spankulere frem og tilbage.

Nu hørte han gæsterne komme. Høje stemmer, munter pigeskingren og kåd mandslatter bruste op ude i entreen og fyldte derpå spisestuen. »Mor, her er vi!« råbte Erica. Og der blev en hilsen og præsentieren. Og igen råbte Erica:

»I aften kan I gøre al den støj, I vil, hører I det! Det er, om ikke et rejsegilde, så et flytteselskab. Pensionatet flytter hen i Blågårdsgade i morgen tidlig inden klokken seks. For så kommer nemlig kongens foged for at sætte os ud. Og lige til klokken fem kan vi danse! I nat vil vi blæse alle de gamle, sure grippenelliker ovenpå og nedenunder en lang march. De skal få en bevæget nat, inden det lykkes dem at fordrive os...«

»Hurra!« skreg gæsterne.

Larmen steg allerede med foruroligende hast. Pensionærerne strømmede til, og flere gæster kom ned fra etagen ovenover.

Theo stod ved vinduet længst til højre og kikkede ned ad husvæggen. Han betragtede med målende blikke en forgyldt torsk, der som skilt for en fiskehandler hang på en svær jernstang i væggen. Afstanden fra torsken og ned til stenbroen forekom ham netop passende.

»Når nu blot ikke Bartrumsen, den kære klodshans, ødelægger det for mig...«

Men det gjorde Bartrumsen ikke.

Døren til spisestuen gik stille op, og betjenten kom glidende ind som den mest ynkværdige ambassadør, man kunne tænke sig. Ja, den spanske admiral, der havde sat armadaen over styr, kunne ikke være mere elendig til

mode. Som en sand Medina Sidonia vendte betjent Bartrumsen tilbage med det budskab, at frk. Erica Hansen var ubøjeelig. Hun ville ikke tale med Theo. Hun fandt det mærkeligt, at han var her endnu. Han skulle gå...

»Oh, Bartrumsen,« hviskede Theo med hæs og stakåndet røst, »denne ulykke har en sælsom virkning på mit sind. Den gør mig klarsynt – og nu, da jeg husker mig om, er der vist også et par snese klassikere, som netop siger, at ulykke gør klarsynt. Hist – Bartrumsen – hist – i Deres klædeskab – på bunden – til venstre – ser jeg en tørresnor ligge sammenrinket. Og i den tørresnor vil jeg hænge mig. I den og ingen anden...«

»Men herregud, er De nu osse bleven towli, student!?!« sagde Bartrumsen rædselsslagen på sin blanding af københavnsk og jysk. »Skal jeg blive lidt inde hos Dem – skal jeg?«

»Nej, nej, kære Bartrumsen, gør ikke det! – Vil De virkelig være mig til nytte, så gå hellere ind igen og prøv endnu en gang at blødgøre Erica. – Det er mig så meget om at gøre, at vi ikke skilles som uvenner...«

»Nå – og De tror ikke, at det ville være klogere, om De ganske simpelt listede af? Når Erica først får sovet på det, skal jeg sige vos, så fortryder hun det! Ja, hun gør...«

»Nej, det kan ikke opsættes. Der må finde en afgørelse sted allerede i aften. – Ser De denne nøgle, Bartrumsen? Den er

til en anden kvindes sovekammer! Og har jeg først gjort anvendelse af den så... Ja, De forstår... Skynd Dem nu, kære ven, skynd Dem! Jeg ved ikke, om mine nerver ret længe vil kunne udholde denne spænding!«

»Oh...!« åndede Bartrumsen og spilede øjnene op i hellig forfærdelse. Han havde en følelse, som om han vandrede rundt i en føljeton på side 314.

»Men ikke et ord herom til Erica!« sagde Theo og truede med hævet pegefinger.

»Nej, naturligvis...«

Og Bartrumsen gik ud ad døren og over på side 315 i kærlighedens uvirkelige land.

Ikke så snart havde betjenten lukket døren efter sig, før Huus sprang hen til klædeskabet, åbnede det, greb snoren, hvorpå Bartrumsen ganske rigtigt plejede at hænge sine benzinrensede handsker til tørre, løste op for den, gik hen til vinduet længst til højre, slog begge fløje op, prøvede sprossens soliditet og lagde, da han fandt den tilstrækkeligt stærk, tovet om den i fire halvstik. Derpå gav han sig til i hast at slå den ene knude på tovet efter den anden og lod det efter denne behandling glide ned ad væggen udenfor. Han så med tilfredshed, at det nåede rigeligt ned til den forgyldte torsk, og tøvede nu ikke længer. Han svang sig op i vindueskarmen, greb om tovet og firede sig hurtigt og behændigt ned ad det fra knude til

knude, idet han holdt sig fri af husvæggen med føderne. Han nåede fiskehandlerens skilt, greb om stangen, hang i armene og lod sig falde ned i de bøjede knæ. Næppe stod han uskadt på brolægningen, før han pilede ind ad porten og op ad trappen. Her lyttede han. Ingen i entreen? Nej. Så ind ad døren, og fra entreen ind i styrmandselevens værelse. Han lukkede sidedøren op, smuttede ind i Bartrumsens værelse, løste rebet fra sprossen, rullede det sammen og tog det med sig, da han forsvandt ud igennem sidedøren og låste den efter sig som før. Han efterlod altså et spæråbent vindue i Bartrumsens værelse og i entreen sit overtøj og sin hat.

»Lad nu dem drage deres slutninger,« tænkte han, medens han løb uset og uhørt ned ad trappen på ny. »Jeg drager til »La Reine«!« Og det gjorde han. På Nørrebrogade standsede han en vogn, for ikke at vække opsigt. I den glemte han tilfældigvis med vilje tørresnoeren. Og glad steg han ud og gled gennem restaurantens svingdør ind til musik og aftensmad.

»Død og pine, min fagot!« tænkte han pludselig ved et stykke med kaviar. »Nå, den er så et indicium til!«

III.

Man tør nok kalde Erica en håbefuldt ung person. Men alle forventninger horrorerede hun nu heller ikke. I særdeleshed ikke nogen forventning om udfoldelse af takt. Hvad hendes opførsel, til hendes egen skade, da også

straks skulle vise. Skønt hun havde været i stærkt sindsoprør, havde vredens bølger dog lagt sig så nogenlunde under måltidet, og da man under megen lystighed var nået til desserten, som viste sig at bestå i floating island – hvilket var hendes yndlingslækkeri – følte hun sig allerede, under påvirkning af den gode mad og vin, Bartrumsens bebrejdende blikke, den almindelige opstemthed og sit gode lille hjerte, så vidt formildet, at hun begyndte at tænke på, om hun alligevel ikke skulle tilgive stakkels Huus. Men det faldt hende ikke et øjeblik ind, at dette måtte forblive en privatsag. Det private lå i det hele ikke for hende. Hendes dramatiske instinkt krævede altid en stor scene med kor, orkester og stærk belysning. Hun greb sit glas, rejste sig, bød velbekomme og tilføjede uden ringeste betænkning: »...Og nu skal I bare se, jeg har en overraskelse til jer allesammen!« Bartrumsen gjorde en afværgende bevægelse og virrede med hovedet. Men Erica lo blot og råbte: »Hvem tror I der sidder derinde?« Hun pegede på den ulykkelige jydes dør. »En fange! Ikke sandt, Bartrumsen? Betjent Bartrumsen er min arrestforvalter!«

Øjeblikkeligt lød der et jubelråb fra hele selskabet.

»Hvem er det? – Var det derfor, der stod en stol tom? – Har han håndjern på?«

»Det, er en mand, som har forbrudt sig svarligt imod mig,« råbte Erica leende. »Men på min fødselsdag skal han benådes og løslades. Vil I overvære højtideligheden? Vi

går ind til ham og overbringer ham samtidigt en assiet med dessert og tilladelsen til at spise samme...«

»Er han vild og farlig? – Uh, må man tale til ham? – forbryderen leve!«

Der var en øredøvende støj. Man skød stolene tilbage, takkede for mad, lo, dunkede hinanden i ryggen. En trommede i klaveret. En anden begyndte at istemme Tårnarien af *Trubaduren*. Erica sprang op på sin stol. Hun stod med den bugnende assiet i hånden, og hendes stemme skingrede igennem larmen:

»Må jeg bede om ro og orden! Vi stiller os op parvis. For det tilfældes skyld, at fangenskabets skulle have ophidset forbryderen, er det måske bedst, at han på forhånd bliver underrettet om vort komme. Det besørgeres af lovens håndhæver. Og derefter går vi ind i procession for at optage den i ensomhed lutrede i vor midte, så at han kan deltage i vor glæde.«

»Bank nu på, Bartrumsen!«

Betjenten blev skubbet hen imod døren, men syntes så lidet om situationen, at hans ansigt blev som et optrækkende uvejr.

Han bankede på.

Indefra hørtes ikke en lyd.

»Han er faldet i søvn!« var der en, der råbte.

»Det er da umuligt med den støj, vi har lavet!« sagde Erica stadig smilende.

Men hun var allerede lidt betænkelig. Og alene ved den tone, hvori Bartrumsen derpå tog til orde, skiftede hele situationen karakter.

»Jeg tør måske bede Dem træde lidt til side,« sagde han, »mens jeg går alene derind. Man kan aldrig vide, hvad De vil få at... hvad han... Hm!«

Thi betjenten var kommet i tanker om de ord, som Theo havde ladet falde: »Jeg ved ikke, hvor længe mine nerver vil kunne udholde denne spænding,« og den fatale hentydning til tørresnoren fik i hans erindring med ét en så dystert klang, at uhyggeanselsen uvilkårligt dirrede i hans stemme.

»Men du almægtigtige!« udbrød en af damerne og klyngede sig til sin kavalers arm – hvilket med prisværdig nøjagtighed blev efterlignet af alle de andre...

»Tilbage der!« sagde Bartrumsen så barsk, som gjaldt det at splitte et gadeopløb. Der blev dødsstille. Han åbnede døren på klem, pressede sig sidelæns igennem åbningen og trak døren til bag sig.

Medens Bartrumsen kastede et forskende blik hen over begivenhedernes skueplads, voksede spændingen uden for døren til det helt uforholdsmæssige. Der var altså virkelig sket noget! Hvorfor kom han ikke tilbage? Var det så forfærdende, at han ikke turde meddele dem det? Hvorfor var der så stille?

Betjenten så straks, at Theo var borte. Det åbne Vindue viste, ad hvilken vej han havde fjernet sig. Bartrumsen mistede ikke fatningen, men det gav et stød i ham, og han for hen og lænede sig ud. Men da der ikke lå nogen ubevægelig skikkelse nedenfor på fortovet, åndede vor jyde op. Han stirrede et øjeblik eftertænksomt frem for sig og gik derpå lige hen til skabet. Ganske rigtigt! Tørresnoren var borte. Således var Theo altså kommet ned på gaden. Men han havde taget rebet med sig. Hvad betød det? Bartrumsen kløede sig i nakken. Der ville ligesom ikke melde sig mere forskrækkelse hos ham. Skidt, fyren havde villet have dem til bedste. Hæ, han med sin nøgle! Skulle han gå hen og hænge sig for én piges skyld med en andens kammerdørsnøgle i lommen? Nej, bitte Theo, det kender vi dig for godt til! Du er ikke af den slags! Og blidelig trak et smørret grin hen over Bartrumsens ansigt for at sive ned i hans mundvige og forsvinde der. Han undte godt nok både Erica, den lille selvsikre satan, og de øvrige, »de her kunstnere«, en afsvaling.

Følgelig gik han hen til døren, smækkede den op ind til spisestuen og sagde med officiel alvor:

»De kan godt komme ind. Men jeg må bede Dem om ikke at røre noget og helst holde Dem henne ved døren. Hr. Huus er her ikke mere. Vinduet står vidåbent. Og jeg savner en tørresnor, som han må have taget, jeg ved ikke til hvilket brug... Der er muligvis ingen grund til at frygte det værste, men...«

Denne lille tale skulle blive afbrudt på en uforudset og meget dramatisk måde. Thi i det samme hørtes de kendte signaler i gaden. En tung vogn susede frem.

Og straks udbrød den af selskabet, som var forudbestemt til at sige de dumheder, der skulle siges, med skræk i stemmen og patetisk fremstrakt arm:

»Ambulancen.«

Den kørte imidlertid forbi. Men det hørte Erica ikke.

»Grib hende!« råbte Bartrumsen og kom selv de andre i forkøbet.

Erica segnede om. Hun var besvimet...

IV.

Theobald så på sit ur. Der var gået en time. Han kaldte på tjeneren for at betale. I det samme bemærkede han, hvorledes en lille herre, der – måske lidt for hastigt – var kommet ind i caféen få minutter efter hans egen ankomst,

nu – måske igen ligesom lidt for hastigt – rejste sig, tog sit tøj og gik. Denne herre havde yderligere sat sig ved et bord lige overfor Theo, bestilt en øl fra fad og betalt den med det samme, åbenbart for at være beredt til pludseligt opbrud. Theo gav sig derfor med vilje god tid. Han gjorde op med tjeneren, men blev siddende ved sit øl, gjorde først en del notitser i sin lommebog og drev langsomt igennem lokalet ned imod svingdøren. Men da han havde passeret den og kom ud på Søtorvet, stod alligevel den lille herre der og ventede. Han lod Theo gå forbi sig, men da han så ham styre over imod Dronning Louises Bro, fulgte han efter ham, og ud for den nærmeste flodgud indhentede han ham og sagde bagfra med dæmpet stemme:

»Undskyld, men måtte jeg tale med Dem et øjeblik?«

Huus standsede og vendte sig om imod ham, ilde berørt, og forberedt på allehånde ubehageligheder.

Den lille herre bukkede imidlertid yderst høfligt:

»Det er jo hr. Theobald Huus, ikke sandt?«

Theo bekræftede sin identitet.

»Mit navn er Henrik Hilfreich,« sagde den anden, »og jeg er detektiv. Årsagen til, at jeg tillader mig at ulejlige Dem, vil De let forstå, når jeg fortæller Dem, at jeg er en god ven af betjent Bartrumsen – vi er fra samme by – og at jeg bor skrås over for fru Hansens pensionat i Griffenfeldsgade...«

»Hvad behager!?« sagde Theo, »så De mig klatre ud af Bartrumsens vindue?«

»Jeg sad og røg en stille pipe i mørket ved mit eget vindue, mens jeg spekulerede lidt over en af de små sager, som nu engang er de intelligensprøver, denne bys liv stiller folk af vor bestilling,« sagde hr. Hilfreich med en sirlighed, der passede godt til hans lille, pilne person. »Og så vil jeg jo ikke nægte...«

»Men hvad nu?« spurgte Theo. »Vil De nu arrestere mig, fordi jeg har tilvendt mig Bartrumsens tørresnor, og derefter gøre mig bekendt med, at alt, hvad jeg måtte sige, vil blive....«

»Nej, nej,« forsikrede Hilfreich ivrigt.

»Det forsikrer ellers alle de bedste detektivromaner,« sagde Theo. »Hvorfor vil De skuffe mig? Er ikke livet sørgeligt nok endda? Nu var jeg just begyndt at glæde mig til at få et fuldgyldigt alibi ved at sidde i arresten.«

»Men gudbevares, har De har virkelig gjort noget!« udbrød den lille mand.

»Nej, det er jo netop det gale ved det,« sukkede Theo.

»Nu må De vist hellere betro mig hele historien,« sagde Hilfreich.

»Har De fri i nat?« spurgte Theo.

»Ja, det formoder jeg... Forudsat, at der ikke sker noget, som får chefen til at kalde os ned på domhuset.«

»Så lad os følges. Mens vi går, kan jeg fortælle Dem, hvad der hidtil er hændt. Og hvad der senere måske vil hænde, kan De selv opleve som indført gæst. De kender mig, De kender Bartrumsen – det er sikkert tilstrækkeligt. Sagen udviklede sig altså på følgende labyrintiske måde...«

Theo sparede ikke på detaljer. Under sin beretning hørte han flere gange en mistænkelig klukken ved siden af sig, og da han nåede til Ericas uforklarlige vrede, indespærringen og den praktiske anvendelse af den tørresnor, hvorpå otte par benzinduftende, hvide handsker nu aldrig mere skulle hænge, så han Hilfreich læne sig op imod en af flagstængernes sokkel som offer for et åbenbart meget heftigt, men aldeles lydløst tilfælde af latterkrampe. Den lille detektiv vred sig, holdt sig i siderne, gned sig på lårene, medens hans mellemgulv hoppede og hans hals rokkede fra side til side, som om han gjorde forsøg på at få hovedet til at vippe af hvirvelsøjlen.

»Umuligt, umuligt!« stønnede Hilfreich, »det er noget, De har, læst etsteds; det er ikke noget, De har gjort!«

»Men De så det jo selv.«

»Jeg så et tov og en mand, der klatrede ned ad det. Jeg så ikke det indvendige af Deres hoved, højstærede...«

»Ganske sandt,« indrømmede Theo. »Men der ville De såmænd kun have set forvirring, mørke og takkede lyn. Betænk engang: Én dame, som venter mig, men finder en anden dame med uventet krigerisk holdning; denne anden dame, som også venter mig, men forhåbentligt ikke vil finde mig... Det er hele to, som skal forsones – og hvorledes? Endelig en tredje dame, Erica, som *jeg* venter, men i hvis sted jeg finder harme, indespærring, sult, hvide handsker, tørresnor og almindelig fortvivlelse... Hvad ville De have gjort, om De havde været i min situation?«

»Det ved jeg sandelig ikke,« tilstod Hilfreich. »Hængt mig i snoren, sandsynligvis...«

»Det havde jeg såmænd også gjort, hvis jeg havde været en almindelig udhaler. Men her går man og er sig bevidst, at man handler ud fra de bedste hensigter. Og denne fordømte lille nøgle i vestelommen holder bodsprædikener for én... «

»Å gud, ja, ja... Men hvad hjælper det? som manden sagde, da hans kone ville give ham kinin for fåresyge.« Og den lille Hilfreich fik atter et betydeligt svaghedsanfald.

»Ligemeget,« erklærede Theo resolut, »nu har jeg Dem, og...«

»Man kunne også sige det modsatte,« bemærkede Hilfreich.

»Ja, minsandten, og det er det modsatte, vi vil sige. *De* har mig! Storartet! Nu skal De bare høre...«

Og medens De spadserede til Griffenfeldsgade, hørte den lille Hilfreich adskilligt, som lod til at more ham.

V.

Erica var besvimet. Men besvimelsen varede ikke længe. For det første var afmagt selvfølgelig gået aldeles af mode i en periode, hvor kvinderne kæmper om magten, for det andet hørte hun, mens hun overvældet lod sig synke om, sin tøndebåndskjole knage på en faretruende måde. Når modens historie i det tyvende århundrede engang skal skrives, vil det blive et interessant problem, hvorvidt kjolernes form i århundredets begyndelse ikke bidrog deres til helt at udrydde konvalescensbesvimelsen. Erica mistede altså ikke bevidstheden i højere grad end, at hun ved et par hastige greb. kunne forvise sig om, at kjolen holdt, skønt den knagede. Og samtidigt hermed fjernede sig forskrækkelsens årsag: ambulancen. I dens sted hørte Erica en venligere lyd, nemlig en fagots toner. Den spillede en gammeldags, stivbenet marchmelodi, og så at sige i takt til denne åbnedes døren til entreen, og ind kom med afmålte skridt, to hjelmklædte politibetjente, som hilste og tog opstilling, ved hver sin dørkarm. Musikken

vedblev, og frem imellem de to betjente skred nu en lille mand med stram embedsholdning. Vi genkender i ham Theos ledsager, Hilfreich.

Erica stirrede – i Bartrumsens arme. Thi hans omsorgsfuldhed havde ikke tilladt ham at slippe hende. (Man slap for øvrigt ikke Erica. Denne kendsgerning bekræftede sig hele hendes liv igennem: Man holdt på hende, til hun gjorde sig fri). Erica stirrede. Selskabet in pleno stirrede. Tavshed rugede. Spændt forventning malede sig i alles ansigter. Ubestemt skræk sitrede i luften. Det var, hvad man i teatersproget kalder: et tableau. Og stadig klang fagotten. Men nu hævede Hilfreich hånden. Musikken standsede.

»Betjent Bartrumsen!« sagde detektiven.

»Her,« sagde Bartrumsen.

»Det ser jeg,« sagde Hilfreich. »Og jeg ser mere end det! – Men burde De befinde Dem her, når det påhviler Dem at værne om kvinders ære og borgernes sikkerned? Det er spørgsmålet. Er den situation, hvori jeg her forefinder Dem, (på dette tidspunkt gjorde Erica sig fri og slog med nakken) i overensstemmelse med de alvorfulde begivenheder, hvori De ikke just kan siges at have spillet nogen birolle?«

(Betjentene ved døren bevarede stadig et vidunderligt strengt udtryk. Men sagen er, betjente ser så meget juridisk komediespil).

Bartrumsen rettede sig. »Hvad vil De mig?« spurgte han forvildet og gned sine hænder, som om han ventede, at de bar kompromitterende mærker efter Erica. Men pludselig åbnedes hans øjne for virkeligheden, som Ericas nærhed altid havde en vis evne til at tilsløre.

»Hvad er dog det?!« udrød han. »Det er jo Hilfreich!« Og et øjeblik måbete Bartrumsen rentud påfaldende. Pludselig sprang han frem. »Du forbarmende! hvad er der på færde? Hvad skal det betyde? Hvad har jeg gjort?...«

»Intet!« sagde Hilfreich. »Og imedens du – De – intet foretager Dem, har andre så meget desto mere travlt. En tyv klatrer ud og ind ad Deres vinduer! Medens De deltager i selskabelighed, bortfjerner han sig med Deres ejendele. Medens De – æh - kesserer – husets datter, overlades det til os andre at fange denne indbryder. Og da vi forhører ham, hvem er så den første, han henviser til? Dem!« Hilfreichs røst svulmede af retfærdig patos. »Hvem er hans gode ven og medvider, hans hjælper, hans håb? De! De, og ingen anden! Jeg må sige, Bartrumsen, at dette er egnet til i allerhøjeste grad at...«

Den arme jyde, som ganske uventet blev således trakteret af sin ven, sit bysbarn, stod komplet lammet, uden fornuftens brug. Men Erica gav et skrig: »Theobald!«

»Vi har ham!« sagde Hilfreich dystert.

I det samme stemte fagotten i af alle kræfter ude i entreen.

»Theobald!« Vims som en svale smuttede Erica i et pilsnart sving rundt om Hilfreich og ud mellen de to betjente.

»Luk!« sagde Hilfreich.

Betjentene lukkede døren.

»Se så,« sagde Hilfreich derpå i en helt anden tone, »nu ved jeg ikke, om vi skulle se på åstedet og tælle handskerne, Bartrumsen...«

De to betjente ved døren brast i latter.

Bartrumsen skiftede ben, så fra den ene til den anden, skiftede atter ben, tøede langsomt op, begyndte at forstå et og andet, smeltede endelig helt og sagde i et lettet udbrud:

»Å, din kraftidiot! Så skulle da pokker også stå i dig...«

Hvorefter han satte sig med et bump på den nærmeste stol.

I samme nu bruste et kor af stemmer op fra ængstelig hvisken til lystig skingren:

»Hvem er Theobald?« – »Der er en student Huus.« –
»Jamen har han da virkelig begået noget?« – »Å, snak, det er jo løjer, det hele!« – »Og hvorfor kommer så bejentene?« – »Det er hans venner, dit fæ...«

»Ja, fra i aften,« sagde Hilfreich. »Å gud, hvor jeg har let!«

Nu gik der med ét et lys op for Bartrumsen. »Så du ham derovre fra?« spurgte han.

»Ja, og fulgte efter ham hen på »La Reine«...«

»Så han gik på »La Reine,« den luskepeter!... Jeg blev sandelig bange for, hvad han kunne have fundet på...«

»Ja, nu har du ham da igen...«

»Pyt,« sagde Bartrumsen, »det drejer sig vist ikke så meget om, hvad jeg har, som om hvad en vis anden vil opnå!«

»Hja!« svarede Hilfreich. »Fuglen løb ellers hurtigt, nok i snaren.«

»Madsen – Petersen... Sæt jer da nu ned!«

»Nejnej, vi skal da vist afsted igen,« sagde de to betjente.

»Snak om en ting! Nu bliver I her og fester med os!«

»Der er sørget for, at vi ikke skal tørste,« forsikrede Hilfreich. »Det garanterer jeg for.«

Nu kom fru Hansen ind ude fra køkkenet, hvor hun var tyet hen under al forvirringen, bare for at samle tankerne lidt og ynke sig selv og sin kære, temperamentsfulde datter, hvilket imidlertid ikke var lykkedes ret godt, da hun heller ikke derude fik et øjeblik ro. Det var begyndt at kime på klokken ved køkkendøren, og det ene bud efter det andet bragte i massevis af spise- og drikkevarer fra forskellige forretninger på Nørrebrogade, så at den gode kone til sidst greb sig til hovedet og ikke forstod en smule af det hele. Men sagen var den, at Hilfreich var særdeles kendt og afholdt i dette kvarter, og et vink af ham til konditorjomfruer og restauratører havde været nok til, at disse med rette stolede på fru Justitias blindhed ved visse lejligheder, trøstigt lod loven ude af betragtning og leverede ud af huset efter lukketid.

»Hvor er hr. Huus?« råbte fru en ophidset. For til hans adresse var al denne velsignelse bestilt.

Ja, hvor var Theobald?

Da døren til entreen nu var ubevogtet, blev den åbnet, og man styrtele derud. Der var tomt. Man så efter på trappen. Der var ingen.

Theo havde ikke regnet fejl. Uden et ord var Erica faret hen til ham og kastet sig om hans hals. Med et gisp og en

undertrykt hulken søgte hun hans læber og blev hængende ved dem, som om de var den eneste kraftkilde i verden. Hun trykkede sig ind til ham og begyndte omsider at stamme nogle forvirrede ord. Den angst, hun havde udstået for hans skyld, gav sig så tydeligt til kende, hendes hengivenhed var så absolut og hendes glæde ved at se ham i god behold så rørende, at han følte et stik i hjertet og bebrejdede sig den letsindighed, hvormed han havde voldt hende smerte. Men hans anger var unægteligt blandet med triumf. Han løftede hende op, bar hende i sine arme ind i styrmandselevens værelse og derfra ind i Bartrumsens. Her, ved vinduet, i lygteskæret, begyndte de at hviske til hinanden:

»Lille Erica...«

»Ja – jeg ved godt, at jeg har været styg imod dig...«

»Du har været noget værre end det... urimelig...«

»Ja...«

»Du mener vist: nej...«

»Nej...«

»Du har selv indbudt, mig...«

»Ja...«

»Og når jeg så kommer, vil du ikke modtage mig...«

»Nej...«

»Er det ikke urimeligt?«

»Jo – nej...«

»Hvorfor jo? – Og hvorfor nej?«

»Kys mig!«

»Gerne.«

»Theo...«

»Ja...«

»Sonetten...«

»Ja «

»Du mener vel: nej...«

»Ja...«

»Har du givet frk. Weiskirch lov til at tage den med på teatret?«

»Nej!«

»Men det har hun gjort – og pralet med den og vist den til alle kammeraterne...«

»Ja...?«

»Og en journalist kom og fortalte mig det under forestillingen...«

»Aha!«

»Var det så urimeligt, at jeg blev rasende?«

»Ja, aldeles urimeligt!«

»Theo – nej, lad være at kysse mig!...«

»Gerne.«

»Når jeg nu elsker dig... Var det så også urimeligt...?«

»Måske ikke... Men hvis du vidste, hvor jeg har måttet vise mig som balancekunstner blot for at kunne komme hen til dig i aften – og for at komme fri og ubunden – så tror jeg, du ville bære over med ganske andre ting end en sonet...«

»Hvad er der da sket, Theo? Du gør mig bange igen... Kys mig! Og lad være med at sige: gerne! Det lyder, som om du serverede det på et sølvfad...«

»Mm... Der er sket... mm... mangt... mm... og meget. Jeg tør slet ikke komme hjem igen!«

Halvtolv

Udlændighed er og bliver elendighed; det er et filologisk ordspil med dyb psykologisk baggrund. Unge mennesker kan jo sagtens bære den, nygifte til nød også. Men hvis disse ægtepar så ikke får børn! Der kan nævnes flere tilfælde, hvor det på et hængende hår er endt med mord eller selvmord...

Det, der reddede farbror Meyers ægteskab, var sikkert de fem børn, han efterhånden fik med sin kone. Olais fik tre, farbror Mylius' i hvert fald ét. Disse tre ægtepars samliv forløb da også uden alt for store indre brydninger eller ydre skandaler. Endvidere omgikkes de hinanden, og såvel hustruerne som mændene fandt stor trøst i klager og sladder om de små rystelser, der aldrig kan undgås selv i nok så solidt sammensmedede forbindelser.

Når det berettes, at Olai var høj og mager, behøver det vel ikke at tilføjes, at fru Olai var lille og trind. Mylius og kone var begge af mellemstørrelse, dog med en tilbøjelighed til embonpoint; farbror Meyer var, hvad frk. Twarschansky sikkert ville have kaldt »behäbig«, tante Augusta derimod knokkeltør, kraftig og kantet. – Denne historie har egentlig kun to sider, den tragiske og den lattermilde, det er derfor af betydning, at man straks bliver præsenteret for personernes sorgtunge og leende masker. Når farbror Meyer lo, lyste hans hvide tænder og røde læber gennem det sorte, krøllede fuldskæg, og tungen spillede ligefrem i hans mund af lutter overdådig lystighed, medens et

rungende »hahahaha« fik luften til at dirre i mange meters omkreds; var han sorgfuld, lignede han jøderne ved Babylons strømme: tunge dråber perlede i hans skæg, og hans øjne var to kummerens kilder. Tante Augusta brægede som en lystig hunged og blev rynket som et vinteræble, når livets tyngde overvældede hende; tårer udgød hun aldrig.

Mylius blev fjantet og drengekåd, oplagt til alle mulige uskyldige spilopper, når han morede sig; gik verden ham imod, eller blev han dybere ramt, svovlede og bandede han i lettere tilfælde, tav som en mur i sværere. Hans frue derimod talte og talte, snakkede sig op i ekstatiske lykkefølelse, diskuterede sig så vidt muligt bort fra sine sorger; blev hun vred, slog hun bohaver i stykker. Olai var træet i glæde (han *sagde*, at han var glad, og man fik at tro ham) og træet i sorg (han *ytrede*, at bekymringer var menneskers lod, men særligt den gifte mands, og af alle gifte mænds ganske særligt hans), men krævede ikke tilslutning på dette punkt, rystede blot på hovedet og gik. Hans kone var altid så at sige glad eller bedrøvet i forhold til sin gemal, utålmodig over, at han ikke var så glad, som hun kunne ønske, utrøstelig over ikke at finde tilstrækkelig genklang hos ham for sin jammer.

Således! Nu har vi præsenteret maskerne. Tæppet kan gå op. Deko-rationerne er skiftende scenerier fra en lille, finsk kystby med en stor, dansk-russisk telegrafstation, ved hvilken alle tre mandlige hovedpersoner er ansatte.

Tante Augusta havde haft en ond drøm og var meget optaget af den. Hun kunne ikke huske, *hvad* hun havde drømt, men hun var vågnet op fuld af truende forudannelser om snarlig ulykke og tunge skæbneslag. Endnu kun iført negligé og med papillotter i håret formanede hun farbror Meyer, der med ulveappetit satte otte stykker amagermad og to kopper morgenkaffe til livs, inden han skulle på vagt: »Nu lover du mig, at du vil være forsigtig i dag, ikke?« – »Jeg? Hvad skulle der kunne ske med mig?« stønnede farbror. »Det er jo netop det forskrækkelige, at jeg ikke ved det!« sagde tante og rystede på hovedet som en martyr. »Jeg ved ikke engang, om det er dig, det gælder...« »Nå, ja – der ser du! Hold børnene hjemme, om du vil!« – »De skal jo i skole...« Tante var fuldkommen modløs. »Ja, for pokker, men når de er kommet hjem... Nu må jeg af sted! Kys mig, min due, og se at vågne rigtigt op! Dette her er jo kun fantasier.« Farbror galopperede ud ad døren og trak pelsen på, mens han løb gennem haven, så snesjappet sprøjtede om ham. Tante stirrede efter ham med slørede øjne og sukgede dybt, inden hun gik og så efter, hvor langt børnene var nået med deres påklædning. »Du kan sagtens,« mumlede hun oprørsk, »løber som sædvanligt fra det hele!« Men var farbror blevet hjemme, havde hun naturligtvis skældt ud over, at han forsømte tjenesten.

Hun lod det hagle med formaninger over børnenes hoveder, inden de slap ud ad køkkendøren og kom afsted. Skulle de have fulgt dem alle, ville deres opførsel den dag have været egnet til at opvække den største forbavselse

hos kammerater og lærere, men heldigvis kendte de tantes altid mistænksomme holdning over for livets styrende magter og tog ikke fjerneste hensyn til hendes råd eller ordrer. Det vidste tante også godt og hun havde den tragiske maske på hele dagen, medens hun gjorde rent i huset, kogte og bagte.

Hos Mylius' dumper vi ned midt i julebagningen. Den varer i tre dage; første dag: store kager, julekager, søster- og safrankager, sodakager; anden dag: småkager af de forskelligste slags; tredje dag: klejner og æbleskiver; tredje dag er nemlig lille juleaftensdag. Dette er imidlertid første dag. Hos familien Mylius er ond drøm erstattet af lige så ubehagelig virkelighed: Mylius sen. savner en guldtyvemark, som han bestemt påstår har ligget i det hemmelige midterrum i hans chiffoniere. Han har ledt hele morgenen, inden han gik på stationen. Han har ledt, fru har ledt, pigerne har ledt, hele huset har ledt – til et stadigt akkompagnement af vrede ord og hidsige gensvar. Ude i tamburen ligger vraget af en stol, og foran den står lille Jacob med tårer i øjnene. Tabet af tyvemarken har han ingen forstand på, men stolen! Er det ikke lige akkurat den, han plejer at bruge som instrument, når han går rundt og leger liremand! Hans lirekasse! Dette rammer ham i hans skønneste fremtidsdrømme; når han bliver voksen, vil han selv køre og dreje kassen, beundres af alle drengene, der skal rende efter ham fra gård til gård! Som en tordensky er Mylius sen. pludselig trukket bort uden at mysteriet har fundet nogen opklaring, og stemningen i køkkenet er derfor yderst trykket. Fru Mylius'

efterdønninger er tydeligt at spore, pigerne mukker og arbejder kun trevent. Engang er det lige ved at komme til en eksplosion, og havde fru en blot været en lille smule højere, var der sikkert faldet en klaskende lussing. Men hun bremsede sig selv; hun kunne ikke se sig selv hoppe i vejret for at smække Sandra eller Lina på kinden, og at det ville være nødvendigt, viste hun fra tidligere, ret hyppige lyster i den retning.

Det følte derfor som en ren lettelse, da fru Olai kom på eftermiddagsbesøg. Den rimelige tanke, at hun kom for at smage førstegrøden af det nye bagværk, viste sig imidlertid at være ganske fejlagtig. Næppe var hun sammen med fru Mylius trådt ind i spisestuen, før hun, på trods af alle udsigter til frisklavet kaffe og varm sodakage, sank sammen på en stol og gav sig til at snøfte så bedrøveligt, at tårene ikke kunne være langt borte. De viste sig da også prompte og randt rigeligt; et til samme brug medbragt lommeørklæde af mere end dameagtige dimensioner blev ganske gennemvædet, inden den sørgelige, sørgelige nyhed var fortalt: Olai havde fået tilbud om at blive forflyttet til Østasien, nærmere betegnet Nagasaki, og da gagen derude ville blive betydeligt højere, overvejede han virkelig for alvor dette tilbud. Ingen bønner, trusler, ræsonnementer havde hjulpet. Han havde tiet og overvejet hele natten, han tav og overvejede stadig ved frokosten, og sammenbidt grublende var han gået på vagt igen.

»Nu beder jeg Dem, fru Mylius! Dette kan jo dog endnu siges at være Europa, ikke sandt? Man kan komme hjem til Danmark i ferien. Man er omgivet af civiliserede mennesker. Men Japan! Og min mand siger, personalet til dels består af japanere. Uf, de vilde folk...«

»Det er da ikke noget at være så ked af! Havde Mylius fået det tilbud, mens vi endnu sad med hele vor gæld på halsen, så forsikrer jeg Dem, at jeg havde rådet ham til at modtage det og var rejst med glæde. Tænk, at få noget rigtig fremmed og romantisk at se! Den modsatte side af jorden, så ukendt for os som den anden side af månen! Ih! Jeg var taget afsted, om jeg så skulle have sat knægten i japansk skole. Der skal jo endda være så aldeles yndigt derovre. Har De ikke læst om det?... Det er skam et tilbud, De burde modtage med kyshånd!«

»Uha, siger De også det! Ja, ikke fordi Olai *siger* noget, men jeg er overbevist om, at han tænker som De...«

»Det vil jeg da håbe!«

»Nej, nej!« Fru Olai skreg op, så pigen, der kom ind med kaffen, nær havde tabt bakken. »Jeg kan ikke holde den tanke ud at skulle herhjemme fra. Nu har vi det så rart og trygt her... De er også så *eventyrlysten*, fru Mylius! Det er det kunstnerblod, der syder og bobler i Dem...«

»Såmænd er det ej,« svarede fru Mylius ganske tørt... »Tag nu et stykke kage, og snyd næsen, fru Olai! – Nej, det er

såmænd pengene, jeg tænker på først og fremmest. Man har ikke været en ung, fattig, omrejsende skuespillerinde i femten år uden at få respekt for dem. Det kan De stole på!»

De drak kaffe, og fru Olai beroligede sig og gik over til sit andet hovedpunkt: ville fru Mylius støtte hende imod manden?

»Tjah – måske...« Fru Mylius blev såre diplomatisk. »Det er jo indlysende, at vi meget nødt vil af med Dem og Deres mand. Nu danner vi just sådan en hyggelig kreds, vi gifte folk. – For resten tror jeg slet ikke, Olai er så ivrig for at komme herfra. For ham er pengene sikkert også det vigtigste.«

»Absolut...«

»Nå ja, og man kan jo altid forklare ham, at derude strækker pengene ikke nær så godt til som her. Hele tilværelsen er meget, meget dyrere...«

»Å, Gud velsigne Dem, fru Mylius! Vil De måske forklare ham det? De er meget bedre skåret for tungebåndet end jeg... Og – og – så er det ikke *Deres* mand.«

Fru Mylius lo. »Ganske rigtigt. – Men her gælder det vist navnligt at have argumenterne i orden. Jeg vil be' Mylius regne tingene ud for mig i tørre tal. Det virker bedst.«

Fru Olai foldede beundrende hænderne i skødet og så næsten tilbedende på lille fru Mylius.

»Nu skal jeg sige Dem noget. – Det er jo vor halvtolv-aften. Men De ved, vi var enige om at udsætte den til ugen mellem jul og nytår... Kom nu alligevel herhen i aften. Jeg skal sende bud til Meyers. De kommer gerne, når tante Augusta hører, at der er noget alvorligt på færde. Og mellem jul og nytår skal farbror jo desuden have sin store dukketeateraften og børnefest... Tror De ikke, det kan arrangeres?«

»Vist kan det så.« Fru Olai var henrykt. Nu havde hun den glade maske på, og de to damer lo en god del, inden de skiltes, og fru Mylius atter kunne varetage sine huslige pligter.

* * *

Børnene var kommet hjem fra skole. Edith, Gustaf, Lilli, Rosa, Viggo. Middagen ventede. Farbror havde endnu ikke vist sig. Endelig hørtes hans trin i forhaven.

»Nu er maden kold,« sagde tante uvenligt. »Det er din egen skyld.«

»Så...« sagde Meyer, aldeles ikke afbødende.

»Kan du da aldrig...« begyndte tante.

»Olai har fået tilbud om Vladivostok eller Nagasaki,« afbrød farbror barsk og satte sig med et plump. »Mad!«

»Hvad *har* han?« skreg tante.

»Øs op!« tordnede farbror.

Tante øste op. Imens begyndte tårene at pible frem af hendes øjne. Farbror slubrede i bister tavshed. Børnene spiste næsten lydløst.

»Den stakkels ulykkelige kone!« brast det omsider ud af tante. »Hun går med den tredje!«

»Og de ulykkelige børn! Dem er der som sædvanlig ingen, der tænker på her i familien,« sagde Edith oprørsk.

»Hør!« råbte Gustaf.

»Bravo!« råbte de tre yngre.

»Også du, min søn Viggø!« sagde farbror og trak sine buskede bryn i vejret, så de lettede som sagnets fugle i sangen. Derpå forandredes hans ansigt fuldstændigt, og et stort smil oplyste det ganske.

»Nå, så det er jeres standpunkt?« sagde han. »Og jeg – « han brast i latter – »jeg – som gik og var så sur på jeres vegne, fordi Olai havde fået chancen for lønforhøjelse – hahaha – det er mageløst – mageløst...«

»Vi lever jo da,« sagde tante.

»Ja – vi lever,« sagde Edith i en tone, der ikke lod én i tvivl om, hvad hun mente.

»Må vi nu være her!« sagde tante hvast.

»Hvis I endelig vil have, at man ustandseligt skal tænke på jer, skulle I sågu' sørge for at opføre jer sådan, at der var noget behageligt at tænke på,« foreslog farbror. »I er for mange til, at man kan spekulere på jer alle, hver for sig. Det ville man blot få kronisk hovedpine af. »En ad gangen,« som barberens papegøje sagde...«

I dette øjeblik blev det tydeligt for alle, at Sandra, den ene af fru Mylius' piger, befandt sig i køkkenet, idet hun nemlig uden videre åbnede døren til spisestuen og meldte sig med invitationskortet i hånden.

»Hils og sig, at vi skal komme klokken otte,« sagde tante Augusta. – »Nu må I, børn, i eftermiddag hjælpe mig med at rulle klejner og koge dem,« tilføjede hun.

»Ja,« råbte de tre.

»Det kan vi ikke,« sagde lavmælt de to.

Farbrors bryn gik nedad denne gang. Men tante telegraferede til ham med øjnene, og han åbnede ikke

munden. De ældste sværmede allerede, og tante havde én gang for alle meget bestemt frabedt sig, at farbror blandede sig i disse delikate forhold. »Vi ville jo heller ikke have fundet os i det,« sagde hun. Og Meyer var ikke af dem, som mente, at forældres skøn er ufejlbart.

Da Edith og Gustaf gjorde sig usynlige, undgik de dog ikke tante og hendes formaninger. Der var endnu ikke sket noget, og hun var stadig urolig.

Her er imidlertid stedet, hvor det bliver nødvendigt at forklare, både *at* der virkelig skete noget, og *hvad* der skete. Nå, simpelthen altså det, at Gustafs flamme, Helga Lundstrøm, faldt gennem isen på vigen, hvor hun løb på skøjter sammen med sin udvalgte, og at denne sprang i efter hende og omsider fik hende bakset ind til et sted, hvor isen kunne bære. På det tidspunkt var *hun* mere end halvt druknet og *han* så medtaget, at de begge måtte bæres til sygehuset og have øjeblikkelig behandling. Dette bragtes til tante Augustas vidende ved bud fra reservelægen; hun udstødte det store nødskrig og *for* som en vind til sin søns leje. Men farbror var gået på vagt igen – og han fik ingenting at vide. Hun turde ligefrem ikke meddele ham det. Hun frygtede for, at han i harme skulle nedtordne alle sartere følelser, rende forældre på dørene, erklære krig og sætte byen i belejringsstilstand. Når vreden, den rigtige røde, blinde vrede, kom op i farbror, var han frygtindgydende, utæmmelig, som et frådende vilddyr. Heldigvis skete det meget, meget sjældent. Kun når det gjaldt liv og død for rede, mage og unger.

* * *

Klokken er et par minutter i otte. Hos Mylius' begynder gæsterne at samles. Og det var ganske bemærkelsesværdigt, hvor lystige maskerne så ud til aften. Men det var vist ikke mere end en naturlig reaktion. I alle tre familier var det uvante brudt ind som en hvinende vintervind, når man åbner en trækrude ud mod snefoget, og dette, halvtolv-aftenen, det var det lunende tilvante, det, som man rigtigt kunne bore sig ned i som i en varm pels og for en tid glemme al grublen, al kold tvivl, al mistænksomhed og nagende frygt. Bliver man ikke altid efter en højtidelig koncert, der har hævet sindet til svimle højder, oplagt til kammeratlig fællesspisning? Kan man ikke efter en begravelse med ligefrem animalsk lyst på livet drage ind til hverdagens materielle nydelser? Vaner er en velsignelse, når vaner er gode, hverdagen en redning for mangfoldige, når blot den er fyldt af liv.

Først kom Olais. Og længe varede det ikke, før den ellers så tavse Olai var lokket på glatis og begyndte at udbrede sig om sine fremtidsplaner til farbror Mylius, der andægtigt lyttede til. Men efterhånden som disse planer antog et alt for rosenrødt skær, mødte han fra denne side en uventet, men meget stærkt underbygget modstand. Og til sidst syntes den fremtidige herlighed ude i Østen så reduceret, at Olai, der ikke havde nogen modargumenter parat, først blev vred, men derefter ganske ynkelig til mode. Han hensank atter i sine overvejelser, men disses

farve var nu blevet ganske askegrå, så meget mere som hans frue klogeligt ikke blandede sig i samtalen med et ord, men snart efter søgte ud i køkkenet til fru Mylius, hvor hun ganske vist trippede af ængstelse og ikke mere end et minut ad gangen kunne holde sig i ro på en af de trebenede køkkenstole. Midt under alt dette arriverede farbror Meyer og tante Augusta. Også hun søgte straks ud i køkkenet og så så oprevet og ulykkelig ud, at fru Mylius ikke kunne udholde det, men drog damerne med sig ind i sovekammeret, for at de der kunne lette sig for deres sorger. Og så kom historien om Gustaf for dagen.

Imidlertid var aftensbordet blevet dækket, og det bugnede af allehånde forbud om julens trakterer. Der var allerede frisk grisesylte, nyrøget rensdyrryg, kold opskåren tjur, fisk i overflod, lammekød etc. Dertil russisk brændevin; den indsmuglede danske snaps blev gemt til selve højtiden. Da damerne viste sig, var de lettede ved indbyrdes fortrolighed og en smule sød gråd og veklage. Ansigterne bar atter festens glade præg. Farbror Mylius klappede frydefuldt i hænderne. »Her går det godt! Til bords! Til bords! Mine herskaber, tør jeg bede Dem indtage de kære og kendte pladser.«

Og så spiste de sig bort fra de sorte skygger og det grå gnaveri, de mislykkede beregninger og de små uheld. De spiste – de drak kaffe med friske kager – bordet blev ryddet, kort og jetons kom frem, – til slut den vældige, glasklingrende todgybakke, den rygende kande, guavaen. Herrerne tændte deres piber og cigarer. Spillet begyndte.

»Grisen lider stadig af en beklagelig slunkenhed,« sagde fru Mylius og raslede med dyret.

»Det er, fordi Augusta har lært at komme i tide,« grinede farbror Meyer. Bøden for at møde for silde var femogtyve penni.

»Den mangel skal vi snart få afhjulpet,« sagde fru Olai i en tone, der fik hendes ægteherre til at studse.

Farbror Meyer var først bankør. Man spillede med to spil kort. Fru Olai gav sig til at købe på en opsigtsvækkende måde, for halvtreds penni, femoghalvfjerds, en hel mark! Foreløbigt ganske vist kun i jetons. Hendes mand for sammen for hvert bud og betragtede hende som om han tvivlede om hendes forstand. Alle de andre blev forsigtigt »stående«. Fru Olai vandt: tre gange halvtolv efter hinanden. Olais øjne stod ham ud af hovedet. Hendes held forfærdede ham blot yderligere: hvilke tab måtte der ikke følge på dette. Men alt, hvad han opnåede, var, at fru Olai i en henkastet tone bemærkede: »Det har vi jo sagtens råd til *nu!*« *Nu* stærkt betonet. Og både fru Mylius og tante Augusta gav hende højlydt ret! Det var jo ikke noget at tale om med den gage, Olai havde udsigt til ude i Østen! Farbror Mylius og farbror Meyer vekslede meningstunge blikke og trak hemmeligt på smilebåndet. Tante Augusta havde med misundelse set på fru Olais held; hun havde opdaget, at hun snød, og da dette var en halvtolv, hvor alle kneb gjaldt, begyndte hun selv at vise bedragerisk

fremfærd. Hun gemte kort i sin pompadour og fingrede dem op igen i det belejlige øjeblik, hun tabte kort på gulvet og byttede dem om.

»Du snyder, Augusta,« råbte Meyer, der så hende på fingrene.

»Og det gør du aldrig, vel, Theodor?!« lo tante.

Nu snød de allesammen. Bankøren havde et trick med at ordne kortbunken, så at der lå et es øverst og et billedkort nederst. Han lumskede sig til at kigge på sin spejlring, der viste ham, hvilke kort han delte ud til de andre. Den, der stadig tabte, var Olai. Han blev mere og mere forbitret, men også mere og mere betænkelig. Det var tydeligt, at han havde lykken mod sig; så ville hans beregninger vel også slå fejl. Han var allerede næsten besluttet på ikke at vove sig ud i det uvisse.

»Banken er sprængt!« råbte farbror Mylius, der var i færd med at undersøge sin jetonsæske. »Ikke en skilling er der tilbage...«. Men pludselig tav han, blev siddende med åben mund greb ned i æsken, som om han ikke ville tro sine egne øjne, og rejste sig med et udbrud: »Nu har jeg set det med! Her... her! ligger min tyvemærk! Her – skjult på bunden af jetonsæsken! Hvordan kommer den her?« Og han så skarpt over på sin ægtehalvdel.

»Det må du da bedst vide!« bed hun ham af. »Du er jo en klatfinger, formodentlig har du selv tabt den derned sidste spilleaften.«

Mylius brast i latter. »Det er jo altid en teori,« indrømmede han godmodigt.

Medens nu latteren bredte sig, og der indtrådte en pause i spillet, bankede det pludseligt på døren.

»Kom ind!« råbte Mylius. Og der stod Gustaf.

Tante Augusta sprang op, løb hen og omfavnede ham. »Å gud, er du rask! Gustaf, min dreng! Har overlægen...« Hun brast pludselig i gråd, og det lød meget underligt.

»Jeg skulle hilse og sige, at jeg var ikke engang blevet forkølet, og det kunne jeg ellers nok have fortjent...« sagde Gustaf halvkvalt af den moderlige kærlighed.

»Hva' er der!? Hva' er der!?« Farbror Meyer stormede frem og tilbage foran buffeten. »Kan man ikke få besked!? Kan man ikke engang få plads til at komme hen og tage sit uvorne afkom i ørene? Hva' er meningen?!«

»Theodor – jeg turde ikke sige det til dig... Jeg har været så *ulykkelig*,« hulkede tante.

»Jamen, jamen... hva' er der *sket*?« skreg farbror rasende.

»Gustaf har fået et koldt bad,« sagde Mylius. »Du kan jo se, han fejler ikke noget.«

»Du fortæller ikke, at han reddede den unge piges liv...« indskød fru Mylius.

»Min forlovede...« sagde Gustaf tappert.

»Jeg skal give dig »forlovede«, din unge slubbert!« tordnede farbror Meyer og løb til med hævet hånd.

Tante kastede sig i brechen. Hun omfavnede farbror. »For himlens skyld vær nu *rolig*, Theodor!«

Farbror standsede, kiggede på tante; det vilde udtryk svandt fra hans øjne. Han vendte hovedet og så fra den ene til den anden af selskabet.

»Rolig!« Han slog et latterbrøl op, »Jeg er som et lam, Augusta! – Men noget for noget! Så vil jeg også have andesteg juleaften og kråsesuppe anden juledag.«

»Inderlig gerne – hvis *du* skaffer pengene!« sagde tante.

»Ikke andet?!« svarede farbror. »Lån mig den tyvemærk til den første, Mylius! Nu var den jo alligevel tabt for dig.«

»Værsgo', gamle dreng!«

»Der kan du se,« triumferede farbror Meyer.

Fra bordet hørtes en dyb stønnen. »Sikken en ballade og opstandelse! Skal vi spille, eller skal vi ikke spille? – Her sidder jeg og har for første gang i aften halvtolv...« klagede Olai.

»Din gevinst kan du let høste hos din kone,« sagde farbror Meyer. »Følg mit eksempel, og føj hende! Det er det eneste der *betaler sig*.«

»Nå ja,« sagde Olai med et skævt smil. Han rejste sig også og gav sin kone hånden. »Så bliver vi her, Mie...«

»Det var ret!« galede farbror Meyer i overstrømmende rørelse og lagde, så godt det lod sig gøre, armene om sine to kære, kone og dreng.

»Og nu,« sagde farbror Mylius, »lad os nu slutte vor halvtolv for dette Herrens år med at ønske hinanden en glad jul, en velsignet, hjemmehygge og dansk jul trods alt – her i det fremmede...« Han hævede sit dampende toddyglas og drak gæsterne til.

»Hør,« råbte de alle og drak med værten. »En rigtig glædelig jul!«

Henrettelsen

En fyrste sad ved skakbrættet i sin hal. Og det skete at man imod hans befaling indlod til ham en fortvivlet kvinde, som kastede sig for hans fødder og tiggede om sin husbonds liv. Men fyrsten bød en af sine mænd føre hende ud. Thi den mand, hun bad for, havde varligen forbrudt sig svarlig. Fyrsten var ung; længe havde purpuret ikke tynget hans skuldre, thi hans fader var blevet såre gammel på tronen. Kvindens husbond havde været fyrstens ven, hans tankers medvider, hans elskovs fortrolige. Og fyrsten hjerte svulmede af bitter sorg – vennens brøde var en sådan, som følger med stormende ungdom og et ærgerrigt sindelag. Dog havde han ved sine gerninger kastet riget ud i borgerstrid og åbent oprør, så at straffen kun var retfærdig.

Udenfor på pladsen tømrede de skafottet; hammerslagene klang ind gennem de høje vinduer. Fyrstens sitrende fingre væltede en brik på brættet, og han rejste sig brat. En tjener nærmede sig lydløst og vendte timeglasset. En time endnu, én time!...

»Nu fører de ham op af fængslet,« tænkte fyrsten, hvor han stod ved vinduet; »de klæder ham på, han tager afsked med sin hustru og sit barn; han vandrer ud og gør kirkebod, bispem omfavner og beretter ham, han modtager sakramentet... Mit blod koger i mine øren... Processionen ordner sig, mestersvenden gør sig rede... Milde himlens

herre, forkort min kval!... Nu viger folket til side – Plads! Plads! – O, vanvid, lån mig dit sorte slør!...«

Rasende løb han hen til skakbordet, greb sanduret, rystede det og skreg frådende: »Dø! Dø! Dø!« Hvide af rædsel ilede tjenerne ud for at overbringe bødlen fyrstens befaling. Og øksen faldt, og riget havde ro...

Men du, min elskede – hvorfor tvang *du* mig til at dræbe min kærlighed, som denne fyrste sin ungdoms bedste ven?!

Hos portneren

– Go' måren, portner, må man stikke ho'det indenfor?

– Kravl kuns ind, Post-Peter.

– Ja, jeg ville barestens spørre portnerens, om her boer en jomfru Andreasen her i huset – der står hverken sal eller nærmere desangående på brevet.

– Det ved jeg sgu ikke, Post-Peter – men tøv en kende. »Måtter« har vi no'en jomfruer her i ejendommen?

– Næ, ikke a' det, jeg ved a'. – Jo, så minsandten, fatter, kunsulens på »føste« har jo nylig fået en ny, ingvendig jomfru – hende »Strygejernet« nere fra Hedehusene a'. Hun ka' se ud til allehånde.

– Tak for vejledningen!

– Smid kasketten, Petersen, og ta' en bid med.

– Ja, skam sku' den ha', som sa'e nej. »Måtter« og jeg vi sitter midt i levningerne a' grosserens festmåltid på »tredje«. Der var barkedåb i går. De ka' tro, at ongen ble' dyppet – den ble', hvad man kalder for »hjemmedøbt«. Vi har såmænd ikke fået blund i øjet hele natten, såd'n et halløj var der. Grosseren er jo æresmedlem a' en atlet- og bryderklub, så hans val'sprog er altid: »Folkets styrke, min kærlighed«. De ka' tro, det var en køn »buket«, som var

trommet sammen, de ku', hva' man kalder »ligge nakken tilbage og kusse Christiane«! Fruen, hun er jo såd'n, hva' man si'er lidt ordinær – »Grevinden fra Adelgade« hed hun som ong pige. Hun sang hele tiden »Sparsomt i Norden«; jeg ka' ikke fatte, hva' hun mente med den, for det er den syvende onge, a' de holder frem over dåben i de sidste tretten år! Hva' beha'r? Skål, Post-Peter – det er en ægte Brøndommer.

– Ja, jeg kan fornemme det – den glider så lydløst.

– Klokken 2 i nat forlod den første eksamen; det var »Isbryderen«, Kaptajn Hall. Da han ha'de trådt vande ude i porten en snes minutter for a' finde døren, måtte jeg forbarme mig over ham og lodse »kaloriussen« ud – den næste, det var »Sneploven«, togfører Frost, han sad fast i cykelstativet – og næppe havde jeg fået fri bane for togføreren, førend fotografen, ham »Ruteflyveren« tog den i »glideflugt« ner a' alle trapperne og havnede på ho'det gennem lemmen li'e i favnen på »måtter«, som var på vej med det ene ben til sengen. – Såd'n gik det uafbrudt – der var over en snes gæster, så der var nok a' ta' vare på, ved det a' hver enkelt ha'de sin måde a' forlade dåben på. – »Måtter«, skænk Post-Peter en kop kaffe – ta' sel' cognac til!

– Tak, portner, det er alt for meget.

– Den sidste, som forlod »sportspladsen« var grosserens søster – hende danselærerinden Julie »Let-på-Tå«. Hun

dansede rundt ude i gården med en elektrisk lommelygte som en anden sankthansorm og ledte efter sin »spisestue«. Hun ha'de fået mundvand, som hun kaldte det, og benyttede så de åbne vinduer til a' blive a' med det, og derved røg sgu hele undermundens med et skrig ud i nattens mørke. – Vi fandt den langt om længe oppe i »hyldebærtræet«; der ha'de den bidt sig fast i none hyldebær. Da hun så fik sat »tremmerne« i, skred hun med et sammenbidt »go' nat, lille portner – tal aldrig, om 'et!« – »Gudskelov«, si'er »måtter« så i søvne – »det var den sidste, nu ska' det være rart a' få lidt nattero«. – Men li'esom a' jeg reverenter talt sitter midt i mine underbukser, lyder der et vræl oppe fra gården – jeg farer derud, li'esom a' jeg sitter – så er det sandt for dyden barnepigen fra »fjerde«, som ligger og triller rundt med en engelsk matros, og ryggen a' bænken, der står, som de har knækket a'-. Jeg blev knusendes rasendes. – »Gut evening« sa'e matrosen. – Hva', bru'er han skældsord? si'er jeg og sku' li'e til at dreje ham en. Men så for den lille svipserine midt imellem vos og sa'e nok så fornærmet: »Hvod'n er de', De optræder, portner!« – Engelskmanden for over plankeværket som en kat, der har fået en klemme i halen. – Ja, De er et kønt »frimærke«, sa'e jeg. Den ene aften kommer De slæbende med en italiener, den næste med en franskmand og nu en engellænder. Ved De så, Post-Peter, hva' hun svarede mig? – Hva' raver det Dem? Jeg har vel lov til a' dørke mine ingternasjonale ingtresser. Gå De ner i kælderen til Deres gamle fædrelandskærlighed! og så svansede »rebben« a'. Det er

en køn tidsånd, a' vi går og træ'er i – tag' en cognac til, Petersen.

– Ja tak, portner. – Velgåendes! – Det sku' osse forbydes alle de fremmede nationer a' ligge her og ødelægge moralen i vores farvande – der er jo søer nok ude i verdensrummet.

– Skål igen, Peter!

– For a' bli'e ved huset – man ser aldrig no'et til partekuljerens frue oppe på »anden«.

– Næ, der må De længere ud a' landet til for a' støde på hende. Hun lider jo a' overnaturlig fedme; doktoren ordinerede, a' hun sku' spise tre chokoladeafmagringspiller om da'en; når a' de første 50 piller var gledet ner, så ville hun bli'e li'eså slank som en »sjasminranke«. Jo, go'må'ren »ranke«! Da der var svundet to dage, var pillerne væk; hun ble' tykkere og tykkere, medens ham sønnen, »Adonis«, han krøb pludselig ind til ingenting; ja, han var min salighed li' e så smalskuldret over brystet som en giraf – han ha'de ta'et 20 piller daglig. Nu har de sendt ham i lære i en fedevareforretning, og madammen hun går hver da' frem og tilbage til Springforbi, så kommer der vel facon på dem igen, om Gud vil!

– Ja, og så lidt udholdenhed! Nu si'er jeg tak for gæstfriheden. Farvel portner!

- Halløj. Post-Peter! Du glemmer jo dine breve.
- Ja død og kridte – og nu er tiden udløbet.
- Så ka' du jo gemme dem til næste ombæring – postgangen er jo indskrænket!

Højsommer

Nej, fru Berthe kunne ikke holde ud at have de sko på! Heftigt spjættede hun dem af, så de fløj ud over enden af hængekøjen, og da de var alt for højhælede til at få balance, undtagen ved omhyggelig opstilling side om side, faldt de ynkeligt om og lå og så stakkels og forladte ud hver for sig på de tørre grannåle.

Fru Berthe vrikkede lidt med sine tæer i silkestrømperne. Først kiggede hun ned ad sine ben, fæstede så opmærksomheden på, hvordan huden så ud gennem det fine mønster på smalben og vrist, og opdagede derpå sin fodtommel, der strittede oprørsk dernede. Gud, hvor var der langt ned, sikke ben! Og svip, trak hun dem til sig og hev i kjolen. Men der var nu ikke meget at trække i, og ligge med knæene i vejret gad hun heller ikke: det tog udsigten. Hun vendte sig om på siden, rullede sig surmulende sammen og stirrede langeligt gennem åbningen dernede mellem elletræerne ud over det solhvide vand.

Det var en ørken, ubarmhjertigt lysende, helt over til de disede omrids af »Amerika« og »Australien«, de to holme på den anden side bredningen, som sænkede deres skygger svalt og dybt ned i det gennemsigtige vand. Å, bare hun dog var derovre! Og hvorfor der? Hun lå jo også i skygge her mellem granerne. Hun vidste det ikke. Ønskede sig bare bort herfra, bort fra sig selv, ud til noget nyt, der også kunne forny hende. Skulle hun gå i vandet,

tage et bad ? Fornyetelsens bad? Hun vrængede ad sig selv. Hvad hjalp det altsammen? Hun kunne ikke fare ud af sit gode skind, men hun havde god lyst til det. Hun kedede sig, kedede sig...

Og fortvivlet sænkede hun blikket fra al den golde glans og funklende tomhed, der skar hende i øjnene, og så gabende ned på »Åbo Tidning« og »Hufvudstadsbladet«, der lå under hængekøjen, hvor hun havde tabt dem, mens Choderlos de Laclos og »Farbror Frans«, den ene gullig, den anden ubestemmeligt indbunden, stak hovederne sammen lidt derfra; formodentlig diskuterede de damers smag – hvad man ikke kunne beskyldte aviserne for; men de var også gamle. Tre dage gamle!

Nu var der det pinlige ved sagen, at fru Berthe selv havde ønsket at komme på landet; det var fashionablt at tage ud i skærgården, og byen ansås for ubeboelig i juli og august; hvad den visselig også til dels var, skønt hovedparten af befolkningen naturligvis blev derinde – *måtte* blive der. Men dette *måtte* var just det skær, som for enhver pris burde undgås – i skærgården. Alt dette vidste fruene såre vel. Hun huskede kun altfor tydeligt det besvær, hun havde haft med at overbevise sin ægteherre om nødvendigheden af at forlade den bekvemme lejlighed derinde. Og at hun vidste det, ærgrede hende kun endnu mere. Én ting er imidlertid at have bevidstheden om, at man er skyld i miseren, en helt anden at indrømme det overfor sig selv.

Aldrig!

Fru Berthe satte sig ligefrem over ende i hængekøjen, så den svingede faretruende, og stirrede så fjendsk på den ene af de graner, der tålmodigt bar hendes svævende leje, at ingen kunne undre sig over, den svedte harpiks.

Det manglede bare!

Når hun i øjeblikket følte sig forsømt, forglemt, forpint, forurettet og et par ting til med for –, så skyldtes det, fraset den dumme scene i morges, udelukkende hr. Arnes uordholdenhed og hendes mands urimelige påfund: at ville sejle ind til byen og passe sin tjeneste i stedet for at tage ferie. Hvad interessede Danmark hende? Hvad vedkom det hende, at han absolut ville til Danmark næste sommer og derfor ikke kunne søge orlov nu? Eller var det måske hendes skyld, at de ikke havde råd til den rejse før til næste år? Nej, hun var uskyldig...

Herregud, at »Maagen« dog ikke kunne dreje om odden! Hvorfor mon han var forsinket i dag? Å, det var jo blikstille, men...

Fru Berthe var lige vel at græde. Alt og alle havde sammensvoret sig mod hende. Hun førte forsøgsvis et lifligt duftende, broderet lommelærklæde til øjnene, men indså det unyttige i denne manøvre. Havde hun vidst, at hun blev iagttaget, ville ord ikke have kunnet beskrive den

gratie, hvormed hun havde betydet sit sinds blidt smeltende bedrøvelse.

Som det var, syntes denne lille generalprøve dog hr. Arne tilstrækkelig oprivende til, at han burde røbe sin trøstende nærværelse, og da han virkelig var en sart karakter, rømmede han sig ikke, men sørgede galant for, at hans skygge i en medlidende gestus faldt på jorden just ved fruens fødder, og lod således sin tavse følgesvend agere moren med kortet på sølvbakken.

Fru Berthe fik tid til et udstøde et velmoduleret lille skrig: allerkæreste! Og den rødmende forvirring lykkedes så fortræffeligt, at hr. Arne min tro var »förtjust«.

Ikke desto mindre var fruene jo blevet overrasket, det stod ikke at nægte, og det er lige så fortryllende som farligt.

Skoene!

Hr. Arne skønnede, at her måtte handles. Og han bestod prøven: Uden indledende palaver, uden at strække hånden frem, uden tøven, let og selvfølgelig tilbagelagde han i ét skridt afstanden fra hovedpuden til fodenden, bøjede sig hurtigt og tavst og kyssede i stedet for de hvide fingre den ene smalle silkesvøbte vrist. Øjeblikkelig smækkede fruene ham på kinden, og situationen var reddet. Nu kunne denne chevalier i nystroget sommerdress med virkelig sindsro undskyldte sig, mens

han påtog sig en tjeners rolle og med behændighed chausserede disse elskelige små fødder.

Men hvis han havde forsømt ufortøvet at drage konsekvensen af situationen, da ... I guder! Kun I, meget elskende, ved, hvad da ville have været spildt, hvilken gene, hvilken utålelig misstemning dette delikate øjeblik kunne være udmundet i! Thi man kan sige om kvinder, hvad man vil, hvis de giver sig – eller kommer til at give sig – en blottelse, da kræver de forståelse af situationens muligheder, og intet krænker dem dybere end inkonsekvens!

Klogelig undgik vor amoroso at berøre det lille intermezzo med lommetørklædet. Det tilkom fruén at forklare det, hvis hun så ønskede. Han aflagde derimod beretning om sin fart og ankomst, sagde med sømandsmæssig overlegenhed forskellige træffende ting om vinden og oplyste, at han havde fundet det formålstjenligt at fortøje »Maagen« ved »Promenaden«s anløbsbro og spadsere ad stien derfra, da sejladsen forbi yacht pavillonen, rundt om odden ville have varet mindst en time i dette vejr. Fru Berthe påskønnede hans iver med indtagende smil, men formørkedes lidt, da han nævnede stien. Var han blevet set fra de andre villaer?

Hr. Arne bedyrede, at han havde været forsigtig, og undrede sig i sit stille sind over, hvorledes de mange landligere kunne have undgået at bemærke hans båd, hvis han var kommet ad søvejen. Men han forstod at

værdsætte denne forsigtighed hos fruén, da han tilfulde indså, at den var begrundet i en følelse af voksende, en smule betænkelig intimitet.

Fru Berthe på sin side var henrykt. Havde det været en hvilken som helst anden dag, ville hun have haft en indre tvivl at bekæmpe. Og et spørgsmål om, hvorledes hun skulle modtage hr. Arne, ville have beskæftiget hende hele formiddagen. Skulle hun vente på verandaen i en liggestol? Skulle hun gå mellem roserne med opsmøgede ærmer og saks i hånd? Skulle hun vandre i gangene i formiddagstoilette og med parasol? Eller skulle hun bedåre ved huslig geskæftighed om et kaffebord med damaskdug, sølv og porcelæn? Hvilke muligheder, hvilke valgets kvaler! Oh flirt, du er opfindsomhedens ungdommeligt aldrende moder. Nu derimod var alt gået så naturligt, og dog havde scenen tilfredsstillet alle skønhedens krav og lidt til. Hvad under derfor, at hun var mild og tilgivende og i øjeblikkets munterhed glemte alle ærgrelser og tilløb til eftertanke. Hun sprang ned fra hængekøjen, og så sikkert landede hun på de højhælede, så sirligt og præcist trådte fødderne, da hun løb hen over grannålene, at man slet ikke kunne rime det sammen med de samme bronzeskos slatne fald og ynkelige stilling på jorden før.

»Kom,« kaldte hun, »vi vil have jordbær, men De må hjælpe mig at plukke dem først!«

Og trip trap, opad verandatrappen; et øjeblik efter kom hun med spånkurv i hånden og forklæde på. Og så gik turen til jordbærbedene, der lå og grånede og sprak i den stegende sol.

Skal det udtrykkelig nævnes, at hun proppede jordbær, smagende af jord og varme af sol, i hans mund, at han derpå gjorde gengæld, at dette kun skæppede lidet i kurven, at de blev alvorlige og ivrige, at kurven blev halvfylt, og at de – skal vi sige: enedes – om at bide et stort dobbeltpuklet bær midt over, så at det forønskede resultat af hele denne sommermanøvre opnåedes, og deres læber mødtes? Nu er det i hvert fald sagt! Når operetter indstudies, måler man kys i valsetakter. Herr Baron und Fräulein Kunigunde, belieben Sie zu repetieren! Fire takter, otte takter! Men dette kys var ganske tid- og taktløst. Det var et strejf, et nu, – og det sved dem begge som en faldende gnist. Derefter vandrede de utroligt astadige og stjålent skottende til hinanden op til verandaen; pigen bragte en bakke med sukker og fløde, og de passiarede *con sentimento*.

»Deres mand tager ikke ferie i år?« bemærkede hr. Arne en passant, men dog undersøgende.

»Lyders?« sagde fru Berthe og trak øjenbrynene i vejret.
»Vil De gøre mig en eneste tjeneste, hr. Hartmann, så tal ikke om *ham!*« Hvorefter hun selv talte om ham – længe.

»Vil De tænke Dem,« jamrede hun, »i morges ved kaffen kommer vi op at skændes om, hvem der først skal afbenytte badehuset. Han vil absolut i vandet, før han skal afsted, og jeg indser ikke, hvorfor jeg altid skal vente, til vandet er så varmt, at badet ikke mere er nogen forfriskelse. »Ja, ja,« siger han til mine indvendinger, »hoppe ud kan du i hvert fald ikke forhindre mig i, og mit bad vil jeg have!« – Denne tone... Og så – så løber han ned ad trappen her, smider frakken på en stikkelsbærbusk, sparker skoene af, kaster vesten under et elletræ, benklæderne på badebroen, og – og – ja, og bliver sådan ved, til han splitternøgen, stadig i fuldt løb sætter ud over brohovedet med et hyl og forsvinder for mine øjne. Men ikke nok hermed. Da han i nogen tid har pjasket rundt, sunget og vrælet, medens skummet står om ham, vender han sig pludselig og begynder roligt at svømme ud efter, ud til yachten, der ligger for anker. Jeg ser ham kravle ombord, og lidt efter går først klyveren og derpå storsejl og topsejl til vejrs. Imidlertid havde jeg sanket hans klæder sammen og råber ud til ham, vinker, kalder... men han ler kun – uh, det bæst! – Han ler, trækker i sit olietøj og brøler, at han kan skifte i byen. Kan De se det for Dem?! Og så måtte jeg i kanoen og padlede ud til ham i den brændende varme, men før jeg nåede ham, var han lettet og styrede afsted... Da jeg kom til land igen, var vandet naturligvis over 17 grader...«

Fru Berthe er atter ved at få tårer i øjnene, men ihukommende, at dette *har* hr. Arne overværet, behersker

hun sine følelser og smiler så opgivende, at det kunne røre en sten, endsige hendes bordfælle.

Hr. Arne sukker, fru Berthe sukker. Hr. Arne tørrer sig om munden, stirrer lidt ud i luften, medens hans hjerne repeterer: cigaret, cigaret, cigaret – og bemærker filosofisk:

»En ægte mand er et mærkeligt amfibium. Når han går i vandet, gør han det grundigt...«

»Ja, det har De ret i,« siger fru Berthe hævngherrigt – taknemligt, og da hun bemærker en refleksbesvægelse af hr. Arnes fingre, tilføjer hun: »Men vil De ikke ryge? Min mand har masser af cigaretter. Og skal vi så gå en lille tur?«

Det er denne forstandighed, der har forlokket overtelegrafist Lyders, og den henrykker også hr. Arne. »Pragtfuld kvinde!« siger han til sig selv. »Men det stemmer med mine anskuelser: ægteskabet fuldender en dames opdragelse til...« Og da fru Berthe just er gået efter cigaretæskan, fuldender han sin enetale med et knips.

Fru Berthe får ild til sin parfumerede russer, hr. Arne får lov at tænde hos hende. De nyder den første cigaret sammen, hr. Arne tænder derpå en frisk, og de rejser sig og går.

Der var en, som trykkede sin næse flad mod køkkenvinduet for at stirre efter dem, til de var forsvundet

mellem de stille, tungtduftende graner, og det var Olga, pigen. Næppe var de borte, før hun fik travlt. Hun kom i skoene, purrede op i håret, så sig i sit spejlskår og hoppede ud. Nede ved broen løste hun en kano, greb åren og padlede af sted langs stranden, hen til torpet, rundt om næste pynt. Hun længtes efter ordentlig kaffe og en lang sladder. Herskabets kaffe betakkede hun sig for. Hun skulle have den kedelkogt og klaret med åleskind og med en god rundelig håndfuld grovsalt i til at trække kraften af bøunnerne. Det andet pjask var jo ikke menneskeføde. Da hun nærmede sig den lille sivklædte bugt, opdagede hun sin broders båd ved de tre store sten, som tjente til landgang. Den lå ved sin pæl. Hurtigt kom hun i land og trak kanoen op på stranden, hvorefter hun vadede gennem de mandshøje siv op på tørgræsset. Hendes fader stod og rensede net.

»Er Pirre ikke i byen?« spurgte hun forbavset den gamle.

Han tog piben af munden.

»Goddag, Olga... Siger man nu heller ikke goddag mere, når man hører til fint folk, hvaba'?«

»Åh,« vrissede Olga.

»Hæ,« knurrede torperen. »Nej, nej, Pirre er hjemme. Skulle kantænke til byen, hva'? Og kunne så ikke komme hjem, uden at risikere båden; men ha' det som undskyldning for at gå og slænge derinde og drikke sig

ravendes fuld for alle pengene. Næ-nej, ikke så længe båden er min, nej – høhø!«

»Jamen far, det er jo solskin og blikstille... Hvad skulle han risikere?«

»Skulle man tro, du var født i skærgården, pige! Kan du ikke se, hvad vejr vi skal ha'. Er du blind og følesløs bleven? Mig klør det og hiver det i kroppen og armene, og det der« – han pegede med pibestilken – »Det ved jeg sgu da, betyder kun én ting her til lands, om ikke Vorherre har forandret sine tegn til straf for menneskets syndefuldhed.«

Og sandt er det, at himlens udseende måtte have kunnet skræmme selv en mindre vejrkyndig. Over det olieglatte, svagt dønnende vand hang en let, næsten usporlig dis, men spejdede man opefter for at se, hvorfra den kom, syntes den at hænge ned fra selve hvælvet som et utydeligt flortæppe. Den virkede ikke som en realitet, men snarere som et begyndende svagsyn hos én selv, opefter blev den imidlertid tættere, lå lejret rundt om zenit som en skinnende dampsky om en hvidglødende sol, der ikke mere strålede gyldent, fjernt ude i rummets blånende uendelighed, men var truende stor, forfærdende nær. I øst stod eddergule, giftsvulmende banker, der gik over i en stedse mørknende grånen og endte i sort forsvinden, som bovnede de op over synskredsens rand. Midtfor i fronten var der et blåt hul. Eller var det sort? Snart blå, snart sort, ubevægeligt og skiftende, fast i konturerne, men livfuldt – som et stirrende øje. Betragtede man det nøjere, forstod

man, at herfra udgik intet lys. Det var en sky. Stormskyen. Det frygtede forbud om et elektrisk uvejr. Ingen kredsende måger. Lavt strygende svalers pilsnare kryds over vigen. En tung, dødsensangst forventning knugede al lyd til tavshed. Denne stilhed syntes kun at kunne udløses i et tilintetgørende brag...

»Se at komme hjem til dit herskab,« sagde torperen knotten. »Det er ikke et vejr at tage fremmed folks farkost ud i.«

»Pyt,« svarede Olga og lo, »jeg vil have min kaffe først. Så kan jeg bære den pjalt kano hjem over land.«

Og hurtigt drejede hun sig fra den gamle og smuttede ind gennem torpets lave dør, hostende i brænderøgen, som slog ned fra den revnede skorsten og fyldte forstuen. Faderen gik hovedrystende ned og tog kanoen på skulderen, bandede hen for sig og bar den brummende op i skyggen bag huset, hvorefter han atter tog fat på sit arbejde, for at nettene kunne komme under tag i tide, før regnen brød løs.

* * *

Regnen faldt med uhørt heftighed. Det var som et skybrud. De lange glitrende stråler ramte jorden i lige stød. Træernes grene bøjedes og vippede, strålerne splintredes til tusinde klingrende dråber, der som en glimrende douche dalede ned over skovbunden. Stien

sivede, mosset bovnede, stenenes grå granit var et drivende væld, der øjeblikkelig spaltedes og kilede til alle sider som travle småbække i revner og ridser. Der stod højt vand over sprukken jord, inden de tørre spalter nåede at sortne og lukkede deres forslugne munde. Det klang og sang og susede ned. Og blikstille var det stadig.

Fru Berthe kom stormende, just som det var på sit højeste. Hendes kjole var kort, hendes ben slanke og stærke. Hun løb som et ungt dyr, fjedrende, i lange spring. Håret piskede om hendes kinder og skørterne om hendes knæ. Og så dejlig var hun i sit hastværk, at hr. Arne ville undret sig, han, som kun havde set hende dameværdig eller koket hvilende. Men han fulgte hende ikke. Hvor var han?

Med knyttede hænder gjorde fru Berthe de sidste hop over pytterne på den gruslagte plads foran villaen, for op ad trappen og kastede sig ned over bordet i havestuen, våd og hvæsende. Hendes hjerte hamrede, hendes bryst hævede og sænkede sig krampagtigt, hun trommede med næverne i pladen og hulkede, så tårer og regndryp blandedes på hendes glødende kinder.

Oh, det var skændigt!

»Det mindede ham om, at også han var sejlsportsmand og havde en båd at tilse,« havde han sagt, og det netop som hun stod på tåspidserne for at give ham et kys! Blot fordi hun var kommet til at nævne Lyders... Der faldt en regndråbe på hendes pande – den første tunge dråbe – da

hun hævede hovedet for at byde ham sine læber, og ganske uvilkårligt sukede hun: »Nu får vi regn! Og Lyders, som skal *sejle* hjem...«

Da var der faret en djævel i unge hr. Arne.

»Deres mand,« råbte han. »Hvad kommer han mig ved. Lad os dog holde op med at spille komedie for hinanden.«

Komedie? Hun havde ved gud ikke spillet komedie.

»Tænk Dem om, frue,« lo han, underligt hvid i ansigtet. »Hvad har De talt om i al den tid, vi har været sammen i dag? Deres mand og Deres mand og Deres mand igen. Lyders i tjenesten og Lyders hjemme, Lyders i tøfler og Lyders i støvler, Lyders fortid og Lyders fremtid, hans gage og udsigter, hans opførsel og svagheder, hans forbindelser og modstandere; De har vist mig ham i bengalsk belysning, trævlet ham op og syet ham sammen, klædt ham af til den bare skjorte...«

»Hr. Hartmann, De går for vidt!«

»Ja, for nu må det briste eller bære...«

Og så var det kommet, alt det skrækkelige, som aldrig måtte have været sagt imellem dem: Han var en mand, og han elskede hende, men det var mere end han kunne udholde, stadig at se hende så optaget af hendes husbond og herre. Betød han selv da slet intet for hende?

Fru Berthe havde strakt hænderne afværgende ud og set bønfoldende på ham, men formåede ikke at bremse hans ordstrøm.

Forstod hun da ikke, at han led og pintes, hendes ord var som dansende flammer dem imellem, han færdedes i et muntert helvede ved hendes side, afmægtig i sit begær på grund af den mur, hun rejste imellem dem. Men nu ville han have en afgørelse...

Ved dette ord gøs fru Berthe; afgørelser var det værste, hun vidste; altid betød de, at livet blev mindre fornøjeligt, at pligterne rykkede én et skridt nærmere ind på livet. Men så kom hun til at se på hr. Arne. Han stod foran hende med opspilede øjne og strittende hår. Hans kindmuskler bevægede sig nervøst, og hans ene fod slog tappenstreg i takt til hans indre oprør. Samtidig drev væden ned ad ham, og det gennemblødte tøj åbenbarede firuras hele jammer. Med ét brast hun i latter. Det var for grinagtigt, dette opgør i øsende regn. Hun lo og lo. Hr. Arne standsede brat. Et øjeblik stirrede han forfærdet på hende, som om han frygtede, at hun var gået fra forstanden, så gjorde han et skridt hen imod hende. Men fru Berthe stødte ham for brystet med den flade hånd, vendte sig og løb, løb...

Josepha sværmer

Josepha sværmer

Det er hen ad fyraftenstide ude i den gamle rede på Blegdammen. Ind ad porten, De ved, langs bagsiden af forbygningen, gennem passagen til indergården og så op på første sal i opgang C i bagbygningen, helt henne til venstre, hvor man fra gangen kommer lige ind i køkkenet til Josepha, der står og laver kaffe. Formodentlig laver hun også andre ting, når der *er* andre madvarer at tilberede, men i almindelighed synes hun at lave kaffe. Der lugter altid af Løvetand nr. 2. Inde i bedstestuen sidder Peter og Jørgensen og snakker, Peter i sofaen og Jørgensen ved bordet. Peter siger netop: »Det er da for resten en sjov historie med Aloysius...« Og bedstemor, der er for udgående, får lige tid til at knurre: »Å, hold nu sin kæft med det vrævl! Hvafor ska' I alletider hakke på den sølle knægt...« Så kommer Aloysius selv ind i stuen. Og han ligner Mendelssohn, så man bogstavelig kan se *Lieder ohne Worte* og *Koncerten i e-mol* uden på ham. Og han spørger jo meget pænt og lidt læspende, som han plejer, om de ikke har set noget til Hartvig og Richard. Det har de ikke, og det er også for tidligt endnu. Og så sætter Aloysius sig til klaveret og spiller lidt Weber for sig selv og de andre, som imens sludrer om handskemageri og konfekthandel og ekspeditricer. Og bedstefar kommer fra arbejde, trækker i strømpefødder, finder sine tøfler frem og sætter sig hos, altid glad for lidt musik. Så er de fire i stuen. Og Josepha er færdig med kaffen og kommer ind med den; der er en

sammenrullet pandekage med sukker og en halv prinsessekringle til hver. Når kaffen er der, skal den nydes, det sker med pusten og smasken, men ellers i stilhed. Bedstefar får en lille, ganske lille, snaps i sin kop. Men det er snakkevand nok til ham. Og da ceremonien er endt, går det også straks løs med historier om den gang, da han var med cirkus i England, eller da han var berider hos kejseren i Potsdam. Lange historier. Og de unge lytter artigt en stund, indtil de bliver kede af det og selv tager fat igen, om ekspeditricer og konfektbutik og handskemageri; for det er nu deres interesser. Og det gør jo ikke så meget, for bedstefar har sin snaps i livet og er alligevel ikke til at standse i den første time.

Imidlertid går der ikke mere end et par minutter, før end de hører Josepha bande noget så ukristeligt ude i køkkenet over »nogle satans kællinger, som man aldrig kan blive fri for...« Og ganske rigtigt: som om de har kunnet lugte kaffen, kommer madam Høhne og madam Birnbaum anstigende i sluttet trop og ganske uanfægtede, for Josepha er man jo vant til. Madammerne er da noget så forbavsede over, at de just skulle mødes på trappen her: »Du alstyrendes, vil De nu bare tænke Dem, jeg siger jo til mig selv, nu spiller de igen deroppe, de dejlige unge mennesker, så vil jeg da lige kigge op og bare få en smule klang og lystighed at tage med hjem på hybelen. Og *hvem* skal jeg så møde på trappen, allerede ved at gå op...? Ja, det er *besynderligt*. Men jeg havde såmænd tænkt på Dem i eftermiddags, madam Høhne, da jeg stod over vaskebaljen. Nu er det madam Høhnes tur efter mig,

tænkte jeg, og så gælder det jo barstens at få tøjet tørt og væk fra loftet i en fart, så man ikke skal ha' den ballade igen...« »Nej, ved De nu hvad, madam Birnbaum! Og jeg, som altid vil til i tide, udelukkendes af akkerat den samme grund: for inte at genere mine medmennesker. Jeg synes, De skulle prøve at styre Deres tunge en gang imellem...« Bedstefar rejser sig langsomt op på sine gigtiske ben: »Hvor er nu den Aloysius? Han sad jo nyssens ved klaveret!« »Han gik ind i sovekammeret for at hilse på Olivia.« »So-oh? Gjorde han det...?«

»Ja, og nu skal du for resten høre noget sjovt om Aloysius...«

»Sssssch!« siger bedstefar og vinker afværgende med hånden, »der er han igen.« Og ind kommer Mendelssohn og *Lieder ohne Worte* og *Koncerten i e-mol*. »Jeg kan høre Richard nede i gården,« mumler han bekymret – sovekammeret vender ud til gården – »Drengene er efter ham igen.« »Det har han godt af, den tossede knægt. Det er ham selv, der sætter sig på plankeværket og driller dem,« hævder bedstefar. Men det forhindrer ham ikke i at brøle som en såret løve, da det viser sig, at Richards bukser er totalt flængede tværs over bagdelen og hans ansigt helt ophovnet af velmente lussinger. (Det kan også være slemt nok, for vel er hans ansigt ikke for kønt i forvejen og kommer sig jo sagtens igen, men hvordan med nye bukser?) Så højt brøler bedstefar, at han næsten overdøver Josephas barberkniv-stemme, der øjeblikkelig er begyndt at skære løs på offeret. Bedstefar humper, sort som et

tordenvejr, ud i gangen efter sin stok og er beredt til at foretage en straffeekspedition efter de bedste mønstre, da bedstemor, der, som alle kvinder, er en modstander af krig, får ham standset, inden han vel er rykket ud. Hartvig og »asfaltieren« Herrnberg lægger sig imellem – ingen har bemærket deres tilstedekomst – og freden sluttes på det vilkår, at Richard ufortøvet skal skjule sin skam og skade ved at krybe i seng. Der ligger han så og parlamenterer med hæs og dyb drengerøst, og munden er ikke til at stoppe på ham, før end Josepha giver også ham kaffe. I sin harme jager hun til at stikke ham den i en sådan fart, at den skvulper ud på dynen. Hartvig og asfaltieren er i højt humør. Hartvig har lige fået syv kroner og halvtreds for en ny vise på seks lange vers og vil have regnet ud, hvor meget det bliver pr linje. Han er meget nøjeregnende med sine priser, er Hartvig. Og bedstefar roser ham. Der er atten linjer i hvert vers, og seks gange atten er et hundrede og otte. 108 op i 7,50, hvad giver det? »Seks og enoghalvtreds fireoghalvtredsindstyvendedele øre pr linje,« siger bedstemor som et lyn; det er en kone, som kan regne »Død og pine, det er næsten to øre mere, end jeg fik for den sidste! Men dir'tøren på Nørrebro er også en værre fedthas,« siger Hartvig strålende. Og for at hævne sig på dir'tøren fortæller han straks en vanvittig historie om, hvordan de fik en gammel maskinmand til at plante granen fra julekomedien ud i en balje med vand, i den tro, at den så ville kunne holde til næste jul, hvilket selvfølgelig ville glæde direktøren – et argument, den arme maskinmand derpå forsvarede sig med over for den rasende direktør, som erkendte det psykologiske

grundlag for dette ræsonnement og ikke blev mindre rasende derved – tværtimod!

Og så må Hartvig naturligvis synge den nye vise for forsamlingen – ja, nu er de blevet til en forsamling, og hvordan de alle får plads, er en gåde, der imidlertid må løses så ofte, at ingen mere regner med den – og det kan nok være, madammerne godter sig. Der sidder de med deres kaffe, og kaffe er der øjensynligt nok af, for nu kommer en frisk kande ind – sagen er, at Hartvig straks har stukket et halvt pund af købmandens den bedste til Josepha ude i køkkenet. Og nu bliver Josepha inde: Hartvigs viser kan hun ikke stå for. Madammerne skutter sig og rokker frem og tilbage og skraldergriner på de helt rigtige steder. »Hihhi,« piber madam Høhne oppe i halsen, og »Høhøhø« siger det i madam Hirnbaum, som gynger mave i sofaen. Men det er vel også nok en vise! København kender dem ikke morsommere. En politisk vise, der spidder alt og alle fra Fredericiagades palæ på viddets lange nål, så at man kan se hele systemets latterlighed. Og så ender den med en ganske lille sjofelhed – ikke større end bedstefaders snaps og oplivende som den. Madammerne hulker og hiver efter vejret af grin. Å, du fredsens, å, å, åh!

»Men hvor er nu igen den Aloysius?« spørger bedstefar forbavset.

»Han gled, jeg så det godt...« siger Hartvig ophøjet. Sagen er, at Hartvig er knusende musikalsk og skriver selv sine

melodier, men han kan kun spille klaver med én finger. Og han ved, at Aloysius foretrækker ti-finger-musik.

»Skal De ikke have en lille kop til, madam Høhne?« nøder Josepha. Der er en påtår både til madam Høhne og til madam Birnbaum, og så er kanden tom, og Josepha går ud i køkkenet med den... Hvor Aloysius sidder på hækassen.

»Hør,« falder Peter ind, livligt og åndfuldt, »nu skal I da for resten høre en sjov historie om Aloysius og...«

»Å, hold nu sin kæft med det vrævl,« siger bedstemor igen, »når Hartvig vil synge...«

»Nej,« indvender Hartvig, »nu skal I høre en af Herrnberg i stedet for. Han er begyndt at gå mig i bedene...«

Og medens så asfaltieren, ivrigt påskønnet af Jørgensen, der er en stor ynder og kender af det følelsesfuldt-pikante, synger en skønsang om »Rosen fra Lavendelstræde«, spørger Josepha fra Blegdamsvejen ude i køkkenet den Aloysius, som sidder ganske stille med hænderne mellem knæene: »Nå, er det så besørget?« »Ja,« svarer Aloysius, »her er ringene.« Og op ad inderlommen tager han en lille rød æske, som han åbner og rækker hende. »Ih, du milde!« udbryder Josepha og må holde sig fast ved den blankt skinnende komfurstang; »da jeg sagde det, troede jeg slet ikke, du havde råd... Hvor har du dog fået penge fra?« »Nå, nogle havde jeg nu virkelig selv sparet sammen,« hævder Aloysius med let krænkelser i stemmen, »og resten

har jeg lånt af Peter...« »Af Peter!« »Ja, det var sandelig en *vennetjeneste* af ham, synes du ikke? Jeg var selv – helt rørt... Han har jo ikke ret meget.« »Han har sgu slet ingenting!« »Du *må* ikke bande, Josepha.« »Hva'?! Nå, nej – det er osse rigtigt... Men så siger jeg sgu, det er løgn!« »Løgn? Hvad er løgn?« »At du har fået penge af Peter! Det er ikke sandt!« »Jo, så min salighed har jeg fået penge af ham – tyve kroner... Nu bandede jeg vist også...« »Ja,« orker Josepha lige at henånde. Hun er blevet bleg. »Hvor – *hvor* har Peter de penge fra? Har han vundet på cykelbanen?« »Det tror jeg ikke. Men vil du tænke dig, han solgte sin cykel til en cykelsmed i Ryesgade...« Josepha farer hen og ryster hr. Mendelssohn, så skægget rokker meningsløst i luften. »Hva' gjorde han? Hva' gjorde han? Solgte? Jamen – Peter *har* jo ingen cykel!« »Så, Josepha... Så, Josepha... Min kære pige dog... Vær nu rolig...« »Det kan du sagtens sige! Fortæl, hvordan det gik til! Hurtigt... Eller jeg løber ind og spørger ham selv, mens de andre hører på det...« »Ja – jo – ser du, det gik sådan til, at jeg tog mod til mig...« »Det har du været længe om...« »Lad mig nu fortælle... Jeg gik ind i konfektforretningen, hvor han jo kommer for at passiare med Hanne i frokosttiden. Og der var endnu lidt, til klokken blev ét, og så trak jeg ham med ud i gården og spurgte, om han ikke kunne hjælpe mig...« »Peter! Det skal man osse være dig for at gøre, Aloysius!« »Måske... Men han hørte på mig... Og vi gik ud ad porten og et stykke ned ad gaden og tilbage igen. Og ved porten standser han så og kigger lidt på mig og siger: »Kan du se, der står min cykel. Vil du lige passe på den, mens jeg løber et ærinde...« Det var jo ikke meget trøstende. Men jeg stod

og ventede. Og lidt efter kommer han igen og siger straks: »Så er den klaret! Vi sælger min cykel. Følg bare med...« Jeg ville næsten ikke tro mine egne øren, men han var svært oppe: »Kom nu bare, kom bare...!« Og så kigger han skævt til cyklen og siger: »Det havde *den* vist heller ikke ventet. Se bare, den står og er faldet i tanker. Nu vil vi overraske den...« Og så gik vi med den. »Du kan føre den ved hånden,« siger han, »så långiveren kan gå på fortovet; det ser mere standsmæssigt ud,« påstår han – sådan i spøg...« »Det var det ikke,« råber Josepha og slår hænderne sammen, »for I stjal cyklen, og når du gik med den, var det dig, der var tyven... Å Gud, hvordan skal vi få den indløst, før det bliver opdaget...« »Hysss...« hvisler Aloysius og lægger hånden på hendes skulder, »nu kommer der nogle af de andre.« Josepha nøjes med at ryste Aloysius' hånd af sig og bider gråden i sig.

Klokken er otte. Uret slår med apostelklang. Mærkværdigt, at det har kunnet bevare de toner i et køkken, hvor Josepha svovler dagen lang! Det er Hartvig, Peter, asfaltieren og efter dem Jørgensen, der kommer gennem korridoren. De tre vil ud, Jørgensen vil hjem til en kolportageroman. »Kommer du med os i Tivoli?« spørger Hartvig flot, »jeg gi'r for en daler!« Aloysius rejser sig. »Et øjeblik, Peter! Jeg må tale alvorligt med dig – om noget meget vigtigt...« »Nej, det har vi ingen tid til nu. Skal I tale sammen, må Aloysius følge med,« råber Hartvig utålmodig. »Godt,« siger Aloysius dystert, »lige så godt i Tivoli som et andet sted. Men husk, at du bærer selv ansvaret!« »Manden er jo tosset...« ler Hartvig. »Du bliver

her!« siger Josepha bestemt og myndigt til Aloysius, »vi skal ingen scener have...« Hvormed hun mener, at hun nok selv vil lave de scener, der skal til. Aloysius ser forvirret fra den ene til den anden som en lille hund, man kalder på fra to sider på én gang. Asfaltieren brister i latter, Hartvig ryster på hovedet, og de fire går ud ad døren.

»Så I det?« siger Peter triumferende, da de er nået ud på gaden.

»Ja, den var tydelig nok,« ler Herrnberg. »Komplet skoldt!«

Hartvig gnider sig tankefuldt i hænderne. »Josepha og jeg er omtrent lige gamle. Jeg er kun ét år ældre. Jeg gik og passede hende, da hun var lille og ikke måtte komme til vinduerne...«

»Stakkels Mendelssohn!« griner Peter.

»Skidt med ham,« siger Hartvig. »Nej, stakkels Josepha...«

»Sagde jeg ikke også, at jeg havde set dem gå i Birkegade sammen og slikke måneskin...«

»I Birkegade?« spørger asfaltieren forfærdet. »Så må de have slikket ivrigt, for der er sandelig ikke ret meget af det!«

»La' vær',« siger Hartvig til Peter, der er ved at tage tilløb.
»Du kan ikke fortælle en historie, du ødelægger den bare...«

»Det gør jeg vel ikke!« protesterer Peter vredt. »Nu skal du ligegodt høre en sjov ting om Aloysius, Herrnberg... Forleden dag kommer han og vil låne. Låne! Hos mig!... Jeg var lige ved at spørge, om han ikke hellere ville ha' et bolsje... Men ved det, at jeg havde luret på ham og Josepha, så tav jeg stille og brugte i stedet for tænkemaskinen her...«

»Hold dig i det mindste til sandheden, din fødte løgnhals,« afbryder Hartvig. »Skal der være tale om en tænkemaskine, må det være om min, for var det måske ikke mig, der fandt på, *hvordan* den skulle skæres?«

»Hæ, ja, der kunne nemt gå nogen ære fra dig, ikke? Men sandheden tro: jeg stak ind i en port og telefonerede til Hartvig, der var til prøve. Og han hittede på det med cyklen...«

»Er det ikke det, jeg siger, at du totalt spoler historien. Ser du, Herrnberg: jeg ved jo, at bagerens dreng altid om formiddagen lader forretningens cykel blive stående uden for porten. Og den så jeg for mig som i et syn, da Peter havde forklaret mig, at Aloysius ville låne. »Stik over til Madsen i Ryesgade,« siger jeg til Peter, »og aftal med ham, at han skal købe bagerens cykel for tyve kroner, som jeg så kommer og giver ham igen efter prøven, når jeg får tid at hente cyklen tilbage... Og hvis han går ind på spøgen, så

sig det også til bageren; han hjælper os sikkert nok, for nu har vi jo handlet hos ham i seksten år.« Og så fik Peter Aloysius i gyngen. Det store fjols gik glad med Peter og cyklen hen til Madsen og solgte den for tyve kroner...«

»Uden at spørge om noget?«

»Ja, sgu... Han troede, at Peter havde cykel...«

»Hohoho... Ork, ork... Troede, at Peter...«

»Hold op med det dumme grin, asfaltier! Jeg *kunne* da godt have en cykel! Og du skal bare se, om et år, bare et år, skal jeg osse nok ha' en...«

Peter er ærligt stødt på fornemmelserne, og Herrnberg beder om undskyldning.

»Men ved du, hvad der er det fine ved tingen, Herrnberg?... Jo, når Peter sådan skal forvandles til en ædel giver, skyldes det udelukkende, at Aloysius holder sig for god til at låne af mig, den eneste af familien, som af og til har et par skilling i lommen. Og hvorfor? Fordi jeg spiller klaver med én finger, og Aloysius er en mu-u-u-usiker...« Hartvig vinker ad en sporvogn, der kommer raslende ad Nørrebrogade, og de springer glade op, kører til byen, går i Tivoli og morer sig dejligt og med en god samvittighed. De promenerer, hvor man skal promenere, ses, hvor man skal ses, hører, hvad man skal høre, siger en god del af det, man allerhelst *ikke* skal sige, og møder alle

dem, de venter at møde. Hvorefter de får sig hver en varm toddy i »Grøften«. Altsammen for to kroner og halvtreds øre. Illuminationen er gratis.

Men i mellemtiden hersker der nød og jammer på første sal i opgang C.

»Nej, nej, nej,« indrømmer Aloysius og skridter frem og tilbage over køkkengulvet, »jeg skulle aldrig have lånt penge. Det skyldtes udelukkende min egenkærlighed. Men jeg vil sælge mit taffelformede den dag i morgen og købe cyklen tilbage...«

»Og bageren?« spørger Josepha hvast. »Vi har handlet hos ham i seksten år!«

»Jeg vil løbe ned til ham i bageriet i nat og fortælle ham, at det er mig, der har stjålet cyklen og solgt den, men at han skal få en ny, så snart cykelhandleren lukker op i morgen tidlig...«

Ved at se hans hjælpeløse ansigtsudtryk og høre hans ophidsede plapren må Josepha pludselig bide sig i læben. Hun er ikke for intet datter af en familie, hvis blod er brændende hidsigt, men hvis sans for menneskelig latterlighed er skærpet af ubrødeligt sammenhold og kamp mod omgivelsernes kompakte borgerlighed. Hun er lige ved at fnise. »Hvorfor nu straks en *ny* cykel, Aloysius?« spørger hun praktisk. »Du behøver da ikke at gøre bod for Peters fjollethed. Bageren vil såmænd være

evigt tilfreds med at få sin gamle kagerulle tilbage igen i uskadt tilstand, og så kunne du måske give ham bare et par kroner for lånet af køretøjet...«

Aloysius standser og spekulerer over dette. Men med ét slår en forfærdende tanke ned i ham: »Jamen,« stammer han, »hvis nu... hvis cykelsmeden har solgt cyklen igen, og den er borte... og jeg har sagt, at det er mig, der har taget den... så – så – bliver jeg meldt og arresteret...«

»Har du ikke været klar over det før?« svarer Josepha kort.

»Og – og – så kan vi ikke blive gift...«

»Det kan vi da godt...«

»Ville du måske være gift med en mand, som havde siddet i fængsel, ikke kunne få arbejde og blev ugleset alle vegne...?«

»Ja, hvis jeg holdt af ham!«

»Og det gør du? Elsker du mig?«

»Det kan gerne være... Skab dig nu ikke, Aloysius... Det gør da, for fa'nen ingen forskel, hvad du kalder det, vel?«

»Josepha!«

»Ja, det er godt... Kys mig... Nu kommer mor...«

Men bedstemor kommer ikke. Hun har andet at tage vare på. Der er madammerne, som skal underholdes, og bedstefar, som skal aves. Han bliver let en kende for usleben i dameselskab. Og Richard, den fæle knægt, vil ikke blive i sengen. Bukseløs har han set sit snit til at smutte ind til Olivia og snakker op derinde, så hendes to små tøse, der er på halvanden og fire år, vågner og giver sig til at brøle, fordi han rækker tunge og skærer ansigt ad dem – ganske vist i den hensigt at more dem; men således opfatter de det ikke og moderen lige så lidt. Desuden har Hartvig en vane, som bedstemor kun halvt har kunnet billige. Han plejer i stilhed at anbringe et og andet godt på et sted, hvor man så selv kan finde det. Sådan står der på hjørneskabet en stor blå vase med guldkant. Og hvis der – slet ikke tilfældigt – stikker en nellike eller (om vinteren) en papirrose op af den, så ved bedstefar besked. Blomster er der nemlig ellers aldrig i vasen, men den kan lige rumme og skjule en halv flaske rom. Og det gør den i aften. Først får altså bedstefar en skarp formaning, så bliver Richard hentet, tilbage og under vilde hyl stoppet i seng på ny, og til slut må bedstefars jubel over rommen dæmpes og flasken tages i forvaring. Dog – det lader sig jo ikke gøre, uden at der afgives et højtideligt løfte om i hvert fald en enkelt fuldgyldig toddy med det samme.

Da bedstemor endelig kommer ud i køkkenet, er det følgelig kun for at sætte en kedel vand over. Og Aloysius er gået. Josepha har tændt den lille stålampe og sidder over Richards bukser, hvis finale frembyder et problem,

der kan måle sig med det, som lige har fundet en foreløbig løsning. Hun tørrer hastigt sine fugtige øjne. »Den satans knægt!« siger hun arrigt, da moderen viser sig. »Det må du vel sige,« sukker bedstemor og beser ligeledes skaden, »man kan ligefrem ikke la' vær' å spørre sig sæl: *Was ist der Mensch, und was kann aus ihm werden?*« Bedstemor er nemlig vældigt stiv i de tyske klassikere; hun kan lange, lange Schillerske og Uhlandske ballader udenad.

»Jeg tror aldrig, det bliver til bukser igen,« sukker Josepha.

»Ja, da *må* det skam det, for knægten har ikke andet at tage på i skole i morgen. Hans søndagstøj er hos Sørensen.« Sørensen er pantelåneren i Baggesensgade. »Men pas nu at tage vandet af ilden, når det koger...« Dermed går bedstemor ind igen.

Josepha giver sig i lag med opgaven, prøver forskellige lapper af mørkt klæde, lader flere gange opgivende hænderne synke, men synes dog omsider at finde en løsning.

I det samme koger vandet. Da hun rejser sig for at slukke under det, opdager hun, at lampen rækker tunge, og går hen for at skrue den lidt ned.

Hvad er det? Gik gangdøren ikke? Hun ser op, men lyset blænder hende.

»Josepha...« hvisker en åndeløs stemme.

»Ja, hvad *er* der?« Josepha dirrer så stærkt på hånden, at lampeglasset klirrer mod kuplen.

Det er Aloysius. Han bliver stående i døren. »Kom lidt. Skynd dig...« Klengen i hans røst er nok til at få hende til at lystre straks. Han løber ned ad trappen, og hun følger efter, pustende og med hjertet i halsen. Aloysius fortsætter ud gennem baggården og passagen. Månen er oppe, og hen over et stykke af den klare aftenhimmel breder sig en tyk, sort røg fra bageriets skorsten; der bliver fyret i ovnen. Bageriet ligger således, at det skiller den forreste gård fra den bagerste, men har indgang fra gavlen lige uden for passagen. Her standser Aloysius og peger. »Se,« hvisker han. Til venstre for indgangen står der en cykel op ad væggen. Josepha stirrer i tavshed. »Det er den!« siger hun endelig grebet, »det er bagerens cykel.« »Er du ganske sikker på det?« Josepha går hen til den, så stille og forsigtigt, som om hun agtede at bortføre den for anden gang. Efter grundigt at have undersøgt både styr, hjul og sadel vender hun lige så lydløst tilbage og nikker til Aloysius: »Det *er* den... Han har fået den igen.« »Den stænkskærm, der hænger ned over baghjulet, fangede min opmærksomhed, da jeg gik forbi,« siger Aloysius dæmpet, »men jeg tænkte ikke nærmere over det, før jeg var kommet et stykke hen ad gaden... Så begreb jeg, at der, hvor den stod, kunne kun en cykel af nøjagtigt det udseende stå. Og så blev jeg bange. Jeg er løbet rundt i Nørre Allé lige siden...« Josepha er et øjeblik ganske forvildet: »Hvorfor blev du bange? Nu er da, for søren, det

hele i orden! Bageren har sin cykel, og i morgen giver du ham de tyve kroner. Så er den historie ude af verden.« Aloysius står og knytter og åbner hænderne i klam nervøsitet: »Forstår du da ikke, at det kun kan betyde en ting: Bageren har opdaget tyveriet, og nu bliver det Peter, som kommer til at bøde for det. Hvad kan det nytte, at jeg nu bagefter går ind og fortæller, at det er mig, når cykelsmeden allerede er gået til bekendelse om, hvordan han har købt cyklen...?« »Peter!? Siger du, at Peter...?« Aloysius er tavs. »Følg så med – han må advares! Skynd dig!« Et øjeblik står Aloysius og måber uden at røre sig, et øjeblik, hvori det ikke desto mindre når at gå op for ham, at da det gjaldt ham selv, bevarede Josepha så nogenlunde sin sindsro, men nu, da det drejer sig om Peter, bliver hun vild. Hun løber allerede ud ad porten, uden tøven, uden betænkning; klanfølelsen pisker hende afsted. Hun vender sig ikke engang for at se, om Aloysius følger efter. Men det gør han, tidsnok til at springe på en sporvogn sammen med hende; ellers var hun kørt uden penge. Omstigning ved Farimagsgade. Tivolis lys på den anden side af Vesterbros Passage. Ind suser Josepha, barhovedet, med snavset forklæde på – heldigvis dog ikke med Richards bukser i hånden... Hun lader musikeren betale for hende, hvis han har lyst, farer lige ned i »Grøften« og trænger sig ind mellen bordene. Ingen af hendes er at opdage på dette samlingssted. Så sværmer de altså rundt i haven. Instinktmæssigt stiler Josepha imod søen. Og først her indhentes hun af Aloysius, skønt denne er halset efter hende i fuld fart og har indåndet mere københavnsk støv, end man med rette kan forlange det af en mand, der så

påfaldende ligner den unge Mendelssohn. Men Josephas følelse viser sig at være rigtig. Da de kommer over på den anden side af søen, ser hun Peter med Hanne under armen dukke frem af skyggen. Hun styrter hen til ham og hvisker ham i øret: »Flygt, Peter, flygt! Alt er opdaget...« Peter stivner, Josepha hænger på ham som på en saltstøtte. Men så bliver han kød og blod igen, og med et stort smil siger han: »Så gerne, frøken, skal vi leje en båd...?« »Å, Peter!« udbryder Josepha, forarget over dette uhørte letsind. »Bare rolig... Jeg tror nok, jeg forstår dig.«

»Nu har jeg set det med!« lyder det bag dem fra Hartvig, der kommer slentrende sammen med Herrnberg, »sværmer I nu også her, Josepha? Det forekommer mig, at du ryster vingerne ordentligt i den sidste tid?«

»Å, det er den historie med cyklen, hun er bange for,« forklarer Peter.

»Cyklen?!« Rasende vender Hartvig sig mod Aloysius. »Din torsk! Kunne du ikke være gentleman nok til at holde ren mund over for søster?«

»Det havde måske sine vanskeligheder?« Herrnberg smækker med tungen.

»Ja, sgu – betydelige,« siger Josepha, allerede stærkt trøstet ved at opdage, at Hartvig også har del i sagen. »Lad mig nu høre...«

I fællesskab lykkes det Peter og Hartvig hastigt at tumle igennem kendsgerningernes virvar, og da de er færdige, ser de, at Aloysius er blevet træt af at agere tavs tilhører. Han er simpelthen gået, i harme. »Uh, den bøffel!« udbryder Josepha.

Nu begiver de sig også selv på hjemvejen. »Til ære for Josephas forklæde giver jeg undtagelsesvis en droske,« siger asfaltieren, da de er nået til udgangen. Mens de ruller afsted, er Josepha meget kådmundet og kæphøj; hun øver rigtig sit hvasse vid på den dumme Aloysius. Men da de har taget afsked med Herrnberg, og drosken vender og ruller bort, medens de står på fortovet, bliver hun tavs. Og da de er steget op ad trappen i opgang C og kommer ind i køkkenet, hvor måneskinnet har opløst gardinerne for vinduet i lette, hvide dampe og ligger i brede ruder over gulv og væg, sker der et pludseligt skred i hendes indre, og den opdæmmede følelse bryder magtfuld igennem. Hun strækker armene frem for sig og brister i gråd. Hartvig lægger trøstende hånden på hendes skulder. »Tænd, tænd,« hulker hun, »jeg kan ikke holde det u-u-u-d...«

Hartvig stryger en tændstik. Den lille, gule flamme rejser sig fra vægen, og da glasset trykkes ned over den, sejrer lampeskæret: borte er med ét det tryllende månelys. Josepha sukker. Hun ser sig om. Hendes blik søger og finder. »Å, gudskelov for Richards bukser!« råber hun befriet.

Hartvig ler og giver Peter et tegn. »Nå, vi går ind nu. God nat, søster...«

»God nat, Josepha, sid nu ikke for længe oppe,« siger også Peter kærligt.

Snart er der ganske stille. Kun uret på væggen høres og bedstefars rungende snorken fra korridoren. Men det er lyde, som altid er der, hver nat. Josepha syr og syr. Da lampen omsider går ud, er det allerede blevet morgen, himlen rødner, og fuglene synger ivrigt udenfor. Bukserne er færdige. Josepha har lagt dem fra sig, støttet hovedet i hånden og albuen på køkkenbordet... I den stilling har søvnen taget hende. Hvorfor skulle hun også søge sengen? Hun skal dog op klokken seks og sørge for mad og kaffe til bedstefar og Peter, inden de går på arbejde. Hun sover, og fuglene kvidrer stedse mere jublende, medens solskæret langsomt glider ind over køkkenbordet.

Sådan finder Aloysius hende, da han angergiven vender tilbage efter en søvnløs nat. De har glemt at låse døren; da han forsigtigt fatter om håndtaget, går den op. Han lister ind, standser og betragter længe den sovende, trætte pige. Så knæler han stille ned og lægger hovedet i hendes skød.

»Er det dig, Aloysius?« mumler Josepha. Hun er endnu langt inde i søvnen, men på et sted, hvor han er med, og hendes hånd famler i hans hår...

»Om forladelse,« hvisker han som en ulydig dreng. Og Josepha glipper med øjnene, farer op, stirrer på ham, som han der står foran hende med bøjet hoved, og slår pludselig tavs og glødende armene om hans nakke.

Bedstemor går i byen

Det kan nok være, at bedstemor får en begivenhedsrig morgen. Da hun ved sekstiden kommer ud i køkkenet, finder hun der sin ældste datter, Josepha, siddende på skødet af Aloysius Wiingaard, og på Josephas finger ser hun en glat, blinkende guldring. Det giver hende ligefrem et chok. Hendes første tanke er: »Så, nu skal familien yderligere forøges!« For til Aloysius' evner som forsørger har hun ikke større tiltro.

Hun udmaler sig fremtiden med en drastisk kraft, der svarer til hendes kolde frygt og står i lang tid bomstille, så at Josepha til sidst ligefrem må underrette hende om situationen og spørge, om den ikke fortjener en lykønskning. »Ja, vil De lære hende at blæse på fløjte, så hun kan tjene sit brød selv...«, siger bedstemor. Og det er alt, hvad hun agter at byde dem af gratulation.

Næppe har hun på en pæn måde fået lempet Aloysius på døren og sat Josepha i gang – morgenmaden skal jo være færdig på klokkeslæt, hvad enten Josepha er forlovet eller ej – næppe har bedstefar og Peter fået deres foder og stukket frokostpakken til sig, før der kommer et brev, som bedstemor slet ikke får stunder at læse. Af udskriften ser hun, at det er fra Hilmer og Laura, som turnerer i provinsen. Da bedstefar og Peter vel er af vejen – bedstefar er handskemager og Peter »noget på et lager« – åbner hun konvolutten. Og ganske rigtigt: skuespillerparret kan ventes samme aften – »nærmere følger«. Bedstemor siger

lidt besk til sig selv, at dette »nærmere« gerne kunne have været af pekuniær art. Men herregud, de har vel ikke råd til at sende hende noget; hun er så vant til, at alting går skævt, og at man ligefuldt må klare sig: gratis kommer man jo ikke engang i jorden! Hun sidder og tørrer sine briller og spekulerer lidt over alt dette, medens Josepha vasker op i køkkenet, da det pludselig ringer på døren derude. Det er noget aldeles usædvanligt, for alle familiens bekendte har deres særlige bankesignal. Derfor går hun selv for at lukke op. Men da hun kommer derud, hvem står så allerede indenfor og knikser pænt? »Lille Tille Hurtig«, der er rejst ind med morgentoget fra Hillerød. Dette er en tydelig bekræftelse på brevet; Tille er nemlig Lauras datter af første ægteskab og bor oppe hos tante Euryanthe, bedstefars søster, hos hvem hun er sat i pension for at kunne passe sin skolegang.

»Lille Tille Hurtig«, som ikke hedder Tille og heller ikke Hurtig, (hendes fulde navn er: Roberta-Merete, Euryanthe, Clara, Bothilde Hurtigkarl) er nu slet ikke lille mere. Hun er en opløben ung pige på tretten, noget bleg og forlæst, af et sky og en smule trodsigt væsen, men ingenlunde uden gratie og en vis fjern, drømmende sødme. »God dag, bedstemor,« siger hun, giver hånd og knikser igen.

»Jeg skulle hilse dig og hele familien så mange gange og spørge, om jeg må være her, indtil mor og far kommer. Tante bad mig give dig denne her« – det er en to-krone i

silkepapir – »og kaffen har jeg købt for mine egne sparepenge.«

Hun rækker et vældigt rødt kræmmerhus frem, der allerede ved sin form og håndgjorthed tydeligt råber: provins! Men bedstemor vurderer indholdet til et halvt pund og klapper Tille på kinden. Bedstemor kan godt lide Tille, der efter hendes mening går og bliver så artig oppe hos tante E. – hvilket vistnok er en illusion. Tante E. kan sætte sig i respekt, ganske vist, men lille Tille ser i hende ikke noget romantisk, der kunne knytte hende nærmere til den gamle. E. betyder Euryanthe, for tante er fra Weberbegejstringens tid, men det er karakteristisk, at ingen af familien kalder hende således. De holder sig til det skarpe, kantede E., der passer til deres begreber om hende. Efter at have beordret Josepha til at sørge for Tille går bedstemor ind igen – med lidt slæbende trin. Hilmers og Lauras tilbagevenden til hovedstaden er en af årets store begivenheder, og familien plejer at modtage parret under festlige former. Men alt sådant kræver mønt, og det er og har altid været den gamle redes svage punkt. Lille Tilles to-krone er som en dråbe i verdenshavet. Ork, her må »skaffes midler«, som bedstemor altid så fint udtrykker det. Og af familiens medlemmer er i øjeblikket Hartvig, skuespilleren og viseforfatteren, der uredt og uvasket sidder i skjorteærmer og tjærer nådeløse rim ned på et stykke afrevet karduspapir, den eneste, som kan antages for at være i stand til med noget held at deltage i disse bestræbelser. Bedstemor giver ham derfor, mere af pligtfølelse end med egentligt håb, en kraftig

»Aufforderung zum Tanz«. Men Hartvig klør sig fortvivlet i forfatterkrøllerne:

»Forskud? – Så må jeg da mindst begå et mislykket selvmord uden for dir'tørens kontor... Ti kroner! Det er jo næsten en halv månedsgage...«

»Sludder, min dreng! Noget må der gøres!«

»Oprigtigt talt, mor, kan en femlap, kontant udbetalt, ikke gøre det? For mere haves ikke.«

»Hit med den, knægt! Men jeg behøver langt flere penge!«

Ved at høre den afgjorte klang i moderens stemme får Josepha hjertebanken ude i køkkenet og gemmer hurtigt sin nyerhvervede forlovelsesring, Aloysius' ring, i en krog af sit syskrin.

Hartvig vasker sig i hast og fuldender sin påklædning; han påsætter sit stråtag i en charmerende vinkel:

»Nå, farvel – jeg skal gøre mit yderste!« Og han iler ud for at benytte overtalelsens fineste kunstknep over for hærdede redaktører, ufølsomme direktører og fattige kammerater.

»Josepha!« kalder bedstemor. Hun har taget sin beslutning. Vejene til rede penge er lige så kendte som korte! Assistenshus og pantelåner. Der er gamle Madsen

på Dosseringen og Sørensen i Baggesensgade. »Josepha!« Bedstemor bliver utålmodig. Desværre har Josepha sutter på, så hun ikke kan knalde en hæl i gulvet. Hun knalder en tallerken i stedet. »Joseeeepha!« Bedstemor viser sig i Køkkendøren: »Hva' fa'nen ska' de' si'e? Ka' du ikke komme, når a' jæ råver!?!«

»Jeg har ikke tid, mor!«

»Ikke tid...?« Bedstemor er målløs.

»Jeg har ikke tid, jeg har ikke tid – jeg vil være lykkelig i dag!« skriger Josepha rasende.

»Nå,« siger bedstemor; »ja, der ska' tid til alle ting, sæ'føllelig!«

»Jeg vil *ikke* gå til pantelåneren...«

»Så ka' jæ sæl'«, svarer bedstemor sindsrolig, »Men – æh – de' va' nu'nte de' heller...« Og i bevidstheden om at være blevet miskendt forklarer hun fornærmet på højdansk: »Jæ ville bare ha' bedt dig om at hjælpe mig med at udvælge, hvad vi bedst kan undvære. Det ved du snart bedre end jeg.«

»Å, jamen, mor, det kunne du jo blot have sagt...« Josepha er noget så angergiven. »Nu skal jeg komme,« hun brætter ærmerne ned og tørrer sine hænder.

Så tager de fat. Skabet bliver åbnet, skufferne i dragkisten trukket ud. Først er der nogle sølvgenstande, og det må omhyggeligt påses, at de er mærkede med tre tårne; pletsager får man næsten ingenting for. Først kommer bedstefars æggebæger, som han har haft med fra Rusland, en gave fra en hestebejestret adelsmand. Så to gafler. Derpå syv dåbsskeer. Til slut bedstemors mosaikbroche med guldindfatningen, bedstefars guldur, og et svært guldarmbånd med mange gamle mønter ved. Så har skabet ikke mere at byde på – i med det! Fra dragkisten tager de en dug til tolv personer og en til atten – den er urørt, som da den for femten år siden blev lagt ned, men den har flere gange været hos Sørensen – to frokostduge med tilhørende servietter, tre par lagner. Her ligger også, viser det sig, bedstefars guldmanchetknapper, som straks bliver konfiskerede. Josepha klynker lidt og ynker hver enkelt ting, der skal ud af huset, men bedstemor er hærdet.

»La' vær' og skav dig, Josepha!« siger hun barsk. »Tingene, de kommer og går. Når vi ska' bru'e penge, må vi osse undvære dem. Og du har jo'nte synderlig og beklage dig over. For dig drejer det sig barstens om den sølle ske, ikke? Det va' nu det... Men så må du osse betænke, at alt det, vi har her, det er kuns *rester*... af hvad vi har haft... Og alt det ligger nu, herren ved hvor; lis'som der jo er kommet no'et til overalt, både i Rusland og Tyskland og England og Finland og Sverrig... Nej, tingene det er inte *os* ... Det har jæ' lært... De bliver inte hos os. *Schatten sind des Lebens Güter*...«

Når bedstemor kan slutte en moralprædiken med et tysk citat, er hun næsten lykkelig. Af en eller anden grund føles det så behageligt at have ret på tysk. Måske fordi bedstefar er tysker.

Derpå pakkes det hele pænt ind, og bedstemor tager sit store, strikkede, grå sjal på og det lille, hvide hovedklæde. Sådan sætter hun sig i køkkenet og får en kop kaffe og en rundtenom sigtebrød; fastende vil hun nødigt gå i byen. På den vis bliver klokken hen af ti. Og hun begiver sig på vej. Med små, rolige gammelkoneskridt går hun hen ad Blegdammen. Hun er kendt i kvarteret, og hendes holdning præges af en værdig rankhed, der også har sin grund i, at hun ikke føler den allermindste undseelse ved sit ærinde, men bevæger sig, som om hun havde penge nok og skulle gøre de handlende glade ved sine store indkøb. Nu bøjer hun ned ad smågaderne, og gennem Schleppegrellsgade kommer hun ud på Dosseringen. Hun vil først opsøge gamle Madsen på Assistenshusets filial.

Men medens bedstemor således med et omskiftende livs langsomt erhvervede sindsro skrider til at omsætte sine og familiens værdigenstande i rede penge, bliver ærgrelsen og sorgen hos Josepha dobbelt løssluppen, da moderen er borte. Hun bryder ud i højlydte klager, afbrudte af snøften og hulken. Og måske, måske er denne heftighed ikke helt umiddelbar. Det kan godt tænkes, at der er en bevidst sammenhæng imellem Josephas hidsige sorg og søsteren, Olivias tilbagevenden til den vågne tilstand. Denne finder nemlig sted omkring ved dette tidspunkt. En plasken og

latter, medens småpigerne bliver vaskede, skrig og arrige udbrud, medens de bliver redte, forråder den tiltagende livlighed hos denne del af redens beboere. Længe varer det heller ikke, før Olivia i et mildest talt ufuldstændigt toilette åbner døren fra soveværelset og kigger ud for at se, om der kan ventes morgendrikke. Men alt, hvad hun således får udsigt til, er Josephas forbrølede ansigt, og ved synet af det stiller hun straks en hel række spørgsmål, som ved deres sikre og velordnede rækkefølge viser, at det omhandlede emne ofte er drøftet her i huset, ligesom de svar, hun får, kommer med selvfølgelighedens irritation. Nu skal huset plyndres igen, for Hilmers og Lauras skyld – det *er* allerede plyndret! – Vejen til ladegården står alle de øvrige familiemedlemmer åben, der vil de ende – hvor ofte er det ikke forudset og sagt! Josepha sparer ikke på krudtet, man skulle tro, hun selv havde opfundet det! Det volder begge søstre lige stor tilfredsstillelse at udgyde sig og spille deres rolle. Navnlig Olivia giver sit parti med blændende virtuositet. »Pas på børnene så længe!« råber hun, farer ind og klæder sig på i en ruf, samler en del af sine smykker – småpigernes fader er særdeles velhavende – og styrter afsted efter bedstemor, der dog har et stort forsprung.

Gamle Madsen er i færd med at trække kontorets ur op, da bedstemor træder ind. Han står og vipper oppe på en halmstol, støtter sig med venstre hånd til væggen og drejer forsigtigt, forsigtigt, urnøglen med højre. Det er sådan et sjældent gammelt ur, og det tilhører Madsen selv. Men selv om det ikke gjorde det, ville han dog holde af det, for

han elsker alle tingene i sit kontor. De har været her og passet deres pligt på samme sted i de sidste femogtyve år ligesom han selv. Papegøjen ser interesseret til fra sit bur. Den har lige fået sin morgenispise, men den kan godt undvære vand, frø og sukker, medens uret bliver trukket op, uret, som er det andet talende væsen i de lange formiddagstimer, efter at Madsen har godsnakket med den ved sin ankomst. For på denne tid af dagen er der kun få kunder, og den gamle herre sidder da med brillerne skudt op på panden og læser bag sin glasbarriere, hvor skrivebordet står. Jo, det kan vente med majsens, medens urets lodder langsomt knirker til vejrs. Men nu går døren. »Der kommer no'en!« råber poppe. Madsen lader sig ikke forstyrre. Da han er færdig, lægger han urnøglen ned i bunden af kassen, sørger omhyggeligt for, at den ikke kommer i vejen for perpendiklens udsving, lukker med stor blidhed for uret – døren binder lidt foroven – og stiger besværligt og ikke uden smerter ned fra stolen, medens en svag klingren fra slagværket synes at takke ham for hans umage. Bedstemor har imidlertid lagt sine pakker fra sig på disken og sat sig ned. Gnidende sit ben kommer Madsen hinkende hen imod hende, og bedstemor rejser sig. Madsen skyder sine briller til rette: »Nej, er det Dem, fru Lipschütz,« hilser han fornøjet, »god morgen! Hvordan har De det?«

»Jo, tak, som spør'r! Så slidelig. Det undgås jo'nte, at man føler alderen en kende...«

»Nej, såmænd. – Og hvad har De så til mig i dag?«

»Å, lidt af hvert... Hva man sådan ka' undvære i en hast.«

»Skal vi se på det, fru Lipschütz?«

»Ja, de' æ nu'nte te' Dem alt sammen. For Sørensen gi'r jo adskilligt mere for dækketøj og den slags end som De.«

»Det nytter ikke, De ser så strengt på mig. Jeg gi'r, hvad jeg har lov til. Og det retter sig efter, hvad de kan få for tingene inde på auktionerne. Dem regner jeg endda til de sikre folk, frue – De løser alle tider Deres panter ind igen, så jeg ikke risikerer at blive underkendt på assistenshuset. Derfor får De også det største forskud, jeg tør gi'.«

Smigret over at høre til hr. Madsens udvalgte smiler bedstemor, men et øjeblik efter sukker hun tankefuldt
»Jaja, så længe Lipschütz lever, og jeg selv kan holde igen på de unge heste, så går det vel. Men hvem ved, hvor længe det varer? Det liv, vi gamle har ført, har i årevis ikke været andet end som strabadser, og Lipschütz er adskilligt ældre end mig; han falder af på det allerede. Og får først drengene bidslet imellem tænderne, så siger jeg: Gud hjælpe os alle...«

»De unge vil jo immer slå til skaglerne... Skal vi sige halvtreds kroner for det hele?«

»Halvtreds! Det er alt for lidt! Det var jo det, jeg lige sa'e...«

»Hvad skal jeg gøre? Jeg hører aldrig andet! Om de så kommer med et lumpent sæt arbejdstøj, som de selv ikke gider gå med længer, vil de ha' en formue for det...«

»Nå, så skal De da heller ikke høre det mere fra mig,« siger bedstemor rask. »Det er min egen skyld, at tingene kommer til Dem, så jeg må ta' det, De gi'r. Og jeg ved da for resten, at De vil mig vel.«

Det er netop, hvad Madsen kan lide at høre. Gud ved, at han gør for fattigfolk, hvad han kan! Og han lyser også straks op. »Det kalder jeg fornuftigt talt! – Hør, hvordan går det for Deres søn – den ældste, mener jeg? Han må da tjene en hel del, ikke? Jeg hørte no'en af hans viser synge forleden aften, jeg var i teatret. Folk klappede og klappede...«

Og hr. Herrnberg? Ham kan poppedreng i almindelighed så godt lide, fordi han snakker med den... Værsgo, her er pengene og sedlen! Så husker De at ombytte den, ikke? – Ja, hvad *var* det, jeg ville fortælle? Nu har jeg det! Ved De, hvad det er for et sprog, poppe snakker, når den er vred? Det er spansk! – En dag for et par uger siden kom der en mand herind for at sætte sit ur. Mens han står her, begynder poppe at sludre, og manden vender sig om og spørger: »Taler du spansk, gamle dreng?« Og så tog han også fat, men ved at høre det blev poppe helt vild, den baskede med vingerne, hvædede og huggede efter ham. Jeg har aldrig set den så gal i hovedet. »Den har ikke haft det godt i Sydamerika,« siger manden ganske sindigt.

»Næ, det kan godt være. Hvoraf slutter De ellers det?« »De kan jo se, at den bliver vred over at høre mig tale spansk til den – det spansk, de snakker derovre. Forstod De, hvad den sagde?« »Jeg er ikke studert,« svarede jeg og rystede på hovedet. »Den råbte: Hold mund, din beskidte neger! Og så: Leve præsident Zelaya! Og tit sidst: Nu går toget, fut, fut, fut! Men dette her med toget har den vist ikke lært i Nicaragua. Ved mig selv tænkte jeg jo, at det var godt, der ikke hver dag kom en spanier, så havde det stakkels dyr aldrig fred. Men-æh... den historie var jeg så letsindig at fortælle hr. Herrnberg, da han kom og skulle have vinterover tøjet i forvaring. Og han kunne ikke dy sig og skulle også prøve. Han gav sig til at remse op – alle mulige spanske sætninger, sådan fra læsebogen, forstår De. Poppe bare gloede på ham og lagde hovedet på siden. Men da han var færdig, pustede den sig op, som om den ville slås, og skreg ligeså tydeligt: Hold mund, din beskidte neger! Hahaha! Hva'? Ja, det fik han, fordi han ville drille den... Nå, farvel, fru Lipschütz, farvel...«

Gamle Madsen klukker endnu, da bedstemor allerede er forsvundet med sin pakke under armen.

»Hæ,« mukker hun, »Altid skal man høre på hans skrøner!« Hun kan alligevel storartet goutere historien og glæder sig svært til at lade den gå videre. »Det gamle vrøvl!« mumler hun henrykt. Det godter hende rigtigt at kunne kalde nogen sådan. For er der noget, bedstemor er bange for, så er det, at hun selv skal forfalde til

gammelfolkssnak. Det er hendes alderdoms skræk: at hun nogen sinde skulle komme til at gå i barndom!

Hun får dog ikke lov at spekulere længe over disse sørgelige muligheder, for nu kommer Olivia stormende. Hun ligefrem løber og haler også stærkt ind på moderen. Da denne tilmed bliver lidt opholdt af færdslen på Nørrebrogade, indhenter datteren hende på den anden side af gaden, netop som hun giver sig tid til at kaste et blik op på den prægtige kastanje ved bådebroen. Men over hele bedstemors holdning er der noget så besindigt og værdigt, at det standser Olivia i farten. Hun nærmer sig hende sagte bagfra, stikker hånden ind under hendes arm og spørger: »Hvor skal du hen, Mor? Skal jeg ikke bære din pakke for dig?«

»Nå er det dig, Livia?« siger bedstemor. »Du er røget tidligt op af fjerene.« »Jeg kunne ikke godt andet, når jeg hørte, at du ville...«

»Ville hvad!«

»Det ved du godt. Jeg forstår ikke, du kan få dig til det! Hvad må folk tænke, når de ser dig komme ud fra den slags steder?...«

»Det samme, som de tænker, når de ser mig gå derind, min pige: at jeg trænger til penge. Men det er nu på den anden side forkert tænkt. Havde jeg kun mig selv, skulle jeg nok slå mig igennem, om jeg så blev nødt til at skure trapper

på mine gamle dage. Det er for mine børns skyld, jeg går den slags steder. – Jeg troede for resten ikke, at du skøttede om, hvad folk tænker. Men det er kansasens noget nyt?«

»Å, jeg er da ligeglad. Jeg synes kun, det er synd for hjemmet og for dig, mor!«

»Man skal høre meget, inden ørene falder af en. Vil du da gå til Sørensen for mig?«

»Gerne, mor.«

»Tak, mit lam. Jeg går nu helst selv. – Vi skal om hjørnet her. Du kan følge med, om du vil?«

»Så skal vi jo alligevel af med alle tingene, dugene, lagnerne... Og det, bare fordi Hilmer og Laura...«

»Ih, slap det ud der? Så det er Josepha, der har sendt dig! Hun er for dum, den tøs. Ikke et ord forstår hun af, hvad man siger til hende!«

»Jo, hun gør! Men jeg synes også selv, at det er mere passende, at jeg ofrer nogle af mine smykker, end at...«

Bedstemor standser og stirrer på hende. Den gamle kvindes læber bevæger sig, som om hun tygger på noget besk, og det trækker i hendes ansigtsmuskler. Et øjeblik er der ganske stille. Man hører de gåendes skridt på Dosseringen, spurvenes puslen i sandet og fra søen

åreplask og mågeskrig. En af de små passagerbåde lægger til ved anløbsbroen, og luften fyldes med stanken fra dens maskine. Bedstemor flytter sin pakke fra den ene arm over under den anden. Så frigør hun sig roligt for Olivias hånd, vender sig om imod hende og siger langsomt: »Jeg vil ikke ha' dine ting! Behold du dem bare; de har kostet dig tilstrækkeligt... Der er heller ingen held ved den slags ...«

Olivia bliver først rød, så bleg. Heftigt og med tårer i øjnene udbryster hun: »Men herregud, mor, du ved jo, hvorfor Anton og jeg ikke kan blive gift...«

Bedstemor svarer ikke. Hun har bidt læberne sammen til en tynd streg, udtrykket i hendes øjne er blevet hårdt. Hun fortsætter sin vej, og datteren tøver uvis og krænket.

Så sker der noget ganske uventet. I huset på hjørnet af Wesselsgade og Baggesensgade er der på anden sal et pensionat. Her har en ung mand, der står ved et af vinduerne og passiarer med en ven, tilfældigt kastet et blik ned på gaden, og da hjørnestedet skyder så langt frem, at der herfra er udsigt over Baggesensgade ned mod Dosseringen, har han fået øje på bedstemor og Olivia. I glad iver støder han pludselig, uden at lægge mærke til, at kun forsatsvinduet står åbent, sit hoved med stråhatten på ud igennem ruden, så at glasskårene rasler ned ad facaden og klirrer mod stenbroen. »Halløj, mor!« råber han. »Der er du jo! Vent lidt på mig! Jeg kommer straks!«

Det er Hartvig.

»Men dreng dog?« Bedstemor truer af ham. Han griner bare, tørrer en dråbe blod af kinden og dukker tilbage bag gardinerne. Bedstemor er lammet. Hvad går der ad ham? Er han blevet tosset, eller har han drukket på den lyse formiddag?

»Du må undskylde,« siger Hartvig hastigt til vennen – ingen anden end Herrnberg, som her indtager sine beskedne måltider – »tag den femmer, jeg tjente nede på bladet, og lad en ny rude sætte i. Jeg så sgu ikke, at... Jeg havde ikke øje for andet end den gamle. Nu kan jeg med det samme fortælle hende den gode nyhed. – Vi mødes altså klokken tre henne hos dig. Vi må sætte fuld damp på. Er det en aftale? Udmærket! Farvel så længe...« Og han farer ud igennem spisestuen, forbi den forskrækkede værtinde, der bruger mund, og i firspring ned ad trappen.

Bedstemor er imidlertid skræet over gaden og venter nedenfor. Olivia har ganske glemt sin fortørnelse og slutter sig til hende. Hun er den utålmodigste af de to og kan næsten ikke stå stille på benene. »Kommer han dog ikke,« mumler hun nervøst, »nu kunne han gerne snart komme...« Men bedstemor er rolig. Hendes instinkt siger hende med sikkerhed, at sønnen ikke ville opføre sig sådan, hvis der var noget galt på færde.

Og nu er han der. Med et hop sætter Hartvig ud af døren, lægger armene om sin mors skuldre og giver dem et lille, blidt tryk. Olivia får et hastigt nik.

»Nå, du var allerede på vej til onkel!« siger han spørgende. »Nu kan du lade mig bære den pakke hjem for dig. Du behøver ikke at fortsætte...« Han har taget moderen under armen og fører hende ned ad Baggesensgade, mens han fortæller. »Uh, mor, du kan ikke tænke dig, hvor jeg har været heldig!« Hvorpå han gør en lille pause, indtil Olivia rykker ham i armen. Bedstemor ser forventningsfuld op på ham. Han ler og ryster på hovedet: »Klokken var lidt over ni, da jeg gik hjemmefra, og den er ikke elleve endnu. Det er ikke til at begribe. Jeg synes, der er gået en hel dag. Nå, men jeg sad jo og skrev på en vise hjemme, husker du, mor. Den blev ikke færdig; jeg løb lige ned på bladet med manuskriptet, som det var, og fik det i lod dernede, mens jeg ventede. Og så ind til redaktøren. Heldigvis havde han tid et øjeblik. Og han tog den, fandt den morsom. Det er den også, når jeg selv skal sige det! Fem kroner! Værsartig! Da jeg så kommer ned på Strøget igen, vil jeg jo straks rende hjem med fortjenesten... Men – så følte jeg mig så tørstig, at jeg måtte unde mig selv en drink. Og jeg kigger så indenfor på den nye automatcafé, der er blevet åbnet dernede. I ved, den, hvor man stikker en femogtyveøre i en sprække og selv stiller sit glas under hanen... Næppe har jeg fået mit øl og vil sætte mig hen ved et bord, hvem kommer så ind? Herrnberg! »Det sparer mig for en sporvognstur,« siger han nok så flot, »jeg ville netop tage ud til dig, men så var jeg blevet så tør i halsen af at snakke. Nu skal du høre. Med morgenposten fik jeg brev fra Svenningsen ude på Amager. Han satte mig stævne hos Havne-Larsen klokken ni præcis. Forretninger, skrev han.

Du kender ham, altid oppe og ude, før fanden får sko på. Jeg kommer jo i tøjlet og derud i en fart; men han sad allerede og trommede i bordet og mumlede noget om »unge mennesker« og »sovetryner«... Kort og godt: Nu skal slaget stå derude! Ingen pigesjov mere, men komedie. Om jeg kunne påtage mig at skrive noget til ham? Tja... Det er jo at gå temmelig hastigt frem, sådan at kræve svar på stående fod, mente jeg. Men jeg kunne jo forsøge. Han måtte have mit ja eller mit nej, sagde han arrigt. Det nyttede ikke at smøle, han måtte have repertoire i tide. Hvad han da havde tænkt sig? »De københavnere vil kun se sig selv!« Han slog i bordet, så kaffen skvat i underkoppen. Nå, altså København for københavnere, sagde jeg. Jo – *men* ikke noget i retning af revy. En gennemgående handling, moderne, med aktuelle hentydninger og brandere – folk, sådan som de meget godt ved, at de selv er. Og viser, mange viser! Det lød jo virkelig som en idé! Og jeg slog til. Nu skriver jeg teksten: noget af det gode gamle, som vi flytter lige op til dagen i dag – jeg har kig på en tysk farce, som jeg tror kan blive brillant – og du laver viserne og musikken til dem...« »Ja, hov, bi nu lidt,« sagde jeg, for det begyndte at snurre så sært i mit hoved; øl har aldrig virket sådan på mig før. »Vil du være med i vognen, eller vil du ikke?« »Jo, jo, men betalingen! Hvad gi'r han?« »Halvtreds kroner i forskud til hver af os; men så vil han også se resultater allerede inden udgangen af denne uge.« »Top! Det var et kongeord!« sagde jeg. – Halvtreds kroner, mor! Halvtreds kroner! »Værsgo,« sagde han sådan let hen og rakte mig dem. Her er de! Her i min lomme! Du skal få dem, så snart

vi kommer hjem! Og arbejde, mor, og honorar og procenter af hver aftens indtægt! Hva? Å, jeg... Tror du ikke nok, jeg kan, mor?»

»Jeg er så glad, så glad!« Olivia danser hen ad fortovet.

»Nåda, skab dig ikke, tøs! Du kan vel gå ordentligt på gaden!« I løbet af to sekunder bliver Olivias alder reduceret med hele nitten år, og bedstemor vender sig til Hartvig: »Det er kun, hvad jeg altid har ventet mig af dig min dreng... Det ligger jo i blodet!« Hun sukker. »Men at du giver din gamle mor alle pengene...« Hartvig vil altid huske det smil. Det skinner lige ned til bunden af hans hjerte.

»Du trænger jo til dem,« svarer han blot.

De går lige hjem, ad Blågårdsgade, Fælledvej, Blegdammen. De passierer ikke mere med hverandre. Det må have lov at sætte sig, blive til virkelighed for dem, at lykkens karosse dog endelig engang er standset uden for deres dør. Da de er kommet ind i baggården, hører de klaverspil oppe fra deres lejlighed. På trappen sporer de som sædvanlig lugten af kaffe. Josepha er mod forventning ikke i køkkenet. Hun står inde hos Aloysius, der spiller firhændigt med lille Tille Hurtig. Men på tallerkenrækken er meget synligt anbragt en lysegrå blanket.

»Hvad er det?« udbryder Hartvig.

Bedstemor slår hænderne sammen. Det er, minsandten, en postanvisning på halvtreds kroner. Olivia snapper den og læser op, hvad der står skrevet bag på kuponen; hendes stemme er næsten skrigende: »Hermed det nærmere, som skulle følge. Tusinde hilsener fra *Hilmer*.«

Storbyens herligheder

Da Josepha hører, at bedstemor er hjemme, løber hun ud i køkkenet for at nyde hendes overraskelse og deltage i den almindelige glæde. »Jeg var lige ved at omfavne postbudet, da han kom med den,« nynner hun og glatter kærligt postanvisningen, »og så havde jeg endda ikke en rød øre at give ham...« Men nu hører hun også om Hartvigs held – de taler alle i munden på hinanden for hurtigst muligt at meddele hende nyheden – og bliver ganske ellevild. »Ih, sikken en velkomstmiddag vi skal have!« udbryder hun. »Det bli'r vel nok en aften! Bare jeg nu kan huske at lave mad, jeg er kommet helt af vane med det i de sidste fjorten dages tid...« Det besluttet at spise en hastig frokost. Dels skal man nemlig så tidligt som muligt i gang med forberedelserne til festen, og dels har Olivia endnu ikke fået morgenmad. Hun må afsted senest tyve minutter i tolv for at være på guldsmedeværkstedet præcis på slaget. »Men ork, den smule er snart gjort,« siger Josepha, »kaffen er allerede færdig.«

Det summer og brummer og sværmer i Hartvigs hoved. Han ved ikke rigtigt, om han er inspireret eller blot har hovedpine. Strofer af melodier knitrer og synger, verslinjer melder sig, hver med sit smil eller grin, hver med sin rytme og ledsaget af sine spjæt: han klæder skuespillere og skuespillerinder af og på, han passer disse visestumper til på deres ansigter, deres miner, han ser dem pludselig for sig sådan og sådan; først og fremmest er han ved at forgå af en indre utålmodighed efter at se

dem fæstnede til figurer, efter at få nøjagtigt kendskab til denne farce, som Herrnberg går svanger med. Derfor er han også taknemmelig for, at Tille og Aloysius straks rejser sig fra klaveret, da han kommer ind i dagligstuen. »Du er jo helt dygtig,« siger Aloysius til lille frk. Hurtigkarl. Og den trettenårige smiler forlegen, men himmelglad over musikerens ros.

»Hvem er din lærer?« spørger han. »Jeg spiller hos en frk. Kristiansen og hendes bror oppe i Hillerød,« svarer den lille. »Hun siger også, at jeg har et godt anslag.« »Og det har hun ret i,« siger Aloysius, »med lidt tid kunne du godt bringe det til at komme på konservatoriet.« »God dag,« Hartvig hilser på Aloysius, aldeles som om der ikke var faldet skarpe ord imellem dem i går, og klapper smilende Tille på håret. Han ser små røde gnister sprude for sine øjne og føler sig pludselig meget træt; det er reaktionen. Han lader sig falde ned på en stol og gider ingenting fortælle. Olivia smutter igennem stuen for at se til sine børn og sender i forbifarten Hartvig et bekymret blik, da hun opfatter hans sindsstemning. Ungerne har det godt, gudskelov! Signe, den mindste, sidder på gulvet med et stort stykke sukkermad i hånden, ganske klæbrig i ansigtet af sød oversmurthed, medens den ældste, Jacoba, har anbragt sig ved legebordet og drikker mælk af fine, blå kopper i selskab med sin store dukke, Dorthé, der er af en usandsynlig lyserød farve, både i hovedet og på kjolen. Værelset er i orden, sengene redte, gulvet vasket. Josepha er rap til alt det huslige.

Inde i spisestuen lægger bedstemor en lille, ikke alt for ren hverdagsdug på bordet. »Kom så!« kalder hun og fortsætter med hævet stemme til husstanden i almindelighed: »Vi må dele et par røgede sild, som vi æ' venner til, og så æ' her spegepølse og klosterost...« Og dette venskab til røgede sild misforstås ikke af nogen – foruden at det er en uimodsigelig realitet. Hvis alle familiens medlemmer kunne få lov at fortære så mange røgede sild, de havde lyst til, ville der gå en hel kasse om dagen. Hartvig farer op fra sin Stol. »Herligt!« udbryder han. »Jeg er vis på, at det kun er sult. Jeg kunne æde en helstegt kanakhøvding!« Han gnider sig i hænderne og skynder sig ind i spisestuen. »Kom, Tille! Rap dig! Ellers er spegepølsen væk, inden du får sat sig...« »Du ka' vel nok levne no'et til Livia og Tille,« siger bedstemor bebrejdende, uden at skænke sig selv, Aloysius og Josepha en tanke. »Umuligt, mor, umuligt! Ikke med min appetit! Men her er jo også rigeligt. Hvad siger ikke klassikeren: »På dage, hvor pengene strømmede ind, udfoldedes der i dette hus en fabelagtig overdådighed!«« »Hvad for en klassiker?« spørger lille Tille videbegærligt, medens hun smører. »Det skal du aldrig bryde dig om, min pige. Han er ikke for mindreårige,« svarer Hartvig råde, for det er en selvforfattet frase. Lille Tille rødmer.

»Så har I endda slet ikke set, hvad Aloysius bringer med.« Det er Josepha, der strålende kommer ind, iført sin nyeste hvide engelske bluse og med stort hvidt, nystivet forklæde på til beskyttelse af stadsen. Midt på bordet placerer hun en blomstermalet klukflaske, fyldt til halsen, og to dåser

konserves, en med muslinger og en med norske ansjoser. »Oh Gud, lad ikke dette være et skuffende syn!« sukker Hartvig, holder hånden for øjnene og plirer gennem fingrene. Aloysius nyder virkningen. »Du kan være ganske rolig; Josepha har selv fortalt mig, hvad jeg skulle købe,« siger han smilende. »Jeg føler mig som Skt. Antonius i ørkenen,« bedyrer Hartvig. »Så la' dig friste,« svarer bedstemor leende. Og de tager alle plads om bordet.

Olivia kommer hurtigt ind, og nu er det Hartvigs tur at skotte til hende. Skønt hun har søgt at skjule sporene af sine tårer, kan han dog se, at hun har grædt. »Det er en af de ting, kvinder altid kan få tid til,« ræsonnerer han. Men hvad er der i vejen? Hartvig hæver det ene øjenbryn, men glatter straks igen sin mine og nøjes med at holde skarpt udkig med bedstemor. Ganske rigtigt, hendes ansigt fortrækker sig en smule, nærmest som om hun var ked af det.

Hartvig vender sig straks til Olivia. »Tag plads ved min grønne side, søster,« siger han indbydende. »Udtal blot et ønske, og foran dig skal der stå anchovis. Oh, forbavses ikke! I dag skal her råde almindelig fryd og jublende glæde!«

Olivia nikker, og idet hun sætter sig, trykker hun Hartvigs hånd i sin. Han føler, at den er varm og nervøs. »Lad mig smøre for dig!« udbryder han. »Du har jo travlt. Nu skal du bare se, det går lige så hurtigt, som du kan spise! Hver

gang du er færdig med et stykke, vips, står der et nyt foran dig, fint belagt... Og så vil jeg endda påtage mig selv at sætte tre madder til livs i mellemtiden. Klokken er nu to minutter i halv tolv. Startskudet lyder! Løbet begynder!«

Hartvigs kniv blinker, margarinen flytter sig næsten som af sig selv over på brødet, tre-fire elegante bevægelser, og det er bredt over skiven, som halveres, medens venstre hånd allerede rækker ud efter muslingerne, som bestrøes med peber og dryppes med eddike. »Værsgo, søster, tag fat!«

Nu ler Olivia højt, og Josepha stirrer betaget. »Du er en ren tryllekunstner! Hvor har du lært det?«

»På de obskure beværtninger, hvor jeg til stadighed opholder mig,« siger Hartvig med beskeden stolthed. De ler atter. For de er alle hjemmemennesker, også Hartvig, der aldrig befinder sig bedre, end når han er i tøfler, men som dog besidder denne mærkværdigt skarpe flair for københavnerens liv, tænkemåde og svagheder, her, så man skulle tro, han færdedes ude imellem dem og lurede på dem ved dag og nat. »Den slags ting lærer man kun mellem to partier billard,« siger Hartvig henkastet.

»Hør, hvor flot! Du kunne godt give rollen som Herrnberg!«

»Lad mig gøre dig opmærksom på, at det er en fejltagelse, Josepha,« Hartvigs stemme er fuld af alvor. »Asfaltieren

spiser på pensionat og har kun oparbejdet denne enestående færdighed i kunsten af en stedsevarende frygt for, at de andre skulle nå at spise al maden, før han kom til. Nu er det naturligvis aldeles omvendt. Der er ingen, der tør spise sammen med ham. Han får tilmålte portioner og må betale ekstra, hvis han vil have mere. Han er bekendt over hele byen... Jeg derimod... Nå, I ved jo, hvilket sjældent nøjsomt menneske jeg er, ikke sandt?« De griner højlydt og sardonisk. »Nej,« forsikrer Hartvig begejstret, »ikke Herrnberg, men Gustav Esmann kunne jeg spille, hvis jeg bare havde klæderne. Men det får jeg aldrig...« Hartvig sukker bekymret. Han kommer i tanker om, at den nye æra, hvis den bliver til noget, rimeligvis vil kræve nye klæder. Og hvor skal de komme fra? Men han tager sig sammen. »Værsgo igen, søster. Her er et stykke med spegepølse og et med ansjos, et med røget sild, – en hel, bemærk det! – og et med klosterost... Og nu vil vi hæve glassene, hvis alderspræsidentinden ellers ikke har noget imod det...« Han rejser sig.

»Hm...«

(Her slutter manuskriptet, og resten af novellen mangler)

En kvindelig gåde

De var kommet fra hinanden. Efter flere års rivninger var resultatet dette, at hans tålmodighed var til ende, og han ville skilles, mens hun søgte at holde ham fast. De havde ingen børn. Allerede var de flyttede hver til sit, da de på hendes indtrængende bøn dog mødtes endnu en gang for at drøfte muligheden af et fortsat samliv. Hendes argumenter var mange og vel gennemtænkte, men de prellede af mod hans kulde. Jeg ved ikke, hvad der fik hende til i sin fortvivlelse endelig at hænge sig i dette, at de jo ikke var borgerligt viede, men havde ægtet hinanden for alteret. Hun påstod, at et sådant ægteskab havde en højere, en uendelig betydning, at det ret beset overhovedet ikke kunne opløses, men trods alt ville vedblive at gælde for tid og evighed. Da dette ikke var ham indlysende, og han derimod hævdede, at et sådant ægteskab snarere, når det viste sig at være et menneskeligt fejlgreb, kunne siges fra begyndelsen ikke at have eksisteret, udbrød hun i den højeste eksaltation: »Tror du da ikke på Gud?!« – »fruen ønsker at diskutere religion?« spurgte han høfligt og forundret. Da rev hun en revolver frem og skød ham. Der var ingen mennesker tilstede, som kunne vidne for eller imod. Hun selv udlod sig for retten ikke med et ord om sine grunde til dette drab. Hun blev dømt på egen tilståelse og sat i tugthuset efter lovens paragraf. Men os efterlod hun sin handlings gåde, der, hvis vi vil være ridderlige, måske kan formuleres som et spørgsmål om berettigelsen af denne pludselige *relatio ad deum*.

København – Nibe, til lands og til vands

Hovedpersonen er straks på scenen. Vi ser ham løbe ned ad trappen fra et forlag i Løvstræde og om hjørnet af Købmagergade til postgårdens brevkasse, hvori han putter et brev, hvis konvolut ved sit bugnende udseende lader formode, at det indeholder en flersidet skrivelse. Hovedpersonens navn er Nielsen, og Nielsen er chef for kolportage og reklameafdelingen på omtalte forlag i Løvstræde. På hvilken side af strædet, han hader forlaget på den anden side, er det ikke værd at nævne; der er kun to sider og to forlag, men to er nok til tvivl, og tvivl er, hvad vi ønsker. Nielsen er ikke helt glad. Datoen er 3 dage før jul, og brevet er et privatbrev til en frk. Grete Filskov i Nibe. Niensens chef har for en time siden overrasket ham midt under affattelsen af den privatskrivelse og givet ham en privat og venskabelig røffel desangående. Hovedpersonen besidder en sart samvittighed, og er ingenlunde ufølsom for velfortjente røfler i forretningstiden. Desuden har den flersidede epistel det omkvæd, at dens »jeg«, desværre – desværre – desværre, ikke skal have den så længe under håbets tegn imødesete glæde at hilse på dens »du«, nemlig frk. Grete i juledagene. Nej, hovedpersonen er nærmest traurig.

Og da han næste dag klokken 9 på ny stiller i kontoret, er humøret efter en nats ingenlunde drømmefri og uforstyrrede søvn om muligt endnu mere trist. I bogladen og pakkeværelset er juletravlheden på sit højeste. Pakmester og bude, medhjælpere og damer render

imellem hverandre, stødes i gangene mellem reolerne, knuffer og udveksler rappe og arrige replikker. Besked, skriftlig og mundtlig, flyver for trækvindene, opsnappes, noteres, forveksles, rettes, ekspederes rigtigt eller forkert. Butiksklokken klinger, telefoner på forlag og i boglade kimer ustandseligt. Hallo, hallo. Opringninger, ordrer modtages. Hilsener fra og til gamle kunder udveksles med hjertelig stemme og utålmodige blikke til urets sekundviser. – Men på Nielsens afdeling er der stille. Hans travlhed er forbi, hans arbejde gjort. Pilleri med den snart begyndende forårskampagne kan han beskæftige sig med. Forberede januarudsalget i detaljer. Affatte nogle cirkulærer. Status vedkommer ham kun periferisk; han har allerede gjort op med de fleste kolportører. Som han sidder og kradser med blyanten på papiret hen ad frokosttid, træder chefen atter ind. »Må jeg have den fornøjelse at overrække Dem Deres jule-bogpakke, værsgod...« – »Mange tak.« – »Og hør, Nielsen, så er der noget, jeg vil snakke med Dem om,« tilføjede chefen og satte sig. »Det forslag, De kom med for et par dage siden, er endda ikke så galt. Men jeg holder af at sove på tingene. Det er sandt, som De siger, at efter jul er boghandlerne døde som sild og trænger til opmuntring. Jeg tror også, De kan muntre Dem; Deres resultater synes at vise det. Og i vort nye leksikon og den moderne bogserie har vi et par udmærkede salgsgenstande til den døde periode, selv i en krisetid som denne, eller rettere sagt, netop i en krisetid, da folk ønsker at have en undskyldning i varens beskaffenhed for at kunne berolige sig med, at pengene er vel udgivne. Rejs derfor til provinsen, som De mener.

Begynd i Jylland, det er »hovedlandet«, som skrevet står. Der er jo for resten heller ingen grundt til, at De skal drive herovre i juletiden. Det par cirkulærer kan De vel nok blive færdig med i dag – og oversigten?« – »Det ligger her i kladde alt sammen,« svarer Nielsen glad. – »Nå, ser vi det. Og kataloget over udsalget er færdigt og gået til kommissionsanstalten?« – »Javel.« – »Nå, så tag med båden i aften. Billet kan De næppe få – men jeg skulle have været i Aalborg og har opgivet det af hensyn til min familie, så her er en billet til første klasse. Diæter som sædvanlig. Men lad mig nu se resultater, Nielsen. Gud nåde Dem, hvis det leksikon ikke flyder ud af døren i brede strømme! Farvel, og glædelig jul.« – »Farvel, og en rigtig glædelig...« – »Og hils frk. Grete Filskov,« siger chefen uudgrundelig i døråbningen. »... velsignet Jul,« fortsætter Nielsen, og pludselig strålende: »Tak, næh, tak, tusinde tak.« Den kontordør er sjældent blevet takket så hjerteligt. Der hænger et kort på den. Og for Niensens øjne tager det sig ud, som om Vejle Fjord smiler smørret, og det blinker skælmsk under Vendsyssels nissehue. Men fra næsen: Djursland, falder der et vinterligt drys. Kulde og sne. Julesne...

* * *

Plump! Sagde det blødt og forsigtigt i den næsten fyldte postkasse, da Niensens brev faldt ned oven på de andre. Der var mørkt, luften var let beklumret af flere slags parfumer, samt af en luft af papir og klister. Tavshed rådede. »Hm,« sagde så langt om længe en tynd grå

konvolut med frimærker, »hvorfor kommer De ned med kanten først? De stødte mig. Det er ikke velopdraget« – »Undskyld, undskyld,« bad brevet til Nibe, »jeg kunne sandelig ikke gøre for det.« – »Det siger de allesammen. De er tilmed utilbørligt fed. De trykker mig,« peb en lyserød stærkt duftende skrivelse med forgyldt julemærke. »Jeg skal prøve at flytte mig,« sagde Nielsens brev og gled lidt til side. »De har ingen julemærke på,« sagde en mørk, anklagende stemme fra en officielt udseende lang og blå konvolut. »Nej, jeg kom afsted i en hast.« – »Nå, ja,« peb den lyserøde, »jeg er nu skrevet af en moderne pige, på gavepapir fra sidste jul, som hun ikke kan fordrage, fordi det er lyserødt. Der står også kun i mig, at hun ikke kan betale den kjole før til februar. Men hvorfor skal jeg beklistres med en unge på guldgrund? Jeg tror, jeg vil lade klistret blive tørt og skubbe det mærke af.« – »Højst umoralsk!« sagde et julebrev fra forfatteren til »Den kolde Eros« og »Dødens århundrede«. Og nede fra kassens dyb lød et mumlende kor: »Vi bærer, vi bærer alle jer andre, og vi vil ikke tåle umoral!« – »Der kom De net afsted,« sagde brevet til Nibe, ikke uden skadefryd. »Jeg må meget tage det lyserøde i forsvar,« mælede barsk en skrivelse fra krigsministeriet, »det er skrevet af en dame i telefonselskabet.« – »Å, det forandrer sagen,« lød det fra flere breve. »Hvorfra har De Deres viden,« spurgte brevet til Nibe intelligent og omtænksomt. Men det fik ikke noget svar. I stedet for kom der 200 breve med gennemsigtig konvolut raslende ned og lagde sig oven på dem. »De har ingen frimærker på,« skreg et brev fra tante Tine på Amager. »Gud sig forbarme,« sagde den bureaukratiske

skrivelse. »De er fra et magasin,« forklarede Nielsens brev høfligt, men halvkvalt. »Pyh – regninger!« stønnede de underliggende foragteligt. Men nu var der så fuldt, at det følte som en ren lettelse, da en mand i rød frakke hastigt og brutalt tømte kassens indhold ned i en sort sæk ved, ritsch, at trække bunden ud under alle brevene.

Der oprandt en uforglemmelig martyriets og besmudselsens stund. En ækel bøddel i rødt lod de stakkels breve gå igennem en stempelmaskine. Uimodståeligt førtes de mod deres skæbne, ned klaskede stemplet. »Av,« skreg de, og de tyndeste følte det helt ud på bagsiden, ligesom negre, der får så hårde prygl, at slagene kan ses fortil på brystet. Hvorledes ville en velplejet borger føle sig tilpas ved at få en egeplanke presset ned over maven? Brevene lå besvimede hen i stakkevis, og selv de tykkeste bovnede kun langsomt ud igen. Men ikke nok hermed. Efterhånden som de alle, hvad enten de nu rummede de hjerteligste eller mest ophøjede tanker, de sorteste løgne, de fineste beregninger, de grønneste håb eller det mest askegrå mismod, kom til bevidsthed om sig selv og deres indhold, fornam de et usigeligt ubehag, ganske som et menneske, der har været ved at drukne i en mudderpøl og vågner op til fornemmelsen af stank og tilsøling. De så på hinanden og gøs. Men tav. Thi fornedrelsen var fælles. Over de flunkende julemærker, den renlige, smukt farvede konvolut, det pyntelige kobberstik af hans majestæt kongen, som postvæsenet tilbyder os alle til en pris fra 2 øre indtil 2 kroner pr. styk, strakte der sig nu grimme,

sorte, vansirende sværtébånd af bølgelinjer og cirkler med mystiske tal og forkortelser. Mærkede var de – stemplede for livet, standardiserede af et offentligt »væsen«, samfundsfæhige og hæslige. Det er på den vis, man søger at undertrykke individualismen og opnår at avle revolutionære. Den eneste tilfredse og lovlydige var skrivelsen fra krigsministeriet. Men den drejede sig også om en protest fra revisionskontoret imod nødvendigheden af den 3. november forrige år forefundne anskaffelse af to fejkoste til fodfolkskasernen i Aarhus – og den var fortrolig med betydningen af dette længe omstridte punkt.

Derefter blev brevene sorterede i et andet lokale. Huj, hvor de fløj! Tju, hen i den bunke, huit, hen i den! Store bunker og små bunker. Så ordnede man dem og stak dem i sække på ny. Og sækkene blev læssede op i biler. Hornet lød, den ene store gule postbil efter den anden tøffede ud af den røde port på vej mod banen med julepakker og julebreve foruden så meget skriftligt af det, der kun tjener til at holde årets forretningshjul i gang også i højtiden, som skønt den stadig er den største og mest lysende i de tolv måneders kreds, ikke mere betragtes med samme veneration som i tidligere tide. Nu herskede der stor forbitrelse i sækkene; efterhånden som brevene vågnede op, begyndte der en knitren og protesterende småknagen og mukken. »Uforskammet!« – »Hvilken behandling!« – »Jeg føler mig i højeste grad nedværdiget!« – »Aldrig har jeg befundet mig i så trykkende forhold!« – »Nu skal jeg sige Dem noget, forsamlede lidelsesfæller,« tog Nielsens

brev til orde, »det, der er sket, er meget beklageligt. Men det kunne ikke undgås. Og set i et andet lys...« – »Her er jo slet ingen lys!« – »Tys! – Stille der! – Lad os høre!« – »Ja, betragtet fra et andet synspunkt, tager det hele sig måske ikke så slemt ud endda. De kalamiteter, vi har måttet døje, følger sikkert med rejselivet. Vi er simpelthen *afsendt*.« – »Hvad mener De?« – »Sludder!« – »Blot en omskrivning!« – »Ja, jeg må sandelig protestere,« genmælede den officielle skrivelse. »Der er De ganske galt afmarcheret.« – »Galt eller rigtigt, derom ved jeg intet,« indrømmede brevet til Nibe, »men *afmarcheret*, det træffer i centrum!« – »Er de militær?« spurgte brevet fra krigsministeriet spotsk. »Det er vi alle. Vi er en hær, som rykker ud i landet. Vi er under kommando og må lystre. Vi kan vente os strabadser, men også en sejr over menneskenes sind...« – »Bravo,« udbrød den krigsministerielle skrivelse helt ubehersket. »Hør, hør,« fra adskillige loyale breve. »Leve postvæsenet,« råbte Nielsens brev pludselig inspireret. Knirk, knirk, knirk – og så det lange!

Dermed var roen genoprettet og stemningen betydeligt forbedret.

* * *

Nielsen skubber sig igennem menneskemængden, der frysende står neden for Aalborgdamperens kajplads ved Kvæsthusbroen. Der er mange julerejsende, skibet er overfyldt, og mange afskedstagende. Vejret er umildt: kuldegrader, lavthængende, sort himmel, snehvirvel. De

unge styrmænd som med sirlige lader viser smukke, pelsformummede damer til rette, røber ikke ved en mine, hvad de ved og venter sig af vejrguderne, men deres uigennemtrængelighed er for den rejsevante mere end mistænkelig. Langt borte bag den flygende sne slog et ur otte spæde og klingende slag. Men lastningen fortsattes i forøget tempo, folk vrimlede stadig op ad landgangen. Først et kvarter over var man færdig. Skibsklokken ringede for tredje gang, landgangen blev trukket ud og faldt mod stenbroen, signaler lød til maskinen. Skruen, som havde været i gang nogen tid, øgede sine omdrejninger, skibet gled i spids vinkel med kajen ud i havneløbet. Lysene smeltede sammen for øjnene af de efterladte i land, mens skruerne endnu sydede for deres fødder. Et hæst brøl lød fra sirenen, toldbodbommen passeredes. Rejsen var begyndt.

Man plejer at have ro om bord, til Helsingør er passeret. Og rigtig galt bliver det sjældent før ud for strømmene fra Storebælt. Men i aften var selv Sundet i frådende oprør. Damperen vippede og rystede, så snart den havde rundet den første bøje og sat kursen nord på. Passagererne søgte ind i salonen eller gik til køjs, for så vidt de havde fået køjeplads. Men det var der mange, som måtte undvære. Nielsen slentrede uanfægtet rundt og nød genhøret med Jylland. Anderledes er jyder ikke. København kan byde dem stilling, levebrød, position i selskabet, tilfredsstillelse af deres ærgerrighed og alle videnskabelige eller æstetiske krav – de er kun hjemme imellem jyder. En jyde, som lige havde tjent 200.000 på leverancer, hørte vi fortælle, at han

først selv mærkede fornøjelsen derved, da han på damperen til Aarhus kunne tabe 25.000 under kortspil i rygesalonen – og vel at mærke med tre kære landsmænd, i den rette jyske hasard og med ravjyske meldinger og anekdoter, ved jyske romtoddyer. »Hvad dag det skal være, vil jeg unde mig selv den samme fornøjelse igen,« sagde han, og tilføjede, »når jeg da har råd til det!« Det er denne forsmag på Jylland, der gør skibet til et sted. Jylland og julen! – Hør blot er ikke de to ord som skabte til at udtales sammen! Og at komme til Jylland i julen, det er *for* jyden det bedste af alt, hjemkomstens fest fordoblet – det er en fryd, som det ville have været for Ovid at komme fra eksilet ved Pontus tilbage til Rom i saturnalienne. Augustus, den højpriste, var tilvisse en bøddel, at han ikke forundte os det digt, hvor gensynet ret ville have inspireret elegiernes mester! »Den slags tænker man, når man er en latiner fra Aalborg katedralskole,« betroede Nielsen sig selv og rystede på hovedet. Men det er nok muligt, at Ovid dukkede op i hans hjerne hidlokket også af andre underbevidste associationer; thi han havde i nogen tid stået med øjnene hæftede på en yndig lille brunette, der (aldeles ubevidst) ivrigt hviskede med en veninde og omhyggeligt sørgede for, at den smukkeste profil vendte imod vor hovedperson. »Hvor er det dog, jeg kender det ansigt fra? Og skikkelsen med?« tænkte denne, da den unge dame pludselig viste sig i hans bevidstheds fulde belysning. »Skulle det være en af Gretes veninder? Jeg har dog vist været i selskab med hende – og sikken en blamage! – måske er jeg præsenteret for hende. Jeg har ganske afgjort fyldt mig selv med for meget bogstøv og alt

for mange reklamefraser i de sidste måneder. Man bliver jo minsandten til en ren mumie. Den smarte reklamemand er en balsameret afdød. »De gode, gamle egyptere, de bleve ej begravede...« nynnede han arrigt og slentrede forbi damerne. Disse tog øjnene til sig og tav på en meget betydningsfuld måde. Også det ærgrede Nielsen, så meget mere som han, da han brat vendte om ved barrieren ud til forskibet, tydeligt så, at damerne sendte ham lange blikke, der altså nu atter skulle hales ind som en logline, når han løb op på siden af dem. Men om forladelse! Da han passerede for hjemgående, nynnede brunetten nok så udfordrende Aarhus tappenstreg! Det var tydeligt nok: Ikke noget med gamle egyptere og pyramider her på pladsen! Men nu var Nielsen så splintrende arrig både på sig selv, sin elendige hukommelse og de spotske damer, at han skiftede fra bagbord til styrbord og med skumle miner gav sig til at beglo det sortladne hav og den hvirvlende sne. Det var naturligtvis og uheldigtvis i vindsiden, og inden der var gået fem minutter, var han så kold, at han ikke forstod den uvilje, han for lidt siden havde næret imod Nildalen med den glødende sol.

Endnu i fem minutter holder han heroisk stand, så går han atter over til bagbord. Damerne er forsvundne. Han går ind i restauranten, og der sidder de, just i begreb med at bestille kaffe hos stewardessen. Han sætter sig i nærheden af dem ved smørrebrødsbordet og begynder at forsyne sig. Men da damerne får kaffen, er de i en højst interessant samtale, stemmerne stiger under drikkens stimulerende indflydelse. Nielsen opfatter et brudstykke: »Ja, og den

stakkels Nielsen, hvis han kommer hjem i ferien...« – »Nå, du mener, fordi hun nu...« – »Selvfølgelig, hvordan tror du, han vil blive til mode, når han hører, at Grete går med en anden? –« Farvel, jul og Jylland! Farvel, gensynsglæde... Det sortner for hovedpersonens øjne, og han er lige ved at stikke sig selv i ansigtet med gaflen.

* * *

Fut! – – – Fut, fut, fut! – Futfutfutfut! Futfut, futfut,... Det er en lyd vi alle kender, vi mennesker, for hvem gentagelse er en tiendedel af livet, og en ny sensation en eftertragtet sjældenhed. Men for brevene var den ny. Eksprestøget afgik. Det afgik endda i hele tre afdelinger.

»Næh, hvor de kyler med os,« råbte brevene, da overraskelsen havde sat sig. For her var der også et par postmænd, som ikke bestilte andet end at se dem efter og fordele dem på nye sække. »Adjøs,« råbte den første i Roskilde, og ud fløj den. »Vi ses aldrig mere,« sagde næste sæk i Ringsted. »Hils på Akademiet,« sagde de, der rejste videre, til dem, der landede i sneen i Sorø. Stadig nye folk, der hentede dem. Og bestandig kom der nye breve til gennem postvognens brevsprække. »Det lettede,« tænkte postmændene i Slagelse, for der slap de af med den største sæk på Sjælland. Og lidt efter råbtes udenfor: »Korsør! Alle skifter til færgen!« – »Så nåede vi så langt!« sukkede brevene. For allerede midnatsekspressen sad fast imellem Roskilde og Ringsted.

Bæltet drev med vældige isflager. Færgen måtte have hjælp af en isbryder og kom utrolig langsomt frem. Ved midnatstide var man endnu ikke på højde med Sprogø, og kort efter blev isen på Fynssiden så svær, og skruningerne så stærke, at selv bryderen ikke kunne få det kluntede fartøj løs. Passagererne måtte da tages ombord i isbryderen, hvor de stod stuvede som sild i en tønde, skønt langt fra halvdelen fandt plads i første omgang. Og posten blev stuvet hen, som bedst den kunne.

»Det er rigtignok små forhold, «prustedede den officielle skrivelse helt astmatisk.

»Jamen selskabeligt,« sagde et kærestebrev henrykt.

Til Nyborg kom de – seks timer forsinkede.

* * *

Damerne havde hørt det udbrud, Nielsen uvilkårligt kom med, og ikke uden ængstelse iagttaget hans blegnen og besynderlige adfærd. Da han havde fattet sig og rejst sig op for at gå over til dem og kræve en forklaring, smuttede de derfor ud med en nærmest flugtagtig ilsomhed. Da han ikke godt kunne forfølge dem ned i damekahytterne, hvor de søgte redning, gik han atter ud på dækket, vendte tilbage, betalte og travede derefter frem og tilbage i snevejret som et vildt dyr i bur. Helsingør var svær at passere. Vandet havde efter flere dages søndenstrøm været isfrit, men i det smalle løb mellem Sjælland og

Skåne, hvor ellers to byers lys hænger som perlesnore om en natsort nymfes hals, lå isen pakket i volde og mure. Isbryder lå beredt. Men kampen var hård og langvarig. Endelig åbnede det isfri vand sig foran skibets bov. Maskinens stampen antog atter den regelmæssige, rolige karakter. Men blæsten var nu vokset til storm, og overhaling på overhaling fik selv de stærkeste til at klage sig. Nielsen gik til køjs. Hans beslutning stod fast. Han ville ikke slippe damerne af syne fra det øjeblik, de viste sig på dækket næste morgen, og han skulle nok vide at aftvinge dem en redegørelse. Harmen kogte i hans sind, smerte og skinsyge sved og bed. Han vendte og drejede sig, fik ikke søvn i sine øjne. En ulidelig tilstand. Timerne gik.

Nielsen måtte alligevel være faldet i søvn. Han vågnede ved, at skibets bevægelser antog en fremmed karakter. Og hvad var det? Der var så stille. Maskinens stampen var ophørt, skruen drejede ikke mere. Han hørte forvirrede stemmer, råben, løbende skridt i gangene og på dækket. Noget var sket. Han så på sit ur. Kvant over tre. Det var altså ikke barren ved Hals. Han måtte hellere stå op. Hastigt kastede han sig i klæderne. Nu hørte han kvinder skrig. Panikken bredte sig åbenbart. Han tørnede ud. Alle døre udspyede mænd. Kvinder trængtes på trapperne. Endelig nåede han op på dæk. »Hvad er der i vejen?« – »Maskinskade. Vi driver.« – »Tak, skæbne!« – »Det kunne være meget værre. Et stempel er gået i bund. Man reparerer. For øvrigt er Svitzer blevet trådløst tilkaldt.« – »Nå, javel. Så er det bedre, at vi gør, hvad vi kan for at

berolige kvinderne.« – Just i det samme kom de to damer fra om aftenen pilende imod hovedpersonen. Og nu var der intet, der hindrede dem i at klamre sig til ham. Det svageste bekendtskab var nok de to bange fugle. Og Nielsen strøg deres forpjuskede fjer – lidt hårdt måske. Men han fik dem talt til rette. Da det gik op for dem, at faren ikke var overhængende, skulle de naturligvis kokettere lidt med deres beskytter og rigtig tilegne sig ham »før tilfallet«. – »Hvis vi nu strander og synker...?« – »Men det gør vi ikke!« – »Jamen hvis...« – »Så har De mig.« – »Ville De redde os?« – »Det kan De bande på,« sagde Nielsen med kraft, »før ville jeg synke med Dem end jeg slap Dem!« Og det var hans ærlige mening. Endnu havde de ikke givet ham besked – og den ville han have.

Nu kom rejsens største oplevelse for brevene. Lille juleaftensdag blev der fløjet fra Fyn til Aarhus, Randers og Aalborg. Postvæsenet *er* vel nok et postvæsen, når det gælder. »Vil den ikke?« – »Næh!« – »Giv den en snaps til!« – »En julesnaps til motoren?« Brrrr! Der var den! »Kravl så ind i en fart,« sagde piloten til sin mekaniker, »og lad os komme afsted, mens det er sigtbart.« Motorerne slap deres øredøvende larm løs, sne føg til alle sider for propellernes storm, maskinen løb hen ad jorden, lettede og satte kursen mod nordvest. »Jeg svulmer,« mælede brevet til Nibe. »Det er af stolthed,« sagde et brev fra en sagfører. »Ja, De er jo mere jordbunden,« indrømmede skrivelsen fra krigsministeriet, »De havde vel aldrig tænkt Dem at skulle stige så højt.« – »Pas Dem selv, og pas på Deres mund! Her er vidner,« snerrede sagførerens brev. »Hvis det skulle

være af andre grunde, De svulmer, så tør jeg måske gøre opmærksom på min nærværelse,« lød en stemme fra en kasse. »Hvem er da De?« spurgte brevet fra Nielsen. »Jeg er en pose beregnet til brug for de luftsyge,« sagde stemmen. »Ih, føj da!« lød det fra parfumerede epistler. »Jeg svulmer af glæde over flugten og farten,« sagde brevet til Nibe. »Hæ,« knurrede skrivelsen fra krigsministeriet, »hvis jeg var mere vigtig, end jeg er, kunne jeg være blevet befordret med en af hærens maskiner lige fra København. Men røfler og betænknings går med posten ad den sædvanlige vej. Men nu kommer jeg over et døgn for sent.« – »De kommer tids nok, skal De se,« mente sagførerskrivelsen, »og det gør jeg med. Vi bringer ingen glæder.« – »Det gør jeg såmænd heller ikke,« mente Nielsens brev, »men det er jo ikke vor skyld.«

De fløj så højt, at skibe på havet var at se til som tændstikæsker. Og menneskene om bord kunne slet ikke skelnes med det blotte øje. Men menneskeværk var både maskine og breve, hvor højt de end fløj. De hævede sig kun for at dale igen.

Og de landede. Først i Aarhus, så i Randers og endelig i Aalborg, på den gamle eksercerplads.

* * *

Det lykkedes efter et par timers forløb maskinfolkene at udbedre skaden, og skibet kunne fortsætte sin rejse uden fremmed bistand. Passagererne var blevet rystet sammen

ved den natlige oplevelse, og da skrækken var overstået, blev deres humør overstadigt. Kun de færreste gik til køjs igen. Lyset var tændt overalt, og man samledes i snakkende klynger for at diskutere og fortælle. Så snart restauranten åbnede, blev der løbet storm på kaffebordene og utalligt var de cognacer og likører, som opstrammede de sunkne livsånder og yderligere hævede humøret hos de lystige. Da skibet ved 11-tiden passerede Hals, var hver eneste smule proviant opspist, thi de fleste havde rekvireret varm frokost. Til dem hørte også Nielsen og de to damer, frøkenene Liebhart og Vestergaard. Den ene, frk. Liebhart, viste sig at være en skolekammerat af Nielsen, den anden unge dame var fra Lindholm. Da Nielsen bød damerne cigaretter efter kaffen, gik han løs på sagen og spurgte, om frk. Liebhart måske havde bekendte i Nibe, hvorhen han selv agtede sig i julen. Frøkenen benægtede det, og forhørte sig om grunden til, at han spurgte. »Det forekom mig, at De i aftes nævnede en frøken Grete Filskov?« – »Fy, De lyttede altså!« Det var klaret op i Nielsens ansigt, men nu formørkedes det atter. »Aldeles ikke, men jeg sad ikke langt fra Dem...« – »Vi bemærkede det,« indskød frk. Vestergaard maliciøst. »Ja, og jeg har øren,« tilføjede Nielsen. »Talte vi virkelig så højt?« – »Det må De have gjort.« – »Ikke så højt, som De mener.« – »Virkelig?« – »Nej, for så havde De opfanget, at der aldeles ikke er tale om en Grete Filskov, men kun om en Grete – min veninde i Nørresundby, som lige har indgået en ny forlovelse med en københavner, en prokurist Nielsen.« – »Ja, som De nu ikke kan være uvidende om, er mit navn også Nielsen...« – »Smukt, men

ikke sjældent, vel?« – »Nej, nej, naturligvis.« – »Og Grete er også et dejligt navn, skønt vi to hedder Eileen og Elinor, hvad Elinor?« – »Yndigt, og så dansk...« – »Men heller ikke videre sjældent.« Hovedpersonen var dygtigt rød i hovedet. Men loyal. »Jeg fortjener Deres spot, mine damer. Men hvis De var forelskede...« – »Hvem siger, at vi ikke er det, hr. redningsmand!« – »For eksempel i Dem, hr. beskytter. I den mand, som så heltmodigt ville ofre livet for os.« – »Åh, åh, ååhh!« stønnede Nielsen. »Skal vi skåne ham?« foreslog Eileen. »For Gretes skyld,« samtykkede Elinor, »hvem ved, hvad han ellers kunne begå, før han når til Nibe.« Lystigheden spruttede ud af dem i en ustyrlig latter. Og Nielsen måtte le sin fornærmelse bort, han var trods alt for lykkelig ved denne løsning på sagen.

Da skibet lidt over ét nåede ind til Aalborg, erfarede Nielsen, at Nibebanen havde indstillet sin virksomhed. Bilen var kørt fast rundt om i Himmerland. Vejene lå tilføjne.

Han lejede da en slæde hos en vognmand og tog afsted ad landevejen. Det blev en kold tur, men ikke værre for Nielsen end for hvert brev, der måtte døje samme hårdhed.

Og nu svinger julefeen sin røde fakkellod til slutningstableauet, hvor hovedpersonen i korridoren til et vist hus i Nibe, et hus, foran hvilket byens skønneste træ hæver sin snepudrede krone, hører et velkomstskrig, der lønner ham for alle forskrækkelser og sindsbevægelser, og

omfavner en ung og yndig Grete – slet ikke så almindelig som sit navn – med en sådan fryd og hengivelse i kærlighedens alt overstrålende festglæde, at de, som havde set det, stærkt ville have betvivlet, at han kunne være nogen hovedperson.

Aldeles ubemærket lyder der bag ham og Grete et sagte plump! Det er brevet, der kommer fra *sine* rejseeventyr, det brev, hvori der på flere sider står, at en vis Nielsen – desværre, desværre, desværre – ikke skulle have den glæde at se frk Filskov i juledagene.

Gennem hele huset dufter der af gran og klejner. Og boghandlerne er glemte – også de holder jul i fred.

Man liebt an dem
Mädchen, was es ist,
an dem Jüngling,
was er ankündigt.
Dichtung und Wahrheit

LYNGBY^S MINDE

Et middagsmåltid

Allerede midtvejs i »Benbrækkerstræde« så unge Jens Kjørbye duerne på pladsen foran »Lyngbys Minde« flyve til vejrs i solskinnet og hørte kort efter lågen smække. Hans fader var altså kommet hjem fra herredskontoret, og middagen stod på bordet. Han satte farten op. Fra skyggen med dens efter en kort, heftig regnbyge, endnu fint klingrende tagdryp trådte han ud i lyset, kneb øjnene sammen og stirrede et kort nu op imod en usløret, sommerblå himmel, der i alle retninger syntes gennemkrydset af svirrende solskinspile. Han bøjede om hjørnet af den lille have foran fru Ettrups hvide hus – duerne lettede på ny – og gik med hastige skridt op mod sit hjem, den smukke grønne bygning for enden af pladsen, frankeret af balsampopler, over hvis duftende kroner kirken ragede op.

»Hvor har De travlt, hr. Kjørbye! – Klokken er endda ikke slået to, Deres fader har slet ikke vist sig!«

Han hørte en munter klingrende kvindelatter og vendte sig brat. Fru Ettrup var kommet ud i haven med sine to småpiger og stod nu og betragtede ham med et drillende udtryk i ansigtet. Hendes smil var hverken for vidt eller for langvarigt, men vidende, undertiden koket, nu og da umærkeligt dvælende og kærtegnende. Den unge enke var smuk og af en provinsdame at være usædvanligt rigt klædt. På det gnistrende sorte hår havde hun en stor sort hat, lyst underforet, kjolen var af let hvidt silkestof med små hvide roser. Handsker, taske, strømper og støvler svarede hertil og var efter sidste mode. En sandfarvet parasol med svagt viftende blondebort sendte ilende skygger hen over hendes pande og bryn. Øjnene under disse bryn var farlige. De havde sikkert lært diskretion – måske endog i en streng skole, men det var tydeligt, at de nu, da hun levede uden tvang, havde meget ondt ved at undertrykke et spil af trods, behagelyst og livsbegær.

»Er det Dem, frue? – God dag... – Undskyld, jeg så Dem ikke...« Han stirrede på hende, medens han samtidigt følte sit gule lærredstøj slubre om sig som en fangedragt...

Han blev rød af undseelse.

Hun virrede let med hovedet. »Ja, og sådan er vi kvinder til vor evige skade,« sagde hun, »undertiden vil vi ikke alene se, men også ses...«

Jens Kørbye tog sig sammen. Han hilste og bukkede – lidt for dybt. »Salut à la beauté!«

»Er det navnet på en galop?«

»Et navn i galop snarere,... Nå, men da klokken ikke er slået, vil jeg dog fortælle Dem, frue, at jeg forleden talte med kandidat Bentzen, der havde mødt Dem på Lundbæk-Vejen. »Å,« sagde han, »fru Ettrup tager jo ganske vejret fra én. Man får en følelse af, at man straks bør skynde sig hjem og klæde sig i snehvid uniform og tropehjelm blot for at være værdig til at følges med hende...««

»Nå, og De, som også havde læst Plain tales, hvad svarede De?«

»Jeg – som ganske rigtigt også havde læst Plain tales from the hills« – svarede, at naturligvis var vi uværdige. Men De, frue, burde ikke lade os føle det. Småstadens damer har deres egen form for pynt, de er sirlige og nystivede...«

»Og jeg?«

»De er elegant!«

»Jeg takker!«

»Å, jeg be'r. – Som De hører, var det ingen ublandet kompliment.... Men hvor agter De Dem hen med de to søde små tyrolerinder?«

»Bare ud at gå en tur.«

»Lige nu i den varmeste tid?«

»Jeg elsker solvarmen... Og nu er der også færrest øjne bag gadespejlene...«

»Mændene sover, damerne slumrer...«

»Det var en fin distinktion. Men nu slår klokken på tårnet. Farvel...«

»De skulle gå ned om havnen...«

»Å, det er så langt. Desuden skal jeg bagefter ned til gamle guldsmed Fischer og søge at bedåre ham. Han har en sølvflødekande stående som ikke lader mig i ro.«

»Farvel da...«

»På gensyn...«

Men disse afskedsord overdøvedes af kirkeurets slag.

Da Jens gennem den brune gadedør, hvorover husets navn stod fæstet i muren med store bogstaver af samme

farve, kom ind i den lille forstue med det lyse, blomstrede tapet og søgende så sig om, kunne han ikke på knagerækkerne finde sin faders grå sixpence, heller ikke nogen fremmed hovedbeklædning var at opdage. Han gik derfor til højre gennem soveværelset ud i køkkengangen og derfra, over gården med dens trippende og majspikkende italienere, ind i haven. Og der fik han øje på sin moder, som stod og talte med en gæst. Det var byens borgmester. Han måtte være kommet lige fra rådhuset oppe på torvet og havde vel så lagt vejen om ad kirkegården, hvorfra man gennem en gammel murbue, en rest af den oprindelige kirkegårdsmur, kunne passere ad en smal smøge mellem Lyngbys Mindes plankeværk og gavlen af købmand Dalsgaard store pakhus.

Moderen havde åbenbart fået forklædet af i en fart. Hendes ansigt blusede endnu, og håret var tjavset efter dampen fra gryderne i det varme køkken. Men hun talte ivrigt og indtrængende. Borgmesteren stod med bøjet hoved. Uniformsjakken havde han knappet op, den hang uordentligt om ham. kasketten havde han taget af. Han så træt og angrebet ud. Hænderne hang kraftesløse ned.

»Og De er virkelig ikke vred på mig, frue?« sagde han sagte. »Jeg har kun været et par gange i Deres hus, – jeg kommer ganske uanmeldt trænger ind i Deres have kaster mig i Deres flugtstol...?«

»Nej, nej, ikke spor af vred. De er velkommen... Det må De tro! Sæt Dem nu igen, hører De...«

»Her så så fredeligt ud,« mumlede borgmester Strassburger, »Humlen duftede på gærdet, katten spankulerede i gangen, solsorterne hoppede i bedene... En rose nikkede til mig... Skyggen syntes så sval, græsset så grønt... jeg kunne ikke modstå.«

»Hvorfor skulle De også det? – De har sikkert haft en anstrengende dag...«

Borgmesteren drog vejret tungt. »Ja,« mumlede han. Og næsten uhørligt formede hans læber, der fortrak sig til en grimasse af dyb lede, ordet, »svinsk...«

Det gav et ryk i moderen. Jens, der var trådt nærmere, mere gættede end hørte ordet. I det samme vendte moderen sig. »Nå, er du der, min dreng? Hils på hr. borgmesteren. De kender jo min søn – og kom så med mig! Du skal i byen for mig... De bliver til middag, hr. borgmester, min mand må straks være her... Kalvehjerter og jordbær.«

»Gud velsigne Dem,« sagde Strassburger og lod sig, efter at have rakt Jens en varm og fugtig hånd, falde ned i flugtstolen på ny. »Jeg ville have været henrykt for øllebrød og fedt flæsk...«

»Nå – hva'...« moderen lo.

»Her ville det ikke have været fangekost,« sukkede borgmesteren og lukkede øjnene i livsalig afslappelse.

Moderen og Jens gik gennem havestuen ud i køkkenet, hvor gryden med hjerterne kom over ilden igen.

»Stakkels mand,« sagde moderen, »han slider sig op...«

»Mon det ikke snarere skyldes, at han slet ikke egner sig til sit embede?« bemærkede Jens.

»Du er nu så klog!«

»Å, jeg læste jo om denne incest-sag i avisen i går. Den må være forfærdelig pinlig at rode op i for en æstetiker....«

»Ja,« svarede moderen kort. »Og der er jo andet end det!«

Jens tænkte på borgmesterens sidste ytring og nikkede. »For mange af os gør vore private forhold Danmark til et fængsel,« sagde han med et trist tonefald.

»Vel ikke også for dig?« Moderens stemme blev skarp.

Jens lo lidt. »Jeg er ikke lænket, og jeg tænker, jeg ville vise mig som en dygtig udbryder i givet tilfælde,« sagde han tørt. »Men det var de ting, jeg skulle hente?«

Moderen gav ham besked, og han gik. På pladsen udenfor mødte han sin fader og fortalte ham om hans foresattes besøg og sindsstemning. Faderen nikkede blot. –

Da Jens kom hjem igen med vin og varer fra købmand og bager, var man just ved at sætte sig til bords. Moderen kaldte ham straks ind og anviste ham en anden stol end den han plejede at sidde på, for at borgmesteren kunne indtage hæderspladsen.

»Jeg har sovet,« sagde hr. Strassburger med et suk og et smil, da han havde sat sig til rette og spredt servietten. Og Jens, som betragtede ham, måtte sande, at der virkelig i løbet af blot en tyve minutters tid var foregået en hel forvandling i hans udseende. Hans øjne var blevet klare og levende, kvinderne havde mistet deres sygelige farve og hænderne, som holdt kniv og gaffel, rystede ikke mere.

»Vin skal man drikke før maden og efter måltidet, har jeg lært,« sagde Kjørbye. »Lad os berede svælget til kødspisen. Skål, vor kære gæst!« Og han løftede sit bourgogneglas. De drak dybt.

»Nu ligner borgmesteren en digter med de sødtsvulmende, fugtige læber...« tænkte Jens.

Og en digter var han. Hans oversættelser fra japansk havde indbragt ham en lang takskrivelse og et højtideligt diplom fra universitet i Tokyo, og universitetet i Prag havde udnævnt ham til æresdoktor. Fire samlinger danske

digte afgav utvetydige vidnesbyrd om hans lyriske følsomhed og en sjælden beherskelse af vort vanskelige sprog. Han var, kort sagt, et af disse åndsmennesker, som man i reglen, uvist hvorfor, ikke venter at finde i en lille provinsby, men næsten altid vil kunne træffe der, hvis man blot kan opnå adgang til og vil leve sig ind i dens lukkede kredse.

Bordet var dækket med københavnsk porcellæn, men de stegte hjerter, spækkede og fyldte med en krydret fars, hvilende i deres egen sovs, de nye kartofler, upillede, rødmende og dampende, blev stillede frem i to store russiske fajancefade med indbrændte byzantinske ornamentter, svarende til mønstret i damaskdugen.

Borgmesteren bemærkede det, tog endnu en slurk af vinen, inden han forsynede sig, og ytrede med et blik rundt i stuen. »Ja, her mødes mange egne stilarter, – men ikke for at brydes med hinanden... Her er godt at være. Her er et lys der forsoner tingene med hinanden. Man mærker, at solen stadig er den samme sol, – noch immer die Sonne Homers 9 – men også sydens og østens og det gæstfrie nords...«

»Nu smigrer De blot,« indvendte fru Kjørbye. »Ak, Gud, hvis De vidste, hvor jeg har bestræbt mig for at afstemme møbler og genstande efter hinanden, og hvor umuligt det viser sig at være. – Men sagen er, at vi alle holder af selv de mindste detaljer af alt dette. Hver ting har sin historie, sin betydning for en af os. Og har jeg prøvet at stikke noget

til side, stille det på loftet eller putte det i en skuffe, straks spørger min mand eller min søn, »hvor er det henne? Det er dog vel ikke gået itu eller kasseret?« Hvad er der så at gøre? Har det været en af mine egne erindringer, har jeg måske været standhaftig en uge eller en måned, men så er savnet blevet så stort, at jeg har givet efter, og billedet eller nipset eller syskrinet er kommet frem igen... Det er en svaghed, jeg ved det godt!«

»Ja,« sagde Kjørbye med et kærligt blik til sin hustru, »efterhånden som vi bliver ældre, hjælper det sammenbragte og sammenblæste hjem os til at bekæmpe ensomheden...«

Jens opfangede et advarende øjekast fra moderen. Men det var for sent.

»Ensomheden, ja...« En mørk skygge lagde sig over borgmesterens ansigt, han skød tallerkenen fra sig og fattede med begge hænder hårdt om bordkanten. »Ensomheden er den fælles fjende! Man kan slutte sig sammen imod den og forsøge at besejre den. Men hvor ofte er ikke enhver koalition forgæves. Forbund opløses, følelser smuldrer bort, fortrolighed svinder bort eller forspildes – ægteskabet, dette anerkendte universalmiddel, udarter til et tomt formelværk, til en farce, til en ny og blot mere pinefuld form for isolering. – Men værre end alt andet – å, tifold værre – er den ensomhed, som opstår med den indre tomhed, når stemmen ikke mere taler i os, når strømmen standser, når

sjælens klange synker hen og slukkes i tavshed som døende ildsluer! – Jeg har oplevet det i dag – jeg har prøvet det før... Uudholdeligt! Hvis det engang sker, at den indre stemme hos mig tier for altid – så – så kan jeg ikke leve...« Hans træk var nu blevet lige så slappe og sygelige, som Jens nylig havde set dem være, og der lyste en vild angst ud af hans øjne.

Der blev et øjeblik dyb stilhed. Så rejste fru Kjørbye sig og gik ud i Køkkenet.

»Er denne tomhed ikke blot et udslag af træthed?« sagde Kjørbye spagfærdigt.

Stassburger var atter begyndt at spise, hastigt og nervøst. Han så op i et glimt under de rynkede bryn. »Det er lige meget,« mumlede han. »Jeg vil ikke mere svigtes – også af mig selv...«

Jens var faderen taknemmelig, da denne afledende gik over til at tale om den ydre ensomhed, som han kendte den fra nattevagter på skibe og rideture over pampaen. Han fortalte, hvorledes han engang, da han en månenat måtte se sin yndlingshest fortæres af en bjergløve, havde følt sig så aldeles stillet udenfor, så isoleret som uvedkommende tilskuer til en naturscene af dyb følgerigtighed og nødvendighed, at han ikke havde kunnet få sig til at skyde denne puma, der ikke havde sporet hans nærværelse. »Mine kammerater lo ad mig, da

jeg kom hjem. Ingen kunne forstå, hvad der var gået af mig.«

»Ja,« sagde borgmesteren, »ja...«

Moderen kom ind med en dyb glasskål, toppende fuld af små runde, dybrøde jordbær. Jens hentede fløden i den grønne kande og madeiraflasken fra anretterbordet.

»Nu skal De høre et andet evangelium, hr. Strassburger,« forkyndte fru Kjørbye i en opstemt tone. »Den lære, som prædikes af disse delikate bær.«

Borgmesteren studsede. Han smilede spændt, men også skeptisk. »Er det nu mere end poesi, kære frue?« spurgte han.

»Vil De høre det, eller vil De blot spise?«

»Jeg vil gerne – hjertens gerne, – om så kun til den glade klang i Deres stemme...«

»Ude fra køkkenet hørte jeg godt, hvad min mand fortalte. Men denne ensomhedsfølelse i naturen skyldes udelukkende, tror jeg, det hovmod, der får mennesket til at føle sig hævet over og skille sig ud fra den øvrige skabelse. Og det er så vist en ganske forkert anvendelse af tænkeevnen og tillige en stor utaknemmelighed over for den gud, som har skænket os – eller den udvikling, som han har ført os frem til – fornuftens brug! – »Der

eksisterer,« siger disse jordbær – og hele min have, ja markerne, skoven og heden med den – »mellem naturen og mennesket en ældgammel gensidighedspagt, hvis første afsnit i al enkelthed lyder sådan. »Lader du mig ligge, så lader jeg dig ligge. Dyrker du mig, så giver jeg dig min skønneste pryde og mine ædleste gaver!« Og det er lige meget om mennesket vil forstå dette i overført åndelig, eller i bogstavelig betydning. For den næste paragraf lyder. »Besøger du mig, vil jeg besøge dig!« Og den tredje, »Priser du mig, så vil jeg lønne dig over al måde ved mit selskab og min iboende visdom, som altid skal være dig tilgængelig!«

»Nå, så kom da, I rødmende naturfilosoffer! Forøg velbehaget ved eders lære, ved eders luft og smag!« udbrød borgmesteren og dyngede bær på sin tallerken.

»Vinen giver os sikkert det samme opmuntrende budskab,« tilføjede Kjørbye og skænkede op.

»I dag vil jeg også have et glas madeira,« sagde hans kone.

»Tak, jeg skal have sukker og fløde,« sagde Jens.

»Det holder jeg, sandt at sige, også mest af,« mente Kjørbye.

»Men De skylder os stadig en forklaring, frue. Hvorfor lader De netop jordbærrene være naturens profeter?«

Jens smilede. »Det spørgsmål tror jeg, at jeg kan besvare på mors vegne. Det var noget, vi kom til at tale om, medens vi lå og plukkede bærrerne i morges. Jordbærplanterne har jo ikke brug for hverken deres blomst eller deres opsvulmede frugtbund til formeringen. De skyder lange jordstængler ud med nye skud, som slår rod, det ved vi jo. Bærrerne kan altså betragtes som en ren gave til den, som dyrker planterne og ofrer dem sin omhu. Jeg gjorde mor opmærksom på, at noget lignende var tilfældet med hendes kuglekaktus i vinduet. Den formerer sig ved knopskydning, men derfor er dens blomster ikke mindre pragtfulde og hedtduftende, de fylder i det døgn, blomstringen varer, hele huset med en tropisk vellugt...«

»Ja, ser vi det,« indrømmede dr. Strassburger. »Måske,« tilføjede han lidt sørgmodigt, »ville det ikke være vanskeligt at opregne eksempler, som synes at bevise lige det modsatte af det, Deres teori går ud på, kære frue. Men vi vil lade den gælde – og for en træt melankoliker er den vel værd at huske. Tak for den i alle fald...«

»Skål, hr. borgmester,« sagde fru Kjørbye og hævede sit glas.

»Nej, vil De tillade *mig*, – det er *mig*, som skal udbringe en skål for Dem og Deres familie og takke for Deres gæstfrihed...«

»Hvis mor og dr. Strassburger ikke kan blive enige, så vil jeg prøve at redde situationen ved at være den, som

formulerer skålen,« udbrød Jens, tog mod til sig, trak vejret dybt og rejste sig. »Vi har alle læst Bødtchers digt »Mødet med Bacchus«. Og jeg tør vædde på, at den eneste tanke, som aldrig er faldet nogen ind, er den, at digteren muligvis ikke skulle være værdig til at nyde gudens vin. Nu forsikrede købmanden mig, at denne madeira var den bedste, som kunne opdrives her i byen. Men selv om der fandtes en, der var »*migliore assai*«, ville den ikke være for god til digteren iblandt os, den mand, som i så skønne strofer har besunget vor stad og dens omegn. Lad os altså ydmygt byde digteren den vin, hvortil han frem for alle har gjort sig fortjent, dr. Strassburgers skål!«

Og han satte sig pludselig ned igen og stirrede forlegen på dugen foran sig.

Borgmesteren smilede. »Det kalder jeg en uventet hyldest! Tak, min kære unge ven, tak! – Nej, nu skal De høre – Deres far, min hr. herredsskriver, kalder mig »borgmesteren,« De kalder mig »digteren« – men ved De, hvad fisker Thomsen ude i Sebber kalder mig? Førstefuldmægtigen fortalte mig det forleden. Thomsen siger, at man sgu ikke kan færdes på vej eller sti uden at møde mig, travende afsted, svingende min stok og fløjtende i vilden sky. »Han er, Herren hjælpe mig, en ren omstrejfer og vagabond.« Mon ikke han mener, at jeg skulle tage mig selv i kraven og sætte mig i arrest...«

De lo alle fire. »Sandsynligvis ville det passe Thomsen svært godt. For kendte folk påstår, at han ofte ses ude i

pram og med bøsse på tider, som ikke så ganske stemmer med jagtlovens datoer...«

»Gør han det?« sagde borgmesteren. »Ja, han er så vist ikke den eneste.«

»Skal vi drikke kaffen ude i haven?« foreslog fru Kjørbye.

De rejste sig og ønskede hinanden velbekomme. Dr. Strassburger lagde hånden på Jens' skulder. »Kom, vi to kan vist finde noget at snakke om, som interesserer os begge.« Og medens herredsskriveren tændte sin pibe, gik de to i forvejen ned og satte sig ved bordet under det store bergamottetræ.

Øjeblikkelig vendte samtalen sig mod litteratur. Men Kjørbye, som stod og lyttede til, rystede på hovedet. »Min søn vil ikke høre fornuft,« sagde han. »Han nægter at studere jura, han vil kaste sig over filologien – og det trods sine læreres advarsler...«

»Jeg forstår ham så inderligt vel – og med de erfaringer, livet har givet mig, kan jeg kun bekræfte, at brød alene gør det visselig ikke...« mumlede borgmesteren. Han tog sit ur op ad lommen, så på det, og stillede det et par minutter frem.

I det samme kom fru Kjørbye ned ad trappen fra havestuen med kaffebakken. Borgmesteren drak hastigt

sin første kop. »Trædemøllen,« sagde han. »Trædemøllen venter os, hr. herredsskriver! –«

»En kop til?« bød moderen.

»Ja tak! – Å, vi talte om ensomhed... kan der nu tænkes noget mere sindssvagt, end at *jeg*, som dommer, skal forvise denne husmand ude fra heden og hans døtre, som jo dog – det er åbenbart – har syndet ud fra ensomhedens kvaler, til fængslets langt dybere og frygteligere ensomhed? Og det skal kaldes en forbedringsstraf...? Tak, frue, jeg må gå – jeg må skynde mig...« Han rejste sig. »Jeg tror, at jeg langt hellere ville dømme dem til døden. Det ville være rimeligere og mere humant!«

»Vil De huske, hr. borgmester,« sagde fru Kjørbye sagte, da han rakte hende hånden, »at De altid, dag og nat, ligegyldigt hvornår De kommer, skal være velkommen i min have og mit hus...«

»Jeg skal aldrig glemme Deres venlighed,« sagde borgmesteren, og hans stemme sitrede umærkeligt under et følelsepres, som han af al evne søgte at skjule.

»Farvel så længe, kone – jeg kommer måske lidt senere i aften. Ved syvtiden.« Kjørbye bankede sin pibe ud.

Borgmesteren trykkede også Jens' hånd, og de to mænd gik. Moderen og Jens fulgte dem til gangdøren.

»Han er et stort stykke af en romantiker,« sagde Jens, da døren havde lukket sig efter dem. Moderen svarede ikke.

De gik gennem dagligstuen, og i døren til havestuen vendte moderen sig om, så på sønnen med et langt blik, der ligesom søgte til bunds i ham for at finde en genklang, hun ikke ville undvære fra sin søn, og sagde tankefuldt og langsomt:

»Han er et ulykkeligt menneske, Jens...«

Aften

I Jens' lille, smalle kammer ved siden af dagligstuen blev det hurtigt dæmring. Et par mægtige linde, der stod ud for gavlen af fru Ettrups hus, skyggede for hans vindue. Skønt natterne var lyse, måtte han i reglen, hvis han ville læse eller skrive, tænde væglampen over sit bord allerede ved nitiden. Han vidste også, at så snart moderen hørte glasset klirre mod kuplen, ville hun vise sig i døren bag ham og ikke gå, før den farlige manøvre var heldigt overstået. Det var en rest af hans barndom, som endnu klæbede til ham: moderens ængstelse for at lade ham selv omgå lys og ild. Han var nået til at smile indvendigt ad sin irritation derover; han vidste jo, det var en uimodståelig refleks hos hende. – Også i aften havde hendes hvide hår skinnet imellem de purpurfarvede partier i skæret af tændstikflammen; de havde vekslet et par kærlige og spøgende ord, og hun havde strøget ham om håret og var gået ind til faderen.

»Sådan vil i hele mit liv kun *hun* stryge mit hår,« tænkte Jens. »Nye pigers kærtegn er anderledes.« Det var han overbevist om, skønt han aldrig havde smagt dem.

Hele eftermiddagen havde han været fyldt af uro. Situationen på hjemturen, da han gik over Mellemgade mod hjørnet af fru Ettrups have havde udløst noget i hans sind, som ikke ville falde til hvile igen. Bestandig vedblev en linje at gentage sig i hans hjerne: »Fra skyggen træder

nu jeg ud i solen«. Den symboliserede hans egen tilstand alt for tydeligt til, at han kunne lade den uset. Han var travet ud af Aalborgvejen, havde besøgt de små plantager øst for Skal og ligget i lyngen, medens hans tanker tumlede med billeder og klange. Nu måtte han prøve at give alt dette form, sin vemod og sine fremtidshåb. Men ville det lykkes? Han gav sig til at skrive og slette ud, stryge over og rette. Da han havde fyldt tre ark, var der gået lige så mange timer. Han vågnede op, gned sin pande og lyttede. Var forældrene gået til sengs? Nej, han hørte deres stemmer og en klirren af porcelæn. Gudskelov! Hans hals var så tør som fyrsvamp – nu kunne han få en kop te.

Han gik ind i havestuen. »Nå, Jens, har du nu igen hængt over bøgerne?« spurgte faderen.

»Nej, jeg har skrevet...«

»Skrevet? Hvad da?« moderen blev helt ivrig.

»Det ved jeg ikke,« svarede Jens lavmælt. »Nu skal jeg se på det, når jeg kommer ind igen... Lad mig bare få noget at drikke...«

Moderen rakte ham en kop og en citronskive.

»Vi tørner ind nu, min dreng,« sagde faderen. »Bliv ikke siddende for længe oppe.«

»Godnat, og sov vel, begge to!« Jens tog teen med ind i sit værelse. Moderen slukkede hængelampen.

Det ene af manuskriptbladene var faldet på gulvet. Han tog det op, men følte i det samme en stærk modbydelighed for det tilsmurte papir. Han åbnede bordet med en nøgle og smed de tre ark papir deri uden at ofre dem et blik. »Uglegylp!« hånede en kun alt for velkendt stemme. Denne afsky for det skrevne såvel som den fuldkomne glemsel, hvori det nedsank, så snart det var nået til en vis afrunding, var fænomener, som gentog sig, hver gang han på denne måde søgte udløsning for sine følelser og sin fantasi. Det samme gentog sig i øvrigt ved eksaminer: han kom ud fra det grønne bord, og når kammeraterne spurgte ham, hvilke spørgsmål der var blevet rettet til ham, anede han det ikke. Men fik han flere år senere bøger om de samme emner i hænde, vakte de hans lede, og hele hans væsen rejste sig og råbte på noget nyt.

Men hvad han havde skrevet, lød således:

Jeg træder ud i Solen fra den Skygge,
som haabløs Higen over mig har lagt;
det er, som Hjertet Lyst ej havde smagt
den Tid, hvor jeg i Længsel maatte bygge.

Min Sorg og jeg, i Dæmring var vi trygge,
forvirret staar jeg her i Lysets Pragt,
og Sommer har et Smil den Mund ej bragt,
som vænnet blev til Bitterurt at tygge.

Det græder bag mig rundt om smalle Baarer:
Min Glædes Børn har brækket deres Vinger,
blev slynget haardt mod Jord en Uvejrsmorgens...

Det lyder blidt som Regndryp fra et tag –
den milde Sommerregn. – Hvor sødt det klinger! –
Og ak, i Sol jeg blændes let af Taarer!

Jens drak sin te. – Og nu læse noget... Ikke vers, nej, ikke vers! Han tog et bind af Smollet ned fra hængereolen til højre for lampen og fordybede sig i »Humphry Clinker«. Lidt efter hørte han sig selv le højt og befriende. Gode, gamle Smollet! –

Klokken slog ét. Jens rejste sig, strakte sig, stoppede og tændte en pibe. Derpå skruede han lampen ned og stod med hænderne i lommen og betragtede flammen, som sitrede og i pludselige spring syntes at ville gøre et forsøg på at nå sin tidligere højde og glans, for endelig at slukkes i et blaf. Han gik hen til vinduet, flyttede en Kristi blodsdråbe og en lille blågran til side i karmen og åbnede dets ene fløj. – Udenfor lå plads og gade bredt oplyste af månen, som der står i Staffeldts dejlige digt. Natteluftens køling, svangret af lindenes blomsterduft og balsampoplernes søde udånder lagde sig om hans ansigt som bløde hænder. Han drejede hovedet og så ind i værelset. Den svære tagbjælke, som lå under loftet, var på den ene side forsølvet, på den anden side mulmsort. Byen sov, der hørtes ingen stemmer, ingen vognrummel,

ingen skridt. Himlen var helt nede mellem husene, stjernerne syntes at kunne glide lydløst ned igennem skorstenene. En ubeskrivelig fred fyldte rummet, sænkede sig ovenfra ned til dets dybeste bund. »*De profundis clamavi, Domine!*« hviskede den unge mand. »Kun er bunden af rummets umådelige hav så skøn, at ingen af os i vor selvoptagethed får stunder til fuldt at fatte det. Hvorledes må da ikke de højder være, som lyset helt behersker... Åndens lys...«

Han begyndte at klæde sig af. Som hans fader, den tidligere sømand og langfarer, havde indprentet ham lige fra hans barndom, lagde han klæderne, omhyggeligt ordnede efter den rækkefølge, hvori han atter skulle iføre sig dem, over stoleryggen, stillede støvlerne ved fodenden af sengen og slog tæppet op. Det var med velbehag, han hver aften mærkede sin barnesengs glatte birketræ under sine håndflader. Han hadede de københavnske pensionaters jernsenge, selv om han sov godt på deres fjedermadrasser. Altid stillede han i sit værelse derovre stolen således, at han vendte ryggen til disse jernskeletter med deres mere eller mindre skæve og løstsiddende messingkugler. –

Så snart han havde lagt hovedet til puden, tog hans ræsonneren atter fat, med en vis ubønhørlig stædighed, som ikke lovede noget godt. – »Hvad nytter det at skrive vers og kaste dem til side, at adspredde sig ved læsning, at hengive sig til følsomme betragtninger? Hvad er det andet end fejhed og flugt?! Og det er ikke adspredelse, men

samling, ikke hendæmren, men klarhed, der tiltrænges. Hvilke farvede slør du end vil trække for din bevidsthed, så vil det dog altid skinne igennem, at du kun har to nederlag at se tilbage på: et forfejlet studium og en ulykkelig forelskelse. Et ganske negativt resultat af dit første år som selvstændigt menneske. Er det din mening, at det skal blive således ved? Det er det ikke! Godt, hvad vil du da? For også dit valg af filologien som fagstudium er jo kun et skalkeskjul, det kan vi vel være enige om? Sproglærer? Aldrig! Du har i din skoletid set folk nok, og deriblandt udmærkede videnskabsmænd som Wivel og Christensen, slide sig op, forsimples, degenerere og gøre sig til latter i den stilling. Desuden savner du ethvert anlæg for pædagogik. Til opdrager skal man være født og båren. Det er du ikke...« – »Nå?« – »Das Rechte ist, was dem Menschen gemäß ist.« – »Du gode Gud, citater! Vil du bilde mig ind, at du med sikkerhed ved, hvad der bedst stemmer med din karakter og dine evner? Du har jo end ikke prøvet dem! Du er et enebarn, en forkælet morsunge, der aldrig har været udsat for...« – »Overdriv nu ikke! For det første har jeg virkelig haft kraft til at nedkæmpe min forelskelse i Carola; for det andet har jeg dannet mig et foreløbigt skøn over mig selv – det kan så være rigtigt eller forkert – og taget en beslutning.« – »Javel, den vil vare til i morgen. Hvis det regner, vil den forvandles i én retning, hvis det er solskin, i en anden.« – »Plageånd! Men lad så være! For en gangs skyld tror jeg dig ikke, men skulle min beslutning end vakle, så er det kun naturligt for et ungt menneske. I øjeblikket står det fast: jeg vil følge de retningslinjer, som anvises mig af min stedse heftigere

trang til at udvide mit kendskab til mennesket og til naturen. Jeg vil fra tre forskellige sider søge at nærme mig mit mål: ved at studere medicin, læse så megen psykologi som muligt og bruge resultatet af sprogstudiet til fordybelse i den europæiske og orientalske litteratur.« – »Slet ikke andet? Haha! Du vil ende som en ubrugelig perpetuus. I rendestenen! I rendestenen!« – »Du skræmmer mig ikke! Og ler du ad mig, så ler jeg ad dig! Jeg har håbet i behold. Jeg har kraft og evner. Og jeg er ung! Ja, jeg er en ung forelsket mand mellem to forelskelser, den fra i går og den, som kommer i morgen. Og da jeg er forelsket, også når min følelse ikke har tilknytning til nogen bestemt person, ikke er farvet af skuffelse eller håb, så vil jeg, forventningsfuld og med fortrøstning til livet, benytte tiden til at værdsætte og skildre det, jeg har nærmest for øje, mit hjem, min by og dens mennesker, det jyske fjordlandskabs skønhed og mig selv i min tilknytning til alt dette.« – »Det er altid noget – noget foreløbigt. Men pas på! Jeg skal forfølge dig som en bidsk hund, hvor du går og står. Du skal høre min hæsende ånde og min utrættelige traven bag dig time for time. Og standser du, skal jeg løbe ind imellem benene på dig og vælte dig omkuld! –«

Jens mærkede, at sveden løb ned i hans bryn. I et rasende spring satte han ud af sengen, som om det gjaldt en brydekamp med en voldsmand. Bredbenet, med alle muskler spændte, stod han på stråmatten og knyttede næverne, så neglene borede sig ind i håndfladen. Skulle dette da aldrig få ende? Det havde gentaget sig i hele den

uge, han havde været hjemme. Ikke en eneste nats fredelig søvn! Hans knæ slappedes, han begyndte at ryste over hele kroppen, lod sig synke ned på sengekanten og begravede hovedet i hænderne.

Kraft? Han? Kraft?! Hvilken selvovervurdering. Ikke så snart havde han nævnt hendes navn i sine tanker, før han genså hende, befandt sig i hendes selskab, sad i hendes hjem, i familiens kreds. – Carola! – Det er en tåget novembermorgen. Klokken er tyve minutter i otte. Jens bor for enden af Danmarksgade helt oppe ved hjørnet af Løkkegade, Carolas forældre et stykke længere nede ad gaden, men på samme side. Da Jens kommer ud af gadedøren, går der foran ham kun et par drenge, der skal ned til Borgerskolen. Det er glat. Da Jens passerer de to småfyre, glider den ene af dem og er ved at falde. Jens griber ham i armen og holder ham oppe. Da drengen ser, det er en latiner, der har hjulpet ham, skuler han kun og takker ikke. I det samme kommer en slank pigeskikkelse spankulerende ud på fortovet et stykke borte. Det må være Carola. Men tågen er tætnet, den driver gennem stenslugten i store flager. Det er ikke muligt at skelne noget med sikkerhed. Frem gennem mørket fra den ene rødtulmende lygte til den anden! Jo, det må være hende. Hun vender sig, sender et hastigt blik tilbage. Har hun fået øje på ham? Han er nu kun ti skridt fra hende. Så bliver han opmærksom på, at hendes fodskifte er blevet raskere, – der er dog rigelig tid, ingen grundt til at skynde sig... Men hun har åbenbart meget travlt. Da hun når til hjørnet af Frederiks Torv, sætter hun i løb. Løber, som gjaldt det

livet. Hvad er det? Hjertet synker i livet på Jens; vil hun ikke indhentes, ikke følges med ham? Han standser, går så langsomt videre. Carola er forsvundet...

Jens virrede med hovedet. Han kunne endnu spore den dumpe fortvivlelse, der havde grebet ham. Nu vidste han jo godt, at det var angsten for veninders drilleri, hvis de blev set sammen, der havde været den egentlige årsag. Men var det ikke som en slags symbol – et dårligt forvarsel? Denne bestandige afhængighed af andres meninger! Ingen fast vilje til ubetinget samhørighed med ham? Hvor meget af hendes følelse havde mon været leg og behagesyge? Unødigt at gruble over det...

Unødigt! Og dog kunne han ikke lade være.

En dag havde Carolas yngre broder Carl – de var seks børn – bedt ham følge med op for at forklare ham nogle grammatiske spørgsmål. Og det havde været begyndelsen. Når Jens var vedblevet at komme der i huset, skyldtes det ikke nogen pludseligt frembrydende følelse for Carola, heller ikke den interesse, man viste for hans evner, men beundring for husets frue. Vel havde de mange fødsler krumbøjet og vansiret hendes krop, vel kunne hun i dagevis lide af åndedrætsbesværigheder og måtte sidde stønnende bøjet over sit ozonapparat og snappe efter vejret som en fisk på stranden, men hendes humør og energi havde denne vedvarende sygelighed ikke kunnet kue. Hun førte sit hus, sørgede for sin mand, holdt børnene i trit dag for dag, ganske vist ikke altid uden

kiv og klagen, men uden bitterhed med skæbnen og uden et øjeblik at sætte noget til af sin åndelige kraft, sin slagfærdighed, sin diskussionslyst. Børnenes tøj var altid friskt og rent, huset aldrig uordentligt og malpropert. Ofte, når hun på grund af sin trangbrystethed ikke kunne tale, sad hun med et ark papir på bordet ved siden af ozonapparatet og nedskrev da på kryds og tværs sine tanker og indfald, vittige epigrammer og spydige gloser, som man bagefter fik at læse, når først ro var faldet over hjemmet og lampen omsider tændt.

Jens kunne huske en del af disse småvers: Her var et, der gjaldt ham selv som forsvarer af de fuldendte klassiske oders smagfulde afrundethed:

For udsøgt en Elegance i Formen
bringer let det normale uden for Normen
og det er dog slet ikke Meningen
med Stof- og Aandsforeningen.

Mod overdrivelse af lystigheden advarede disse linjer:

Ak, selv de allerbedste Løjer
er ingen Løjer, naar de støjer!

Intet kunne være hende mere imod end selvgod humørforladthed:

At leve Livet redeligt
er ofte lidt for kedeligt.

At leve Livet kedeligt
til Gengæld tit for redeligt!

Og mod hjemmestrikket surhed var da også pilen rettet i
denne farveglade formanig:

Maa jeg bede om Ild i Kasketten
frem for et muggent Tværdriveri!
Fattigfolks Børn med et Gran Fantasi
bør *ødsle* med rødt på Paletten!

Ja, når lampen var blevet tændt, og husets herre derpå gået, da kom der et par aftentimer... Carolas fader var nemlig ansat i Statsbanerne og havde nattevagt på stationen. Han sov om dagen; alt måtte være stille i værelserne, al tale mumlende og hviskende, al gang en listen på tæerne. Følte drengene en utæmmelig lyst til at afgøre en uenighed med næverne, eller kunne døtrene ikke beherske deres heftighed, så måtte de ned i gården eller på gaden for at slås eller skændes. I de lange skumringstimer sad Carola og Jens ved et lys eller en køkkenlampe henne ved vinduet på hver sin side af et lille bord, mens han hjalp hende med lektierne. Også det foregik i en dæmpet tone, og de måtte stikke hovederne tæt sammen. Nå, det var Ciceros selvglade taler, de læste, ikke historien om ridder Lancelot og dronning Guinevere! – Næppe var faderen gået, ja, han var vel knapt nok nået ned ad trappen og ud ad gadedøren, før hele huset vågnede op til dåd. Børnene stormede ind i spisestuen, aftensmaden kom på bordet, fruén satte sig for

bordenden, og et brus af stemmer slog mod hende. »Å, mor...« »Hør, mor...« »Ikke sandt, mor?...« »Fortæl, mor...« Spørgsmål haglede ned, der appelleredes til hende fra alle sider, ret og rimelighed skulle genoprettes, fred stiftes nå ny, klager fremføres, glæder og sorger drøftes for hendes åsyn. Alle kraftkilder sprudlede uhæmmet. Og først når alt dette var afgjort og maden fortæret, blev der atter ro over vandene. De mindste børn kom i seng, de yngste lyttede til, når fru og Jens talte om digtning og om livsførelse. Verdslig-klog var fru i høj grad, og mange gode råd blev spildt på Jens og Carola. Når klokken derpå nærmede sig ni, rejste Jens sig, takkede og bød god nat.

Det var kun få timer, to eller tre, han nogle gange om ugen tilbragte i dette hjem. Men når han kom op på sit kvistkammer, var han så fyldt af indtryk, at han ofte ikke kunne samle sig om sin nattelæsning. Det bruste og gærede i ham, og den aften, da Carola havde kastet ringen til ham, blev hans indre spænding så stor, at hans sjæl som i et spring satte ud over grænsen mellem ungdom og manddom, og han på én gang blev elsker og digter. Han havde åbnet det skråtstillede vindue og stod og stirrede på vintermånen, der i sin fulde pragt forsølvede tagene rundt om. Og hans første digt var blevet til, – ikke noget vinterdigt, et kærlighedsdigt og samtidigt en påkaldelse af sommermånen:

Du Maaneskaal saa fuld af Lys,
der strømmer over Randen,

til dig der gror en Rosenblomst
i Løn ved Himmelstranden;

dens Rod med Taarer vandes kun
fra tavse Sjæles Fængsler,
den gennemaander Nattens Rum
med hede Jordelængsler.

Og smykt med Rosen, Skaal af Sølv,
du synke skal i Havet,
de purpurrøde Længslers Duft
skal vorde dybt begravet –

i Havet, hvoraf Sol staar op,
det Hav, som Elskov føder...
Ak, Dag og Elskov slaar de Saar,
hvoraf ved Nat vi bløder!

Og tårerne var løbet ned over hans kinder.

Den nat havde han ingen søvn fået, og heller ikke de to næste. Om dagen gik han rundt som i en drøm, med knyttede næver, som om han måtte holde igen for ikke at løbe fra sig selv. Atter og atter genoplevede han i erindringen den i sig selv så ubetydelige hændelse med ringen. Det havde været i en af disse skumringstimer ved vinduet. Carola og han havde talt om den forestående juleferie, hvor de skulle skilles, og om hvorledes de plejede at tilbringe denne tid i deres hjem, juleaftens faste, men for dem begge ikke lidet forskellige, ceremonier og

skikke. »Jeg skal nok sende dig en lille gave,« havde Jens sagt og leet. »Min kan du få med det samme,« havde Carola svaret efter et øjeblikks tøven. Og hun havde rejst sig, var gået ind i værelset ved siden af og var straks efter kommet tilbage. Det var blevet omtrent mørkt, lysets flamme flakkede. Jens kunne næppe skelne hendes skikkelse. »Grib!« havde hun sagt. Der var noget, der glimtede i luften, og han greb efter det, han, der var nærsynet og så dårlig til at gribe bolden i cricket! Han greb efter glimtet og fangede det, følte noget i sin lukkede hånd, åbnede den, beså det: en ring! En ring, forgyldt med en sort stenkulspørlé! Og så snæver var den, at han kun kunne få den til at sidde på det yderste led af sin lillefinger. Han stirrede efter Carola, hun var forsvundet ud af døren og viste sig ikke, skønt han ventede et helt kvarter. Så var han stille gået sin vej.

Hvorfor havde hun kastet den til ham? Hvorfor var hun ikke kommet hen og havde rakt ham den – måske med et venligt ord, en tak for den umage, han havde gjort sig for at hjælpe hende med lektielæsningen? Og hvorfor var hun nu forsvundet? Der udgik ligesom en kulde fra hendes handling. Havde hun gjort det halvt modvilligt? Eller var det hele en spøg, en leg – en spot endog? Hvor han dog savnede disse venlige ord, som var udeblevet! Og – en ring? Et symbol? Nej, det kunne det da umuligt blive på den måde? En gaves betydning er helt afhængig af den måde, hvorpå den gives – for er ikke det *at give* og den følelse, der fremkalder impulsen dertil, langt mere væsentligt end selve den bortskænkede genstands art eller

værdi! – Eller – eller – var det netop det symbolske ved ringen, der havde skræmt hende bort? Havde skyhed, undseelse, blufærdighed drevet hende bort som et blomsterfnug for et hedt vindpust? Havde hun rødmet og blusset i mørket?

Jens trak klæderne på igen, hastigt og nervøst. Han listede på bare fødder ud i køkkenet, drak begærligt to glas koldt brøndvand, fandt et par træsko i gangen, stillede dem uden for hoveddøren, lukkede denne sagte efter sig, stak i træskoene og gik ned gennem de gruslagte, dugmørke gange, hvis ukrudt og græs kildede ham op ad vrist og smalben. Helt ned i baggrunden af haven gik han og satte sig der på bænken under hylden i hjørnet ved plankeværket. Om pigæblets spøgelsesblomster flagrede en natsommerfugl tungt og tyst. Månen oplyste nedefra svære, fra øst optrækkende skyer. Det blindglimtede i disse masser som fra en natlig kamp i det fjerne. Månelyset var tåget og falmende. Et sagte vindpust fik hylden til at rasle hemmelighedsfuldt. Natviolerne duftede bedøvende. Luften var fugtig med en let saltsmag.

Jens var under sine minders tvang. Afskeden. Endnu en gåde. Det havde været i »Kilden« en aften, da militærmusikken spillede, og tilhørerne i tætte skarer passerede frem og tilbage foran tribunen eller sad ved en forfriskning foran den lille restaurant omkring dens vandspring med den stigende og faldende stråle, der plaskede ned i et alt for snævert, muslingekranset bassin – når den da ikke af et vindpust forstøvedes og

oversprøjtede de nærmestsiddende. Jens havde som så ofte taget stude under en stor bøg lige foran orkestret. Næste dag skulle han op i sit sidste fag: dansk. Han var dødtræt, orkede ikke at stå ret længe. Han gik derfor til side, søgte en ledig bænk og faldt til hvile ved Schleppegrell-statuen, hvor der var næsten mennesketomt. Hør, nu spillede de skærsommersangen: »Vi elsker vort land...« Tonerne hævede og sænkede sig som vandspringet, flagrende og svandt, fjernere og fjernere... Jens sov. Da han vågnede og forskrækket rejste sig, faldt noget fra hans knæ ned på jorden. Han bøjede sig og tog det op. Det var en rose. Og næste morgen fik han et lille brev: »Rosen var fra mig. Jeg tænkte nok, at du ikke ville svigte, når vi havde aftalt at mødes, og jeg fandt dig da også, men du sov, din trætte stakkel! Du har fortalt, at du tager lige hjem med toget efter translokationen, og om en fjorten dages tid skal du rejse til Finland. Jeg selv skal på besøg i Dronninglund fra i morgen. Nu vil jeg foreslå dig noget. Lad os ikke love hinanden noget, så har vi ingen løfter at bryde, men lad os, når du er kommet hjem fra din rejse, skrive til hinanden. Der er så meget, man kan skrive, men har ondt ved at sige! Skal vi være enige om det? Og så farvel for i sommer, min ven. Alle gode ønsker følger dig fra mig – og et stort stykke af mit hjerte. Min ring kan du beholde, hvis den betyder noget for dig. Din veninde, Carola.« Han var alligevel gået op til hende, da han kom fra eksamen, og da havde hun pludselig kastet sig i hans arme, klynget sig til ham, kysset ham, kysset ham...

Og de var skiltes – for altid. De havde skrevet til hinanden to gange om ugen, først forsigtigt og skyende, senere med stedse stigende lidenskabelighed, indtil hun havde krævet en endelig afgørelse. Og i mellemtiden havde han set sine evner og sin lyst til studiet som de var, var blevet usikker, havde ikke turdet svare, som hun måtte vente det. Og det var gledet ud imellem dem. Han havde forudset det og lidt uendeligt derved. Nu havde hun krævet sine breve tilbage, sin ring... Havde hun også savnet mod, eller var det ikke snarere således, at hun allerede inden længe var begyndt at fjerne sig fra ham? I hvert fald fandt han hende omgivet af andre unge mænd, der ivrigt bejlede til hendes gunst. Var ikke brevene et komediespil i fortsættelse af ringen – en rolle, hun havde fundet behag i, fordi den gav hende holdning og værdighed over for veninder og tilbedere og i hendes egne øjne hævede hende op i et højere plan som kvinde, en forlovet ung piges?

Hyllden begyndte at dryppe. Det småregnede. Himlen var nu helt overtrukket. Jens skyndte sig ind. Resedabet sendte ham en hilsen, som holdt sig i hans næsebor. Inde i sit værelse kastede han sig på sin stol og ventede, ventede i den regnfulde morgens grålys. Ventede på forløsning, et lyn, et tordenbrag derudefra en sjælelig afspænding. Men intet kom. Længe holdt han hænderne for ansigtet i en slags desperation på grund af søvnløs overmættethed. Så mente han at kunne høre et orkester begynde at spille: en fløjte, et valdhorn, en harpes sølvrislen, en tamburs dumpe hamren. »Nej, nej, nej!« mumlede han og sprang forfærdet op. Denne indre musik kunne udvikle sig til en

ugelang besættelse! Men det var kun byen på dens højdepunkt, han hørte: regnen, der trommede mod jorden, vinden, som jog skyerne foran sig.

Han klædte sig af for anden gang, gik i seng og stoppede tæppet ned om sig. Lidt efter mærkede han, at katten sprang op i sengen til ham og lagde sig til rette. Han strakte hånden ud og strøg den over pelsen. Den spandt af velvære under hans kærtegn. Og nu følte han endelig, dysset ind af regnens ensformige lyd og missens snurren, hvorledes søvnens blide, kølige vinger foldede sig om hans pande. Langt, langt borte slog kirkens ur: en – to – tre – fire...

Jens Kjørbye vendte sig, strakte sig ud – og faldt i søvn.

Gratiernes tal er tre

»Herregud, Jens,« sagde fru Kjørbye, og tebakken rystede i hendes hånd, »nu har du igen glemt at lukke vinduet, og karmen og gulvet flyder med vand!«

Jens vendte søvndrukken hovedet på puden, drog et dybt åndedrag, stadig med lukkede øjne, og mumlede noget:

»Not with this silent storm of hair,
but crowned with sunbeams you shall fare,
not with these darkest Delphian eyes...«

»Nu skal De vågne, hr. Kjørbye. Jeg står her og skal være en overraskelse, siger tante,« lød en lille klar stemme.

Jens glippede med øjnene og strøg sig over panden. Han rejste sig over ende og stirrede. Ved siden af moderen stod en tiårs pige med bleggyldent, letlokket hår og et opvakt, smukt formet ansigt. Hun var ét stort, forlegent smil.

»Næh, Harriet, min søde tøs, er det dig! Så er sommerferien da for alvor begyndt! Og nu vil ikke bestille det allerbitterste mere. – Velkommen, lille feriepigebarn! Velkommen til tanternes by, en hel by fuld af tanter, med kager i dåser, ribs i haven og syltetøj i krukker!«

»Tag nu din te, Jens!« sagde moderen og lo »Du er jo ikke til at vække, dreng!«

»Giv pote, Harriet! Sådan! Jeg er så glad for at se dig. Er du kommet med morgentoget?«

»Ja, der var ingen oppe andre end onkel...«

»Så skal jeg hente din kuffert... Hvad er klokken blevet, mor?«

»Elleve...«

»Det var da forskrækkeligt! Men jeg kunne heller ikke falde i søvn i nat. Jeg ved ikke, hvordan det er...«

»Nu går vi. Skynd dig så lidt at komme op!«

Teen og sigtebrødet blev skyllet ned i hast. Jens trak i et par bukser, tog træsko på i køkkenet, fyldte en balje med vand fra pumpen ude i gården, hængte benklæder og skjorte i alkoven ved køkkendøren og tog sig en kold afvaskning. Tøj på og ind igen for at børste negle og tænder. Og så blød manchetskjorte, flip og fint silkeslips. Håret trængte til at børstes og blev børstet og kæmmet, indtil skilningen sad upåklageligt; Jens var forfængelig og stolt af sit tætte, smukke hår. Endelig frakken på. Og så stod han i hoveddøren og kaldte: »Harriet, Harriet – kom nu! Vi går straks ned til tante Lise. Måske kan Ellen følge med, og så kan du med det samme blive dypet i Limfjorden og få din jyske dåb!«

Det er allerede tredje gang, den lille københavnerinde er i »Lyngbys Minde« Hun husker fra de forgående år de forsvarlige dukkerter, hun plejer at få af veninderne, men hun smiler og stikker fortrøstningsfuld sin hånd ind i Jens'. De går over pladsen og ned ad gaden sammen. Midt i den nederste halvdel af Mellemgade ligger tante Lises hus, og op til gadedøren fører en stentrappe med pynteligt jerngelænder. Men hos tante Lise går man altid »bagind«. Ad gadedøren ville man nemlig kun få adgang til forstuen og der finde døren ind til »den fine stue« smækket. Der må ingen andre komme end husets frue selv, det er hendes helligdom. På grund af den hemmelighedsfuldhed, hvormed den omgives, har den ry for at være en slags Aladdins hule; men Jens, der har kigget derind, ved, at den mere minder om et magasinrum fuldt af billige og hæslige, men skinnende og velholdte møbler, der står så tæt sammen, at man dårligt kan røre sig imellem dem. Man går altså ad en smøge, gennem en tremmedør ind i gården og derfra ind i køkkengangen. Tante Lise træffer man ganske sikkert i nærheden af en vandspand og med en skruppe i hånden. Der lugter altid af rengøring der i huset – det er ikke det samme som, at der lugter rent. Nej, af snavset sæbevand lugter der. Hvornår der egentlig laves mad og spises, er noget af en gåde, men kaffe drikkes der med ubestemte mellemrum hele døgnet igennem. At tante Lise har denne ene store, altoverskyggende lidenskab, forhindrer hende langt fra i at være gæstfri eller i at snakke hyggeligt og længe. Man er så velkommen. Hun lader spanden og kluden stå, sætter kaffekanden over

og under sig gerne til glæde for gæsten en hvilepause, men hun tager fat på rengøringen igen, så snart man er gået.

I dag er der noget på færde. Allerede ude fra smøgen hørte Jens og Harriet latter og pludren af unge kvindestemmer.

(Her slutter manuskriptet, så hvem de tre gratier er, får vi aldrig at vide)

Marens hjemmebesøg i Højballerup

Onskyld svoger, a' jeg braser li'e ind uden a' være meldt – ka' jeg sove hos dig i nat? Da'en er løbet fra mig.

Ja selvfølgelig, Maren. Lysthuset står åbent for dig til hver en tid. Men kom nu først a' tøjjet. – Kirstine! Her er kommen fremmede.

»Fremmede«. Sludder, svoger! Det er kons Maren sel' personlig. God da' søster!

God da'! Næ, det var da en overraskelse, Maren. – Bordet er dækket, vil du ha' en bid med?

Ja tak, Kirstine, man er jo lidt brødflov efter a' ha' sat og rumlet ovenpå to blødkogte æg og en kop te siden i mor's. – Jeg to' med »Grise-ekspressen«. De' er jo onsdag, så ta'er den svin op på hver station, ved du nok, så det ta'er tid.

Sla' dig ner i sofaen, Maren, der ka' du så rart sprede dig.

Tak, søster! Nå, det må jeg sige – I er ikke på feberkost. Med forlov! Sylte og rødbeder, det ka' jeg ikke stå for.

Du ka' osse få grisetæer, Maren.

Men svoger da, det var godt, a' ikke stiftamtmandinden hørte det – hun har aldrig haft en tå i munden; hun kalder dem for »grisefødder«.

Det er sandt, Maren, tak for kortene, du sendte vos. Vi har såmænd lagt med brev-svar til dig, men hverken Laus eller jeg er jo videre skrivendes a' vos.

Å, skidt med det, Kirstine. Jeg ta'er et stykke sylte til.

Værsgo', Maren, og ta' væk. Hvod'n står det elsens til derhjemme? Det er snart en hal' snes år siden, a' Laus og jeg var der på besøj.

Ork, Kirstine, den ligner sig såmænd sel' som dengang. Gaderne ligger nu som før – no'ne på langs og andre på tværs. Jeg har sel'følgelig en masse helsinger med til jer. Det er sandt, Laus, må jeg kontrollere dig, jeg nåede li'e a' følge din farmor, barber Lillehøjs enke, til graven. Der var et storartet følge. Hele byen var omtrent på benene, men hun har jo osse ha't de fleste a' fødderne i pleje. Hun var en dygtig ligtorneoperatør til det sidste. Hun kom til a' ligge ved siden af 50-øres-bazaren, I ved dem henne fra tor'et, som to' sig sel' a' dage, så det var jo ikke så hyggeligt. Nå, fred med dem! Jeg ta'er et stykke sylte til, svoger!

Gud velsigne dig, Maren. Vi har et par svin endnu gåendes derude. Kil bare på!

Ka' I huske badehotellet, som la' e nere ved stranden – det er lavet om til et pensionat for kunstnere, »Græskarret« kalder de det for. Der fik jeg plads som stuepige. – Jeg var der kons i otte dage. De gjor'e mig rent fortosset i ho'det.

Jeg sa'e osse til politimesteren (der fløj jeg op og klagede dagen efter, a' jeg var stukket væk) »a' jeg ville hellere gøre rent hos de vilde dyr i Zologisk Have end a' gå til hånde hos kunstnere«. – Han ga' mig osse ret med de ord: »Ja, de ka' jo være lidt aparte«. – Aparte – næh, de er skruptossedede, er de! Den værste, det var en langhalset, rundklippet hyæne – hun sad hele dagen med et knivsblad og rodede i no' et blåler, som hun lavede menneskeho' der ud a'. Ja, jeg ved ikke, hva' I gi'er mig. Når jeg ha'de gjort rent hos hende, var jeg så rakkert til med blåler, a' jeg hængte fast i alting. – Ved siden a' blåleret boede der en, som malede malerier; det var en værre farvelade a' se på. Der kom jeg sgu rent akavet afsted. Han ha'de malet fjorden a' og stillet det til tørring på en a' stolene. Så stikker Emma, det er den anden stuepige, ho'det ind for a' sla' en passiar a' med mig, og jeg sla'er mig tankeløs ner på stolen, hvor maleriet står. – Da jeg lidt efter rejser mig, vræler Emma: »Ih, du glade skoma'er, du render jo rundt med Isefjorden på enden«.

Så fik du da din nederdel helt ødelagt, Maren.

Skidt med det, Kirstine, men maleren ville ha' 200 kroner for maleriet, jeg ha'de ødelagt. Men I ka' tro, han fik 200 kroner. »Når De ska' ha' tørret Deres Isefjorde, så hæng De dem op på tørreloftet,« sa'e jeg, »så'd'n no'et skidteri«. – Det var nu osse no'ne rene Tygge Bra'es dage. I altanværelset der loserede en ferie-skuespiller, »Sjækkespir« kaldte de ham. Han var li'efrem farlig for sine omgivelser. Han gik altid og talte højt og skændtes

med sig sel'. Så en mor'en kommer jeg ind, ganske fredsommelig som altid, med hans te. Han stod henne ved vinduet og råbte hele tiden: »Sago! Sago!« Pludselig farer han imod mig og rusker mig så stærkt, a' kopper og tepotten ramler ner på gul'et, og råber med det hvide ud a' øjnene: »Ha, er det dig, Destamonnert – du har væ't mig utro – du ska' dø!« – »Hva' har jeg,« si'er jeg li'eså bestemt. »Min herre, har jeg no'ensinde gi'et Dem anledning til a' si'e sådanne sjofelheder til mig?« Så greb han mit ho'de og dunkede det flere gange ned i divanen.

Men kors, Maren, skreg du ikke om hjælp?

Det ku' jeg ikke li'estraks, vejret var omtrent gået ud a' mig. Men da han så igen to' mit ho'de imellem sine hænder og sa'e: »A' være eller ikke være,« så skreg jeg osse: »Må vi nu være her,« og rev ho'det ud a' hænderne på ham og flygtede ud a' »Græskarret«. Næ, det var et værre galehus. Skænk mig et glas øl, Laus, a' jeg ka' skølle de sjenier ned med. – Tak! – I ka' elsens tro, a' der er rensset op i Højballerup. Dem, Vorherre ikke ta'er, dem hugger retfærdigheden. Ka' I huske telegrafbestyrerens flabede tre langhårede sønner.

Ork ja, vi kaldte dem for »De tre gratier«.

Ja, rigtig Laus – de gik med korset på for a' få tyndt liv; de lignede tre forklædte fruentømre. De har rigtignok lavet no'ne slemme skandaler. I foråret til en velgørenhedsbazar mødte de til ballet som franske aspasjepi'er og gik rundt

med et trikolår i hånden – I ved nok, såd'n hedder det franske flag – og sang uvartige franske sange. Fra den aften hed »De tre Gratier« ikke andet end som »Aspasjerne«.

Ja, de tegnede allerede dengang til a' bli'e no'ne slemme raketter. – Hva' er der nu ble'en a' dem?

Den ene stak til søs.

Den anden stak til Amerika,

og den tredje stak ild på hos købmand Jansen. – Jeg ta'er et stykke sylte til, søster; når man såd'n sidder og sludrer, så glider der altid et stykke mere ner.

Kirstine, skænk Maren en solbærrommer.

Jeg tror, du vil, Laus.

Snik, snak, Maren. Du har jo altid væ't for det »søde«.

Det søde – det er sandt, det må jeg endelig fortælle jer. Musikdirektørens Elvira, »Det Sel'spillende Klaver« – hun ska' jo være så fuld a' musik, si'er man – hun er ble'en forlovet med tappeseren, første fevelinen i Ulriksens Skovorkester, så I ka' tro, det er med elskov på musiktribunen – de spiller mundharmonika fra mor'en til aften. Er I med? Sigøjnersystemet – tvangfrit – og Post-Sørens plejedatter, »Brevduen«, hun har fået skovriderens

søn, »Lækatten« under vingerne; de sværmer både tidlig og silde ude på moseengen. »Sankthansormene« kalder natvægteren dem for.

Ja, Maren, det passer som vores frøken i skolen altid sa'e: »Venligt og kærligt ligger Højballerup«.

I søndags var der stor fest i forsamlingsbygningen – det var til ære for kaptajnen på et stort udenrigsskiv, som ha'de lagt der i otte dage – »Søløven« kaldte damerne ham. Det var utrolige tossestreger, rangsjørerne ha'de fundet på. Spisesalen var lavet om til nere på havsens bund. Til at servere maden ha'de de lejet Skrædder-Ane, I ved »Den Flade Tallerken«, hun er li'e op og ner på begge sider a' sig – aviskonens Lise, farverens Bolette og Amanda fra kiosken; de var klædt på som undiner, havgudinder. Det var no'ne sjældne nymfer; »Søløven« ga' osse et brøl fra sig, da han fik øje på dem. »Den Flade Tallerken« hun listene så forsigtigt omkring, så a' man sku' tro, a' hun var klinket både her og der. Bordet det var dækket bølgeformet, og stolene, de sad på, forestillede paddehatte. Ved bordet holdt »Søløven« en glimrendes tale for damerne. »Må jeg klinke med« si'er modehandlerinden henne fra Lille Stræde, I ved dværgen, »Den Lille Ende Blå Tråd« kalder de hende. »Skål, mit barn«, si'er Søløven, »kom du op på fars skød«. – »Med glæde, min dreng«, svarer hun igen, »Jeg ku' være mor til dig – 48 til Mikkelsdag«. Kors, Kirstine, hele havbunden li'efrem skvulpede a' grin – og således gik narrestregerne til den lyse morgen. Den sidste, som forlod havbunden,

var såmænd dækker Lassen; han lå i en dyngge østersskaller og trak torsk i land.

Hvor det ligner ham, søster. Ja, han har jo altid væ't tosset efter saltvandet. – Laus, skænk Karen en rommer til.

Hov, hov, Laus, kons til gardinerne.

Lever den spanske jor'mor endnu, Maren?

Ork ja, hun og Pedersen, de ha' de guldbryllup forleden. Hele byen flagrede – husk på, hun har jo bragt omtrent de fleste a' indbøggerne i Højballerup til verden. – De ble' vækket med musik. Hun stak ho'det ud a' vinduet med natkappe og takkede. Pedersen han stod midt i en krukke med vandsenep og vinkede go'mor'en.

Laver han stadig vandsenep, Maren?

Kors, hva' var Højballerup uden Pedersens vandsenep. – Så blev der råbt hurra, og så blæste musikken: »Fjerne syd, du skønne Spanien« – I ved jo nok, a' man altid har hvisket no'et om, a' jor'mor'en hun stammde nere fra no'ne spanske tyrefægttere i Spanien. Derefter marsjerede orkestret hjem på »Det er så øndigt a' følges ad«. Jor'mor'en er skidt gåendes, hun lider a' vand i benene; det meste a' da'en sidder hun i en rullestol og synger: »Hvor Nilen vander ægypterens bred«, mens a' Pedersen drejer senepskværnen.

Det er li'egodt en sur tilværelse for de to gamle nisser.

Ska' vi så lette vos og ta' kaffen nere i lysthuset, Kirstine?

I mit sovekammer, Laus, det var en idé, så har jeg ikke så langt hjem. – Næh, men jeg glemmer jo rent a' fortælle jer det, som hele byen gør grin med; »Tosse-Karen« sidder på bekendelse i arresthuset, men statsbetjenten si'er rigtignok: »Hun bekender sgu ikke, så længe »den gale Hans Peter« er arrestforvarer i »Dueslaget««, sådan kalder de cellen, hvor hun sitter. – De andre fanger ka' ikke sove om natten for al den kurren, der er, når »den gale Hans Peter« er inde i »slaget« hos »Tosse-Karen«.

Ja, dem der køber Karen for en tosse, de gi'er deres penge forkert ud.

Det har du ret i, Laus. Hun ka' lukke munden på hele borgerskabet. Landinspektøren springer langt uden om hende, når a' de mødes. »Tosse-Karen« ha'de en da' råbt »gedebok« efter ham. – Tak for mad, svoger!

Vil du ikke ha' et stykke sylte til, Maren?

Næ, elsens tak, Laus – det ville være griseri.

Maskinen

Når man kom gående ned ad den mørke gade – dobbelt mørk på grund af den indskrænkede gasbelysning – kunne man allerede på lang afstand se skæret fra det store vindue. Det så ud som en snedrive tværs over brolægningen, og illusionen forsvandt kun, når en enlig bil med sine blændende søgelys tændte jog gennem gaden, som et stirrende nattedyr med glødende øjne, som en dirrende susen i luften, som en tænderskærende djævel på jagt i mørket.

Inden for det oplyste vindue stod maskinen. Den arbejdede utrætteligt og jævnt. Én gang hvert sekund for stemplet ud og sugedes tilbage næsten lydløst. Det mægtige svinghjul drejede sig med majestætisk ro, men desto travlere var det lille hjul om akslen oppe under loftet. Hejdi! Det pilede rundt, som når man træder pedalen på en cykel med bagringen løftet fra jorden. Der var en blinken og lysskiften og munter geskæftighed over det uden lige. Og regulatoren da! Den var sig sin vigtige bestilling bevidst – med små mellemrum. De vægtige kugler drejede sig tilsyneladende nonchalant, men pludselig tog de et snuptag, som en fuldmægtig, der hører chefens trin på gangen. Ritsch, ratsch, nu skal det være! – Nå, han går forbi – så haster det jo ikke. – Og så var der nogle små tingester, der gravitetisk nikkede hen for sig, op og ned, ned og op! Og smørekopperne skinnede gult og rystede i takt. Over det hele strålede de elektriske lamper med festlig glans. Maskinrummet var så oplyst som en

koncertsal. Og udefra fik man et indtryk af noget usigelig hyggeligt, noget varmt – og næsten hjemligt. Men også af noget eventyrligt, som en troldhøj på flammende pæle, hvor man ser ind i en fremmed og dog kendt verden, som børn, der lytter til et folkesagn, de ikke kan blive trætte af at høre. En maskine! Vi har jo alle set en maskine, mange maskiner endda! Og dog rummer hver af dem en gåde. Thi enhver kraft er en gåde. Vi kender dens love og en del af dens muligheder som frembringer og ødelægger. Men den selv? – Vi kender jo heller ikke Gud...

* * *

Alt dette og meget mere så en gammel mand, som stod uden for vinduet. Han stod der nemlig ikke for første gang. Nej, han havde været der ofte, et år igennem, undertiden hver eneste nat. Og maskinisten derinde kendte ham da også. Af udseende, eller ikke engang det – af omrids. Han vidste, at der var nogen udenfor vinduet, en nattevandrers – en gamling, der stirrede ind på ham og hans arbejde, ubevægelig, i timevis. Han ville ikke have kendt ham på gaden ved dagslys. Han anede intet om hans liv, hans navn eller bopæl. For manden indenfor var manden udenfor kun en skygge. Maskinisten gættede måske på, at det var en vagabond, som instinktmæssig nærmede sig skæret og godtede sig ved en indbildt varme. Måske tænkte han slet ikke på ham. Maskinen gav ham nok at passe.

Det karakteristiske for disse to mænd var, at den ene var indenfor og den anden udenfor. Den ene havde sit pligtarbejde, den anden sine tanker. Den ene fik løn, den anden ideer. Den ene kendte maskinen, den anden forstod den. Men begge elskede den, hver på sin vis. Og nu behøver vi kun at vide, at den gamle mand var organist og boede i en lille villa i den samme gade, hvor det store vindue lyser.

* * *

En aften lød den gamle mands tanker således: Brahms har sagt: først var rytmen!! Ser jeg ikke her, at det er forkert? Dette stempel jager ud og ind, hele maskinen, hver del deraf, følger bevægelsen, er afhængig af den og til dels modifikationer af den. Og dog er dette kun det synlige resultat af noget skjult, af dampens udvidelse i cylinderen. Er altså ikke dampen det første? Hvorledes nu med sjælen? Er rytmen sjælelig, eller hvordan? Nå, jeg ved jo, at dette er en maskine, selv når den står stille, og jeg kender damp, når den stiger i vejret fra min kaffekande hjemme på kakkellovnen – (den koger altid – det er mærkeligt, at jeg aldrig kan passe på det rette øjeblik!) – altså, der er andre tegn og beviser på sjælens tilstedeværelse. Jeg ved, at jeg har en sjæl, fordi jeg føler. Sorg og glæde, å, navnlig glæde! er kræfter i sjælen. Hos mig gamle mand er de hele livets rige høst. Og disse døde masser tager form under rytmen, krystalliseres, så at sige – bliver melodi. Ja, lad mig se, nu vrøvler jeg vist (selvfølgelig vrøvler jeg – hvorfor i alverden står jeg også

her i kulden og spekulerer! Huf! Jeg tror, det sner! Ja, min salighed!) Hm-hm – den *er* nu brilliant, den rytme! Ud-ind, ud-ind, ud-ind, – nu følger han den med hånden for at mærke, om den går jævnt! At han tør!! Herligt og taktfast – en march »Herligt og brusende højt, som havet skummer mod stranden« – det blev til et vers! Ja, det gjorde – jeg bliver sgu så fornøjet – så løftet, så – hm – ja, der har vi altså vrøvlet! Rytmens art bestemmer følelsen, fremkalder den. Maestoso, ma inevitabile – brændingen kommer, trækker sig tilbage, næste sø – ja, ja, men allegro – allegro maestoso – hexametre der følger ustandselig efter hinanden – meget godt, jeg hører det, der *er* det! Jeg tror, jeg vil gå hjem og sætte kaffen på – gud ved om der er blæk nok? Nå, man får at hjælpe sig med blyant i nødsfald. – Men nu inspirationen? Om man vidste noget om den! Hvorfor i alle klassikeres navn har damp den evne? Og hvor kommer den fra? Ekspansion? Ein schönes Wort! Ligesom inspiration! Long words! Nej, kraft! sa'e Beethoven. Nå, nu bare ikke filosofere, men holde fast på, hvad vi har fået til givendes i aften. Så går vi, gamle dreng!

* * *

Ved juletid hændte der noget, som voldte den gamle organist både stor sorg og stor glæde. Hans søster i Mariager døde og efterlod en lille pige til hans omsorg. Og han var rigtigt nok en fader, som man skulle lede om mage til. Så fuld af gavtyvestreger hele dagen! Og når han tog hende med i kirken – å! Helt nede ved alteret kunne hun høre ham udgyde sin vredes skåler over de ulykkelige

elever. Og så lo hun af fuld hals, skønt hun ellers kunne blive så sært til mode i det farvede lys og havde så ondt af den stakkels drage, som St. Michael stak en lang ildrager gennem ryggen. Dragen havde sådan et sørgmodigt udtryk i øjnene, syntes hun, og den fæle Michael så så vigtig ud; han lignede genboens dreng hjemme i Mariager, som altid drillede hende og lo, når hun græd og råbte på mor.

Dagen efter helligtrekonger var den gamle ude på spadseretur med sin lille arvepart ved hånden. Klokken var syv. Det var sent for en lille pige at være ude. Alligevel standsede onkel foran det store vindue og beså for hundrede gang sin kære maskine.

»Kan du se, hvor den løber rundt?« – »Det løber rundt altsammen, onkel!« – »Jamen særlig den tingest med kuglerne! Kan du se, hvad den ligner, Else?« »Nej, onkel.« – stumpen trippede af utålmodighed. Maskiner var ikke noget for hende. Men onkel blev ved: »Virkelig ikke? Jeg havde dog troet, du havde mere fantasi. Nå, du er jo så ny her i byen selvfølgelig. Du har vist endnu ikke været ude i Fælledparken med Marie, vel? Men til foråret, min ven, til foråret! Så skal du derud hver dag. Det er et dejligt sted, kan du tro. Buskads og blomster, græsplæner og soppevand. Og så gyngembrætter og gymnastikapparater. Du er jo en rask pige, som ikke er bange for en ordentlig vippetur. Og se, derude er der også en slags slynger, hvor man kører rundt i et reb. Flyver op i luften som en fugl og daler igen, sætter fra med benet og farer til himmels på ny.

Og ustandselig drejer man rundt, flere på engang – en to-tre stykker. Apparatet er sådan en slags blanding af en gyngesving og en karrusel, forstår du? Det er en lyst og glæde at se på. Hvis jeg ikke var så gammel, ville jeg sandelig flyve med! *Det* minder den regulator mig om. Kig nu på den, lille Else!« Else kiggede på den med store, forundrede øjne. »Tænk dig, at det er solskin, mit barn! Et solskin af guld og safirer. Alle fugle synger, alle bølger klukker, alle drenge råber, alle små piger ler og skriger og leger! Der er et liv! Gyngerne knirker, vipperne plumper mod jorden, de små numser ryger i vejret og klasker ned på brættet – plumps! Og midt i det hele regulatoren – flyvemaskinen! Små piger i røde og blå kjoler, sribede på langs og ternede på tværs, farer frem i rummet – op og frem! Armene strækkes, hænderne knuger om tovet, benene skyder fra med et sæt, øjnene stråler, mundene skriger henrykt op, kinderne gløder og næsen peger mod sky. Jo, jo! De ligner sommerfugle, brogede kæmpesommerfugle på flugt fra blomst til blomst, de stiger og daler, som om en jonglør kastede med tulipaner. Du hellige Valborg! Det er et syn, en rytme, en scherzo, allegretto, vivace, piu presto – Oho! Kom, barn! Jeg må hjem! Det kribler i mine fingre. Og hvad tænker jeg på, at lade dig være ude så længe. Du må i seng, min skat. Marie kan besørge dig puttet ned. Og give dig te – og – og – jeg ved sgu ikke – alt det, du plejer – det er egentlig en fandens bestilling at være onkel –«

Det sidste blev dog mumlet i skægget, mens de galopperede det lille stykke vej hjem til villaen.

»Februar, 8de« – den gamle herre sidder ved sit skrivebord og noterer det i sin dagbog. Det er tidlig formiddag. Dette klare gråvejr, der kan være så forfriskende. Køligt, selvfølgelig. Ikke alene udenfor – også i værelset. Men det knitrer dog allerede i den gammeldags ovn med tromle. Der er nylig lagt i. Nylig er vinduet lukket. Luften er behagelig frisk og fornyet efter nattens tobakskvalm.

»Det er i dag min fødselsdag,« skriver organisten. »Jeg har i den anledning foræret lille Else en nissemand, som hun viste sig smækfornærmet over. Hun er allerede over den alder. Det går rask med de små piger nu om dage. Ja, det går rask, – det går rask! Gud være lovet! Også med mig. Jeg har foræret mig selv en ting. Min gave er det lille hjul under loftet. Jeg tilegnede mig det forleden uge. Tog det med hjem som en femøre i vestelommen. Jeg har arbejdet hele natten og nu er jeg ligesom lidt mat i knæene. Men dejligt er det blevet – når jeg selv skal sige det. Og det er vel det mindste, jeg kan have ud af det. Jeg skal jo også have mine små nydelser og glæder – tilmed på min fødselsdag. Hjulet svirrer i mit hovede endnu – rundt, rundt! Fuga, allegro molto! Det er meget, at jeg kan tåle alt det slid. Nu vil jeg ned på Strøget og finde noget andet til det lille uhyre. Hun er så god og sød – kom selv og sa'e »Bebel!« Helledud! Nu slutter jeg. Og efter middag vil jeg have mig en ordentlig skraber!

Den gamle mand må have været mere udmattet, end han ville indrømme over for sig selv. Han blev syg på sin 65-årige fødselsdag. Han havde ligget i feber og fantaseret om det store svinghjul, der trak dagene afsted. De skiftede ustandseligt, som en evig billedrække, lydløst gled de forbi, døgn efter døgn, år efter år, liv efter liv – aldrig ens, men kraften var den samme – rytmen den samme. Tiden var som et uendeligt vandretæppe, bevæget af en uendelig kraft. Og kraften var Gud. Hans Gud.

Men nu var den gamle igen på benene. Det var langt hen på foråret, før han fik lov til at genoptage sine små spadsereture. Og lægen havde strengt forbudt enhver ekstravagance i retning af nattevågen. »Puh, det var godt, vi fik ham på døren, hvad, Else?« sagde organisten. Og så var han lydig og forsigtig en tidlang, og da han syntes, det kunne være nok, blev han uforsigtig igen. Nu var han vant til at se maskinen ved lys, og han ville ikke opgive sine stille samtaler med den – eller rettere: der var en del af sig selv, han ikke kunne opgive. Og så kom katastrofen. Den skyldtes de små, nikkende tingester. »Jeg vil vide, hvad de udretter, hvorfor de er der,« tænkte den gamle. »Nu har jeg set på den maskine i omtrent et år. Jeg kender den ud og ind – den er min ejendom, så at sige. I hvert fald lige så meget min som den snavsede fyrs derinde!« Og han gik ind. Han overskred grænsen. Måske følte han det dunkelt selv, men stædigt, som han var, ville han ikke lytte til den advarende stemme i sit indre. Han gik ind. Han kom

gennem en gang og til en dør med skilt på: »Adgang forbudt!« Han åbnede den og stod i den oplyste maskinhal. Der var ingen tilstede. Han lukkede døren lydløst efter sig og gik sagte frem. Med hænderne foldede på ryggen nærmede han sig forsigtigt maskinen og gik rundt om den, valgte sig en plads, hvorfra han fik et nyt og overraskende syn på de nikkende tingester og henfaldt i tanker med blikket stift hæftet på dem. »Halløj, De der!« lød en grov stemme bag ham. Organisten snurrede rundt, tabte balancen, faldt bagover – et sekund – og maskinen havde grebet ham i sine stålarme –. Men endnu hurtigere for en anden arm ud, greb ham i skulderen med et kraftigt tag og bragte ham på fode. »Nå, nå – bare ikke så hasti!« – »De må meget undskylde –« stammede den gamle herre. – »Javel, tak! – Men hvem er De egentlig? Hvad har De her at gøre?« – »Jeg – jeg – er – manden udenfor –« »Nå, er De det! Så skulle De sgu være blevet, hvor De var! Her kan vi ikke ha' Dem. De må, værsgo, pille af igen! Farvel, højstærede!« »Nej, jeg –« – »Hvad Satan, jeg tror, han mukker. Vil De se, De kan komme afsted – og det i en fart – ellers skal jeg –« »Jeg skal nok gå, men vil De ikke nok først være så venlig –« »Nej, jeg vil ikke! Er De manden udenfor, så er jeg manden indenfor – det er mig, der har ansvaret – og jeg kan ikke have folk fra gaden løbende her. Hæ, det manglede sgu' bare! Herut med Dem – udenfor – udenfor er der god plads. Der kan De for min skyld stå og glo, til De rådner –!« Og den gamle fik et skub ud ad døren, så han på ny var ved at falde. »Ja, ja,« mumlede han skælvende, »udenfor – udenfor –«

»Gud ved, hvad det var for en snegl,« tænkte maskinisten, mens han kastede et prøvende blik på trykmåleren, inden han gik ind i sideværelset, hvorfra han var kommet. »Fuld sagtens – går i tåget – det havde været en rar historie, om han var drattet om mod drivremmen. Jeg havde naturligvis fået skylden – sådan går det jo altid.«

Endnu et par gange i løbet af natten skimtede manden indenfor omridset af en skikkelse i lyset fra vinduet. Til sidst gik han, drevet af en slags samvittighedsnag, ud og talte til ham. »De skulle gå hjem,« sagde han. »Det er ikke noget for en ældre kavaler som Dem at være ude hele natten.« Men den gamle mand vendte ham ryggen med tavs foragt.

* * *

Klokken fire blev maskinisten afløst. Han klædte sig fløjtende om, fløjtende gik han gennem gangen og ud på gaden. Men der standsede hans fløjten. *Der* var manden udenfor. Han var på den plads, som blev ham anvist. Han lå der. Med den ene hånd trykket mod hjertet og den anden samlet i et krampagtigt tag om murkanten under vinduet. Han var død. Det første morgenskær belyste hans ansigt. Spurvevene kvidrede over hans hoved. Men om hans mund lå et saligt smil – han syntes at lytte – –

* * *

»Blandt den fornylig afdøde organist Jacobsens papirer har man fundet partituret til et større symfonisk værk, vistnok komponistens eneste arbejde af denne, højeste genre. Vi havde i går en samtale med dirigenten for »Den Filharmoniske Forening«, til hvem arvingerne har overladt manuskriptet. Han udtalte sig yderst rosende og lovede publikum nydelsen af denne uventede gave fra den døde orgelmester ved foreningens næste nationale Koncert.«

* * *

Et udklip, 3 måneder senere.

... Programmets hovednummer var en række »Rytmske studier«, et efterladt værk af I.V. Jacobsen. Af pietet mod den afdøde komponist havde man ladet det beholde den noget mystiske titel: »Maskinen«. Trods det misvisende navn vil denne orkestersonate imidlertid snart indtage en hædersplads blandt vore forholdsvis få klassiske kompositioner for symfonisk besætning. Vi har ikke i lange tider hørt noget så glansfuldt, så velklingende og melodiskt. Skønt man flere steder finder mindelser om tysk modernisme, særlig Max Reger, er det dog et fuldvægtigt, originalt og livskraftigt mesterværk. Rytmikken er vidunderlig, klangen skiftende fra fint afstemte dæmpede farvetoner til en voldsom, blodrig og jubilerende eruption af lyd, et kaos, hvori kun den øvede musiker kan finde den ledende tråd. Men over denne fråden, hvislen og stønnen hæver sig klarere og klarere

korets og orglets mægtige hymner. Denne fuga er måske det skønneste af de seks stykker. Men også den pompøse indledning og det kåde scherzando er ypperligt opbyggede. Og den ufuldførte finales enkle basuntema i kirkestil satte kronen på værket. Vi vil ikke forsøge en nærmere analyse, men kun tilføje et par ord, som fandtes skrevet på partituret med mesterens egen hånd:

»Rytmen er ikke det første og kraften ikke Gud. Disse to tilhører begge materien. Om noget i os er af Gud, da er det evnen til at omskabe, nyskabe og åndeliggøre rytme og kraft. Denne evne har mange navne og intet navn – som den evige, ukendte – som JEHOVA« –

Mettes cirkusdebut

- Nå, Mette, du var nok i særkus i forgårs?
- Så du har hørt om'et, Rosa?
- Ja, Jøs kors bevares – hele Søndergade taler ikke om andet.
- Ja, de har travlt i den ende a' byen, de »snadreænder.« Bare de ville passe deres egen spericisme og la' mig gå i særkus, når det passer mig. – »Pladshunden,« som vægteren kaldes, han har klaget til politimesteren over det natteroderi og spektakel, der hver nat finder sted hos sadelma'ren, hvor at du går tilhånde, når at tæppebanker Lassens ånd hamrer løs i bordbenene.
- Mette, må jeg frabe' mig spøge-ord om, hvad Lassens ånd anbelanger, han har stået gudfadder til mig.
- Gud fader bevare mig vel, Rosa, ja, jeg ved jo nok, at du osse har en snert a' spericismen i dig. – Næ, men det var jo særkus, vi kom fra, Mette.
- Du er svært nysgerrig, Rosa. Ja, jeg ved godt, hvem der har lavet en hel hønsegård ud af den fjer, det er såmænd ikke andre end som den lille vigtige Amts-Postens redaktørmadamme – hende de kalder for »Velkommen i vor Midte.« – Det hele var såmænd ikke andet end som a' skrædderens Mille si'er til mig: »Mette,« si'er hun, »vi har

fået to fribilletter til særkus, fordi a' de har fået lov til at hænge deres plakater op i vores vinduer. Vil du gå med? Det koster ikke noget.« – »Jeg har med skam at sige aldrig før væ't i særkus, så jeg si'er tak,« sa'e jeg og rakkede mig så til – jeg troede nemlig, at det var sådan no'et meget fint, efter alle de billeder på plakaterne at dømme. – Jo, go'måren, Rosa. – Særkussen var et lærredstelt, som lå henne på markedspladsen. Nå, vi kom jo derind. Vi sad på saddelpladsen, sådan kaldte de den – det var et bræt, som var pakket ind i rødt gardintøj. Det løb rundt uden om der, hvor de sku' lave kunster indeni. Da vi havde siddet et kvarter, så begyndte mine ben a' sove a' hænge og dingle i luften på den forbistrede saddelplads – ja, jeg var, så sandt det er, helt øm i underlivet, »Lad bare som ingenting,« sa'e Mille, hun er jo så hårdhudet, ved det a' hun li'e fra fødslen a' har siddet på skrædderbordet. – Så begyndte det endelig. – Nomrene gik slag i slag. Det var utroligt, Rosa, som a' de ku' trille rundt i luften omkring dem sel'; de stod på hovedet og råbte hurra med benene – de søklede med hjulene oppe i vejret – der var en trådløs linedanserinde, hun gik bogstavelig talt i luften på ingenting med en kinesisk par'sol i hænderne. Og så slangemennesket – han slog den ene knude på sig sel' efter den anden, så at man hverken ku' se begyndelsen eller enden på ham. Så til slut kom direktøren personlig; det var ham, der lavede hele panikken – en lille, sortsmudset, tykmavet, rød næset en, med et tredje klasses handelsrejsendes friseret overskæg. Han fremførte en i frihed dresseret oldenborger-hoppe; den sku' danse efter musik; men bæstet var så umusikalsk, a' den var ude a' trit

hele tiden, eller osse var det musikken, som spillede efter forkerte noder. – Så kaldte han på en dummeper, som gemte et rødt lommeværklæde – det sku' hesten så finde. Han stak det ned li'e ved mine fødder. »Den finder det aldrig,« hviskede Mille, men pludselig stikker krikken snuden ned, hvor vi sitter – bæstet var så trangbrystet, a' den trak vejret gennem næseborene, ja, du må tro mig, Rosa, da den snusede efter kluden, så var'et, som a' jeg ha'de en støvsuger under skørterne. Jeg råbte osse himmelhøjt: »Tag bæstet væk,« så blev der en klappen og råben »bravo, Mette.« Uh, jeg ærgrede mig gevaldigt, men nu kommer det værste. Den sku' stå på bagbenene – den ha'de sgu mas nok med at stå på alle fire – så skete det forfærdelige: Dyret bli'r så forskrækket, at det a' angst sender mig et helt fjerdingkar hestepærer ned i skødet på min laksefarvede nederdel. Det var for meget at byde mig på engang – jeg foer li'e ind i særkussen og skreg, ildrød i hovedet: »Må jeg spørge, hr Særkus, tror De, a' jeg er en losseplads?« – »Bravo, Mette,« råbte skoma'rens døvstumme klisterhorn a' en læredreng oppe fra ståpladserne. – Pludselig springer dummeper over hovedet på mig og stikker sit malede fjæs li'e ind i ansigtet på mig. – »Er du rigtig klog, Dummeper,« sa'e jeg og retirerede baglæns hen til min plads, men var så uheldig at falde på hovedet ned i skødet på »Velkommen i vor Midte,« som ikke generede sig for li'efrem a' sparke mig til side med sine indadvendte grævlingeben. »Nåda,« sa'e jeg »styr Deres undersætter.« Publikum klappede, som de var besatte, og det gjorde mig endnu mere rasende. »Værsgo', hr direktør, her har De Deres skallede fribilletter, og De ka'

rolig rive Dem på, at Deres plakater ska' bli' revet ned a' vores vinduer endnu i aften,« og så fløj jeg ud a' særkus. – I mor'es måtte jeg sende min laksefarvede til farveren; den ska' farves chokoladebrun. Således gik det hele til, Rosa – hvis a' no'en sku' spørge dig.

– Jamen nu kommer oprejsningen, lille Mette, du er kommen i avisen – de skriver, a' du ka' bli'e en storstilet kløvn.

– Det er svært, så a' du er ladet med spydigheder, jomfru Skadefro. Hold nu lidt igen, a' det ikke går dig, som det gik den braksnudedede bagerdreng, da han i går sku' i byen med en kransekage og råbte efter mig »Go'måren Særkus-Mette.« Ja, han fik »særkus« – jeg drejede ham sådan et par rundhændede lussinger, så alle kransekageringene trillede omkring på gaden som gommihjul. Så du ska' ikke øse mere op, elsens er jeg bange for, a' jeg koger over.

– Ja, jeg synes osse, lille Mette, a' du er begyndt a' fløjte.

– Fløjte – det gør nok mølleren osse, ham den lange »melorm.« Man siger, at der ska' være svært med »fløjt« neden for dine vinduer om aftenen i den senere tid. Man kalder dig nok for »Melpутten« – hva' beha'er – sa'e du no'et?

– Og så er du bleven hel populær, Mette, du er kommen i sommerrevyen. De synger en hel vise om dig nede på sommerteatret, som gør voldsom lykke.

– Dersom du har mere galde a' spy ud endnu, din hugorm, så vil jeg be' dig forsvinde, for jeg vil nødig kaste dig på ho'det ned a' traperne.

– Hov, hov, rolig mod de ongen heste. Jeg ved nok, hvor a' døren sitter. Jeg går godvillig. – Farvel, lille Mette. Jeg kom elsens for a' invitere dig med i særkus i aften.

Monsieur Chose

Kender De M. Chose? Har De set ham? Hørt ham? Hvem han er, spørger De. Å, en virkelig herre, af meget gammel slægt – Ah, således – omsvøb – – Når alt kommer til alt er jeg måske ikke engang selv præsenteret for ham? Min kære, jeg må dertil svare, at denne ironiske tone ganske vist klæder en skeptiker af Deres elegante type særdeles vel, men ironi overhovedet – den kan være farlig undertiden; jeg kender endogså agtværdige og tænkende personer, der fordømmer den som gudsbespottelse. Altså M. Chose tilhører en ældgammel familie, hvis stamfader endnu den dag erindres i Frankrig og ofte benævnes L'Auteur des Choses, på dansk: Ophavet til familien Chose. Disse Choser har, skønt de er rundne af samme blod som hele den øvrige menneskehed, ubestrideligt haft den skæbne at spille en afgørende rolle i historiens betydningsfulde øjeblikke, men på en underlig skjult måde; man har altid først længe bagefter opdaget deres medvirken. Dette synes imidlertid kun at være et tegn på stor åndelig magt, ja geni, thi geniets ægte stempel er beskedenhed i forbindelse med selvbevidsthed. Således var det, for at nævne et par eksempler, et medlem af denne slægt, der som romersk centurion førte Kristus til korsfæstelsen på Golgata; han hed Aulus Desideratus Causa. Som man vil se, endnu et bevis på familiens ælde. En anden Monsieur Chose er den virkelige forfatter til revolutionssangen Ça ira, en tredje var den, der skød det første skud i verdenskrigen. Måske er det ham, jeg har mødt. Men De har således virkelig set denne – – – De

blegner – – Undskyld, hvis – – Jeg ber, alt forladt. Ja, jeg har set Monsieur Chose, og han var mig så nær som De nu, stod lige ved siden af mig. Men jeg vil ikke nægte, at noget vist mystisk ved vort møde dengang forfærdede mig og endnu bevæger mig dybt.

Mr. Tamerlan

Imiterede diamanter

I oceandamperen »Lissabon«s rygesalon sad tre herrer og spillede kort.

»Jeg ved ikke, mine herrer,« sagde pludselig den elegante Mr. Tamerlan »det forekommer mig, at luften bliver så lummer. Skulle vi flytte os?«

Medens han i en hvas tone ytrede disse ord, så han ikke på sine medspillere, men på to mænd, som for nylig var kommet ind og havde taget plads i hver sin læderbetrukne lænestol. De syntes udmærket godt at forstå, hvad meningen var, så på hinanden, skulede til Tamerlan, men trak sig nølende tilbage og forsvandt ud på dækket.

Mr. Tamerlan på sin side mødte med et halvt smil sine medspilleres forbavsede blikke, sukkede lidt træt og sagde: »Bekendte, bekendte... Mit fag medfører desværre slige bekendtskaber. I øjeblikket kan jeg ikke lægge hånd på dem. Jeg afskyr alle slags håndgribeligheder i tiden mellem forretningerne.«

De gentlemen, han bærede med sit selskab, forstod selvfølgelig en spøg. Men Tamerlan var desuden en glimrende pokerspiller, og de lod sig med fornøjelse flå af ham og lyttede med andagt til hans lakoniske visdom, der

åbnede ukendte dybder for dem, hvad spillets rent divinationsmæssige side angik. Begge var millionærsønner, fra de mandfolkeagtige og åndsforladte Midtlande, hvor Sinclair Lewis har svunget sin svøbe. Mr. Tamerlan, hvem de havde truffet i første klasses gymnastiksal, hvor han udfoldede sin muskelpragt i halsbrækkende barreøvelser, havde uden spor af generthed kortelig sat dem ind i sin levevej og hovedtrækkene af sin psykologi, og de havde accepteret ham som den interessanteste rejsefælle, de vel kunne finde.

Men ganske vist kunne de ikke vide, at »Lissabon«s stålbokse allerede var blevet åbnet en gang for tit. Det vidste kun Mr. Tamerlan. Heller ikke kunne nogen uindviet tænke sig, at Mrs. Hymanns diamanter var stjålne; thi de lå der stadig, ja, hun havde endog båret dem ved dineren for nylig. Men da Tamerlan ved at drive forbi i rette tid havde forvisset sig om, hvorledes afleveringen fandt sted, og hvem der modtog diamanterne, begav han sig til Mrs. Hymanns kahyt, bankede på, spurgte indsmigrende kammerjomfruen, om han kunne få den rige, unge enke i tale, og underrettede, da dette nådigst blev ham bevilliget, Mrs. Hymanns om visse kendsgerninger, der lod til at interessere den smukke dame i højeste grad, ligesom samtalen gav anledning til nogle forholdsregler, der blev taget i største hemmelighed.

Henad midnat rejste Mr. Tamerlan sig fra spillebordet – han holdt altid op i rimelig tid – stak gevinsten til sig, nikkede til sine to millionærer og slentrede ud på dækket. Her mødte han straks Mrs. Hymanns, der lod til at have ventet på ham, og hvis ansigt glødede af spænding.

»Nå?« hviskede hun åndeløst.

Han tøvede umærkeligt, idet han passerede hende, som om hendes skønhed et øjeblik tryllebandt ham, og idet han atter satte foden frem, svarede han lige så sagte: »Hent dem i morgen på det aftalte sted!« Hvorefter han gik videre.

Den ellers så utilgængelige kommandobro var åbenbart ikke noget terra incognita for en mand af Mr. Tamerlans mystiske magtfuldkommenhed. Fra orkandækket begav han sig derop, vekslede nogle ord med anden styrmand, der havde vagt, og gled bort igen.

På øverste dæk traf han atter sine millionærer, der stod og småskændtes. Pludselig materialiserede Mr. Tamerlan sig ved synet af dem som eleganten fra spillebordet. Blot en knejsen, en håndbevægelse, en trækning i ansigtet, og de kvitterede for forvandlingens gennemførthed ved straks at tiltale ham. »Å, Mr. Tamerlan, da De lader til at være en slags leksikon, så sig os, hvad det egentlig er for et lys derude. Vi kan ikke blive enige om, hvorvidt det kan være et fyr i det fjerne, eller forlanternen på et skib, der nærmer sig.«

Tamerlan tog sit lommeur frem og så på det. »Jeg har lige talt med styrmanden,« sagde han. »0:25, atlanterhavstid, kommer der båd ud fra Bahama Øerne. Told, læge, politi, og disse ceremonier, you know... Skal vi sige, at det er fyret på East Point. Nå, godnat. For en herre som mig er sengen det uskyldigste opholdssted under slige visitter... Og for øvrigt er jeg træt. De forstår sandelig at holde én i ånde ved et spillebord.«

»Storartet fyr!« sagde den ene af dem bifaldende til den anden.

Nu er det jo en kendt sag, at passagererne på en oceandamper, hvor stor den end kan være, ustandseligt løber på hinanden. Derfor bør det ikke undre nogen, at Tamerlan lidt senere nærmede sig de mænd, hvis flygtige visit i rygesalonen vi har overværet. Men havde de to millionærer hørt, hvad han mumlede, idet han gik forbi dem, kan det dog være, at de ville have studset en smule.

»Er vi færdige?« spurgte han.

»All right,« brummede den ene af dem.

»Så pas på, når den kommer,« hviskede Tamerlan og var borte.

Formodentlig gik han til køjs.

En lysvifte fejede over himlen, sænkede sig, bevægede sig langsomt søgende over det bølgende ocean, svøbte »Lissabon« i sin blændende glans og slukkedes derpå. Så var der etsteds nede ved vandet langt borte en elektrisk pære, der gav sig til at blinke morsetegn. På »Lissabons« kommandobro besvarede en anden pære denne blinken, og kæmpedamperen sagtnede sin fart. Kort efter kom en af politiets jagere lydløst og hurtigt glidende og lagde sig ved kolossens side. Tre uniformerede mænd gik om bord. De vekslede nogle ord med et par af skibets officerer, der var kommet dem i møde, beså en del papirer, spredte sig for at ransage skibet og samledes atter, efter at deres hverv var udført. Således tog det sig i hvert fald ud. Tre uniformerede gik om bord; tre uniformerede gik fra borde, og jageren pilede ud i mørket. Maskintelegrafens klingrede atter, »Lissabon«s skruer genoptog deres regelmæssige omdrejninger, og det mægtige skrog begyndte på ny at dirre svagt under sine maskiners pres. Men i rygesalonen kunne man et kvarters tid senere, da størstedelen af passagererne blundede fredeligt i deres køjer, have set tre civilklædte mænd tømme deres whisky, skønt restaurationen officielt var lukket. Den ene, en atletisk bygget skikkelse, hvis ansigt indrammedes af et prægtigt, brunt fuldskæg, strøg tankefuld sin moustache og sagde: »Det var nu ligegodt et vovestykke. Hvordan tror De, han klarer den?« Den magreste af dem, glatbarberet og hvas i synet, svarede tørt: »Jeg indlader mig af princip aldrig på at tro noget. Men på den anden side – kunne De tænke

Dem nogen, der var bedre egnet til et sådant stykke arbejde?» »Absolut nej,« udbrød den fuldskæggede med overbevisning, »Tamerlan er et vidunder.« De nikkede alle tre til hverandre. Den fuldskæggede var den, der sidst havde mødt den omtalte mirakelmand, og han erindrede endnu med beundringens gysen en bemærkning, som Tamerlan havde ladet falde. »Selv det mest indgående kendskab til forbryderverdenen udefra set er ikke nok i vore dage. Den, der vil kunne måle sig med nutidens fagskoledede forbryder, kan ikke nøjes med at studere ham. Nej, han må *selv være forbryder!*« Dette havde den fuldskæggede ud fra smertelig erfaring været villig til at indrømme. »Men,« sagde han og vred sig forlegen, »tingen er den, at skønt jeg nok kan indse, at De har ret, så – så – *kan* jeg ikke, damn it!«

* * *

Mr. Tamerlan »klarede den« tilsyneladende ikke helt godt.

Det kunne ikke være nogen tilfældighed, at den ene af de tre mænd, som sad agter i jageren, bar fuldskæg, at den anden var glatraget og hvas i synet og den tredje tavs og tilbageholdende.

»Nå, drenge, så nåede vi da så vidt,« ytrede den fuldskæggede og gned sig i hænderne, der var lange, hvide og velplejede. »Om lidt løber vi ind i vigen, og så er stenene reddede...«

»Ja, det tror du,« sagde uventet den tavse med ru, barsk stemme, »men skal de reddes, så skal vi nok besørge det...«

»Hvad skal det betyde?« spurgte den fuldskæggede og vendte sig imod ham. Ved denne drejning kom han til at stirre lige ind i en pistolmunding. »Ih, Gud bevares!« udbrød han i halvt spøgende forskrækkelse, »jeg kan ikke fordrage den slags overraskelser...«

Uden at høre den lette spot i denne bemærkning brummede den glatragede: »Vi skulle føres bag lyset, ikke?«

»Hænderne op! Giv ham håndjern på! Rask!« kommanderede den tavse.

Klik, klik, så var det besørget.

»Oh, min fine herre, nu sidder De i saksen! Vi kendte Dem slet ikke, vel? Vi var et par troskyldige småbørn? Nej, der havde De forregnet Dem en smule!«

»Men hvem tager I mig da for, Pat o'Flanagan og Jim Myers?«

»Hør ham! Som om vi ikke straks var på det rene med, at De var Mr. Tamerlan...«

»Virkelig! Det er rart at træffe folk med øjne i hovedet. Men når jeg nu *er* Mr. Tamerlan, hvad så?«

»Så er De den snedigste sporhund, Scotland Yard kan rose sig af at have i sin tjeneste. Men nu er De færdig...«

»Herregud,« sukkede Tamerlan. »Og om jeg nu også var Mr. Tamerlan, hvem siger så, at jeg af den grund ikke kan være med om et kup?«

»Hihi! Brilliant! Tæller du minutterne, Jim?«

»Stol på det! Han skal blive prompte ekspederet.«

»Godt. Altså vi fordriver mellemtiden med spøgefuldstamtale. De var ved at fortælle os en skrøne, Mr. Tamerlan.«

»Javist, og jeg fortsætter. Er det aldrig faldet nogen af jer ind, at en detektiv har lettere ved at gøre et godt kup nu og da end nogen af jeres omgangskreds? Når en opdager er forbryder, er det så godt som umuligt at komme ham på sporet...«

»Det er sandt nok.«

»Hold kæft, Pat!«

»Jamen, ved Jupiter, det er rigtigt, jeg har ofte selv haft den tanke...«

»Nå, og for nu at tale shop: Hvem tror I der tog. de 25.000 stærke i Cork forleden?«

»Det var vel Dem?«

»Hellige enfold! Nej, det var såmænd Rob Blacksmith. Og bagefter nappede jeg ham i mindelighed og nehmede stakaterne!«

»Det er løgn, gamle mand! Jeg ved nok, hvem Rob er; ham er der ingen, der tager noget fra...«

»Ikke det? Kan I huske numrene på sedlerne?«

»Vi så dem i avisen, selvfølgelig.«

»Vel, jeg har dem her i tegnebogen.« Hastigt stak Tamerlan venstre hånd ind under frakken og trak den bugnende tegnebog frem.

»Han er fri! Skyd, skyd!«

Tamerlan langede lynsnart ud med den højre og gav den tavse, alias Pat o'Flanagan, et så velrettet kæbestød, at han gik bagover og besvimed. Skuddet gik af i luften. Der hørtes intet knald kun en syngen og kuglens piben.

»Tag den dumme skyder væk!« sagde Tamerlan til Jim Myers, »jeg havde kunnet skyde jer begge to for flere minutter siden, hvis det var det, som lå mig på sinde.«

»Jamen...«

»Forretninger først! At krænge håndjern af er min mindste Kunst. Der er ikke det par i hele kejserriget, som kan holde mig. Jeg kender fra første hånd alle konstruktionerne. Når I andre er snedige, kan I lige akkurat følge med tiden. Her har jeg noget. Hæld det i halsen på Pat, og giv ham så en slurk gin, så kommer han til bevidsthed. Jeg har travlt.«

Den glatragede løftede hovedet og stirrede forvildet til alle sider. »Ja, her er vi, ligesom før De faldt hen,« forsikrede Tamerlan velvilligt. »Det er lige hårdt nok, at man skal være nødt til at slå en kammerat, fordi han ikke, kan opføre sig sømmeligt, mens talen er om geschæft. Er De klar nok til at kunne opfatte fornuftgrunde?«

»Jo,« forsikrede o'Flanagan lidt vagt og kiggede på sin luftpistol, som Tamerlan sad med i hånden.

»Det var rart.« Tamerlan vendte sig til Myers. »Spørgsmålet er for øjeblikket... Ja, vent lidt. Her ser I altså sedlerne. Værsgo! Er det de rigtige?«

En elektrisk lommelygtes lys faldt på de store sedler. Myers synede dem yderst omhyggeligt den ene efter den anden, følte på papiret, gned det imellem fingrene, efterså numre, vandmærker.

»Så vidt jeg kan dømme. Eller også er de mesterligt eftergjorte...«

»De er jo ekspert, Myers. Og De kan være rolig, jeg holder ikke ferie for eftergjorte penge.«

»Jeg tror Dem gerne,« sagde tyven i en næsten ydmyg tone og leverede sedlerne tilbage, hvorpå Tamerlan rolig stak dem i tegnebogen og denne tilbage i lommen.

»Altså, tilbage til sagen, inden det er for sent! Vi nærmer os land. Hvem af os har diamanterne?«

»Det har vi!« lød det som med en røst.

»Er I sikre på det? Der er nemlig to sæt, hvoraf det ene er imiteret. I har et sæt, jeg har et sæt. Hvilke af dem er de ægte? Når det er afgjort, deler vi de ægte, en tredjedel til hver, og de uægte smides over bord. Det er for farligt at tage to sæt med i land, for ligegyldigt hvem der bliver grebet, han med de imiterede eller han med de ægte, så bliver han stukket ind for en årrække, i betragtning af, at det lige så vel er tyveri at tage de uægte diamanter som de ægte...«

»Heavens...!«

»Hvad behager?: Er I ikke selv på det rene med, om I har den ægte vare eller ej? «

»Den kan De ikke lave, Mr. Tamerlan. De ville vist gerne have os til at smide vore væk, men den går ikke. Når man ikke kan skelne det ene sæt fra det andet, kan de jo være lige gode, og jøden tager sikkert...«

»Hvem siger, at man ikke kan skelne dem fra hinanden. Det kan en kender selvfølgelig godt. Jøden kan det. Og kan han ikke, så vær sikre på, at Mrs. Hymanns nok skal vide at pille de rigtige ud, når det kommer til stykket...«

»Hvad mener De?«

»Jeg mener, at I kan være sikre på at blive huggede, når der bliver sat to sæt i omløb. En af jøderne vil melde os, hvis andre ikke vil. De lader sig ikke snyde. Og når der er to sæt, hvoraf det ene ikke er ægte, *må* en af hælerne jo blive taget ved næsen.«

»Å, til helvede, De leger med os som katten med en mus...«

»Aldeles ikke. Det er jer to, der er for mistroiske. Hvor kan man komme til klarhed, når den ene part ingen tillid har til den anden?«

»Så gør De begyndelsen: Vis os Deres diamanter, så vi har vished for, at det ikke er det bare mundsvejr.«

»Så gerne. Her er de!«

Stenene strålede i Mr. Tamerlans hænder. Armbånd, halskæde, øreløkker. »Og nu jeres?«

Jim Myers åbnede forsigtigt en lille pose af blødt skind, som han trak frem fra brystet. Ud gled en glimrende strøm: Armbånd, halskæde, diadem, øreløkker.

»Det var som satan,« hviskede Pat o'Flanagan rådvild.

»Har I slet ingen kendetegn?« spurgte Tamerlan i en lidt hånlig tone.

»Nej,« svarede o'Flanagan ynkeligt.

»Jaja,« sukkede Tamerlan, »så kommer jeg vel til at hjælpe os alle, men så vil jeg heller ingen vrøvl høre bagefter. Altså, mens I gik rundt og sov indvendig, har detektiven Mr. Tamerlan – hvordan var det »Den snedigste sporhund, Scotland Yard kan rose sig af at have i sin tjeneste«, ikke sandt? – altså, *detektiven*, læg mærke til det, talt med Mrs. Hymanns om sagen. Han har vist hende dette sæt diamanter, gjort hende bekendt med, at hendes diamanter ville blive stjålet, og spurgt, om han i nødsfald måtte ombytte de ægte med de imiterede, som han selv havde med? Det måtte han gerne. Ved I, om han har gjort det?«

»Nej...«

»I er et par fabelagtige idioter! Undskyld, jeg siger det ligefrem, som det er! Nu skal *forbryderen* Tamerlan underrette jer om, at det første, han gjorde, var at hente de ægte diamanter ud for sin egen fornøjelse, og at han havde bragt dem i sikkerhed, da han førte sin interessante samtale med Mrs. Hymanns. Dem, han viste damen, havde han ladet gøre til eget brug, og de, I huggede, var Mrs. Hymanns imiterede sæt. Han bildte Mrs. Hymanns ind, at det sæt, hun fik forevist, var taget fra jer, stjålet op af lommen, efter at I havde hugget dem i boksen. Er I med?«

»Javel!«

»Begge disse sæt er altså uægte. Ud med dem!«

»Kast De først!«

»Dumrian!« Mr. Tamerlan havde lige set et glimt af en rød pære, der tændtes et flygtigt nu bag ryggen af Myers og o'Flanagan, idet de hældede sig frem imod ham og slugte stenene med øjnene.

I samme øjeblik det velmente udråb klang, fløj stenene, der hastigt blev stukket i pose, ud over rælingen.

»Nu I!«

Myers vred sig derved, men der var intet andet at gøre. Og Tamerlan havde forinden rolig taget en anden pose frem

med de ægte stene, der nu glimrede i hans hænder: »Disse deler vi altså!« sagde han fredsommeligt. Og så gik Myers' smykker over bord.

Pludselig syntes der at fare et glimt igennem o'Flanagans hjerne. Han sprang op med den nyvakte mistanke lysende ud af alle miner og hele legemets holdning. »Menneske!« udbrød han, »når De siger, at De fra først af havde de ægte diamanter hos dem, hvorfor viste De så Mrs. Hymanns de imiterede? Der er noget muggent her. Nå, kan De se til at svare...«

»Rolig, Pat!« Pistolen blev så underligt nærværende i Tamerlans hånd. »Og søg så for en gangs skyld at holde orden på Deres tanker! Mrs. Hymanns vidste ikke bedre, end at der kun fandtes to sæt diamanter, vel? De ægte og hendes egne imiterede. Da hun selv havde sine egne imiterede, måtte hun altså tro, at de, jeg tog frem og viste hende, var de ægte, ikke sandt? Noget andet faldt hende ikke et øjeblik ind. Desuden glemmer De den magiske virkning af den berømte detektivs navn. Hun vidste, hvem hun havde for sig. Den virkelige grund var den, hvis De absolut vil vide det, at det ægte sæt lå i min håndtaske, vel forvaret i min kahyt på det tidspunkt, etuier, smykker og det hele. Men sæt nu engang, at hun ikke var gået ind på at overlade mig de ægte diamanter til dette lille eksperiment, som jeg foregav at have for med jer to gavtyve. Så havde jeg siddet net i det! Måttet aflevere det hele igen! Og det tror De om mig, o'Flannagan?! – Nej, man skal ikke løbe nogen risiko, når det kan undgås.

Derfor viste jeg Mrs. Hymanns mine imiterede stene og var parat til at række hende dem, hvis hun var for mistroisk. Så havde jeg endda den ægte vare i salveten.«

»Deres forældre kan ikke have været almindelige mennesker!« sagde den overtroiske irlænder i den højeste beundring og lod sig dale ned på bænken.

»Når jeg i det hele taget vil dele med jer to,« tilføjede Tamerlan med vaskeægte højmodighed, »så skyldes det den omstændighed, at jeg, hvis I ikke havde været, slet ikke kunne have besørget denne lille forretning på så nem og farefri en måde. Og så må jeg jo indrømme, at I havde ideen til dette trip omtrent på samme tid som jeg. *Ergo sumus pares*. Det er latin: Vi er lige. Lad os altså dele ligeligt!«

Og det gjorde de.

Da de kort efter gik i land i den skjulte vig på den klippefulde kyst, blev de mærkeligt nok genstand for et overfald fra det baghold, politiet havde lagt for dem, og alle tre blev efter rasende modstand overmandede og førte til arresten. Man fandt tyvekosterne på dem, og de indsattes i tre forskellige celler. Tamerlan vankede noget efter ud af sin og tog ophold på byens bedste hotel. Og der indtog han i den prægtige have, mens musikken spillede, en udmærket og hårdt tiltrængt souper, hvorefter han sporenstregs begav sig op i seng.

»Det aftalte mødested« – kan nogen hviske disse ord uden hjertebanken, når den, man skal møde, er den henrivende Mrs. Hymanns? Det var det spørgsmål, der beskæftigede – Mrs. Hymanns. Hun ville gerne have besvaret det afgjort benægtende, men når hun tænkte på den elegante Mr. Tamerlan, var hun verdenserfaren nok til at nære en svag, men meget generende tvivl med hensyn til hans hjertes forstærkede slag. Egentlig talt troede hun, at der ikke på Jorden fandtes det, der kunne få hans pulse til at hamre hastigere. Denne indre overbevisning, som hun på ægte kvindevis ikke ret ville lade komme til orde, var på én gang afsvalende, sød og hidsende, virkede altså ganske som visse cocktails. Den var i hvert fald medvirkende til, at hun iførte sig sin allerpikanteste badedragt og en badekåbe, som var et indviklet vidunder af lyseblåt. Mødestedet var nemlig en dyb, rolig klippekedel, hvor de ferierende, svømmekyndige skønheder ret kunne boltre sig i det klare, solgennemlyste, stille vand, og da Mrs. Hymanns viste sig, genlød klipperne allerede af de moderne najaders latter og skrig, deres plasken og muntre råb. Blandt de tilstedeværende kavalere var også vore to millionærer fra »Lissabon«, der nu var et godt stykke på vej til New York.

Mrs. Hymanns flirt var den dag ikke så livlig som ellers, og hun undlod foreløbig at dykke sig i bølgerne. Til sin beskæmmelse måtte hun indrømme for sig selv, at det nu var hende, der havde hjertebanken.

Der hengik nogen tid, inden Mr. Tamerlan som indianeren i »Kaptajn Grants børn« viste sig på klipperne. Han bar ikke noget barn i sine arme, men af sin lomme fremdrog han en lille fugtig skindpose, som han bukkende overrakte. Mrs. Hymanns med de klassiske ord: »De er frelste« – nemlig diamanterne. Som ved et trylleslag udfoldede den skønne sig lig en tropeblomst, der besøges af en kolibri: farve, duft, flagren og sødme på én gang.

»Å, Mr. Tamerlan,« kvidrede hun henrykt, »De er i sandhed som mageren fra Østerland. Blot en mystisk håndbevægelse, og – værsgo, her er det savnede!«

»Nåhåh, en håndbevægelse,« sagde Mr. Tamerlan, »det er dog måske ikke noget helt træffende udtryk...«

»Om forladelse,« bad Mrs. Hymanns forbavsende ydmygt. »Men nu må De for guds skyld forklare mig, hvorledes dette har været muligt. Thi for min hjerne svirrer det hele i et broget virvar, og hvad De fortalte mig i går, var så summarisk, så tørt, at det egentlig er gået mig ganske forbi.«

»Mine fremgangsmåder bevarer jeg altid som professionelle hemmeligheder, frue, men hvis det kan fornøje Dem, skal jeg meget gerne give Dem et kort billede af historiens baggrund, om jeg så må sige.«

»Ja, å ja, vil De det, så er De rigtignok elskværdig!«

»Som De ønsker... Altså, jeg skulle have ferie, en hårdt tiltrængt Ferie, kan jeg forsikre Dem. Med toget ankom jeg til Liverpool, og da nu hvert menneske har sine jagtgebeter, som det gerne vender tilbage til, så begav jeg mig til mine gamle venner i dokkerne og satte mig ind i »Det grønne Æble«, et sted, som jeg meget ville anbefale Dem; hvis De hørte til vor profession, hvilket kvinder oftere gør, end De måske på forhånd ville være tilbøjelig til at tro. Værten, »Venstrehånds-Bill«, en prægtig kumpan, tidligere celebret medlem af de »Atten« – men dem kender De heller ikke – en udmærket organiseret bande af specialuddannede – kom straks hen til mig, serverede for mig og underholdt mig om dagens forbrydelser, deres ejendommeligheder og professionelle finesser. »Kender De Pat og Jim Myers? De sidder derinde. Der er vist steg i vente.« »Så lad mig se på dem!« Som sagt, så gjort: Bill indførte mig. De forskellige brancher har deres hemmelige tegn, vi forstod straks hinanden. De kan tænke Dem, hvad det var for et kup, de to herrer planlagde. Jeg blev optaget som tredjemand i komplottet. Hvorledes? Nu, jeg udgav mig for en berømt juveltyv, som jeg bestemt vidste, at Pat o'Flanagan og Jim Myers ikke kendte af udseende, skønt de beundrede hans bedrifter. Der gjorde jeg mig for øvrigt skyldig i en lille fejltagelse, som i aftes nær havde kostet mig livet. De kendte ganske vist ikke »Pilfinger-Pete«, juveltyven, men de kendte mig. Af forsigtighed lod de imidlertid som intet og håbede på at kunne få mig ryddet af vejen i tide. Heldigvis havde jeg endnu samme morgen slået klo i en bankrøver fra Cork,

Rob Blacksmith, og havde hans store sedler på mig. Det reddede mig i nat. Jeg fik dem virkelig bildt ind, at Tamerlan var banktyvens medskyldige. Og man må jo sande, at en detektiv danner et slags mellemlid mellem forbryderen og retfærdigheden og undertiden ved nok så god besked med forbryderen som med fru Justitia. Godt, det første, jeg gjorde, efter at vi tre sammensvorne var skiltes – thi forbrydere går aldrig sammen ved dag – var at telefonere til London. Det tog mig det meste af en time at få sagen ordnet, men så havde jeg også rede på en hel del. Jeg vidste, at De i London havde erhvervet et sæt diamanter, der ganske lignede Deres kostbare familiesmykker, en udmærket imitation. Men De, Mrs. Hymanns, ved måske ikke, at politiet altid får underretning om sådanne små transaktioner. Det gør det imidlertid. Nu afgik »Lissabon« jo først to dage senere, der var tid nok, og jeg pålagde det firma, der havde effektueret Deres bestilling, at sende en betroet mand til Liverpool med det ekstrasæt, som altid fremstilles og opbevares til politiets disposition i givet tilfælde. Næste dag sendte jeg et kabel-iletelegram til myndighederne på disse velsignede øer, hvis sunde klima og strålende sol vi i øjeblikket nyder. Det var et kodetelegram, og jeg tænker, det har voldt et par af mine bekendte inden for etaten adskilligt hovedbrud i denne varme. Men det er i hvert fald blevet forstået. Fra »Lissabon« sendte jeg pr. trådløs yderligere omfattende instrukser, og resultatet så De i går, selv om det måske ikke gik op for Dem, hvorledes det hele hang sammen. Jeg kendte politichefen og et par af hans hjælpere herude fra tidligere tid. Jeg vidste, at jeg kunne regne med

tre skarpt adskilte typer: en mand med fuldskæg, en mand med markeret, glatbarberet ansigt, og en yngre herre med et flegmatisk væsen og stillestående ansigt. Jeg beskrev dem så tydeligt som muligt for Pat o'Flanagan og Jim Myers som byens politiinspektør, læge og toldmand, angav, at jeg havde fået underretning om, at det ville blive disse mænd, der i en toldjager kom ud til »Lissabon«, og opfordrede mine kumpaner til at forklæde sig som disse tre, for at de i selve jageren kunne flygte fra borde, når smykkerne var stjålne. Det var en dristig plan; den kunne kun udklægges af en dreven forbryder, og jeg turde gå ud fra, at den ville tiltale to mænd, der som Pat og Jim var vidt berømte i underverdenen for deres maskeringstalent, hvorved de utallige gange har undgået mindre intelligente opdagers efterstræbelser. Da mine venner, politimændene altså, i nat var gået om bord i »Lissabon«, gik Pat o'Flanagan, Jim Myers og jeg selv forklædte i toldjageren og skød for fuld fart ind imod kysten. Jeg havde ikke tyve minutter til at overliste dem i. Det lykkedes. Ja, det er egentlig alt, hvad jeg har at fortælle Dem.«

Mrs. Hymanns havde lyttet med let skilte læber og bølgende barm. Hun stirrede ind i en verden fuld af eventyr, et liv, der var mere spændende end selv det bedste melodrama fra et New Yorker teater. Mr. Tamerlan smilede, ganske fornøjet over denne interesse hos en smuk dame.

Endelig sagde den rige enke ganske åndsfraværende, mens hun krammede skindposen i sin hånd: »Den er jo fugtig...«

»Ja, Deres smykker har også ligget på havets bund i nat,« svarede Tamerlan. »Myers smed dem over bord som værdiløse, og jeg havde en dykker ude at hente dem op igen i morges.«

Mrs. Hymanns hængte sig ved hans arm, og de spadserede i fortrolig samtale ned over klipperne.

De to unge millionærer, som den strålende svømmerske ganske syntes at have glemt, skumlede fælt. »Se blot,« sagde den ene til den anden, »skal vi parere, at Mrs. hymann snart bliver gift for fjerde gang...«

»Det kan vi godt,« sagde den yngste af dem. »Jeg holder imod.«

»Hvad vædder vi om?«

»En våd aften.«

Og naturligvis blev de begge beduggede. Men det var den ældste, der betalte. Mr. Tamerlan ville ikke være den fjerde i åget.

»Madame,« sagde han med et patetisk suk, »den, der tjener retfærdigheden, kan ikke bringe offer til andre

gudinder. Mit hjerte er ikke koldt, men kærligheden har ingen plads i mit liv!«

»I alt fald ingen fjerdeplads.... « tænkte han ironisk.

Mysteriet om kaptajn Saval

Det mysterium, der i pariserpolitiets annaler findes. betegnet som »Kaptajn Savals selvmord«, fik egentlig først sin løsning adskillige år efter krigens afslutning. Pressen havde i sin tid kastet sig over sagen med en heftighed, hvis årsag snarest måtte søges i indrepolitiske brydninger, og utallige var de insinuationer om bestikkelighed, spionage, landsforræderi og mere sligt, der i rent, agitatorisk formål blev udslynget mod den værgeløse døde af de forskellige partiers blade, til besmittelse af hans hidtil altid uplettede navn – et navn, som offentligheden næppe før havde hørt eller kendt, og som af kammerater og foresatte kun var blevet nævnt med agtelse og hjerteligt venskab.

I sin fulde sammenhæng blev historien først fortalt ved en stor middag, hvor repræsentanter for journalistforbundet var politiets gæster, et festmåltid, som dannede afslutningen på en række møder sigtende til at fremme samarbejdet mellem de to institutioner, og den, der nedlod sig til at indvie en udvalgt kreds – deriblandt tre af chauvinistpressens ledende mænd – i sagens enkeltheder, var ingen ringere end opdagelsespolitiets chef.

»Jeg er netop for en uges tid siden,« begyndte han, »vendt tilbage fra en tur til frk. Duboscs fødeegn i Cevennerne, og jeg tør vist nok – uden at smigre mig selv påstå, at det nu er lykkedes mig at finde sandheden angående kaptajn Savals død, for så vidt den i det hele taget er til at gribe. Thi netop Hélène Dubosc, den ulykkelige unge pige, som

kaptajnen besøgte på sindssygeanstalten, umiddelbart før han i selve anstaltens port skød sig en kugle gennem hjernen, er sørgespilletets hovedperson, og ikke, således som de, mine herrer, uden undtagelse har hævdet, den hæderlige og tapre officer, til hvis minde jeg vier dette glas. Nej, han spillede sandelig kun en lidende rolle. Men jeg ser, at De fortæres af utålmodighed. – Godt! Jeg skal da prøve at sætte Dem ind i gangen i mine undersøgelser.

Det er min skik at arbejde i de meniges rækker, *blandt* mine mænd og *som* den ringeste af mine mænd. Jeg forsmår ingen hjælp og skåner ikke mig selv. Opfat det nu ikke som selvros! Det er tværtimod en langt fra altid stærkt påskønnet ejendommelighed hos mig, stammende fra, at jeg selv har måttet arbejde mig op fra neden af og endnu føler den fødte opdagers instinkt røre sig i mig lige så levende, som da jeg knapt atten år gammel først henledte politiets opmærksomhed på mig ved på egen hånd at klare den lille historie angående »den skønne Adolphines« biluheld. Nå – da vi modtog meldingen om selvmordet, begav jeg mig altså straks *selv* ud til sindssygeanstalten. Der erfarede jeg, at frk. Dubosc havde fået et raserianfald ved synet af kaptajnen, og at denne som i panisk skræk var flygtet ned ad korridorer og trapper, med hænderne strakt frem for sig og fortvivlet råbende: »Min søster! – Det er min søster!« Man havde forgæves søgt at standse ham, – han løb tværs over gården, og ikke to sekunder efter genlød porthvælvingen af knaldet fra en militærrevolver. – Voilà! – At søge nogen slags oplysninger hos frk. Dubosc

var selvsagt umuligt, – og er vedblevet med at være det til denne dag: den unge dame er uhelbredeligt vanvittig.

Der rejste sig nu to fundamentale spørgsmål: 1) Var frk. Dubosc virkelig i slægt med kaptajn Saval eller endogså hans søster? og 2) Hvad var grunden til, at denne omstændighed kunne bringe kaptajnen til fortvivlelse og bevæge ham til at søge tilflugt »anywhere, out of the world«? Kunne den hærdede kriger ikke tåle at se sin søsters lidelse? Eller var det hans egen onde samvittighed, som stirrede ham ind i øjnene med en vanvittig kvindes forvirrede og sky blik? Jeg vil ikke granske de motiver, der kan have ledet Dem, mine herrer, til at søge grunden til kaptajnens selvmord i graverende politiske indiskretioner af forskellig art, men kun gøre den indlysende bemærkning, at frk. Dubosc i så tilfælde absolut måtte være enten hans medskyldige, hans modstander, eller sindssyg ved opdagelsen af hans brøde. Og som De straks vil få at se, var enhver af disse teorier fuldstændigt udelukket. Hans medskyldige var hun ikke, fordi hun ikke havde set ham eller stået i forbindelse med ham siden sit sekstende år (da hun blev indlagt, var hun lige fyldt syvogtyve). Hans modstander var hun ikke, fordi hun... elskede ham. Og lige så udelukket var hun fra at opdage noget om hans brøde; for (som jeg allerede har haft den ære at antyde for Dem) kaptajn Saval var uskyldig.

* * *

Det viste sig at være en let sag at forfølge frk. Duboscs spor i Paris. Hun var omtrent fjorten dage i forvejen blevet kørt til anstalten fra sit logi hos en madame Hurtôt i Rue des trois Saints og havde i juleugen beboet et lille værelse på et hotel der i nærheden. Den 21. december var hun kommet til Paris fra Canada, hvor hun havde boet i elleve år. Hvad kaptajn Saval angår, så var han rekonvalescent efter et skudsår i skulderen og var først den 19. juni om morgenen (den samme dag, han skød sig,) ankommet til Paris på et rekreationsophold. Om alt dette modtog jeg rapport allerede før midnat og havde straks næste formiddag en samtale med madame Hurtôt.

»Hvornår flyttede frk. Saval ind hos Dem, frue?«

»Der har aldrig boet nogen frøken af det navn hos mig – men...«

»Undskyld, jeg fortalte mig – blandede navnene sammen, tror jeg – å, Lebrun, hvad var det, hun hed? Du – Du – Dubois, ikke sandt? Nej, Dubosc – ja, rigtigt... Frk. Dubosc, mente jeg Frue?«

»Hun flyttede ind til nytår«

»Og i den tid, hun boede hos Dem, fik hun ofte besøg af sin stedbroder, kaptajn Saval?«

»Nej er det muligt?! Var hr. Saval virkelig hendes stedbroder? Hr. Saval, som hun så tit omtalte?«

»Ville De ikke tro det, frue? Var hun måske ikke venlig imod ham, når han besøgte hende?«

»Han har aldrig besøgt hende – jeg har overhovedet aldrig set dem sammen. Det undrede mig blot at høre, fordi frøkenen altid kun omtalte ham som en af sine bekendte. Jeg troede, hun skulle forloves med ham, når han engang fik orlov. Jeg antog, sandt at sige, at de to havde stiftet bekendtskab på hotellet. Men når det var broder og...«

»Jeg spurgte kun, frue. – Men De bemærkede, at De aldrig havde set dem *sammen*. Men *hver for sig* har De dog altså set dem? Naturligvis. Jeg glemmer jo, at kaptajnen af Deres mund måtte høre den sørgelige nyhed – i går morges – da De meddelte ham, at han ikke mere hos Dem kunne finde den unge dame, han søgte – –?«

»Jeg har aldrig set kaptajn Saval. Heller ikke i går morges.«

»Er De sikker på det?«

»Ja, absolut!«

»Og Deres pige kan ikke – – ?«

»Jeg holder hverken pige eller tjener.«

»Men hvor i alverden – – ?«

Her var altså et nyt problem. Naturligvis var der hundrede måder, hvorpå kaptajn Saval kunne erfare den unge piges ulykke, selv om han lå på et hospital bag fronten, 400 kilometer fra Paris. Men den lige vej var altså lukket. Det er den jo tilsyneladende så ofte.

Næppe var dette ræsonnement faret igennem mit hoved, før jeg, endnu halvt fraværende, opfangede nogle sagte fremmumlede ord fra madame Hurtôt.

» — — — uden at have fået det at vide.«

I det samme skrabede stolen bag min ryg. Jeg vendte mig. Lebrun havde rejst sig og stirrede på konen.

»Vil De måske være så venlig at gentage, hvad De sagde, frue?«

Hun blev rød i hovedet.

»Å, det var noget dumt snak.«

»Men jeg vil alligevel gerne høre det.«

»Nå ja, jeg sagde: »Hun kunne måske vide det, uden at have fået det at vide.««

»Hvad mente De dog med det?«

»Jeg ved ikke rigtigt selv. – – For at De blot nogenlunde skulle kunne forstå mig, måtte jeg fortælle Dem, hvordan hele frk. Duboscs sygdom udviklede sig – – «

»Dermed ville De gøre os en stor tjeneste. Sæt Dem tilbage i stolen, og gør Dem det bekvemt. Vi har god tid her på kontoret, ikke sandt? Selv om telefonen ringer en gang imellem, så har det ikke noget at betyde. – Å, tag og stil den om, Lebrun!«

»Ser De,« berettede fruén, » – – ja, herregud! Nu er det jo blevet så sørgeligt altsammen – men i begyndelsen syntes jeg virkelig, frk. Dubosc var sådan en sød og munter pige, altid smilende og venlig – slet ikke storagtig – hun er såmænd ofte gået ned til mælkemanden for mig om morgenen og har købt fløde, og hun var ikke bange for at hjælpe mig en gang imellem. Og da jeg ikke ser så godt, og derfor er lidt ængstelig for at gå ud, og hun selv var alene og ikke havde nogen at besøge, så sluttede vi os hurtigt til hinanden og havde mangen hyggelig passiar sammen.«

»For eksempel om kaptajn Saval?«

»Ja, også ofte om ham. Men altid kun som om et tilfældigt bekendtskab, hun gerne ville fortsætte. En dag, da jeg kom ind til hende, viste hun mig så triumferende sit strikkesæt og spurgte, om jeg vidste, hvem det var bestemt for? »Å, det er ikke så svært at gætte,« lo jeg, »for det er vel ikke et par strømper til mig med sådan en fod i?« »Nej,«

indrømmede hun, smilende og rødmende, »det er til ham. Jeg vil være hans »marraine« – og han skal slet ikke vide, hvem det er, der sender ham alle de rare ting. Er *det* ikke en god idé? Å, jeg glæder mig sådan til, at han engang – når der er gået lang, lang tid – et helt år – skal opdage, at det er – ja, at det er – er mig.« Hun blev helt forlegen og stammede i det – stakkels pige ...«

»Ægte kvindearrangement...« hørte jeg det brumme bag ved mig.

»Nå, det gik, som hun ville; pakken blev sendt af. Og der kom et takkebrev, som prompte blev besvaret, og snart gik brevvekslingen livligt imellem de to – hun sad undertiden oppe til langt ud på natten og skrev – og én gang kunne man se lys fra gaden, og politiet bankede på og krævede det slukket – jeg for ud af min gode seng og blev så forskrækket, så – – «

»Hvor længe omtrent varede deres korrespondance?«

»Lige til der en skønne dag kom meddelelse om, at kaptajnen var blevet farligt såret og indlagt på et hospital bag ildlinjen – der stod også hvor – og nu svævede imellem liv og død. Det var et frygteligt stød for frøkenen, og fra den tid af var hun aldrig mere rigtigt sig selv. Hun blev melankolsk og træt – troede vist nok, han skulle dø fra hende. Jeg søgte at trøste hende, så godt jeg kunne, men hun blev så bleg og mager, at det var en ynke at se.

Så var det en nat, jeg vågnede med hovedpine og ville stå op og tage et pulver. Dem havde jeg liggende i medicinskabet i toiletmøblet. Idet jeg går over gulvet, hører jeg, at nogen famler ved låsen på døren ud til gangen. De må nemlig vide, at min lille lejlighed er således indrettet, at alle dørene går ud til entreen. Et øjeblik blev jeg stående ganske stiv af skræk, men da jeg straks efter hørte sagte trin af nøgne fødder, forstod jeg, at det måtte have været frøkenen, som var oppe endnu. Jeg tænkte, at hun måske havde villet tale med mig, men havde opgivet det igen i den tro, at jeg sov, og åbnede derfor døren for at kalde hende tilbage. Hun gik netop ind i sit eget værelse igen, kun iført sin natkjole, og jeg fulgte efter. Jeg ved ikke selv, hvorfor jeg ikke kaldte. Der var noget tøvende og famlende ved hendes gang og måde at lukke døren op på, der slog mig. Da jeg kiggede derind, så jeg, at hun stod ved siden af sin seng og bøjede sig ned over hovedgærdet, mens hun sagte og blidt talte til nogen: »Hvorledes har du det nu? Smerter såret meget? – Du må ikke anstrenge dig med at tale så højt. – Jeg forstår godt, hvad du siger... Javist – nej, de andre sover allesammen, kun Jean-Carol ligger og ser på mig – – Nej, han hører os ikke; ingen skal høre, hvad vi to taler om, vel, min elskede?« – – »Ikke endnu, men snart – – Ja, så bliver jeg hos dig altid. – Nu må jeg gå – – « Hun rettede sig op og kom lige hen imod mig. Hendes øjne stod vidåbne, men – hun sov. Og i sengen var der ingen. Jeg kunne ikke flytte en fod og pressede mig op imod væggen. Hun gik forbi mig ud på gangen, famlede atter ved alle dørene, tøvede, som om hun ikke vidste, hvorhen hun skulle vende sig, og gik endelig tilbage til sit

eget værelse og lige i seng. Jeg var imens kommet mig af min skræk, som kun skyldtes, at jeg aldrig før havde set nogen gå i søvne, og listede tilbage til mit sovekammer, hvor jeg tog et pulver og snart faldt i søvn igen. Næste morgen besluttede jeg ikke at omtale min opdagelse for frk. Dubosc, da jeg frygtede for, at det kunne virke skadeligt på hendes i forvejen skrøbelige helbred. Næste nat ved samme klokkeslet, mellem to og tre, var hun igen på vandring, og jeg fulgte hende atter; jeg hørte hende ængsteligt hviske: »Hvorfor kalder du mig altid »søster«? – Nej, nej, ikke »søster« – Hélène, kald mig blot Hélène – eller »kære Hélène« – eller »din lille marraine« – – ja, for alle de andre, men ikke for dig – kun ikke for dig – – « Og jeg kunne ikke holde mine tårer tilbage, da jeg så hendes magre hånd stryge kærtegnende over et hår, som kun eksisterede i hendes drømme, og hendes blege læber kysse den tomme luft. Ak, min herre, jeg behøver ikke at forklare Dem, hvad hun drømte, og hvem hun talte til. Hun var hos ham, om hvem hendes tanker ene drejede sig ved dag og nat. Hun var på hospitalet derude mellem de såredes senge – –«

»Og disse – hvad skal jeg kalde dem – – ?«

»Sjælelige telefonsamtaler,« indskød Lebrun.

»Udmærket Hvor ofte gentog de sig?«

»Hver nat i omtrent to måneder.«

»Og frøkenens tilstand gik således gradvis over til stille vanvid?«

»Nej, nej! Hun blev tværtimod atter mere og mere fortrøstningsfuld og glad.«

»Nu ja, jeg kan tænke, at breve fra kaptajnen bekræftede hendes lyse anelser, hendes underbevidste indtryk af nattens drømmesyner?«

»Nej, i al den tid modtog frøkenen ikke et eneste brev.«

»Og alligevel – – ?«

»Hvad for noget?« indvendte pludselig Lebrun i en barsk tone, »forlanger De virkelig, at vi skal tro på dette nonsens? Vil De have, at vi skal konstituere en sammenhæng mellem drøm og virkelighed? Prøver De på at bilde os ind, at den unge dame bliver raskere, ikke fordi hun *drømmer*, at hendes elskede er uden for fare – det kunne jeg endda forstå – men fordi han *virkelig er* i bedring, uden at hun dog har andet end et svagt minde om en drøm at støtte sine forhåbninger på. Nej, det er dog for stift!«

Under denne skylle var madame Hurtôt blevet ganske forknyt. Hun krøb sammen på stolen og tørrede i smug sine øjne.

»Min kære Lebrun,« tog jeg til genmæle, »De synes ikke at være tilstrækkeligt fortrolig med disse overspændte sjælstilstande. Jeg kan forsikre Dem, at mindet om en drøm vel kan være overordentlig levende, men langt sjældnere vil have varige virkninger på sindet, medens kendemærket for underbevidste indtryk netop er en indre *vished* om det tilkommende som en følge af det oplevede, en vished, som vel ikke kan begrundes af vedkommende person selv, men som til gengæld trodser selv de mest kontrære fænomener i det ydre liv.

Og De, frue, må ikke tage Dem vor skepsis for nær. Hvor mærkelig Deres beretning end kan lyde, så stoler vi dog begge ubetinget på Deres oprigtighed. Jeg forstår nu tilfulde, hvad De før mente med de dunkle ord, som undslap Dem, og er Dem taknemmelig for Deres åbenhjertighed. Hvis De måske ville være så god blot at besvare et eneste spørgsmål endnu, så skal jeg ikke opholde Dem længere. Hvornår viste der sig første gang tegn på sindssyge hos frk. Dubosc?«

»En nat gav hun sig pludselig til at skrike: »Han er der ikke – jeg kan ikke finde ham – « Hun rev sig i håret og styrtede rundt i alle værelserne – vågnede ved sine egne nødråb, faldt om på gulvet med skum om munden – besvimede tre-fire gange efter hinanden og skreg og græd, så snart hun var ved bevidsthed. – Jeg blev forfærdet over hendes tilstand og turde ikke beholde hende hjemme. Jeg løb ned og fik en betjent til at telefonere til en læge, og da han var kommet og havde undersøgt hende, beordrede han hende

straks indlagt til observation på sindssygehospitalet. Han mente for resten, at hun ville kunne helbredes – «

»Mange tak, frue. Nu ved vi alt, hvad vi ønsker at vide. Farvel. – – «

»Det var en køn historie!« busede det ud af Lebrun, så snart døren havde lukket sig efter den nejende frue.

Ærligt talt, mine herrer – jeg underkender ikke min mangeårige hjælper – han er på visse områder en ret enestående kapacitet – men – – han er ikke engang protestant, han er helt igennem skeptiker, det vil i virkeligheden sige: monoman.

»Kære Lebrun,« sagde jeg afledende, »når man ikke ved, hvad man skal tro, bliver selv det usandsynlige troligt.«

Han svarede ikke, men jeg hørte godt, at han mumlede noget om »fraser«. Nå, jeg havde jo heller ikke udgivet det for andet.

Så meget var sikkert: Historien trængte til bekræftelse – men hvor skulle den vel komme fra? Den eneste mand i Frankrig, der kendte den unge pige nøjere, var kaptajn Saval selv – og hans mund var stum.

Foreløbig overdrog jeg altså hr. Lebrun at opsøge og afhøre alle de tjenestefolk på hotellet, der kunne tænkes at have haft blot det ringeste med frk. Dubosc at skaffe – en

opgave, som jeg med mit kendskab til den hurtige skiften selv på de såkaldte »rolige« hoteller forudså ville frembyde vanskeligheder nok til fuldkommen at tilfredsstille min undergivnes ærgerrighed i den retning. Da jeg to dage efter kom tilbage fra kaptajnens begravelse, kunne han allerede fremlægge sine resultater: frk. Dubosc havde ikke i juleugen modtaget noget herrebesøg. Jeg kunne næppe lade være med at smile ad Lebruns skuffelse: Den iver, hvormed han havde opgravet kelnere og opvartningsdamer i Rouen og Le Havre, beviste bedst, hvor blindt han havde stolet på, at en »naturlig« løsning var den eneste mulige. Og deri havde han jo utvivlsomt ret. Spørgsmålet er blot, hvad man vil forstå ved »natur«. Den gode mands definition var lidt for snæver.

Og nu kommer vi til den omstændighed, som er den egentlige årsag til, at jeg fortæller netop Dem denne lille oplevelse. Jeg er Dem sandelig en tak skyldig: Deres flammende artikler har hjulpet mig til at skaffe klarhed i denne sag.«

Et smigret: »Åh!« lød fra journalisterne. Det knagede i en gedeskægget redaktørs skjortebryst. Den berømte politimand kastede et dulgt blik på sine tilhørere, lod to stråler cigaretrøg passere sine næsebor og fortsatte uforstyrret:

»Som sagt – jeg var til stede ved kaptajnens jordefærd. Nærmest fordi jeg ved den lejlighed håbede at træffe løjtnant Xavier Vaugrus. Løjtnanten er utjenstdygtig,

mangler det meste af venstre arm og halter på højre ben. Han blev som såret indlagt på det samme hospital, hvor senere kaptajnen blev opereret, og da han tilmed har gennemlevet krigens første tre halvår side om side med sin foresatte, begriber De naturligvis, hvor vigtigt det var at få denne mand til at tale. Men ethvert forsøg i den retning mislykkedes. Løjtnanten ønskede ikke med et ord at berøre sin vens skæbne. »En mand, som villigt har ofret helbred og lemmer for fædrelandets frelse, må for pokker vel have lov til at være herre over sit eget liv bagefter! Har han lyst til at dø, godt! Så dø han! Og det rager ingen anden end ham selv,« råbte han barsk – og tilføjede: »Jeg forstår ham, skal De vide. Jeg burde selv have gjort det samme. Det er, Gud døde mig, en skændsel for et mandfolk at humpe rundt som en ægte brøk!«

Så begyndte De imidlertid »kampen ud over graven«, mine herrer! Deres spalter sortnede af kaptajnens navn. De råbte det ud over Paris, over Frankrig, over Jorden. Og der var ikke gået to dage, før løjtnant Vaugrus kom styrtende ind på mit kontor. Han var hvidglødende af vrede. Om hovedet bar han en dårligt anlagt bandage, der piblede lidt blod ned fra hans ene tinding. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, at en af Deres kolleger lå til sengs i sit hjem efter et skudsår? Nå, passons dessus! Jeg skal *med mine egne ord* gengive løjtnantens interessante redegørelse.

* * *

Xavier Vaugrus var blevet Pérégrin Savals fortrolige. Krigen – ugers og måneders heroisk udholdenhed under skyttegravens enerverende liv, gensidig beundring hos to mænd, som begge formåede at bevare deres menneskelighed; skønt de måtte arbejde med maskiners nøjagtighed og utrættelighed i det rædselsfuldeste af alle håndværk: menneskeslagtnings tjeneste – den ukuelige ånd, den smilende spøg, som trodser døden – alt dette havde smedet deres venskab. Hvad var altså naturligere end, at løjtnanten opdagede kaptajnens ivrige skriveri, at han drillede ham lidt dermed, at kaptajnen en dag blev hidsig derover, at løjtnanten blev endnu hidsigere, at kaptajnen angrede og tilstod sin forelskelse i den ubekendte »marraine«, og de to forsonede venner på det hjerteligste omfavnede hinanden? Allerede næste dag blev løjtnanten under et angreb lemlæstet af en springende granat, og ikke fuldt fjorten dage efter fulgte kaptajnen ham på lazarettet. De lå desværre ikke under samme tag og hørte derfor i den første tid kun lidet til hinanden. Da den mere hårdføre løjtnant et par måneders tid efter var i stand til at humpe lidt rundt i salen med sit stive knæ, modtog han en dag besøg af en af underlægerne, der smilende bemærkede: »Jeg syntes, det var synd, at De skulle være stedbarn, når kaptajn Saval har damefremmede.« Det interesserede løjtnanten stærkt. »Er det måske hans marraine?« spurgte han. »Nå, De har ikke hørt historien,« lo lægen; »nej, det er såmænd kun Jean-Carol, – den lille lyoneser, De ved – som påstår, at der hver nat kommer en hvidklædt fremmed sygeplejerske hen til kaptajnens seng og taler med ham. Det er

naturligvis noget snak, for kaptajnen ligger i vildelse endnu og kan altså ikke konversere med damer – – men i dag til morgen hævder Joseph Flamand, at også han har set en hvid skikkelse glide hen gennem gangen mellem sengene. Han siger, at den tøvede lidt ved hver fodende, som om den ikke kunne huske, hvor den skulle hen, men til sidst blev stående hos kaptajnen og kyssede ham på panden. – Det er jo ikke første gang, de syge ligger og udklækker den slags fabler.« Og dermed gik underlægen. Men overtro – jeg vælger mine gloser i flæng! – Troen på det overnaturlige, om De vil – har en mægtig evne til at smitte. En uge senere påstod ikke to, men tyve syge, at de havde set den uhyggelige nattevandrerke. Nogle troede, det var en genganger, andre, det var en engel. De fleste forlangte at blive flyttet bort, og der opstod en sådan uro, at lægerne anså det for nødvendigt, at de personligt overbeviste sig om sagens sammenhæng. Da løjtnanten erfarede dette, bad han på det indstændigste om lov til at deltage i den nattevagt, man ville etablere. Og ved sin stædighed fik han det virkelig sat igennem.

Kaptajn Saval lå i landsbyens kirke, og derhen begav løjtnanten sig altså, støttet af to unge læger, omtrent ved den tid, da hannerne begynder at gale, det vil sige mellem to og tre om morgenen. Det lange kirkerum med dets nøgne mure var kun oplyst af en enkelt lampe, som hang ned fra loftet, og af det blege skær fra den synkende måne, der aftegnede spidsvinduernes smedearbejde på gulvets brede fliser. De fleste af de sårede stønnede kun svagt, men af og til gennemskares stilheden af en lemlæstet

drengs hvinende skrig. De gik ned igennem hovedgangen, og de syge vendte deres febertrætte øjne mod dem, efter som de passerede forbi dem. »Sæt Dem her ved fodenden,« hviskede den unge kirurg, »de siger, at »hun« plejer at stå ved hovedgærdet. Vi vil passe på ved kordøren.«

»Hvor ligger Jean-Carol?« »Han blev udskrevet i går.«
»Men husk at sidde aldeles stille!« Lægerne fjernede sig lydløst.

Så sad da vennen atter hos sin ven og betragtede ham med sorgfuldt blik. Kaptajn Saval var ikke ved bevidsthed. Febersyner drog igennem hans glødende hjerne. Hans ansigt var gråblegt med røde pletter på de indfaldne kinder, hans pande var fugtig og hans øjne lukkede. Fra hans smerteligt fortrukne læber lød af og til usammenhængende ord og sætninger. »Hører I hornet?!« hviskede han hæst. »Frem, drenge! – – Så I glimt af bøssepiberne i solen? – – Det er et væddeløb, drenge – hvem kommer først til den sorte klippeblok? – – O, Jesus, den traf – solen – solen – – « Løjtnantens øjne blændedes af tårer. Han vildste, at vennen havde tjent i Marokko. »Han tænker kun på Frankrig og sin pligt,« mumlede han. Da rejste den syge sig pludselig halvt op i sengen og råbte: »Farvel, far! – Farvel, mor! – Kom søster, følg mig til leddet! – Forstår du ikke – forstår du ikke – jeg må bort – fordi jeg elsker dig søster – – – Hvad siger du? – – Vil du også rejse? – Ja, rejs – rejs – vi må aldrig ses mere – – « Han sank atter sammen og stønnede svagt. Og nu skete der

noget mærkeligt. Kender De dette, når man pludselig føler stilheden – når den ligesom trænger ind i én gennem alle porer. Det er ligesom en brat opvågning, og hjernen fyldes af en klingende smerte, der langsomt svinder hen og erstattes af en angstfuld forventning, hvorved alle sanser spændes til det yderste. Således gik det løjtnanten. Og i denne stilhed hørte han endelig noget – en svag lyd, som nærmede sig – nu forstod han den først – det var lyden af trin – af nøgne fødder mod stenfliser. Et øjeblik standsede de – og gik videre – standsede atter og blev tydeligere – og nu – løjtnanten greb krampagtigt fast om sengens kolde jern – nu kom de lige hen imod ham og standsede ved hovedgærdet. Han havde uvilkårligt lukket øjnene og drejet hovedet bort. Således sad han lidt uden at røre sig. Så åbnede han dem med en viljesanspændelse og vendte med et ryk hovedet om mod væggen. – Intet – han så intet. Jo, han så noget: Kaptajnen smilede, der var et lyst og lykkeligt udtryk i hans ansigt. »Så kom du dog – ved du, at jeg har længtes efter dig?« hviskede han. – »Nej, bliv kun, det er en ven – min bedste og eneste ven – « Da rejste løjtnanten sig, lagde hånden på hjertet og bukkede dybt for den, han ikke så. »Jeg anbefaler mig, mademoiselle,« sagde han og gik med faste skridt ned til lægerne. »Så De noget?« spurgte de. – »Nej!« – »Hørte De trinene?« – »Ja.« – »Det lød, som nogen famlede ved låsen, og døren gik op af sig selv.« – Troligt nok.« – »Jeg vil sværge på, at der var nogen, der gik forbi mig og strejfede min ene arm« – »Mine herrer, jeg kommer nu, fordi jeg ikke ville forstyrre min vens samtale!« – »Du gode Gud, hvad betyder dog dette?!« – »Intet ondt, mine herrer! Der

gives ikke noget bedre menneske under solen end kaptajn Saval, og når han smiler, så kan vi andre trøstigt le!«

* * *

Dette var hovedindholdet af løjtnantens rivende taleflom, som jeg af og til ved indskud søgte at lede i den mest givtige retning. Jeg beder Dem lægge mærke til et par småting. Jean-Carol var fra Lyon, en egn, hvor synskhed særligt ofte forekommer selv hos den jævne befolkning. Det viste sig senere, at såvel kaptajn Saval som frk. Dubosc stammede fra en lignende egn. Og når soldaterne troede at se en sygeplejerske, så skyldtes det næst Jean-Carols fortælling sikkert den omstændighed, at kaptajnen så ofte kaldte på sin »søster«, et navn, som de syge jo så gerne giver deres plejersker, ofte ganske vist, fordi disse tilhører en nonneorden. I øvrigt skal jeg ganske afholde mig fra kommentarer til det hemmelighedsfulde møde. Forklaringer plejer ikke at forhøje interessen for det overnaturlige. Der var imidlertid et væsentligt spørgsmål tilbage at besvare. Nemlig: forelå der her et forsøg på en slags åndelig incest ved en succuba, eller var Pérégrin Saval blevet offer for en tragisk misforståelse?

For at skabe klarhed på dette punkt sendte jeg en officiel skrivelse til det canadiske politi og bad det fremskaffe alle tænkelige oplysninger om frk. Duboscs liv og færd i landet hinsides havet. Svaret på min henvendelse modtog jeg dog på grund af den vanskelige forbindelse under krigen først over et halvt år senere, og når sagen er trukket

i langdrag skyldes det ikke mindst denne sidste omstændighed.

Frk. Dubosc var seksten år gammel kommet til Quebec, havde der søgt og fået kontorarbejde, havde i elleve år levet i det samme logi og næsten ingen omgang haft med jævnaldrende unge mennesker. De få, der kendte hende fra hendes skiftende kontorpladser, roste hende som en stille, myreflittig, men altid sørgmodig og fåmælt ung dame. Hun syntes trykket af en tung sjælebyrde, hvis knugende tyngde hun ikke altid med ligevægt syntes i stand til at bære. Breve hjemmefra modtog hun aldrig, før der, en måned inden hun rejste, kom en stor skrivelse til hende, med franske frimærker på konvolutten. Fra den dag af slog hendes humør pludselig om, hun blev overstadig glad og munter, snakkede og lo og talte idelig om, at hun ville rejse hjem så snart som muligt. Men om årsagen til dette overraskende omslag i sin sindsstemning tav hun lige så hårdnakket som om sin græmmelse før.

Nøglen til disse få og svævende meddelelser havde jeg imidlertid fundet ved mine undersøgelser i Cevennerne. Og jeg skal derfor nu til sidst fortælle Dem begivenhederne forfra og i deres virkelige rækkefølge. En opremsning af en masse detaljer ville desuden kun trætte Dem.

Altså: Marie Fardeau, Hélènes mor, var tillige Pérégrins amme. Da begge drengens forældre døde kort efter hinanden (hans mor af tyfus, hans far af sorg), beholdt hun

Pérégrin hos sig som sit eget barn. Fru Fardeau var selv enke. Sin mand, en ret velhavende gårdmand, havde hun mistet under sit svangerskab – han var omkommet ved et vådeskud, fortalte man mig. Børnene voksede altså op sammen uden anelse om, at de ikke var broder og søster. Og da fru Marie giftede sig på ny med Dubosc, en rig, men meget gerrig vinavler, fortav hun klogeligt, at Pérégrin ikke var hendes egen søn. Hun frygtede med rette for, at den da kun tolvårige dreng ville blive taget fra hende. Så føjede skæbnen det imidlertid således, at de to børn forelskede sig i hinanden. Ingen af dem talte – begge led i tavshed. Men en skønne dag forlangte Pérégrin at komme bort. Han foregav at ville tage tjeneste som karl på en anden gård. Derhen kom han imidlertid aldrig. Han forsvandt. Som det fremgår af løjtnantens beretning, skiftede han navn og endte efter mange eventyr som menig i fremmedlegionen i Marokko, hvor han efterhånden ved sit lysende mod og sin skarpe forstand avancerede til løjtnant. Ved krigens udbrud ansøgte han om tilladelse til at kæmpe i sine landsmænds rækker. Han har vel længtes efter at høre sin hjemstavns dialekt igen eller har i det mindste villet dø sammen med folk, hvis skik og tænke måde var ham kendt og kær. Efter Marne-slaget blev han dekoreret og udnævnt til kaptajn.

Vi har set, at Héléne efter Pérégrins flugt rejste til Canada. Måske har de to børn i afskedens højtidelige øjeblik røbet deres følelser for hinanden. I hvert fald blev Héléne syg og lå til sengs i omtrent et halvt år. Og da hun efter sin helbredelse hørte, at nogle andre af egnens folk ville

udvandre, plagede hun uafslædig sine forældre om lov til at følge med dem til Amerika. Til sidst truede hun med at løbe bort, hvis de ikke gav efter, og de blev da enige om, at det var bedst at føje hende. Særligt moderen, der vistnok anede sammenhængen, tog hendes parti og forsynede hende med rigelige rejsepenge. Men to år efter døde Marie Dubosc, og på sit dødsleje betroede hun sin mand den trykkende hemmelighed. Han tav imidlertid også, ledet af sin havesyge, og først i 1915, da det blev hans egen tur til at forlade denne jord, lod han en advokat opsætte et retsgyldigt dokument om børnenes herkomst og arveret, og dette blev i afskrift sendt til dem begge. Men kun det ene af dem – og, mærkeligt nok! det, der var længst borte – modtog den forsinkede tilståelse. Ingen anede, hvor Pérégrin opholdt sig.

Det første, frk. Dubosc foretog sig, efter at hun var kommet til Paris, var at henvende sig i krigsministeriet. Her kendte man ikke nogen Pérégrin Dubosc, men vel en Pérégrin Saval. Nu kaldtes den gård, som drengen havde sagt, han ville tage tjeneste på, netop således efter den slægt, der i mere end hundrede år havde haft den i eje – og – ja, det er naturligvis kun en gætning – men jeg formoder, at denne lille omstændighed (som, ret betænkt, røber en rørende længsel efter hjemmet) har bidraget til at røbe kaptajnens incognito. Men vi må ikke glemme, at *vished* kunne Hélène kun få ved et gensyn med den elskede – og *vished* må hun have haft; thi ellers ville en ærbar ung kvinde – og det tyder alt hen på, at hun virkelig var – aldrig have indledet en korrespondance med ham.

Efter alt, hvad vi har erfaret, synes den slutning da måske ikke for dristig, at hun kan have fået sin viden ad visionær vej. Når katastrofen i det hele taget indtraf, skyldtes det desuden en række sekundære årsager: At kaptajnen, efter at han var blevet klarhjernet, ikke bevarede det svageste minde om sine febersyner; at han med kort varsel blev flyttet til en rekonvalescentsafdeling; at han først ved ankomsten til Paris, under trykket af sin voldsomme spænding og længsel, fik et nyt anfald af pludselig synskhed, der med uimodståelig mystisk kraft viste ham sindssygehospitalet som målet for hans higen – formodentlig uden at han egentlig vidste, hvad det var for en bygning, han kom til – og endelig: at frk. Duboscs vanvid under det afgørende møde, ved gensynet – det legemlige gensyn – efter de mange års adskillelse, hindrede hende i at give en forståelig forklaring. Kaptajn Saval måtte tro, at han for anden gang, og nu med hele en moden mands fortærende lidenskab, havde forelsket sig i sin egen søster. Denne overbevisning i forbindelse med sorgen over søsterens sindssyge har ganske overvældet den koldblodige officer og bragt ham til fortvivlelse. Han så hele sit livs lykke briste i et nu. Han valgte at dø.

Ja, mine herrer, dette er jo kun *mit* syn på sagen. De indser nok, at der trods alt må vedblive at være meget hemmelighedsfuldt og uopklaret tilbage. Men jeg mener, at den, som vil forstå livet, ikke må vægre sig ved at regne med dets natside. Thi hvad er vel sandheden andet end vor indsigt i det, som naturen har skjult?«

Således sluttede politichefen, den berømte detektiv, og et bragende bifald lønnede hans fremstilling. Han smilede let og bøjede sig for at tage en fri frisk cigaret. Han vidste nok, hvor meget en applaus var værd.

Niøjen

Der hang ormen og vred sig. Fiskene flokkedes om den og beså den fra alle sider.

»Ikke noget for mig!« sagde gedden. »Må jeg bede om levende fisk!«

»En temmelig taktløs ytring, højstærede!« mente aborren forarget. »Jeg for min del kunne nok lade mig friste – men min mor har advaret mig...«

»Den hænger så underlig umotiveret,« mimrede helten kritisk. »Spørgsmålet er ganske simpelt dette: Skjuler der sig en krog inden i den?« mumlede brasenen.

»Lad os for guds skyld ikke blive filosofiske.« Aborren begyndte at blive lækkersulten.

»D'herrer undskylder – jeg skal hjem på reden,« smilede tangsnarren. »Farvel, farvel.« Og de slog alle høfligt med halefinnen.

»Ja, havde det nu drejet sig om et fintmasket net, så havde man vidst, hvad man skulle tænke,« lød det fra strømmingen.

»De var mig den rette!« udbrød ålen indigneret. »De, som altid kun adlyder et masseinstinkt!«

»Ingen indbyrdes stiklerier!« sagde aborren advarende.
»Her kommer niøjen. Lad os høre ham!«

»Et udmærket råd!« syntes fiskene.

»Hr. Niøje! De, der er så vel udstyret, kunne De ikke gøre os den tjeneste at afgøre, hvorvidt denne orm er en sund og farefri spise?« smiskede helten med lystne blikke.

»Meget gerne.« Niøjen påtog sig en fagmæssig mine, bugtede sig ganske tæt på ormen, der gjorde små lokkende hop, stirrede på den, først med de ni øjne på venstre side og derpå med de ni på højre side. »Når jeg skal udtale min oprigtige mening, nødes jeg til at hævde, at jeg, Deres tvivl til trods, mine herrer, intet som helst fordægtigt kan opdage ved denne ganske almindelige regnorm,« meddelte den derpå.

»Jaså, jaså,« tog aborren ordet. »Men ville De da for at bevise Deres teori om krybets tjenlighed til fiskeføde måske først selv tage en bid.«

»Med glæde,« svarede niøjen. Og som sagt, så gjort. Den bed på krogen og forsvandt for øjnene af de forsamlede fisk.

»Det har du godt af!« skreg mågen deroppe. »Hvad nytter det, at du har ni øjne, når du ikke kan se med nogen af dem!«

Således omtrent lyder en fabel, som skærgårdsboerne fortæller landkrabbernes næsvise afkom.

Papegøjen

Da jeg entrer ind i luftekspressen Marseille-Algier, hvem ser jeg da mageligt henstrakt i sin lænestol? Peter Korsgaard. »Halløj, Salonløve, hvad gør du her?« – »G'da, Republikaner, og til lykke med de sidste tusind taler,« svarer han, som sig hør og bør – vi har altid kaldt hinanden ved vore respektive øgenavne. »Nej, men oprigtig talt, du er vel ikke syg og skal på førluftskur?« – »Jeg er rekonvalescent,« siger han med et irriterende veltilfreds grin. »Nåh, nå! I bedring altså? Glæder mig. Var det slemt?« Jeg vidste for resten godt, at det havde været slemt; i det sidste halve år, før jeg forlod København, havde han været mager, udslidt, trist og tavst selvmordstruende. Man har jo ikke ret megen tid til at tage sig af hinandens sager i vore dage, men jeg var da nået til at spekulere over, hvad der var gået itu for salonløven. »Egentlig morsomt var det ikke,« svarer han og ser så eftertænksom ud, som det er muligt et sted, hvor rygning er forbudt; ved slige lejligheder savner kulturmandfolket uvilkårligt en tobakssky at fæste det fjerntskuende blik ved. »Er du virkelig nysgerrig? Gør du mig den ære at bekymre dig en smule om mit indvendige jeg?« spørger han tvivlende. »På direkte forespørgsel vil jeg ikke ligefrem nægte det,« svarer jeg tørt; »gu' gør jeg så! Hvad var der i vejen?« – »Du havde måske endogså lagt mærke til, at jeg var blevet noget sær?« forhører han sig lidt ømfindtligt. »Kære Salonløve, sligt *lader sig* ikke skjule,« trøster jeg medfølende og sluger en klump kold ironi på størrelse med isen i et whiskyglas. »Hm,« brummer han

»det var nu ellers ikke min mening at genere nogen med det.« – »Nej, det fremgik såmænd tydeligt nok; man så dig jo næsten aldrig i den tid.« Han nikker. »Lamentabel tilstand alt i alt,« sukker han og tier. Der bliver en pause. Så letter vi for øvrigt, inden han har samlet til at fortælle. Og resten får jeg først ved frokosten i Barcelona.

»Du ved, Tom,« siger han, mens vi sidder og piller ved lidt salt, små bidder fisk, oliven, franskbrød, til vor vin, »du har sikkert hørt, at jeg blev både tidligt gift – jeg havde jo penge, så der var ingenting at vente efter – og hurtigt skilt igen; så jeg havde fået en første prøve på ægteskabet, da jeg fyldte femogtyve. Der var intet ved denne erfaring, der opmuntrede til fortsættelse, så du må tro, at jeg i de følgende år var forsigtig over for kvinder, lige til – lige til jeg glemte at være det – totalt glemte at der findes sådan et ord som forsigtighed i ordbogen. Jeg har læst etsteds, at arten af de dumheder, et menneske skal begå, er bestemt lige fra barndommen ved dets karakter, og det må vist være sandt, for den kvinde, jeg faldt for anden gang, var af ganske samme type som min fraskilte hustru. Jeg selv er jo, når jeg er rask, rund og kort; begge de to kvinder, Ellen og Flora, var høje, slanke og mørke. Deres temperament var lige heftigt og brændende, lige drømmende og omskifteligt; kvinder, hvis sanser var lige så afhængige af deres fantasi som af den nærværende virkelighed – aldrig helt tilfredsstillende, altid krævende... Flora var sangerinde og danserinde i den lettere genre, ikke egentlig noget talent, men som kvinde meget bedårende, såfremt ikke mange andre mænd tager lige så

meget fejl som jeg, for hun var og er særdeles omsværmet. Den ildfuldhed, der undertiden ligefrem sprudede og slog gnister i privatlivet, var mærkelig bundet, når hun stod på scenen, og fandt ikke udtryk. Når hun alligevel gjorde lykke, skyldtes det sikkert mere hendes ungdom, smukke sangstemme og nydelige apparition. Dette væsen blev jeg præsenteret for ved en kunstnerfest, sagde hende et par komplimenter, fik hende til bords og mærkede pludselig, at jeg allerede havde passeret de grænser, forsigtigheden tilråder, og var midt oppe i en forelskelse. Og hvis ikke alle tegn skuffede mig, blev den besvaret. Da jeg altid har været beskeden nok til at gribes af forbavselse, hver gang nogen forelskede sig i mig, kan jeg vel uden at blive beskyldt for at være en pralhans tillade mig den formodning, at dette fænomen mere skyldes mit væsen end mit ydre. – At give en skildring af den periode, som nu fulgte, ligger langt over mine evner, som vist nok over de fleste mænds. Selv store forfattere skildrer i deres bøger kun yderst sjældent lykken, og endnu sjældnere er en sådan skildring at hente i hverdagslivet ved mundtlig beretning. De fleste viser tilbøjelighed til at slutte deres fortælling der, hvor lykken begynder; derfor ender så mange dårlige bøger lykkeligt... har jeg ret? Nå, men min fortælling tager egentligt også først sin begyndelse den dag, da Flora førte mig med på en spadseretur rundt om Sortedamssøen for omstændeligt at forklare mig, at hun nu »kunne undvære mig«, hvilket hun, hver gang vi havde været sammen i det forløbne halve år, havde erklæret, at hun ikke kunne. Derfor var det jo meget passende ved denne lejlighed at benytte de samme ord

blot med elimination af det benægtende »ikke«. For hende, kort sagt, næste levende billede – og for mig fortvivelse. Jeg tog det hele meget roligt, lavede ingen scener, græd ikke, bad ikke, opregnede ingen synderegistre, rasede ikke – den allerdummeste måde at tage det på. For så bliver det hele siddende i én. Forbitrelsen og savnet åd sig ind i mig og forgiftede tilværelsen for mig. I løbet af de næste fjorten dage tabte jeg over tyve pund, blev sløj og slatten, gul i ansigtet og grøn indvortes. Jeg gad hverken spise eller drikke, hverken stå eller sidde, jeg kunne ikke holde mig rolig inden døre; gå var mit løsen. Jeg gik dage igennem, flakkede rundt i byen – og borede derved kun smerten dybere ind. Thi overalt, hvor jeg kom, var der minder om en eller anden situation, jeg og Flora havde oplevet sammen. Tilfældet ville, at det regnede næsten uafbrudt i denne måned og den næste. Jeg var bestandig våd og trøstesløs. Jeg vidste ofte ikke, om jeg græd, eller om det var regndråber, der løb mig ned over kinderne. Nu er jeg ikke af de folk, der kan holde ud at gå med paraply eller i oliefrakke; jeg må være klædt ordentligt på, før jeg viser mig ude. Jeg tænker slet ikke over det, det er ikke forfængelighed, men ren og skær vane. Galocher foragter jeg også, når nogen spørger, hvorfor jeg ikke benytter disse fodfutteraler; når man er så hensynsfuld ikke at spørge, glemmer jeg deres eksistens. Følgen af alt dette var, at jeg blev syg. Gudskelov, siger jeg nu. For var jeg ikke blevet syg, tror jeg, at jeg var død af græmmelse uden anden dødsårsag. Sygdommen var en sidste nødhjælp, min sølle sjæl tyede til for at få lov til at hvile ud og komme

sig lidt. Jeg strittede kun en smule imod for et syns skyld, men gad snart ikke mere og gav mig villigt lægen i vold, blev lagt ind på en privatklinik og taget i kur efter alle kunstens mangfoldige og dyre regler... Men nu var jeg jo skiltet fra Flora i god forståelse, »som venner«, lyder fagudtrykket. Og lidt forpligtet følte jeg mig også, som den torsk jeg er. Så da jeg blev udskrevet fra klinikken, forhørte jeg mig om, hvordan det gik hende. Og det gik skidt. Næste mand var løbet fra hende efter at have bragt hende i uføre. Jeg opsøgte hende og fandt hende på en fjerdesal i en af de små gader i den gamle by. To snævre værelser, mørke og grimme. Hun selv havde skæmmet sig ganske betydeligt. Hun fortalte mig hvorledes hun var blevet ført bag lyset – og der er såmænd ingen fornøjelse ved at genfortælle det. Nu sad hun her, uden engagement, uden penge, og det eneste den herre havde efterladt hende foruden et brev, hvori der var megen tale om hans kone og tre børn, som han heller aldrig havde kunnet forsørge, var en stor, skrigende og arrig papegøje, som hun i sin kvide og ensomhed var helt glad for, snakkede med og kælede for ved enhver lejlighed. Nu er jeg jo ikke synderlig kendt med teaterverdenen og har i hvert fald ingen indflydelse hos nogen af de herrer direktører. Når jeg tilfældigt har set en af dem på mit kontor, har de i reglen været ved at gå fallit, og jeg må sige, at jeg med sindsro har ladet dem gå fallit, så teatermiseren i København skyldes ikke mig. Nej! Jeg skaffede altså Flora, en plads på et kontor hos en ven af mig, så lidt til hende nu og da, forhørte mig om, hvordan det gik, og det syntes at gå godt. Hun var i alle måder flink og intelligent – hvad

jeg også havde erfaret; jeg kan ikke fordrage dumme piger. Når jeg besøgte hende, viste hun alskens tegn på taknemmelighed. Og djævelen vågnede i mit hjerte, Republikaner; jeg begyndte at gøre mig forhåbninger om at vinde hende igen. Nu vil du vel sige...« – »Ja, jeg vil, Salonløve. Spring det over! Skulle jeg få lyst, kan jeg skælde dig ud bagefter.« – »Godt, godt... Hm, ja, altså. Midt under mine forhåbninger, der var steget til en ikke ringe højde, giftede hun sig. Og med hvem? Det er næsten en historie for sig. Med en ung arbejder.« – »Udmærket,« sagde jeg, »fornuftig pige, som du også sagde.« – »Tja, udmærket,« svarede salonløven og trak på skuldrene. »Flinkt ungt menneske, søn af hæderlige forældre, ingen penge naturligvis, men energisk og fremadstræbende og alt det der. Han ville studere og måtte arbejde, medens han læste, fik plads ved Telefonselskabet, eller et andet sted, husker det ikke så nøje; men da de giftede sig, havde han endnu ikke nået at få nogen eksamen. Det er imidlertid slet ikke det, der er det afgørende. Det afgørende er, at jeg kendte ham. Han havde forfulgt Flora med ungdommelig tilbedelse i al den tid hendes og mit bekendtskab havde varet, og også før den periode, lader det til. Jeg erindrer, at hun en aften fortalte, at han sad på dørstenen hjemme og græd, medens hun var hos mig. Og medens jeg ved vort første brud ikke havde skænket mine eventuelle efterfølgere i Floras gunst en eneste tanke, kun havde følt smerte ved selv at måtte undvære hende, så blev jeg nu grebet af en skinsyge, hvis heftighed jeg aldrig nogensinde ville have kunnet forestille mig, hvis jeg ikke selv havde været dens offer. Husk på, Flora og jeg var

venner, og det venner med eftertryk og forpligtelser. Jeg måtte gratulere de to unge, besøge dem, bese deres lejlighed, beundre deres gaver. Papegøjen havde fået et nyt bur. Og Flora også. Jeg havde lejlighed til at se, hvor de sov, hvor de spiste, hvor de kærtegnede hinanden. Og jeg kendte dem begge, og elskede atter den ene af dem. Du milde gud, hvor jeg led! Midt om eftermiddagen, når jeg sad på mit kontor ved arbejdet, kunne jeg pludselig se for mig, hvorledes de omfavnede hinanden i disse værelser, jeg så omhyggeligt havde fået forevist. Og jeg var lige ved at skribe. Jeg ved ikke, om jeg ikke virkelig stønnede en gang eller to. En dag lagde jeg mærke til, at der var kommet sådan et varligt blik i min ellers muntre lille kvindelige sekretærs øjne. Og det fortalte mig en hel del om, hvor forandret af væsen jeg måtte være. Jeg led, jeg led. Til sidst sammensvor min skinsyge sig med uret. Jeg led på klokkeslet. Nu gjorde de to nygifte det, og nu gjorde de det. Alt kunne jeg forestille mig så pinligt tydeligt, så smerteligt klart, at det ligefrem var ved at blive til hallucinationer.... Men det er ikke værd at gå for dybt i dette; det strider ganske imod den forglemmelses- og udrensningsskur, jeg har sat mig selv på. Jeg må hellere fortælle dig, hvad der gav det første og afgørende stød til at jeg søgte helbredelse. Her spiller papegøjen hovedrollen...« – »Papegøjen??« – »Ja. Jeg blev budt op til Flora og hendes mand til middag. Jeg kunne fortælle dig, hvilke retter vi fik, hvor forbandet de smagte mig, skønt de vist var udmærkede, hvert ord, vi sagde, hver bevægelse de to gjorde fra og mod hinanden. Men jeg vil ikke. Gud fordømme mig! Jeg har allerede opfrisket alt for

meget. Altså: Da vi var kommet til kaffen, lægger Flora i uskyldig kælenhed armen om sin mands hals bagfra, for at gøre ham opmærksom på, at han bør byde hende ild til en cigaret, da papegøjen i det samme begynder at skrig og skabe sig henne i buret. Lidt senere, idet vi rejste os fra bordet, kyssede Floras mand hende til tak for mad – en latterlig skik for resten, synes du ikke? – og atter lød der høje, skingrende skrig fra dyret. »Hvad er der dog i vejen med papegøjen?« spurgte jeg lidt irriteret, »det er jo en plage at høre på den.« – »Ja, hvad så med os, der har den hver dag?« sagde Flora og lo; »vi ved snart ikke, om vi ikke må gemme os hver gang vi bare vil stryge hinanden over kinden. Poppedrengen er skinsyg.« – »Nu skal De bare se,« sagde manden beredvilligt og smilende, »den er helt skør.« Han gik over til buret, åbnede det, tog fuglen på hånden og satte den ned på gulvet. Så lagde han armen om Flora. »Moa,« råbte poppen som i yderste nød, »moa, moa!« Han strøg hende om kinderne. Straks hvæsende dyret forbitret og begyndte i rasende fart at hoppe hen ad gulvet som for at komme hen og forhindre det. Han kyssede Flora. Fuglen blev kulret. Den baskede med sine stakkels klippede vinger, skreg, havde held til at hæve sig lidt op fra gulvet, plumpede ned igen, hakkede ondt med næbet i plankerne, skreg på ny, faldt om på siden og hvinede hæsligt og skingrende i en art krampe. Så slap manden – til min usigelige lettelse – Flora, og hun tog papegøjen op. »Nåh, moas lille poppedreng, er han så vred? Skal han have sukker?« Men poppen bed hende hvinende i hånden, fik smæk og blev sat ind i buret med mange formaninger, som den blot ledsagede med hvæsen

og vingeslag. Dermed var demonstrationen til ende. Blodet flød af Floras hånd, og den måtte naturligvis forbindes under megen kælen og mange beklagelser. Det var lige alt det, jeg kunne beherske mig så vidt, at jeg ikke brutalt sagde til hende: »Det havde du godt af, min tøs.« Jeg tog afsked, måske nok lidt brat, beklagede, at jeg absolut måtte hen og træffe aftale med en kollega. Halvt besindelsesløs plumpede jeg ud ad gadedøren. Det regnede. Selvfølgelig. Det stakkels dyr! Den arme poppedreng! Den beskidte, utålelige, dumme fugl! Klogere end det dumme dyr havde jeg altså ikke været i disse sidste måneder! Mere magt over mig selv havde jeg ikke haft, end at jeg med fuld ret kunne sammenlignes med en papegøje! Mere betød mennesket i mig altså ikke?! – Det var sidste gang, jeg besøgte Flora. To dage efter rejste jeg. Og nu tør jeg nok sige, at jeg har overvundet det chok, jeg havde fået....«

»Hvad agter du så at foretage dig?« spørger jeg. »Å, en slags efterkur i solen. – Og så havde jeg for øvrigt tænkt mig at købe en papegøje, kæle for den i et halvt års tid og derpå menneskekærligt kvæle den, før jeg gifter mig...« – »Nu *har* jeg hørt det med! Tør du tænke på at gifte dig igen?« – »Ja, såmænd tør jeg så. Det er en glad enke – en af dem, om hvem det med sikkerhed kan siges, at de ikke direkte er skyld i deres mands dødelige afgang – som har kig på mig. Og jeg har halvt om halvt besluttet mig til at se, om jeg ikke kan beslutte mig... men nu lyder sirenen. Vi må vist rejse os.«

Da Peter Korsgaard og jeg skiltes i Algier, udvekslede vi adresser, men jeg fik for travlt til nogensinde at besøge ham. Imidlertid lå der en dag, da jeg vendte tilbage fra en anstrengende tre dages biltur ind i provinsen, et brev til mig på mit hotel. Det var fra salonløven, der åbenbart i øjeblikket befandt sig i Philippeville, og lød på, at han nu dersteds havde købt en stor, dejlig papegøje af en matros. »Foreløbig agter jeg at tage den med mig til Biskra, og så eventuelt kvæle den, inden jeg rejser hjem,« skrev han. – Tre fjerdingår senere modtog jeg i København to kort i konvolut: *Conradine Würz, Peter Korsgaard*. Så Conradine Würz hed den udvalgte, eller rettere, udvælgende? Læg mærke til døbenavnet, et feminiseret mandsnavn, og efternavnet, der tyder på krydderi (peber i allehånde, sagde min bedstemoder altid) ... Meget godt navn på en moderne glad enke!

Gift er salonløven altså blevet. Skal vi vædde om, hvorvidt han har kvalt papegøjen, eller ikke?

»Rusalka«

Ubådschef, løjtnant Green fortærede netop med synligt velbehag sin kaviar, en spise, der som et produkt af det allierede Rusland troligvis smagte ham særlig godt. Hvad forbavsede mig altså mere end at se ham lægge gafflen og høre hans hjertesuk:

»Ak ja, man burde egentlig være en berømt mand!«

Men mit korrespondent-instinkt rørte sig, varslende noget nyt og interessant, og jeg svarede:

»Ganske rigtig. Deres ønske finder genklang hos mig. Mit eget ry kunne godt trænge til lidt oppudsning.«

Løjtnanten lo.

»Det kan jeg desværre ikke tjene Dem med. Tværtimod må jeg som Deres ven anbefale Dem at tie fuldstændig med, hvad jeg agter at fortælle Dem, – hvis De da sætter pris på at blive her i Helsingfors.«

»Gudbevares, hvor højtideligt! Er det statshemmeligheder?«

»Nej, men det *har været* det. Og en hemmelighed i anden forstand var det også, lige til jeg for fjorten dage siden udgav en såre mærkelig rapport – det længste aktstykke, jeg har affattet i mit liv. Men der kommer suppen. Lad os

nu spise. Så kan De få historien til cigaren over i parken ved observatoriet.«

»De er en tyran,« gnavede jeg. »Nu har De ødelagt min appetit.«

Imidlertid, tålmodighed er en dyd hos en korrespondent, og der var måske også lidt mere smiger end sandhed i min bemærkning. Vi spiste og drak. Kaffen kom, cigarerne blev tændt, tjeneren betænkt med sin traditionelle dosis – og vi gik.

Efter at jeg havde anført den lille solstrålefortælling om byens ivrige damer, som med egne, fine hænder havde klippet plænerne i parken, da byrådet ikke med tilstrækkelig energi sørgede for stadens forskønnelse, og vi således under intetsigende passiar var nået hen til et kun lidet besøgt strøg med udsigt over søen mod Sveaborg, tog min ledsager fat på hovedsagen.

»Hvor opholdt De Dem i 93?«

»I Nystad. Seks år gammel. Det var det år, jeg begyndte at gå i skole.«

»Nå, så husker De vel ikke, hvad der hændte på den tid? Har De aldrig hørt tale om »Rusalka«s forlis?«

»Ih jo – men – –«

»Ja, der blev jo anstillet langvarige efterforskninger efter skroget.«

»Ganske resultatløst.«

»Det er netop, hvad jeg kan bevise. Men publikum var nok ikke særlig overbevist dengang. De husker, at der i årevis var de mest fabelagtige rygter i omløb. Man hævdede, at regeringen i Petrograd holdt sagens rette sammenhæng skjult, og ville på ingen mulig måde tro, at monitoren ikke virkelig var fundet. Man hviskede om, at »det russiske system« – De ved, hvad jeg mener, – atter her var på færde. At besætningen var blevet et offer for den skændigste forsømmelighed hos myndighederne. Kort sagt, at »Rusalka« var en elendig plimsoller, der aldrig skulle have været sendt ud i åben sø, end sige i storm. Det være nu, som det vil. *Jeg* skal være den sidste til at tale ondt om den afdøde havfrue. *Jeg* skylder hende tak for en venskabstjeneste, som ikke enhver kunne have ydet mig.«

»De mener – ?«

»Jeg mener, at jeg har fundet den forsvundne monitor.«

»Men hvorledes gik det dog til?«

»Det skal jeg forklare Dem. Men forord byder ingen trætte. Jeg må bede Dem om ikke at stille mig spørgsmål, som det ville stride mod min pligt at besvare. Og overalt, hvor De støder på noget, De ikke forstår, må De sige til Dem selv:

forbedringer af våbnet. De ved nok, praksis er den bedste læremester, og vi ubådsfolk har gjort overraskende erfaringer under krigen.

Altså.

For fjorten dage siden var vi på jagt efter nogle tyske malmdampere. De bliver i reglen konvojerede, så snart de har passeret den svenske søgrænse, og vi måtte derfor være forsigtige, da det jo ikke var godt at vide, hvori konvojen bestod. Det viste sig at være torpedojagere, og vi gik til angreb, nedsænkede naturligvis. Men så kom overraskelsen: der var også et par tyske ubåde med, af meget moderne type. Vi opdagede dem, samtidig med at de opdagede os –«

Og begge parter under vandet – aha! Jeg skrev mig det bag øret.

»– De affyrede straks et par torpedoer, som vi dog undgik ved god styring, og nu begyndte der en spændende jagt. Kan De tænke Dem det? Som kæmpefisk, der forfølger hinanden i havets dyb, mens overfladen ligger rolig og smilende i høstsolskin, og selv de skarpøjede måger intet ondt aner. Det er ubeskrivelig spændende! Jeg tror næsten, jeg ville foretrække det fremfor en jagt i luften, skønt *det* jo efter sigende også skal have sine store charme. I hvert fald er vor sport aldeles up to date. Jeg vil ikke trætte Dem med en beskrivelse af alle vore manøvre, men kun sige så meget, at vi til sidst indså, at fjenden var os

overlegen. Ikke just i dygtighed, men i antal. De var to mod én. Vi måtte altså være betænkt på at undslippe så hæderligt som muligt. Og det lykkedes over al forventning – ved et rent slumpetræf. Vi søgte nordpå, ind i skærgården. Men fjenden halede ind på os og gjorde et forsøg på at omgå os. I et smalt sund kom de imod os, én fra hver side, men vi narrede dem. I fuld fart bøjede vi ind i en dyb revne gennem klippen – et smuthul, jeg kendte fra tidligere tid – og var i behold for nogle minutter. Det var for resten på et hængende hår gået galt, og jeg fik mig en ordentlig forskrækkelse. For der, i klipperevnen, som jeg vidste var absolut farbar og havde undersøgt på det nøjeste, der sad nu et mægtigt jernskrog indkilet. Og havde vore styregrejer ikke været i så fortræffelig orden, at jeg kunne stige endogså meget brat, så var vi uhjælpeligt stødt på den uventede hindring. Der var naturligvis ingen tid til undersøgelser. Vi smuttede ud på den anden side, lagde os på lur for at give den eventuelle forfølger en torpedo og holdt samtidig skarpt udkig efter fjenden, for at han ikke skulle komme bag på os. Tyskerne tøvede imidlertid. Og det var forståeligt nok. De kunne jo ikke vide, om vi ville lokke dem i et baghold. De var sikkert forbløffede over vor pludselige forsvinden og anså sagtens klipperevnen for indløbet til en skjult havn, en ukendt operationsbasis. Langt om længe besluttede de sig dog til at angribe fra begge sider på ny. Dette havde jeg netop beregnet. Et kvarters tid efter viste den ene af bådene sig til styrbord. Den var løbet uden om skæret for at sikre sig, at vi ikke stak af igen, mens den anden prøvede på at forcere indløbet til den indbildte havn.

Foreløbig var vi altså lige mod lige. Jeg optog kampen. Den varede ikke længe. Vi fik held til at sende dem en velrettet torpedo, der sprængte deres båd og bragte en snes dristige mænd til hvile på havbunden for stedse. Nu var vi imidlertid i en ny knibe. Vi måtte stige op til overfladen for at forny vor luftbeholdning. Jagten og kampen havde varet i fjorten timer. Vi havde for længst åbnet for vore iltbeholdere. Men luften var efterhånden blevet så forpestet, at folkene, som desuden var udmattede efter kampens spænding, ikke ville kunne udholde nye anstrengelser i den giftige atmosfære. At stige op var ensbetydende med at udsætte sig for en ny kamp på meget ugunstige betingelser, hvis vor anden fjende tog mod til sig og løb gennem klipperevnen. Vi ville i så fald sandsynligvis blive ramt af deres torpedoer uden at kunne gøre gengæld. Det var ikke noget hyggeligt alternativ; men i vort fag tænker man som så: hellere drukne end kvæles. Vi tømte altså vore tanke og steg til vejrs. Jeg gik selv med op på platformen. Men næppe havde jeg fået tid til et par kostelige åndedrag, næppe havde jeg rekognosceret et par sekunder og nået at kaste et flygtigt blik på morgenrøden, før der lød et øredøvende brag. Et par mægtige klippestykker, det ene bærende et kønt lille fyrretræ, sprængtes ud af skærets granitflanker og faldt i vandet lige ved vort skrøbelige fartøj. Mellem de to ragende fjeldsider rejste der sig en vandsøjle, omtrent så høj som selve klipperne. Det var som om en kæmpemæssig havgud pludselig i vrede rejste sig op af sit element og rev de indsnævrende fjelde ned med vældig hånd. Jeg og de tre mænd, som fulgte mig, løb skyndsomst

ned igen. Jeg behøvede ikke give befaling til neddykning. Det fandt de på af sig selv, kan De tro. Men i det samme kom jeg til at skoggerle. Det forbavsede folkene ikke så lidt. De så først usikre på hinanden, og så grinede de med – for selskabs skyld, begriber De nok. Endnu hjerteligere blev latteren, da jeg forklarede dem grunden til min lystighed. Se, straks anså jeg det for givet, at tyskerne havde sprængt vraget dernede for at slippe igennem, men så slog den tanke mig: de tror, det er *os*, de har ekspederet over i evigheden. Og helt umuligt var det heller ikke. De har måske fundet ud af, at den natlige jagt jo forudsatte visse lysapparater, ikke sandt? Vi har selv nogle af ganske ny og forbløffende konstruktion, og den tysker, vi havde sendt til bunds, anvendte også meget stærke apparater til belysning af den undersøiske verden. Hos vor anden fjende havde jeg derimod intet sligt bemærket. At den var i stand til at følge førerbåden, var sikkert nok. De kunne holde udkig under vandet ad anden vej end ved periskop, men ellers – – –? Nå, det var jo ikke værd at drage forhastede slutninger. Vi lagde os på bunden og afventede begivenhedernes gang, beredt på endnu et nappetag med fjenden. Men han viste sig ikke. Der gik et kvarter – en halv time – ingen tysk ubåd. Så satte vi os forsigtigt i bevægelse og omkredsede hele skæret. Nej, tyskeren var glad i hu løbet sin vej, overbevist om, at vi alle lå på bunden af klipperevnen, hvor vi i vor usigelige angst og dumhed havde kilet os fast og beredt vor egen grav. Så gik vi igen op til luften og lyset, og denne gang holdt vi et fuldstændigt bakkanaal, kan De tro! Det er dog en velsignet atmosfære, Vorherre har omgivet vor lille planet med! Vi

svælgede i Guds rene luft, vi berusede os i den. Nå, vi fik os i øvrigt også et mere nærende måltid. Folkene havde næppe haft lejlighed til at få en bid mad i al den tid. Men da vi havde indhentet det forsømte, besluttede jeg at undersøge vraget. Min nysgerrighed var vakt.«

»Undskyld,« bad jeg, »der var en ting, jeg gerne ville spørge om først. Hvor kunne det være, at den tyske ubåd ikke ilede sin kampfælle til hjælp, da De torpederede den?«

»Det skete under vandet. Og da også den anden båd var nedsænket, hørte de om bord i den ikke noget til torpederingen. Vand leder lyden meget dårligt, ved De nok –«

»Javel, men – –«

»Og ser De, kampen foregik på den anden side skæret. Dertil kom som sagt, at de mente, vi sad fast. Og i den stilling ville vi jo unægtelig ikke have været synderlig farlige for nogen.«

»Så begriber jeg bedre –«

»Ja, jeg indser så vel, at det kan være lidt indviklet at hitte rede i. Men for at spinde enden videre: Vi gik ind i spalten, jeg tog en dykkerdragt på og lod folkene fire mig ned til vraget. Det var i en ynkelig forfatning. Sprængt i to dele. Agterenden knust under et klippestykke. Kun den forreste

halvdel var tilbage, og den var aldeles rustet op. Jeg begriber ikke, at den har kunnet holde sammen så længe. Jeg kunne rive stålpladerne fra hinanden med hænderne. Den del, der var tilgængelig, var imidlertid nok til at overbevise mig om, at jeg her stod over for skroget af et panserskib af gammel type, en forlist monitor. Da »Rusalka«s historie var mig bekendt, lå det nær at gætte på, det var den. Kun forstår jeg ikke selv, hvordan den er kommet der. –«

»Det synes at bekræfte løjtnant Dubois' hypotese,« indskød jeg.

»Å, har De læst hans pjece? Ja ganske rigtig – skønt en sådan ligevægtsstilling under vandet jo synes den rene hasard. Nå, den rebus tilkommer det heldigvis ikke mig at løse. Men måske vil det more Dem at høre, hvorledes jeg konstaterede havfruens identitet. I folkenes messe – eller det, som engang havde været bestemt til det brug – fandt jeg tre sølvskeer, mærkede med det afgørende navn: »Rusalka«. Og nu spørger jeg Dem, tror De, mandskabet spiste med sølv om bord i den skude – for det tror jeg ikke! Skeerne var sikkert nok stukket til side af en fingernem matros. Dubois har altså ikke helt ret, når han insinuerer, at officererne vel kunne lade sig bestikke af værftsmyndighederne – men mandskabet, det var uskyldige ofre. Lutter engle har det ikke været.«

»Jeg beundrer, at De gav Dem så god tid. Undersøgelsen i sig selv var vist heller ikke særlig behagelig?«

»Behagelig! Nej! Jeg talte nogle og tres skeletter, nydelig renvaskede – – – Nå, hvad siger De så om min berømmelse?«

»Den ville være velfortjent. Det gør mig ondt, at De ikke vil lade mig bidrage mit dertil. En artikel i et større neutralt blad – –«

»– – Går slet ikke an. Nej, både De og jeg må renoncere for denne gang. Men æren for at have sænket tyskeren kan jo ingen berøve mig.«

»Nej, naturligvis.«

»Og nu har jeg et forslag at gøre Dem. Deres landsmand, hr. Poulsen, der ejer den berømmelse, som *vi* to må undvære, optræder for første gang i aften. Jeg har bestilt et par billetter. Skal vi gå hen og beundre ham i »Ambrosius«? Jeg skal først om bord kl. 10.« – – –

Sadie o'Flaherty...

Sadie o'Flaherty bøjede sit sortlokkede hoved, så prinsen havde anledning til at beundre hendes skønne slanke hals' yndefulde krumning, og mens hun lidt utålmodigt vippede med sølvskoen, spurgte hun: »Nå, Deres Højhed og papa kommer nok godt ud af det med hinanden?«

»Absolut,« svarede prins Max, »prægtig gammel støder! Blankede mig af i poker på en rent ud fabelagtig måde for en halv times tid siden. Jeg syntes om ham lige med det samme, da han snød mig med den ladning appelsiner. Jeg var ved at dåne af beundring, da det gik op for mig, hvor fint det var regnet ud...«

»Far er en knop,« indrømmede Sadie med stolthed, »der gror ikke græs, hvor han går frem...«

»Og heller ikke appelsiner,« indskød prinsen.

»Men hvad synes Deres Højhed så om hans datter? For hun er snart træt af at spille udstillingsgenstand?«

»Oh,« gispede prinsen lidt overvældet.

»Udtrykket er måske en smule stærkt,« sukkede Sadie melankolsk. »Men lad os se sandheden i øjnene! I de fjorten dage, De har givet os den ære at opholde Dem under vort ringe kobbertag og slide vore ydmyge marmortrætter, har jeg båret – Yvette gjorde det op i

morges – 30 aften-, bal- og selskabskjoler, 11 ridedragter med tilhørende handsker, støvler, sporer, pisk og hovedbeklædning, 16 formiddags- og 17 eftermiddagskostumer, 13 tennis- og 14 automobildragter. Et par enkelte sailordragter, sweaters, nogle fantasikostumer tæller ikke med – men her ser jeg kun listen – tre jagtkostumer samt 19 morgendragter og pyjamas – det bliver dog sammenlagt en post, når dertil kommer skotøj, strømper, pelsværk, niceties af forskellig art, hatte og parfumer ikke at forglemme. – Det var ret, sæt Dem ned, Deres Højhed! Min mødrene arv beløber sig ganske vist til noget over 5 millioner dollars, men såfremt hver bejler skal koste mig lige så meget, må jeg vist hellere stifte et universitet og lade mig vælge til dets rektor. Det vil blive billigt i forhold...«

»Fabelagtigt,« stønnede prinsen. Det var blevet hans yndlingsudtryk, siden han var begyndt at opleve Amerika.

»Statistik virker altid lidt ubehageligt – men hvad skal man sige, det er nu engang mit speciale,« ytrede Sadie medfølelse.

»Ved De hvad, kære frøken,« sagde prinsen, »De er et så lyst hoved og så lødig af temperament, at jeg tror, De kunne have vist mig 30 forskellige Sadie'er iført den samme korte formiddagskjole. Det havde været bedre nationaløkonomi, da vi jo alligevel skal giftes.«

»Vi *skal* aldeles ikke, Deres Højhed. Men jeg nægter ikke, at jeg synes bedre om Deres Højhed end om et par andre tilbud fra europæiske hoffer.«

»Hm, meget smigrende at høre for en stakkels appelsinfarmer,« lød prinsens satiriske gensvar. »Men,« han slog straks om, »skal vi da gøre et alvorligt forsøg på at forelske os i hinanden?«

»Det troede jeg, vi gjorde, Deres Højhed, – til bedste for kongeriget Transmontanien!«

»Men kære Miss Sadie, er det da ikke gået op for Dem – skønt – det er det naturligvis ikke. Nej, sandsynligvis ikke. De må da vide, at en vis klasse kultiverede europæere har meget vanskeligt ved at forelske sig i udstillingsgenstande... som de selv behager at kalde det...«

»Jeg synes, at man fortæller strålende eventyr om parisermannequiners ægteskabschancer.«

»Ah – det er noget andet. En pariserinde fornægter aldrig sin kvindelighed, selv i rollen som mekanisk statue. Jeg har selv været meget indtaget i en vis mademoiselle Sylvie...«

»Virkelig – var hun sød?«

»Ja, meget – meget sød, – og naturlig – jeg havde det held at bevare mit inkognito i to måneder – senere, da det blev røbet, gik skaberiet naturligvis over optugtelsen.«

»Så beklageligt!«

»Nå, nå, ikke denne lille grimasse. Jeg er rørt, jeg taler om en ungdomsdårskab, og De...«

»Og jeg ved, at Deres Højhed er fyldt 29. En ren olding!«

»Mellem 21 og 29 ligger der et svælg – af bristede drømme, hårdt arbejde, ødelagte nerver. Ved De, at jeg engang var på det punkt, at drøm og virkelighed gik i ét for mig; lige på grænsen til sammenbrud. Men vi er jo gudskelov stærke naturer vi transmontanere. En gammel stamme, men sej.«

Sadie strøg med duftende fingre ganske let over hans pande.

»Deraf disse rynker, prins?«

»Ja, min skønne frøken.«

»De finder mig dog altså smuk.«

»Overordentlig. Kun en barbar ville nægte det.«

»Og mademoiselle Sylvie? – Pas nu på!«

»Den kære Sylvie var grim – men...«

»Som sagt: sød.«

»Ja.«

»Forelske Dem i min skønhed kan den erfarne herre altså ikke? Hvad stiller sig da egentlig i vejen for denne behagelige – og mellem os nødvendige – følelse? Min opdragelse?«

»Fuldendt – og jeg beundrer Deres alsidige viden.«

»Mit væsen«

»Henrivende – og jeg er ganske charmeret.«

»Nå, dog – mine penge? Vel aldrig mine penge?«

»Ingenlunde. De er for mig selv ret uvæsentlige naturligvis – om end meget væsentlige for mit hus og mit land...«

»Der har vi det! Den tvungne situation!«

»Nej, nej! Kort at melde – jeg finder i enhver henseende behag i Dem; jeg har ved forøget kendskab til Dem haft lejlighed til at uddybe den gode mening, jeg på forhånd havde om Dem. Jeg ville på dette tidspunkt ikke et øjeblik

nøle med at binde mig til Dem. Det må De virkelig *yde* mig den retfærdighed at tro om mig. Men alt dette er jo ikke ensbetydende med forelskelse. Jeg kunne i livet umuligt få en elskværdigere og klogere bundsforvandt end Dem, Miss Sadie, men det er min intelligens, der siger mig dette. Men følelse derimod...«

»Hvad den? Å, hav fortrolighed til mig!«

»Det har jeg jo. Min følelse taler overhovedet ikke. Den er ikke vakt. Måske har al denne pragtudfoldelse, disse fester, denne offentlighed slet ikke tilladt den at blive kaldt til live. Mit hjerte sover. Der savnes i vort forhold til hinanden et noget – jeg ved ikke ret hvad – «

»*Kan* De ikke nærmere definere dette noget?« Sadie så rørende ivrig og melankolsk ud ved tanken på denne slemme mangel.

Prinsen berørte let hendes arm og smilede opmuntrende til hende. »Kære Miss o'Flaherty – det er umuligt, det burde De kunne indse. Det ejendommeligste ved dette noget er dets listende komme, dets uhåndgribelighed, dets uventede, tvingende magt. Jeg tænker på dette noget, der fremkalder forelskelse og hvis nærværelse kun kan konstateres efter at det har sat sig fast i hjertet og er begyndt at udøve sit herredømme. Dette usynlige som en flyvende pil, der først mærkes på sit sår. Amors gyldne pil...«

»Deres Højhed er veltalende. Jeg er bange for, at jeg af erfaring ved, hvad Deres Højhed hentyder til.«

»Virkelig? Af erfaring?«

»Ja.« Sadie sukkede. »Jeg elskede ismanden som lille pige...« Hun lo, perlende rent, og lod sine øjne spille mod prinsen, der velvillig og rolig modtog denne kvindelige hyldest, som om det var et festfyrværkeri afbrændt til hans ære.

»Jeg spørger atter: Skal vi forsøge at hidkalde dette noget?«

»Det kommer vist kun af sig selv.«

»Ja, hvem ved.«

»Godt, det er et ord, min prins. Vi forsøger.«

Hans højhed bukkede, og det smukke par forlod vinterhaven og dansede ud, fulgt af the upper ten's misundelige blikke.

* * *

Det kan være meget godt med prinselig ro og overlegenhed, men det er egenskaber, der har alle chancer for at irritere dollarprinsesser frem for andre dødelige – navnlig når bemeldte unge damer har rødt og hidsigt

pulsende blod i deres endnu folkeligt sunde og elastiske årer.

»*My word, you're a bloody fool, young Maxibus,*« var præcist udtrykt, hvad Sadie tænkte, mens hun sødt smilende dansede two-step med sin prins, »*but you just wait – I'll cure you!*«

Hvorledes vil det nu gå parret i denne situation? (som den alsidige børnemuntror plejer at spørge i »Familiejournalen«) Åh, stol blot på Sadie – hun kan!

Næste morgen klokken 9 træder Miss o'Faherty ud på trappen iført en tolvte ridedragt, der, hvad selv prinsen må indrømme, overstråler de elleve foregående. (Ved himlen, læserinde, jeg nænner ikke at skuffe Dem: Frakke af ufødt kalv, brun og hvid, hvide ridebenklæder af fint skind, høje elegante sorte lakstøvler op til knæet, – støvler, om vi tør bede, kreerede af selve den begrædte Valentinos fodbeklædningskunstner, – frakke kantet med hvid hermelin, dertil svarende hue af hermelin, bronzesporer på støvlerne, hvide musketerhandsker med store broderede kraver, hvid ridepisk med brunt skaft og knop af bjergkrystal – voila!) Frøkenen røg en cigaret, svirpede sig efter de bedste mønstre ned ad støvlerne og konverserede livligt, mens et par fyrige brune førtes frem, slankbenede, med kloge øjne og små, fine øren.

»Ej,« sagde prinsen med kendermine.

»Gudbevares,« tænkte Sadie, »når det gælder heste! I den ene stivelse lå der mere end i den kompliment, han lirede af til mig.«

Hvorfor det også blev en ret voldsom rytterpræstation. Men prins Max fulgte troligt med. Han var som groet fast til ryggen af sin hest, og – Sadie beundrede ham. Det gjorde ikke sagen bedre, at hendes følelser blev varmere. Endelig lod de hestene puste ud.

»Deres Højhed,« brast det ud af Sadie, »jeg har planlagt en automobiludflugt til i eftermiddag. Vil De gøre mig den fornøjelse og ære?«

»Bevares,« sagde prinsen urokkelig, »fornøjelsen er på min side.«

»Denne gang skal det ikke være en simpel skovtur med picnic i græsset, men en rigtig køretur ud ad landevejene; vi standser ved aftenstide ved en eller anden kro, spiser kører videre i måneskin og tager først hjem med ekspresen ved midnat fra en skiftestation etsteds langt borte. Kunne det ikke blive henrivende?«

»Jovist. Enhver af Deres ideer, kære frk. o'Flaherty, har en særlig charme. Og De forstår at gennemføre dem således, at man får det fulde udbytte af deres særpræg. I eftermiddag altså landevejen og farten. Ypperligt! Jeg er, hvad De måske ikke ved, selv passioneret automobilist. Transmontaniens veje er ikke bedre end at de sætter en

mands nerver på en hård prøve, kan jeg forsikre Dem, og jeg har snart sagt befaret dem alle.«

»Deres Højhed er blevet veltalende siden i aftes, må jeg sige...«

»Har jeg den tilfredsstillelse at vinde Deres behag derved, frøken?«

»Det tør De nok rose Dem af.«

»Fortræffeligt! Men lad mig nu stille en betingelse for min deltagelse i udflugten...«

»En betingelse?«

»Ja. Den, at De vil tage et af de 14 tidligere benyttede automobilkostumer på, og ikke præsentere mig et splinternyt.«

Sadie lo. »Gerne,« sagde hun, »– vil Deres Højhed have et stykke tyggegummi? – Måske har jeg ikke vakt Deres Højheds opmærksomhed for de 14 tidligere.«

»Min opmærksomhed har været rettet mod Deres personlighed og Deres væsen mere end mod Deres dragt, det indrømmer jeg...«

Den lille dollarprinsesse rødmede glad. »Tak for komplimenten,« sagde hun lidt spotsk, men inderligt velfornøjet.

»Jeg be'r, jeg be'r. Men alvorlig talt, det tager en stakkels enfoldig mand nogen tid at smelte en kvinde og hendes dragt sammen. Og den megen skiften er måske ikke ganske heldig, når det gælder om at danne sig et helhedsindtryk.«

»Talt som en vismand! Hvad mente mademoiselle Sylvie om dette?«

»Blot ikke ironisk! Mademoiselle og jeg drøftede ikke slige emner. Vi sværmede. Jeg skrev vers – kan De tænke Dem det?«

»Det har jeg tænkt lige fra det øjeblik, da jeg så Deres Højhed først. Den mand ligner en digter, som kommer lige ud af idyllen med en ekloge i lommen. Det var mit indtryk.«

»Å, en appelsinfarm har adskillige mindre idylliske sider.«

»Den har i hvert fald sin store poetiske rytme: Dage og arbejder.«

»Ganske vist.«

»Men Gud,« udbrød Sadie pludselig smilende. »Vi taler jo med hinanden! Jeg tror, selv hestene lytter.«

»Ja,« smilede prinsen tilbage. »Virkelig, vi taler med hinanden og ikke til hinanden. Det er gode tegn, ikke?«

Sadie nikkede. Og de red langsomt hjemad, fod for fod, stadig fordybede i hinanden.

Skuespillerinden

Nodeantikvaren i Løvstræde har en indbringende handel. Han er en mand i sin bedste alder, kyndig, elskværdig, almindelig agtet og let skaldet.

For nylig har han imidlertid hensynsløst forelsket sig i en skuespillerinde ved et forstadsteater. Dette finder mange mennesker stødende, og hans kundekreds er i aftagende, han rygte formørkes af klaffer.

Den brave mand er fortvivlet herover, men kan ikke løsrive sig fra det uværdige forhold. Hver aften sidder han stum og henreven på et af tilskuerpladsens slidte sæder. Tæppet går op. Han ser sin elskede som novice i den folderige klosterdragt, eller som tyrolerpige, som backfisch med korte skørter og lange velformede strømpeben. Han ser hende i selskabsdragt, tailor-made, cykelbenklæder, golftrøje, som gadgetøs, grevinde, demimonde, ja, som dame i konversationsstykker. Snart har hun hat på, snart er hun barhovedet; hun har ærmer i sin bluse, eller hun bærer lange handsker; hun er højhalset eller dekolleteret... Hvor mange frisurer har hun ikke stillet til skue, hvor mange yndigheder har hun ikke blottet eller tugtigt dækket! Hvor forskellig er ikke hendes kjolers længe og hendes hæles højde! Og hendes ansigt, der stadig skifter udtryk, hendes lydige legeme, som gennemlyses af rollens ånd! For den stakkels nodeantikvar er hun en sand Proteus.

Men han skammer sig, han skammer sig... Når tæppet falder for sidste akt, klamrer han sig med begge hænder til sædet, drejer hovedet og stirrer mod udgangen. »Nu går jeg,« siger han truende til sig selv, »jeg rejser mig og går lige hjem!«

Ak, han rejser sig, men slentrer om til bagdøren, og gennem den, tager desperat fart, løber prustende op ad trapperne og gennem gangene til hendes garderobedør, hvor han frygtsom banker på.

»Kom ind!«

Og han forsvinder ind til hendes halvnøgenhed og halvt afgnedne sminke. Langt om længe mærker hun hans sjælekval og spørger fortrædelig om årsagen til hans forandrede væsen. Han synker på knæ for hende og råber som grebet af en dæmon: »Celinda, vi hører sammen, og sammen får vi noget ud af livet, så længe vi elsker hinanden. Jeg er en arm, en sjælsarm mand. Og du er min fantasi!«

Men hun bliver rasende og giver ham en forsvarlig kindhest.

Den sunkne stad

Betragt mig som en mand, der har flakket om fra land til land, mødt mange slags tilskikkelser og uden falsk undseelse dyrket forskelligartede bekendtskaber, mens jeg på den ene eller anden vis tjente mit daglige brød. Født i det yderste Norden, hvor min barndom henflød som en eneste glitrende strøm af ubevidst lykke, har jeg fra den dag, da jeg forlod min fødestavn, i mangfoldige år været en rodløs sjæl. Til søs har jeg faret, losset props i Shields og lastet appelsiner i Messina, til fods har jeg vandret hundreder af mødige mil i det mægtige Rusland, som musiker gennemstrejft Tyskland, som studerende besøgt fremmede universiteter, vadet gennem en sump af videnskab og litteratur for at ende som eneboer og drømmer. Der er navne, jeg ikke vil nævne, og steder, jeg ikke tør mindes; der er drømme, som fortjener et smil, begær, der hver gang de dukker op, burde tugtes med munkenes bodssvøbe...

Alt dette liv, dette levede liv...!

Undertiden forekommer det mig, at det som et bølgende hav dækker min kærligheds sunkne stad. De daglige bekymringers småskuder, de stolte ungdomsdrømmes fregatter, de vidtrækkende arbejders lastdampere drager hen derover, de lysende ideers sommerskyer spejler sig deri, overfladen fures, oppiskes, besudles, eller smykkes med genskær af himlenes skønhed. Men favnedybt nede,

på bunden, ligger min kærligheds døde by, forsvundet, formørket, forglemt...

Forglempt, ja! Men ikke længe. Den døde kommer fra havet og banker på min dør. En aften, mens vinden tuder og regnen pisker udenfor, og jeg sidder med lyset på bordet og Bibelen opslået foran mig og læser om Israels storhed og Salomos herlighed, hører jeg hans benkno. Jeg må selv åbne for ham – det kræver de døde. Og han træder ind i sine drivende olieklæder. Jeg beder ham at lægge tøjet og flytte stol til bordet. Jeg sætter for ham salt fisk og brød, dertil et stob svagtøl, og hælder vand i gryden, at han kan få noget varmt efterpå. Han spiser og taler ikke. Jeg læser alt imens. Vandet begynder lidt efter at boble, og jeg laver os en skoldende varm toddy. Mens jeg er henne ved fyrstedet, har han fat i bogen og nikker; han lægger den på plads og nikker igen. Jeg kan ikke overvinde mig selv til at røre bogen efter ham – den har fået en sær fremmed lugt og alle dens blade er gulnede med sorte skjolder. Engang har jeg fået et brev, som var sunket med postdamperen og havde ligget halvandet år på havets bund – det så ligedan ud. Så drikker vi og taler ikke. Hans tomme øjne kryber over mig som altid. Jeg ved jo godt, hvad manden kommer for; og selv den drømmerædsel, han indgyder mig, husker jeg fra gang til gang. Da vi har drukket, går han hen og lægger sig i min seng – vandet skvulper i hans søstøvler, da han trækker dem af, men jeg har vendt ryggen til ham for ikke at se ham hale de bare knogler op af skafterne. Nogen blusel bør man have, eller dog vise...

Efter en stunds forløb er lyset brændt ned i flaskehalsen, og månens vildsomme skær mellem to byger indgiver mig den frygtelige tanke, at hele stuen er neddykket i vand, vand over mig, under mig, rundt om mig – jeg og min holm og min hytte er sunket i havet, mens mit hoved lå på mine arme. Der farer to hvide lyn gennem min hjerne, og jeg dør.

Solen vækker mig næste morgen. Den fremmede i olietøjet er borte. På bordet ved hans plads ligger den bog, han har bragt: en fortegnelse over alle de glemte, der sover i dybet, en beskrivelse af hele den forsvundne stad, dens huse og gader, torve og kirker: Mindernes bog.

Men den sunkne stad er min glemte kærlighed, og den døde mand er mit genopstandne hjerte, som vågner af sin ligegyldighed. Det er så let at vække, der behøves blot et ord – det ord, som jeg aldrig nævner højt, som ingen i verden skal vide. Dog står det at læse i den hellige skrift, men der vil man næppe søge det.

Sæbebobler

Min lille datter har ønsket at blæse sæbebobler og gentagne gange bønligt bedt mig om at skaffe hende en kridtpibe. Jeg har lovet det og begiver mig til den nærmeste cigarhandler, der afviser mig med foragt. »Ja, *i sæsonen*,« siger han, »i sæsonen har vi solgt masser, men den tid er nu forbi.« Ah! Jaså. Også denne forlystelse har sin bestemte årlige periode! Hvem kunne vide det?! Men jeg fortsætter, først trøstigt, senere håbløst. Otte tobaksbutikker hjem søger jeg med mit trivielle spørgsmål beredt: »De skulle vel ikke tilfældigvis have...?« Og jo, minsandten, den ottende butiksejer *har* en kridtpibe, som jeg erhverver for fem øre og stolt bringer mit kælebarn. Højrøstet begejstring! Men den varer ikke længe. Da min lille pige ser sæbe vandet, bliver hun stille og betænkelig. Efter at have stirret længe på koppens indhold, lægger hun forsigtigt piben og kommer ind til mig i den anden stue. Hun stiller sig imellem mine knæ og siger ingenting. »Nå?« spørger jeg, »kan du ikke finde ud af det?« »Jo, for jeg har set de andre børn puste.« »Hvad er der da i vejen?« Tavshed. »Skal jeg hjælpe dig?« »Vil du, far?« »Javist.« Og jeg rejser mig, tager den brune tingest og puster de dejligste bobler, som lysende i alle regnbuens farver svæver rundt i solskinnet fra det store trefags vindue. Nu ler min Harriet igen, klapper i hænderne og råber: »Å, hvor er de smukke, far – hvor er de smukke!« »Det *er* de,« siger jeg, »og det fornøjer mig, at du kan se det. Vil du nu selv prøve?« Intet svar. Jeg rynker panden, og hun rykker frem med gådens løsning: »Det vand er så væmmelig

snavset, far...« Altså derfor! »Det må du ikke være ked af,« svarer jeg. »Al skønhed skal blandes med skidt, ellers kan den ikke ses.« Og overbevist om at have udtalt en fundamental sandhed udholder jeg roligt det spørgende blik fra den smås vidtopspilede øjne, skønt dette blik, næst min elskerindes utilfredshed, ellers er det, jeg frygter mest på denne jord.

Tidligt møde

Det var en sval og stille morgen i midten af maj, vel en time før solens opgang. Den lille by sov i gryets lydløse hvidhed, men disens ubevægelige og gennemsigtige slør forlenede alle ting med et fjernsyns uvirkelighed, således at man kun langsomt og træk for træk genkendte de ved dagens lys så fortrolige omgivelser.

Med hånden knyttet om en buket halvvisne violer, samlet på de strømmende borde, trådte jeg let beruset ud fra Grand Hotel. Jeg havde drukket hele natten, fordi jeg følte mig ene – oh, jeg savnede ikke selskab! – og fordi foråret brændte i mit blod. Med rus bør rus fordrives. Jeg gav mig til at vandre, gik forbi kirken med det spidse tårn, kølede mit svælg ved kilden, der springer i det snævre stræde nedenfor bakken; ad krumme og skrånende gader styrede jeg mod havnen. Der satte jeg mig på bolværket og begyndte at drysse mine violer i vandet, fordi jeg ingen havde at bringe dem til. Hvergang et skvalp mod de tjærede stolper brød og fremhævede stilheden, ofrede jeg en blomst. På mange af dem sad der endnu en dråbe, ikke af dug, men af hvid eller rød vin. Snart lå en hel flok blå fartøjer på det olieplettede vand; de dannede en eskadre af ønskegalioter, der skulle søge en ny vej til morgenrødens vidunderøer. Men der var ingen velsignelse ved dette foretagende; de kom ikke af stedet, vuggede kun ubeslutsomt frem og tilbage. »Det tænkte jeg nok! Ligemeget – lad mig gøre flotillen fuldtallig!« Jeg rejste mig og ville slynge resten af buketten ud til de andre.

»Det er jo synd,« klagede en stemme bag min ryg. Jeg vendte mig rask. Der stod hun, rank og bleg, med vidåbne, søvnløse øjne, den unge kvinde, mod hvem mit hjerte higede nat og dag. »Ih, er De her?« spurgte jeg, »hvad søger De?« »Giv mig mine blomster tilbage, jeg så jo, at De tog dem på bordet, hvor jeg havde lagt dem fra mig.« »Er De vis på det?« »Aldeles vis derpå. Og De vover at kaste dem i vandet.« »Såfremt jeg har gjort det, hvem tilhørte da disse?« Og fra mit bryst fremdrog jeg en anden sammenbunden buket. »Værsågod... De takker mig ikke engang, og dog ville De have glemt den, dersom De ikke havde bemærket mit ran.« Hun rødmede og kastede dem i vandet. »Nu sejler vore skibe sammen,« sagde jeg og lo, »hvor drager de hen?« »Det skal De fortælle mig,« svarede hun, »De ved alting, og jeg ved ingenting. De skal betale mig med et eventyr for hver viol, De har tilegnet Dem.« »Godt,« sagde jeg, »vore galioter styrer mod morgens hvide øer, som ligger fjernt i Østens purpurne hav. Hvert af dem vil hjemføre en solskinsdag, og tilsammen vil de bringe os en gyldent strålende sommer, hvor hver ny morgen oprinder for os med ny glæde, som vi for retfærdighedens skyld nødes til at dele med hinanden, at ikke De skal få for meget og jeg for lidt af den dyrebare kargo fra Leukas' fortryllede strande.«

Og jeg tog hendes arm under min; sammen gik vi op igennem byen, hvor tagene lyste og ruderne tændtes i glød ved skæret fra den stigende sol.

Det tidløses rige

Det var ikke nogen lang rotur fra skibet over til den holm, hvor jeg skulle træffe min kæreste, den blonde Märta; men jeg var kommet afsted i god tid. Det var grunden til, at jeg lagde ind mellem stenene på Nohia strand og slentrede op til urmagerens rønne. Den gamle mand sad på sin stol i solstriben inden for vinduet, der vendte ud mod den smilende bredning. Støvet opførte sine mikroskopiske balletter i det gyldne lys, der syntes at have bevaret bølgeglitrets rytme. Jeg nikkede til den gamle – han var stokdøv – og satte mig i kroen nærmest døren, bag hans ryg. Fluerne summede, et eller andet småkogte i en gryde på komfuret; gennem den åbne dør kunne jeg se en sortspætte hamre på et træ, men ikke høre den; stuen genlød af urenes tikken. Det var to år siden, jeg sidst havde været i min fødeby, og jeg lod mit blik løbe rundt langs væggene for at få vished for, at alt var uforandret hos skærgårdsurmageren. Rigtigt, der hang »Tures klokke«, den var ti minutter i elleve; den indtog hæderspladsen midt på bagvæggen, for Ture var den af sønnerne, som levede længst borte fra hjemmet: Han var arkitekt på New Zealand. Nedenunder hang Mattis schwarzwalderrur med kukkeren, det viste otte minutter over seks – Gud måtte vide, hvad Matti tog sig til i det østlige Sibirien? På tværvæggen var de tre kronometre anbragte: Ollis, Jaakos og Erkkis; de delte døgnet imellem sig, som de var venner til, for de yngre drenge opholdt sig alle tre i Amerika: Canada, Minnesota, California. Som følge af dette snildrige påfund behøvede Nyblom aldrig at være i tvivl

om, hvornår Ture burde stå op i Christchurch, og Erkki gå i seng i Oakland. Hele min drengetid, da disse fem gutter og jeg havde rakkert skærgården rundt hellig og søgn, fisket, badet og jaget, vågnede til live i min erindring, og der var måske forløbet en halv time eller mere, da jeg rejste mig og gik hen for at trykke den gamles hånd til afsked. Han havde ikke luppen i øjet, som jeg havde ventet; den var faldet ned i hans skød. Han sad med lukkede øjne og vidåben mund. Jeg troede først, at han sov; men han var død. I samme øjeblik det gik op for mig, var det, som alle hyttens lyde forstummede. Jeg hørte med ét sortspættens hamren etsteds udenfor. Lidt efter blev denne banken utydelig. Nu skelnede jeg kun bølgeslaget mod stranden. Også det klang fjernere og fjernere, indtil det ganske svandt hen. Jeg stod ikke, thi jeg mærkede ikke trykket af mit legemes vægt på mine fodballer; jeg svævede ikke, for jeg følte ikke min egen lethed. Jeg var hensmeltet og opløst i evighed.

Hvorledes jeg løsrev mig, ved jeg ikke. Jeg ved kun, at jeg kom ombord, opførte mig hysterisk og fik en vældig huskekage af anden styrmand. Næste dag lod Märta mig vide, at hun betragtede vor forbindelse som hævet. Det lød overordentlig højtideligt – men naturligvis: hun havde ganske ret. Hvad skal en elsker i landet hinsides grænsen, i det tidløses rige? For øvrigt har også senere et par unge kvinder slået op med mig af lignende årsager. Jeg har altid været åndsfraværende og aldrig præcis – undtagen på havet, hvor blind underkastelse er det menneskeliges eneste skranke mod uendeligheden.

De to spahier

»Et modbydeligt vejr, hr. abbed! Men hvad ser jeg, I er våd! Mon Dieu, vandet driver ned ad eder. Er karossen ikke tæt? I vidste det – og dog er I kommet. Nu i sandhed, det kan man kalde en ære. Men se så også her! Spartam nactus es, kan man sige. Vinen venter, bålet flammer... Hanc orna! Javist, ha ha... I er beskedenheden selv, pater elegantiarum.«

»I læste... jeg forstyrrer eder forhåbentlig ikke i udarbejdelsen af det værk, vi har talt om?«

»Ej hvad! Jeg håbede vel nok, I ville komme, men hvor kunne jeg være vis derpå? Og tiden falder én lang i ensomheden. Så besluttede jeg da allerede nu at forberede mig på en gammel mands flid, som må erstatte ham ethvert selskab. Ja, I ser på min læsning. Det er min tro Ælian, I skal ikke rynke på næsen. Slige skrifter egner sig for dage som denne og synes ret egentlig forfattet for mænd, som har oplevet så meget utroligt, at en opfindsom fabulists overdrivelser ikke generer dem. Min Augustin dyrker jeg helst i solskin, thi da kan man dog løbe ud, når tankerne driver en fra stolen...«

Som for yderligere at understrege, at dette ikke havde været tilfældet i dag, strakte hr. de la Guilletière armen ud og tog på pulten nogle endnu våde ark, som han lagde foran sig henne på det svære bord ved kamimen, hvor abbeden allerede havde placeret sig. Vinen blev skænket

op i de smukke sølvbægre, og de to herrer drak på hinandens sundhed, hvorefter vor godsejer strakte sine lange rytterben fra sig, velbehageligt lænede sig tilbage i stolen, stirrede ind i ilden og med et langsomt smil strøg dråberne af skægget:

»Jeg har, som I bad mig, gjort et uddrag af hine breve, har også skriftlig henvendt mig til flere af mine korrespondenter fra yngre dage, for om muligt at samle yderligere materiale, men må, frygter jeg, for størstedelen støtte mig til min hukommelse, som ganske vist ikke fejler noget, men vel netop derfor deler den lod med så mange andre memoireskribenters, at måtte erstatte nøjagtighed med fantasi. At erindre er at farve. Nuvel, det trøster mig, at fremstillingen sagtens vil vinde i livlighed derved. For at I imidlertid kan danne eder et skøn om, hvad det er, jeg vil kunne fæste til papiret og byde en utaknemmelig efterverden, har jeg her nedskrevet en række noter til en sammenhængende beretning om nogle eventyr, jeg oplevede på en af de rejser, jeg foretog i Levanten...«

Hr. de la Guilletière satte sine briller på, holdt det øverste ark ud i armlængde, kneb øjnene sammen og mimrede med læberne. Efter således at have indprentet sig den altid vanskelige begyndelse og have skyllet halsen tilbørligt fortsatte han:

»Som I vistnok alt har hørt mig fortælle, forlod jeg i maj måned 1669 – lad mig se, det var den 21. – ja, den 21. maj forlod jeg tyrkernes lejr uden for Kandia og nåede ved

aftenstide den følgende dag velbeholden til havnen ved Fraskia, hvorfra jeg agtede mig over til Napoli i Romanien. Såvel min stilling i hæren som den omstændighed, at jeg rejste i Osman Chelebis ærinde, burde have sikret mig så bekvem en skibslejlighed, som man i slige krigstider kunne vente, men ikke desto mindre blev vor saïk just som vi stod i begreb med at gå under sejl, holdt tilbage af byens kommandant, og skipperen fik ordre til at afvente ankomsten af en flok sårede, som skulle overføres til fastlandet. Det varede således til hen imod midnat, inden vort fartøj stod havnen ud med et halvt hundrede befalingsmænd, janittsharer og spahier ombord. Disse sakas og cholak frembød et overordentlig malerisk skue, som de i grupper stod eller lå på dækket, beskinne af månen. Chorbachi'erne opholdt sig agter, og i modsætning til de menige, som råbte og snakkede, indtog de tavse eller fordybde i hviskende samtale en værdig holdning, således som det sømmer sig for osmanner. Blandt disse øverster var også en højtstående officer, en søn af sangiak'en af Bosnien. Den unge mand var blevet såret under angrebet på Skt. Andreas stillingen. Han stod noget afsides, og det var klart, at de andres hvissen drejede sig om ham. Tyrkerne har lige så hvasse tunger som vi, og man påstod, at denne unge herre måske var sluppet noget let fra felttogets farer; hans sår var ubetydeligt: et strejfskud i skulderen, og de færreste var blevet hjemsendt for så lidt. »Han er ikke den eneste,« mumlede en stemme ved min side. »I lejren er der adskillige, der lader tapre, men som ville give halvdelen af deres formue for en så heldig rift som hans!« Hverken

denne sladder eller dens genstand behagede mig synderligt. Jeg fjernede mig derfor og gik hen midtskibs blandt folkene. De røg og drak. Barske krigerrøster skrattede og hævede sig i rustne brøl og hylende latter under indflydelse af saki og tobak, skønt det på tyrkiske skibe er forbudt at ryge efter solnedgang af frygt for ildsvåde. Men disciplinen var slappet, eller rettere betragtedes som ophævet. For disse mænd var krigen forbi. Med en arm eller et ben havde mange af dem betalt deres frihed. Den ukendte tryghed, lediggangen, udsigten til en magelig og forholdsvis sorgløs tilværelse gjorde dem næsten ude af sig selv. Deres glæde var vildskab, fordi de selv var forvildede.

En enbenet, en enøjet, en hadji, en gammel skægget officer med et sabelhug over panden og et par slemt tilredte, men bredt grinende thessalere stod i en klynge om to usårede, begge såkaldte timar-spahis, efter målet at dømme zakonere på orlov. Disse to hestmænd spiste og røg skiftevis, alt mens de mundhuggedes af bedste evne. De stoppede løg og brød i deres dampende svælg og skyllede blandingen ned med brændevin for så meget hurtigere at kunne bruge tungen på anden vis. Unødvendigt at sige, at praleri med øvede bedrifter var emnet for deres skænderier. Så snart den ene havde fortalt om en særlig drabelig heltegerning, begyndte den anden først at kritisere sin kammerats fremstilling for derefter at minde om, at han selv havde udrettet ganske anderledes ting. Men da de kendte hinandens opførsel i alle enkeltheder, var det åbenbart, at de tilhørte samme afdeling og i flere

år havde gjort tjeneste ved hinandens side. Trods al drillelyst mærkede man også den vigen tilbage for utilgivelige grovheder, den godmodighed i spotten, som tyder på gensidig agtelse. Hvad der såre let kunne være endt med en alvorlig strid, endte derfor også med, at talens strøm fandt et leje, hvor bølgerne kunne glattes. Jeg bemærkede, at det var den ældste og vildest udseende af de to, som med virkelig elskværdighed, hvis man tør bruge dette udtryk om en sådan ildsluger, lidt efter lidt nærmede sig det neutrale emne. Han gennemgik den sidste tids kampe og overfald, ledsagede sine betragtninger med uskrømtet ros: Tapre mænd alle de, som udgjorde den oda! Men selv af de modigste kunne man forlange for meget...

En bifaldende mumlen fra de omkringstående gav ham ret.

Og kammeraten faldt straks ind: Ja, for meget. Som nu forleden...

Den enøjede slog ud med armene: Forleden! Meningsløst. Havde de ikke stormet *to* gange? Halvdelen af janitsharerne var skudt, knust eller lemlæstet. Ved profeten skæg...

To gange, bekræftede den yngre af de to spahier. Det forbavser mig, at jeg lever. Den klippe er uindtagelig.

Er vi geder? Og selv geder ville styrte, når de ramtes af de klippestykker, som regnede ned over dem.

Og de, som nåede op? mumlede den gamle tyrk.

Dem gik det som dig, lo den glathagede zakoner. De blev barberet oven i hovedet med en sabel.

Og dog ville de have dem til at storme for tredje gang. Stod ikke deres chabachi frem og foreholdt dem, at hvis de prøvede blot endnu en gang, måtte staden falde i vore hænder.

Jeg hørte ham, jeg hørte ham, skreg begge thessalerne, mens hadjien fromt nikkede bifald og strøg skægget.

Hvad nikker du for, pilgrim! Du mener, vor chabachi var en helt? Måske. Det er let at være en helt, når man har udsigt til en strålende belønning. Vore officerer kæmper ikke for andet. De samler sig formuer, siger jeg...

Ja, ja!

Men en stakkels janitshar, hvad vinder han? Bliver han såret, får han femten-tyve aspre om dagen, overlever han krigen... kan han vende hjem, så fattig som han drog ud. Hvis jeg ikke måtte have tredive piper tobak om dagen, ville jeg aldrig være draget i kamp!

Men betyder det da intet at sejre til Allahs ære! – Den grønne turban knejsede.

En skraldende latter var det svar, hadjien fik. Hvad rager det os, om den klippe tilhører de kristne eller muhammedanerne! Bilder I jer ind, at en janitshar sætter livet på spil for religionens skyld eller for at tjene sultanen? Nej, han slås for at få sit kommunebrød og spekulerer ikke dybere over tingene.

Uhyrerne

»Hovedsagen er altså kort og godt, at man følger med litteraturen,« sagde den lille herre med det gråsprængte filosofskæg. Vi havde lige diskuteret kaptajn v. Müllers trick med den fjerde skorsten à la Kiplings »Deres lovlige ærinde«. Den begivenhed fra krigens begyndelse husker man jo nok. Den dristige unge søhelt maskerede sit skib på ovennævnte måde og løb ugenkendt ind i en fjendtlig havn, hvor han torpederede fire krigs- og koffardifartøjer, som lå der i bedste ro og mag.

»Jeg kunne fortælle Dem en anden lille historie med samme moral,« fortsatte min vært smilende, »kun drejer det sig denne gang ikke om Kipling, men om Chesterton. Det er beretningen om, hvordan vi fangede og tilintetgjorde den første af de såkaldte »tanks«. Hvilken idé har De egentlig gjort Dem om »H.M.L.S.«, His Majesty's Land Ships?«

»Ildspyende uhyrer! Forhistoriske kæmpeøgler der langsomt og truende kravler frem af tågen, som gør deres fantastiske former om muligt endnu mere rædselsvækkende. En hær af mammutskildpadder, der vakler i land for at lægge æg i sandet. Sådan noget!«

»Åja! Hm. Tågen er ganske træffende. Resten – – Nå. Men hvad består de hovedsagelig af, tror De?«

»Stål.«

»Og hvilken nytte gør disse groteske kolosser?«

»Jeg antager, at deres bestemmelse er, at forcere et terræn fuldt af sprænghuller, sammenskudte skyttegrave, pigtrådshegn, murrester og lignende. Samtidig med at de i lighed med panserbilerne yder det til betjeningen af maskingevæernerne nødvendige mandskab en stærkt tiltrængt beskyttelse mod fjendens ild.«

»Akkurat. Og det er just de to ting, vi skal have frem: formålet og materialet.«

»Men Chesterton – hvor bliver han af?«

»Nu kommer vi til ham. De husker bestemt, at han etsteds fremhæver den fundamentale forskel mellem de ældgamle og de mere moderne opfindelser, f.eks. mellem en flyvemaskine og en knortekæp. Medens den første kun er indrettet til dette ene: at hæve sig op i luften, kan den anden anvendes til mange formål: man kan støtte sig på den, men man kan også slå en mand for panden med den; man kan lapse sig med dem, som burscherne gør, men i nødsfald kan den meget vel erstatte en tæppebanker. Hvorimod man under ingen omstændigheder kan bruge et aeroplan som damptrøle. Derfor er det også ulige lettere at gardere sig imod en »speciel« end imod en »universel« opfindelse. Det er et rent Guds held, at man ikke finder på noget så enkelt og ligetil mere nu til dags. Det er så uberegneligt i sin anvendelse, medens det

indviklede og kunstige kan forudbestemmes med usvigelig sikkerhed. Sagen er jo den, at ved den moderne opfindelse ligger hemmeligheden i selve maskinen, men i den gode gamle slags er det mennesket, manden med stokken, der er hemmeligheden. Hvem ved, hvad man kan finde på? For mekanikken er nu engang en eksakt videnskab, hvad psykologien langt fra kan siges at være – endnu i hvert fald. Alt dette er udmærket set og fremstillet med den kraft og klarhed, der gør læsningen af Chestertons bøger til en nydelse af rang.«

»Jeg mindes virkelig at have læst en artikel, der gik ud på noget sligt.«

»Og De er forhåbentlig ikke i tvivl om, hvilken slags opfindelser »tankene« må regnes til?«

»Nej,« sagde jeg og lo. »De er så vist moderne nok.«

»Derfor blev vi også kun overraskede én gang. Næste gang vidste vi, hvad vi kunne vente os, og havde taget vore forholdsregler.«

»Ah,« råbte jeg, »nu kommer vi til sagen! Hvilke forholdsregler, om jeg må spørge?«

»Tænk Dem om,« svarede den lærde mand i en lidt docerende tone. »Hvad ville De selv have gjort?«

Det var en nydelig klemme at bringe mig i. Jeg vidste virkelig ikke – –

»Å, det er så ligetil, så indlysende!« lød det triumferende.
»Når De skal fastholde er genstand af stål, hvad bruger De så?«

»En – en – « jeg var lige ved at sige: en trosse, men jeg kunne dy mig, og langt om længe bestemte jeg mig for:
»En magnet, vel?«

»Ja, ikke sandt!« kom det bifaldende, som når man siger:
»God, gammel hund!« til en puddel, der kan gøre kunster.
»Og når 10 mand ombord i sådan en tank ved, at deres maskine er beregnet på at overvinde alle mulige terrænvanskeligheder, hvad tror De så vil være mest egnet til at overraske dem?«

»Nu må De ikke lade mig gætte flere gåder, hr. professor!« bad jeg ganske ynkeligt. »Jeg dur slet ikke til den slags.«

»Pyh, gåder!« sagde min plageånd, for resten ganske godmodigt. »Havde vi dem bare aldrig sværere. Jo, De kan tro, at det ville forbyde de 10 ganske umådeligt at blive hjulpet fremad med en fart af lige så mange mil i timen.«

»Men for Guds skyld!« stammede jeg. »De mener vel ikke – De vil vel ikke antyde, at tanken blev koblet – blev bundet fast til et eksprestog?«

Det er desværre sandsynligt, at jeg i det øjeblik ikke har lignet en af skabningens herrer og fornuftens privilegerede ejermænd. Den lærde gråskæg lo, han tog sig en homerisk latter, han grinede, så piben drattede ud af hans mund.

»Nej,« stønnede han endelig. »Nej, ikke ganske! Som den store Goethe plejede at sige: So hab' ich's nicht gemeint, aber es liegt darin. De giver mig et begreb om, hvad de stakkels Torryer må have følt i det afgørende øjeblik. Men lad os nu samle det hele: En stålvogn bliver modtaget af en magnet, en tung lastbil beregnet på at overskride demolerede skyttegrave kører pludselig ned på en jordbund af forbløffende art, der i rasende fart glider afsted med sit bytte, der ikke kan slippe bort fra netop denne strimmel jord, der synes at have antaget et andet elements karakter for at bevæge sig som en rivende strøm i havet, og i løbet af nogle få sekunder fører det arme landskib den visse undergang i møde. Sugerer dette ikke et ganske bestemt billede af de virkelige forhold? Kan De ikke allerede nu se, hvorledes det hænger sammen? Ville De ikke kunne fortælle hele historien uden min hjælp?«

»Min fantasi bliver rost i pressen hjemme,« sukkede jeg gudhengivent. »Men dette her skal jo være nøgtern sandhed. Den eneste jordbund, der bevæger sig på den måde, hr. professoren har beskrevet, er så vidt mig bekendt, en lavastrøm, men selv dens hastighed er ikke tilnærmelsesvis så stor. Og desuden ligger den engelske

front hverken ved Neapel eller på Island. Hvorledes magnetklippen er blevet praktiseret ud af Sindbad Søfarerens rejser og omplantet til Flandern, begriber jeg lige så lidt som, hvordan Hans Pfaall kom til månen.«

»Så er det vel bedre, at vi opgiver den sokratiske spørgemetode?«

»Ja, lad os endelig det! Jeg ville være Dem uendelig taknemmelig, for en sammenhængende beretning om dette enestående eventyr.«

»Ganske som De behager,« sagde professoren med et slet dulgt smil. Han rejste sig, humpede over gulvet og hentede fra en af skufferne i sit tobaksbord et par sammenfoldede ark papir.

»Her er for det første et udklip af et illustreret blad, der anskueliggør ordningen af et hærkorps bag ildlinjen. Som De ser, står hver enkelt afdeling i forbindelse med den højere enhed, som den hører under. Hver bataljon med sit regiment, hvert regiment med generalkommandoen. Men desuden knytter telefonlinjer skyttegrav til skyttegrav langs hele fronten. De forstår altså, at det var mig en let sag at skaffe den fornødne arbejdskraft, da min plan først var sanktioneret.

Dette andet papir er et rids af den landsby og de stillinger, som blev skuepladsen for den lille komedie. Stedets navn og nærmere beliggenhed kan jeg desværre ikke meddele

Dem. Midt igennem flækken løber der en landevej, på det sted, hvor der er markeret et kvadrat, som udvider sig til et torv, markedspladsen. Gaden er ikke særlig bred, men ret godt brolagt. Det hele er ganske traditionelt. De vil finde hundreder af slige landsbyer i Flandern. De ligner alle sammen hinanden. Mod sydvest langs vejen ser De vore fremskudte stillinger. Men for øvrigt var byen et knudepunkt for vore stillinger bagud og skulle derfor holdes så længe som på nogen måde muligt. Fjenden havde stormet gang på gang, og af husene var der kun lave murrester tilbage. Bag dem og i kældrene havde vi forskanset os og desuden gennemfuret hele terrænet med vore dybe grave, den ene linje bag den anden. Men alle sådanne enkeltheder kender De jo af selvsyn. Lad mig endnu kun tilføje, at det var lykkedes fjenden at trykke vore linjer betydeligt tilbage på begge sider af byen, så at vor stilling sprang frem foran den øvrige front og derfor var særlig truet og udsat for en ødelæggende ild ved dag og nat. Sandt at sige kunne vi forudse enden på legen. Før eller senere måtte vi gå tilbage. Det hele var et tidsspørgsmål, hvis vi ikke fik betydelige forstærkninger. Imidlertid havde vi vore ordrer og holdt ud. Fjenden vidste naturligvis også nogenlunde besked. Hans flyvere sværmede over vore hoveder dag og nat, og der gik sjældent et døgn, uden at vi skød en af de alt for dristige fugle ned. Alting tydede på, at vi snarlig kunne vente en ny kraftanstrengelse for at sætte kronen på værket og tage byen. Trommeilden var til sidst næsten uudholdelig. Og så en skønne dag kom tankene. Vi havde æren af at overvære premieren. Af de 1.500 mand, der lå dels i disse

grave langs vejen, dels i de forreste husrækker, – De ser stillingerne mærkede med cifre på planen – var der måske et halvt hundrede tilbage, da forestillingen var endt. Og der blev ikke taget fanger den dag. Her kan De bruge Deres fantasi, unge mand, når De engang vil glæde et middagsselskab med en anekdote fra Deres interessante oplevelser.«

Der lå en bidende hån i hans stemme, den bragte mig på den tanke, at regnvejret udenfor ville være at foretrække. Jeg rejste mig. Men han lagde hånden på min skulder.

»Tving mig ikke til at gøre Dem en undskyldning,« sagde han med barsk hjertelighed. »For os, der er over de 50, er krigens vanvid værst. Vort sind har ikke de unges spændstighed mere. Vi mærkes for resten af vort liv! Sæt Dem nu blot og hør mig ud.

Som De ser, jeg slap fra det med livet – og med en ting til – nemlig dette fotografi. Betragt engang uhyret? Det er pist i færd med at kravle op af et sprængkrater. Just denne stilling virkede inspirerende på mig. Med denne hældning, sagde jeg til mig selv, må bæstet kunne væltes ved hjælp af en kraftig mine, og vender først stålsiden nedad mod et magnetisk felt, så er opgaven mere end halvt løst. Jeg gik direkte til kaptajnen og forelagde ham min plan. Den lød måske eventyrlig, men jeg forstod at belægge mine ord med beviser, og for en fagmands idéer kan der næsten altid slås til lyd her i landet, i denne tid måske lettere end nogensinde før. Det er videnskaben, der

har reddet Tyskland. Alle ved det. Derfor gjorde mine ord også indtryk. Efter indberetning til hovedkvarteret fik jeg øjeblikkelig fuldmagt til at træffe alle forberedelser, der måtte synes mig formålstjenstlige, og løfte om den arbejdskraft, jeg skulle bruge. Det vil forundre Dem, at den første mand, jeg gjorde jagt på, var en maler. En dekorationsmaler. Og skæbnen ville, at jeg skulle få fat i ingen ringere end Dresden-Operaens et og alt på dette område. Men i øjeblikket var mesterens speciale kunstige udkigsposter i alle genrer.

»Sætstykker, min kære,« sagde han, »sætstykker! Ganske som i min lærlingeperiode.« Jeg forklarede ham, hvad det var, jeg skulle bruge. »Oh, med fornøjelse,« lo han, »det er en let sag. Har De en »Heldenkeller« her i nærheden? Til værksted, mener jeg.« Og han blev installeret. Næste dag var han i fuld gang med arbejdet. »Her er jo dejligt,« smilede berømtheden, da jeg besøgte ham i hans hule. »Ganske ideelt, synes De ikke? Ovenlys!« (Det var kælderlemmen, han hentydede til.) »Når nu bare kragerne ikke taber noget herved. Det er så generende.« Alt godt og vel. Men der er dog visse ting, som videnskaben ikke er herre over. F.eks. tåge. Man kan ikke fremkalde tåge, når man har brug for den. Gid man kunne. Og der er forskel på at vente i sit laboratorium og vente ved fronten. Hver dag kunne vi imødesee et nyt angreb, hver dag blev vi udsat for en styrtregn af granater, hver dag var 24 timer nærmere afgørelsen. Nå, Flandern er et velsignet land. Som regel er det tåge hver dag i høstens tid. Jeg ved pokker ikke, hvorfor den netop svigtede os nu. Men

endelig kom den da, og så var den til gengæld så ugenomsigtig som en brandmur.

»Hallo, mester, er De færdig?« Om han var! 500 alen herlig brolægning, malet på lærred af nældefibre.

»Man bedes venligst bemærke granathullerne,« sagde operaens stolthed. »Det kalder jeg realisme!« Og vi bar det op i tre stykker viklet om lige så mange lægter og fik det spændt fast så højt over jorden, at man lige kunne stå krumbøjet og grave under det.

»Nu må belysningsmesteren gerne lade solen skinne for vor skyld,« pustede kunstneren lettet. »Flyverne opdager aldrig vort lille kunstknep – ellers må De kalde mig en fuser.« Og så begyndte arbejdet først for alvor – nedenunder lærredet. 200 mand sled i det i 32 timer, og så var alting klart. Hele dette stykke af gaden fra no man's land til torvet var blevet forvandlet til en eneste stor fælde for tankene. Se nu på skitsen. Først er der en mægtig forskansning af brosten. (Det er logisk rigtigt at give dem noget at rende ned. Det er jo det, de er bestemt til.) Lige bag ved forskansningen finder De minen. Den ligger i skråningen af en stor cirkelrund udgravning, som tanken altså dumper ned i, når den har rendt brostensmuren over ende. Idet uhyret kravler op, får det et sidelæns stød, som kunne vælte en domkirke. Med forfærdelig kraft slynges en stålbjælke på halvanden alen i diameter ud af et mortérrør af tilsvarende kaliber og rammer uhyret forneden i skrå retning opefter. Her hvor tanken vil falde,

begynder »det rullende fortov«. Forstår De så? Tanken fastholdes af det magnetiske felt, og feltet flytter sig, det farer afsted trukket af en elektrisk motor, og hele vejen står stålfeltet i forbindelse med en underjordisk stærkstrømsledning i isolerende rør. Dette har en spalte foroven, hvori der løber en glider. Det er en slags sporvogn, vendt på hovedet. På torvet standser tanken sin fart, og her ser De fire batterier, et i hvert hjørne af firkanten, der vil koncentrere deres ild mod det fældede udyr.«

»Det er beundringsværdigt!« udbrød jeg.

»Det er simpelt og ligetil,« sagde professoren. Alting er baseret på tankenes ensidighed, på hin grundregel, som Chesterton havde åbnet mine øjne for. Det er først og fremmest ham, De må rose. Han er idéens fader.

Nå, resten kan jeg gøre kort. Samme dag jeg var færdig med disse forberedelser, fik vi forstærkning. Et regiment brandenburgere angreb de tabte stillinger langs vejen og tilbageerobrede dem. Det var englænderne for meget. Tankene blev atter sendt frem. På ny blev stillingerne skudt sønder og sammen, og uhyrerne styrede løs på byen, modtaget af en frygtelig ild. Men hvad hjalp det! Det første af dem knuste brostensbarrieren og kravlede ned i udgravningen. Og nu gik alt programmæssigt. – Men samtidig opdagede fjendens flyvere, hvor vi havde gemt vor motor og sprængte den i tusind stykker med et par bomber fra luften. Forinden var tanken dog kommet ind

på den farlige jord og nået midt ned i gaden. Der blev den skudt flad af vore haubitzere. Samme aften udsendte vi den korte melding: To af fjendens tanke ligger sønderskudte foran vore linjer. Men – jeg nødes til at indrømme det – englænderne beholdt landsbyen. Jeg selv var måske lidt sen til at løbe fra mit maskineri. I hvert fald fik de ram på mig. En granatstump læderede mit knæ, og benet måtte amputeres – «

Således sluttede professoren sin mærkværdige beretning. Jeg trykkede hans hånd til afsked og gik ud i den øsende regn, gennem villakvarterets bladløse alléer til mit hotel. Den lille universitetsby var som uddød.

Usynlige lænker

På en oplæsningsturné, under hvilken jeg måtte tage hensyn til enhver chance for en smule fortjeneste, kom jeg også til en lille by i Vendsyssel. (Ung ukendt forfatter, ikke sandt? Kun 45 år gammel og med blot syv bøger bag sig. Forfattere vedbliver længe at være ukendte i dette land, og ungdommen retter sig åbenbart efter ukendtheden). Da toget gnislede ind langs perronen, som dagens regnbyger havde forvandlet til et ælte af sand og vand, så jeg i ventesalens dør en mand, der vinkede til mig. Jeg genkendte ham, om end med nogen vanskelighed: det var en skolekammerat. Jeg steg ud, han kom mig i møde.

»Men lever du her, Morten? Det har jeg aldrig vidst.«

»Jo, her har jeg såmænd opholdt mig i de sidste tolv år.«

Han talte med let dialekt. Jeg huskede ham som en af klassens bedste stilister og en stiv latiner.

»Såh? Jamen – hvad er du da?«

»I statens tjeneste. Tolder her på stedet.«

Vi fulgtes hen ad gaden.

»Det var en lang tid på ét sted,« sagde jeg lidt famlende.

»Har du ikke – jeg mener – søgt herfra – eller...«

»Der har et par gange været tale om, at jeg skulle forflyttes og forfremmes – selvfølgelig. Man kan jo sine ting. Men det er ikke blevet til noget.«

»Det var sært. Og du, om hvem vi alle ventede, at du ville gøre karriere...«

»Ja, folk her har jo også undret sig. Snakken går vist nok... Rent ud sagt, jeg har ikke villet væk herfra.«

»Lever man da så godt her?«

»Godt og godt... Slet ikke ilde, for resten. Men se dig engang om. Hvad synes du om byen?«

Jeg trak på skulderen.

»Ja, ikke sandt?« Og omegnen udmærker sig på ingen vis ved landskabelig skønhed. Menneskene – som I alle småbyer – hverken værre eller bedre...«

»Men I himlens navn...«

»Jeg føler mig bundet hertil.«

»Er du gift?«

»Nej, dog ikke!« Han smilede, lidt vemodigt, syntes jeg.

Dette var mystik. Men det forekom mig ikke, at jeg kunne trænge mig ind på ham med min nysgerrighed. Vi var nået til hotellet, der rummede den sal, hvori jeg skulle læse op for medlemmerne af en forening. Han trykkede min hånd.

»Du bliver jo nok indbudt til en kop kaffe bagefter, som skik er. Jeg sidder for øvrigt selv i bestyrelsen. Men når det er overstået, vil du måske gøre mig den fornøjelse at følge med hjem til mig, spise et ordentligt aftensmåltid og drikke en whisky. Så kan vi snakke om gamle dage.«

Jeg takkede hjerteligt, og vi skiltes.

Medens jeg klædte mig om på mit værelse, foretog jeg en mental sammenligning imellem den Morten Sørup, jeg havde kendt som ungt menneske, og ham, jeg nu havde truffet. Han havde været udadvendt og var blevet indadvendt, han havde været rapmundet og kæk i sine ytringer, men var nu blevet lavmælt og knap, han havde været leende og var blevet smilende. Udtrykket i hans øjne var forandret; der syntes ligesom ikke mere at være noget blik i dem. Glansløse spejlede de den ydre verden uden at se den. Men de røbede en stille indre glød. Ansigtet var magert, men ikke just asketisk. En vis sirlighed prægede hele hans person. Hans hænder var nervøse. Det var mig indlysende, at der var sket et stort omslag i hele hans åndsretning.

Klokken var imidlertid blevet mange. Jeg bandt mit hvide slips foran spejlet, trak i kjolen og begav mig, med en

pakke større og mindre bøger under armen ned i salen, hvor jeg underholdt dem af foreningens medlemmer, der havde givet møde, med et par scener af Aristofanes, en akt af Hebbels komedie »Diamanten«, Don Quixotes riddervagt, Eduard Mörikes fortælling »Jezertes hånd« og til slut retsscenen af Holbergs »Abracadabra« – hvilket altsammen syntes at behage det ærede publikum, til andenhånds glæde for mig, der havde oversat de fremmede værker.

Efter kaffebordet fulgtes altså Morten Sørup og jeg til hans lejlighed. Han boede smukt på anden sal i et hus ved byens udkant. Nedenfor lå der en stor have, og der var en lang smal balkon uden for hans spisestue og soveværelse. Medens vi spiste – sin smag for god mad havde han tydeligt nok bevaret – snakkede vi om litteratur. Han viste mig igennem den åbenstående dør til sit kabinet, at dets vægge var dækkede af sprængfyldte reoler.

»Ja,« sagde han, »man kan få en god del fordøjet, når man lever ugift i et sådant hul. Men jeg tager nu i reglen en bog eller to med ovenpå og læser dem der...«

Hvorfor ovenpå? tænkte jeg straks og fik atter en lidt gysende fornemmelse af det unormale. Her i de hyggelige stuer, ved det smukt dækkede bord, havde jeg allerede glemt min undren indtil dette øjeblik. Hans arbejdsværelse og sovekammer lå jo begge i denne etage. Men måske læste han højt for nogen af familien på kvisten...

Passiaren imellem os fortsattes uden flere hentydninger af nogen art. Vi sad ved bordet en timestid. Klokken slog halv tolv, før vi rejste os. Ingen tjenestepige viste sig. Vi hjalp hinanden mod at flytte fade, assietter, tallerkener og glas ud i køkkenet. Da dugen var taget af og omhyggeligt sammenfoldet lagt i buffetskuffen, bredte Sørup et stort, meget smukt, fileret tæppe over mahognipladen, derover lagde han atter et tættere stykke og plantede herpå en vældig krystalvase med rustrøde krysantemummer. Hillemand, udråbte jeg for mig selv, et nydeligt dækket bord, et dejligt tæppe, krystal i dyre domme, prægtige blomster – hvor har en ungkarl tilegnet sig sansen for disse ting?!

Han rettede lidt på krysantemummerne, smilede sit stille smil og gik så hen og lukkede døren op ud til balkonen. »Skal vi gå lidt udenfor?« sagde han. Blæsten havde rensset hvælvet for skyer, store stjerner glimrede på den dunkle novemberhimmel. Skæret fra vinduerne faldt ud over gulvet og gelænderets tremmer. Men der kom også gulligt lys ovenfra. Jeg drejede hovedet, kiggede op og så, at et kvistværelse lige ovenfor var fuldt oplyst. Man kunne se lige derind, det belyste loft og en blå væg med dens fotografier.

»Hm ja,« sagde pludselig Sørup, der stod ved siden af mig, »deroppe bor min tilkommende hustru. Jeg syntes også; der skulle være lys deroppe i aften, da jeg ventede en gæst...«

»Men kære Morten, hvorfor har hun dog ikke været til stede?«

»Det har hun sikkert også,« svarede han.

»Var jeg måske ikke værdig til at blive præsenteret for hende?« spurgte jeg lidt spydigt.

Han vendte sit ansigt med de matte øjne om imod mig og ytrede vemodigt: »Hun bor der kun for mig.«

»Hvorledes...?«

»Hun er død,« tilføjede han i aldeles den samme sørgmodige tone.

I dette øjeblik hørtes den voksende larm af et tog, der nærmede sig.

Ude i natten dukkede lokomotivets lanterne frem og blev stedse større og klarere. Støjen steg til et fortissimo, og med skrigende bremses og hakkende hjul gled de oplyste wagner forbi. Idet lokomotivet nåede ud for huset, steg en dampsky op fra dets sirene, og en langtrukket, skingrende fløjten overdøvede al anden lyd. Da slukkedes med ét lyset ovenpå. Det havde kastet sit skær på en busk nede i haven, og jeg så dette skær forsvinde.

»Tolv tog om dagen, seks i hver retning. Men jeg tager altså ikke med noget af dem,« sagde Morten Sørup, »endda de altid fløjter her udenfor. Det er, som om de kalder på mig...«

»Rystelsen har fået tråden i den elektriske pære deroppe til at brænde over,« bemærkede jeg, »lyset er gået ud...«

»Hvad?« Han vendte sig brat og stirrede derop. »Nej,« hviskede han så, »det, er Louise, der har slukket. Det plejede hun altid at gøre, når toget kom, for at man ikke skulle se, at hun stod i vinduet og talte med mig. Hun var datter af en lokomotivfører, skal jeg sige dig, men ansat her i byens boghandel. Hun boede til leje deroppe. Seks kroner om måneden fik jeg for værelset. De seks kroner er efterhånden blevet til mange penge. Jeg tager dem fra min gage hver første og sætter dem i banken på min tilkommende hustrus konto...« For første gang mærkede jeg en dirren i hans stemme.

»Hun boede deroppe, siger du, og...«

»og hun færdes der endnu,« tilføjede han. »Jeg tror, hun ved, at du er her i aften. Derfor har hun villet vise, at hun var til stede.«

Sløret begynde at løftes for denne ensomme mands tilværelse. Jeg forstod, hvad han havde ment med, at han følte sig »bundet«.

»Lad os gå ind til vor whisky,« sagde han – en tanke, jeg hjerteligt bifaldt. Frost havde sneget sig ind på mig.

Den utilfredse, hvide mand

Det er utallige gange blevet hævdet, at når det altid lykkes den hvide mand at opretholde sin prestige i Østen, skyldes dette mere end noget andet den forbavselse, han stadig påny indgyder de indfødte. Hans magt beror, ligesom visse kvinders fortryllelse, på hans ubegribelighed. Hvad Østens tavse sønner trods deres kløgtige hjerner er aldeles ude af stand til at forstå, det ærer de. Den hvide mands handlinger er for dem en overrumplende skæbne, der udgyder sine velsignelser eller nedsender sine straffende lynstråler fra en uigennemtrængelig sky.

Da vi havde fyldt glassene og drukket skålen for hjemmet, som vi begge, skønt vi nu var vendt tilbage til Europa, i øjeblikket var lige langt fjernede fra, sagde min ven smilende: »Kære Harry, du har sikkert undret dig over, at jeg trak dig med til dette foredrag i aften, tilmed da jeg ved, at du er indifferent i religiøse spørgsmål. Men rent fraset, at du nu efter at have hørt vor ven missionærens tale vil indrømme mig, at det er såre belærende at se de indfødte belyst fra denne side, så ønskede jeg derved i det mindste at give dig en baggrund for en fortælling, der kan illustrere det tema, vi så ofte har drøftet derude, nemlig de indfødtes resignation over for befalinger, der syntes at stride mod al sund fornuft. En sahib ville kunne pålægge dem at udføre hvad som helst, de gjorde det så godt, de kunne – som oftest ikke særligt godt – men de mukkede aldrig. Du påstod engang, at det skyldtes gammel vane til

lydighed, indøvet gennem utallige generationers trædom for mørkhudede despoter, og jeg bestred det. Hør nu altså:

Historien drejer sig om ingen anden end den mand, hvis beskrivelse af indernes følelsesliv vi har hørt i aften. Du smiler – det ville enhver gøre, der med noget kendskab til de forhold, han omtalte, hørte hans alenlange beklagelser over de indfødtes forstokkethed i synden og den magt, vantroen har over deres sind. Tilfældet ville, at jeg på en inspektionsrejse besøgte den missionsstation, hvor denne mand indtil for kort tid siden havde virket. Da han var den eneste hvide mand på stedet, var det naturligvis min agt at aflægge ham en visit, som skik og brug er. Men han var forsvundet. Var pludselig rejst, ingen vidste hvorhen. Og jeg kan betro dig, at han aldrig vendte tilbage. Da alt dette smagte af mystik, søgte jeg, efter at mine forretninger med rajahen var afsluttede, at presse nogle oplysninger ud af de indfødte. Men det holdt meget hårdt. Nu kendte jeg fra mine Oxford-dage den mand, som i øjeblikket måske havde mest at sige hos rajahen, og da jeg tilbragte aftenen hos ham, faldt talen meget naturligt på mulighederne for det, vi her i Europa har vænnet os til at kalde kultur i forbindelse med den befolkning, hvis kår han her efter bedste indsigt søgte at ophjælpe, og dermed også på det forsøg, man havde gjort på at åbenbare kristendommens velsignelser for beboerne af denne landsdel. Ministeren – således kunne jeg med nogen ret kalde ham – fortalte mig, hvad der var foregået. I korthed lød hans beretning således:

Missionæren var bleven modtaget af rajahen med al mulig venlighed. Der var ikke blevet lagt ham en eneste sten i vejen. Han havde begyndt sin gerning under de bedste auspicer og også haft nogen fremgang. Særlig en skole for ungdommen havde man betragtet med venlige øjne. I paladset var missionæren, en ingenlunde udannet mand, en velset gæst. Ministeren lod mig forstå, at alt dette til dels skyldtes hans indflydelse. Og han tilføjede, at da de indfødte var overordentlig lærevillige og intelligente, havde de haft virkelig gavn af undervisningen, medens den kristne tendens ikke havde påvirket dem det ringeste. Den var en betingelse, som de fandt sig i, intet mere.

En dag, da en af regeringens repræsentanter var kommet tilrejsende, afholdtes der til ære for ham en større festlighed i paladset, hvortil naturligvis også missionæren var indbudt. Som altid ved slige lejligheder blev gæsterne blandt andet underholdt med sang og dans af bajaderer. Det var overordentlig smukt og syntes at interessere missionæren meget, navnlig da dansen trods al sin østerlandske ejendommelighed holdt sig inden for den strengeste sømmeligheds grænser. Da bajadererne trak sig tilbage, spurgte rajahen høfligt og nedladende sine gæster, hvilken af de tre danserinder, der forekom dem at være den smukkeste og bedst uddannede i sit fag. Missionæren svarede, at ham som nordbo behagede absolut den lyse bjergboerske bedst. Rajahen nikkede, og konversationen gik over til andre emner.

Da missionæren kom hjem, fandt han der den lyse bjergboerske, tugtigt indhyllet i alle sine slør, afventende hans nådige vilje. Nu behøver du jo næppe at spørge mig, hvorledes missionæren optog dette. Han var lamslået; han forstod intet, eller rettere sagt, han forstod ganske instinktmæssigt alt, men hans stilling udadtil var straks rent mekanisk den ikke at forstå noget. Han talte endnu kun ufuldkomment de indfødtes sprog, men da denne pige tilmed var fra en helt anden egn af landet, begreb hun ikke et ord af hans fremstammede spørgsmål, forklaringer, ja, jeg havde nær sagt undskyldninger. Derimod vidste hun udmærket, hvorfor hun var bleven sendt derhen, og det faldt hende ikke et øjeblik ind at tvivle om rigtigheden af sin herres bud. Hun holdt den lige kurs. Missionæren blev fortvivlet, og situationen var jo virkelig også ejendommelig, set fra hans synspunkt. Hvad skulle han stille op med denne pige som hang om hans hals? Han tog sig sammen, han søgte på den blideste måde at frigøre sig, at gøre sig forståelig. Lige meget hjalp det. Han besluttede sig da med blødende hjerte til at beholde pigen hos sig, men han betydede hende, at han ikke ønskede hendes selskab. Hun trak sig krænket og uforstående tilbage i en krog af stuen, hvor hun blev liggende sammenrullet som en grå bylt. Missionæren kunne ikke sove; der er øjeblikke, da selv den mest rodfæstede overbevisning vakler. Han hørte hende græde, og skønt han nødvendigvis måtte misforstå årsagen til hendes sorg, søgte han dog at trøste hende. Resultatet var en ny fristelse, han måtte udholde, thi pigen på sin side måtte nødvendigvis misforstå hans trøst. Men hvorfor

fortsætte? Vi kan uden vanskelighed forestille os, at det har været noget nær den værste nat, den Guds mand havde udstået i hele sit liv.

Tidlig om morgenen forlod han sit hus i ustyrligt raseri. Men hvem anden, fortsatte ministeren, skulle han møde på sin vej op til paladset end netop mig selv? Og inden der var gået ti minutter havde dette plaprende og savlende menneske overbevist mig om sin udygtighed til at bestride det hverv, som han havde påtaget sig. Jeg lod ham derfor ganske roligt gå til rajahen. Hvad han har sagt til ham, ved jeg ikke, for jeg mødte ham først igen på tilbagevejen; jeg havde i øjeblikket andet at tage vare. Men virkningen af hans ytringer på rajahen havde jeg anledning til at kontrollere, thi da jeg i løbet af dagen på sædvanlig tid søgte foretræde hos denne, fandt jeg ham i stærkt sindsoprør. Den venlige gamle hersker havde til fulde forstået, at den hvide mand var blevet krænket i sit hjertes inderste; han ønskede at gøre det godt igen så hurtigt som muligt, og der var ikke én af os, som ikke blev rådspurgt om, hvorledes det bedst kunne ske. Jeg lod sagen gå sin gang, forholdt mig passiv og støttede – som De med Deres europæiske begreber om politik vil billige – i et sådant tvivlstilfælde med sindsro majoriteten.

Da missionæren den aften kom hjem, fandt han i skolestuen en bajadere, hvis øjne og hår var så sorte som natten?

Ikke en uge efter var han forsvundet fra landet.«

»Men bedste Theodore,« indvendte jeg – –

»Jeg ved, hvad du vil sige«, fortsatte min ven ganske alvorligt, »det er min faste overbevisning, at ministeren handlede rigtigt. Den fyr havde med al sin gudelighed gjort den stakkels pige kasteløs, og det skønt hun kun havde adlydt sin herres befaling. Er det mon på den måde, man gør de indfødte modtagelige for kristendommen?«

»Du har ret,« sagde jeg, »hvis det forholder sig således. Men hvoraf kan du vide, at danserinden blev til en paria eller mindre end en paria? Din historie forudsætter jo dog, at bajaderen gik uberørt fra missionsstationen.«

»Åh,« sagde min ven, »således ræsonnerer de indfødte ikke. De kan kun tænke sig én ting, og de spørger sig selv: »Hvis bajaderen var uberørt, hvorledes kunne da den hvide mand være *misfornøjet med hende?*««

En ven

Vi havde spillet whist til langt ud på natten. Klokken var halvto, da vi holdt op. Mit værelse på kollegiet var det sædvanlige mødested. Toddy og cigarer det uforanderlige traktement. Vi var alle fire meget øvede spillere, men Eduard Larsen var os andre langt overlegen. Det skyldtes mere hans indtrængende iagttagelsesevne og matematisk skolede intelligens end nogen egentlig interesse for spillet som sådant. Endsige nogen lidenskab forbundet med gevinst og tab. Men det plejede at more ham, når han ganske stilfærdigt kunne overliste os og nyde sin triumf. I aften havde han imidlertid overrasket os ved sin ligegyldighed. Et par gange forsøgte han at samle sin opmærksomhed om spillet. Til sidst opgav han det helt. Hans distraktion affødte en vis nedstemthed hos os andre, og da han bemærkede det, bad han os selv med et undskyldende smil om at slutte spillet.

»Hvad er der egentlig i vejen med dig?« spurgte hans makker, Peter Benzon, »du ser så bedrøvet ud.« – »Jeg har mistet en af mine venner i dag,« svarede han tungt. »Hvem?« råbte vi alle. »I kender ham ikke,« sagde han med et underligt tvungent smil. »Men jeg kan godt fortælle jer historien.« Han tændte en frisk cigar over lampen, og jeg bemærkede først nu, hvor bleg han var. Så rykkede han sin stol bort fra bordet, ind i skyggen og lænede sig træt tilbage.

»Jeg lærte ham at kende, da han var fjorten år gammel. Jeg var mere moden end han, men vi gik endnu begge i latinskole dengang. Jeg husker næsten ikke mere, hvorledes det egentlig gik til, at han blev min elev. Det fulgte måske af sig selv. Han var en skrækkelig forsømt lille fyr, uudviklet, naiv, troskyldig og uvidende. Og dog havde han set langt mere af verden end jeg. Han var kommet fra et fjernt, nordisk land, et land med brændene sol og bidende kulde. Denne herkomst havde præget hans sjæl, og en ting til: Savnet af og længslen efter dette hans barndoms eventyrrige, som han aldrig kunne glemme, selv ikke her i vore egne, ensformighedens og gråvejrets rette hjemstavn. Glødende lidenskab og lammende melankoli beherskede hans sind i uberegnelig skiften. Snart var han fyldt af en vild energi, der gav sig de besynderligste barnlige udslag, snart kunne han tilbringe hele dage i sløv beherskelse og hele nætter i hjælpeløs hulken. Da hans følelsesliv fyldte omtrent hele hans tilværelse, og da han var usigelig ene midt imellem sine kammeraters hån og latter, interesserede læsning ham ikke, og hans lærere betegnede ham derfor som ubegavet. Alt dette så jeg og gættede jeg mig til; han har aldrig selv fortalt mig det. Mange ville nu måske have taget denne drengs parti imod hans kammerater. Deri var jeg forhindret. Det ville have været imod min bedre indsigt. Jeg spurgte ham ganske simpelt en dag, om hans forældre ikke begge var danske. Da han svarede bekræftende, tilføjede jeg, at han i så fald ikke burde lade sig behandle som en udlænding. Så fortalte han da ved enhver lejlighed, at han var dansk, og svaret var regelmæssig: »Er

du dansk, så skal du også have danske prygl!« Følgen var, at han lærte at slås, og da han var kraftig nok, satte han sig snart i respekt. Dette var måske begyndelsen. Som sagt, jeg husker det ikke så nøje. Nok, at vi blev venner. Nok, at jeg blev den, som forvandlede dette menneske til en dansker. Jeg kom til at spille intelligensens rolle i drømmerens tilværelse. De år, som fulgte, blev de lykkeligste i mit liv – og jeg tror, også i hans. Og dog var det hele kun et mislykket eksperiment. Jeg burde have indset, at vort forhold fra begyndelsen af var umuligt. Imidlertid – lad mig tage begivenhederne i deres naturlige rækkefølge. Jeg har sagt, at jeg kendte min ven, før jeg endnu havde fået ham i tale. Det blev nu min opgave at vise ham hans eget spejlbillede. Jeg delte alle hans følelser, gik ind på alle hans fantasier. Da han elskede at fortælle om sin barndom, var jeg en utrættelig tilhører. Men lidt efter lidt forstod jeg at vække hans videbegærlighed med hensyn til selve det land, som han længtes efter. Jeg skaffede ham bøger om hans fødestavn, og når han var ivrigst i sine beretninger, modsagde jeg ham ofte, tørt og uden henrykkelse. Således gennemgik vi sammen en del værker af forskellig art. Til sidst læste jeg hver eftermiddag et stykke af »Kalevala« højt for ham. Kullervos tragiske skæbne henrev ham til tårer. Jeg betragtede ham en stund i tavshed og lukkede dernæst bogen med et smæld. Han for op. »Ser du ikke,« sagde jeg roligt, »at dette er dig selv? Hvorfor vil du ved dit stivsind, din uvidenhed og dine uvirksomme drømmerier gøre dig til alles fjende?« Jeg blev forskrækket over virkningen af mine egne ord. Han gav et forfærdelsens skrig, faldt på

knæ og hulkede. Han greb mine hænder og bad: »Hjælp mig, hjælp mig! Du er den eneste, som kan hjælpe mig.« Jeg søgte at berolige ham. Men han forlod mig uden et ord.

Allerede næste dag kom han igen, og hver dag fra den tid af. Vi var uadskillelige. Men som efter en tavs overenskomst, søgte vi aldrig hinandens selskab, før skoletiden var endt. Og mødtes vi blandt mennesker, så ignorerede vi hinanden. Vi kom kun sammen på mit værelse. Ak ja, mit værelse. Jeg kan aldrig mindes det, uden at en usigelig følelse af hygge og hjemlig varme gennemstrømmer mit hele væsen. Det værelse var mit første og sidste hjem. Jeg har aldrig haft andet end det, jeg selv har kunnet skabe mig. Jeg har aldrig kendt forældre, jeg har hverken broder eller søster. Min moder døde ved min fødsel, min fader tog græmmelsen af dage, før jeg var fyldt et år. Fremmede vægge klemte min barndom inde, ligegyldig omsorg strøede aske på mit drengemod, hverdagsføde og forbandet mæthed steriliserede min hjerne. Først den dag, jeg fik frihed til at være ene, sprang livets gnist over i min sjæl, og mine instinkter fik præg og farve. Du gode gud, jeg havde aldrig følt dem før, aldrig vidst, at jeg var til! Jeg er, som I ved, ikke velhavende! Men jeg havde dog nogle rentepenge. Da jeg blev myndig, forlod jeg derfor mine plejeforældres hus med samme selvfølgelighed, hvormed et fanget dyr går ud af det åbnede bur.

Jeg lejede et tomt tagkammer og begyndte med feberagtig iver at danne mig et asyl. Dog gav jeg mig god tid. Min

iver slog ind, så at sige. De nødvendigste møbler, som jeg måtte anskaffe straks, ombyttede jeg i løbet af et par år med andre, som var et udtryk for mit væsen og mine drømme. Jeg ønskede at leve som asket, men som epikuræer. Jeg kan ikke modstå fristelsen til at beskrive jer dette værelse, som det så ud, da jeg endelig var færdig med dets indretning og havde levet der i omtrent 3 år, kort sagt, på den tid, da jeg daglig fik besøg af min elev. Dets rumfang var kun ringe, det var aflangt og ret smalt. Væggen modsat vinduet dannede en stump vinkel og i den venstre af disse vægflader, set fra vinduet, var døren anbragt. Den oprindelige, hvidmalede fyrretræsdør havde jeg ladet fjerne og erstattet den med en af mørkebrun, poleret teak fra en havareret damper, der blev solgt ved auktion. Dørfyldingen var fornyet og malet i smag hermed. Lige overfor døren stod der i stedet for den lille umoderne kakkellovn – man skal have ondt ved at finde noget grimmere – en hyggeligt buldrende gammel ovn med tromle. Den var et stykke sjælden smukt smedearbejde, og jeg var meget stolt af den. Alle væggene var til en højde af omtrent 2½ alen dækkede af paneler af meget mørk mahogni. Ved at snuse rundt i byen havde jeg fundet disse planker hos en gammel møbelsnedker, som imidlertid nødig ville af med denne lagerrest fra en storhedsperiode, og i alt fald var alt for mistroisk til at ville give et ungt, ubekendt menneske den ringeste kredit. Da jeg imidlertid var opsat på at erhverve denne skat, måtte han endelig love mig ikke at sælge den til nogen andre, men overlade mig træet stykkevis. Følgen var, at jeg bogstavelig sultede mig til mit panel, måned for måned,

idet min løbende boghandlerregning tog alt, hvad der var tilovers af det beløb, som jeg hver calendæ kunne hæve i en stedlig bank. Men da der var gået et år, hvor jeg ikke fik varm mad, havde jeg også mit panel. Oven over det var væggen klædt med et bronzegyldent tapet, mønstret med enkelte hvide bellis i mange slags graciøse stillinger. Vinduet, som vendte mod syd, var usædvanligt stort, kvadratisk og smårudet, men i øvrigt indrettet som et almindeligt skylight, det vil sige fæstnet med hængsler foroven og til at skyde op med en bred stålstang. Ruderne var af gult glas, og så ofte det var sol, fyldtes hele værelset med et herligt, gyldens lys, der bragte alt det gamle træværk til at funkle og gløde og strejfede blinkende hen over titlerne på mine mange bøger for til sidst at fejre et sandt orgie af glans og frydefuld spejling i mit lille taffelformede klaver med den lasede Beethoven opslået på nodestolen og de gulnede tangenter indbydende til spil og højhed. Foruden klaveret med tilhørende nodekasse og mine reoler bestod møblerne kun af en lav sort sovedivan og to udskårne armstole af ibenholt. De var uskatterlige, ægte indisk arbejde, en arv efter min fader, som havde været søkaptajn. Desuden et bredt, svært egetræsskrivebord, belæsset med papirer og opslåede bøger i vild uorden mellem cigarkasser og et par houkah'er. Over dette bord hang mit eneste billede, en gengivelse af en Giorgione, en af hine unge genuesere, som Heine etsteds har udtalt sin begejstring for.

I dette værelse, der havde så dybt fæste i mit liv, her, her var det, jeg modtog min ven. Her ventede jeg hans

løndomsfulde ankomst, her lyttede jeg efter hans varlige trin – – –. Men I stirrer mistroiske på mig. Hvorfor skal jeg også lyve? Nej, det var ikke mig alene, som skabte hin ramme af lys og mørke i harmonisk forening, det værelse I har hørt om – – –. Det var også ham, ja, mest ham. I ved jo, at jeg ikke er nogen digter. Og I har indset, at dette lille rum måtte være tilflugtssted for en poet. Desuden har jeg allerede tidligere røbet mig. Jeg fortalte jer, at jeg flyttede ind, da jeg blev myndig. Og ham lærte jeg at kende, da jeg var fjorten. Det stemmer jo ikke. Nej, han hjalp mig i de 3 år, han besøgte mig stadig, han delte min triumf, da alt var færdigt. I bliver jo ikke fornærmede, når jeg siger, at det kan være mig ligegyldigt, om I forstår, *hvorfor* jeg lyver. Det er måske af træthed. Men for sammenhængens egen skyld ville jeg ønske, at I kunne have tillid til mig alligevel. Misforstå mig altså ikke, når jeg siger, at vi *kun* var venner. Hos Vyāsa eller en anden indisk kommentator findes der en smuk lignelse: »Som månen spejler sig i det stillestående vand, således er forholdet mellem chitta og den immaterielle sjæl.« Således var også vort venskab. Eller dog omtrent således. The chittas opgave er at bringe sjælen til bevidsthed om dens immaterialitet; sjælen er altså passiv. Vi påvirkede derimod gensidig hinanden. Men ligesom chitta og purusa tilsammen danner individet, således er venskab en helhed af to forskelligartede væsner, og i lighed med individet ikke nogen udelelig helhed, men en sådan, at et brud er uopretteligt, det er ensbetydende med individets død. Husker I historien om Napoleon, der kastede en kostbar vase i gulvet og udråbte: »Således vil jeg knuse Østrig!«

Intet under, at gesandterne blev imponerede. Han havde fundet uoprettelighedens frygteligste symbol.

Nuvel, trods jeg ved, at alt dette forholder sig således, har jeg dog følt, at der i venskab som i kærlighed gives en art rivalitet. Hver af parterne vil overbevises om, at det er *ham*, som giver mest, *ham*, som opdrager den anden, *ham*, som gennemtrænger hele vennens væsen og ompræger det efter sit eget billede. Jo mere jeg havde at takke min ven for, des mere glødende blev min trang til at modificere hans egenart, tvinge ham åndeligt i knæ for min viden og fornuft. Jeg ledede ham igennem de vidunderlige værker, der som to botticelliske tempeldøre fører ind til den klassiske verdens lysende åndsriger: Iliaden og Odysseen. Heraklits rasende tungsind og Lucret's ophøjede ro, Theognis' bedskhed og Juvenals blodige spot, Aristofanes' vid og Flaccus' smil tilegnede han sig med geniets lethed. Men hans magnetnål pegede stadig mod nord. De evige skoves rædsel, de ufrugtbare vandes mystik, den isnende vinters mørke veg aldrig helt fra hans sjæl. Til gengæld fik det efterhånden indpas hos mig. Når vi en hel aften havde færdedes på Ioniens og Latiums kyster i sol og mellem ruinerne af den højeste skønhed, som menneskeslægten har frembragt, kunne han smilende sige: »Lad os nu slukke lampen, så skal jeg fortælle.« Og hvis jeg tøvede, tilføjede han: »Du skal ikke være bange! Vi begynder allerede at ligne hinanden. Husk på, vi mødtes i Danmark, i tusmørkets land.« Og når jeg så sukkende adlød, fik jeg frasagn og skildringer at høre, som bragte mine nyrer til at krympe sig og håret på mit bryst til at svide. Om

forbrydelser, om trolddom og ufødte børn. Om alt, hvad mørket skjuler og vanvidet avler. Ingen var så hjemme i middelalderens religiøse mysticisme og Orientens perversitet som han. Men han havde dog lært at frygte for sin egen viden og vogte på sine syge drømme. Han kunne forholde sig upersonligt til sit stof. Han kunne fortælle næsten lidenskabeligt og sagligt.

Sådan gik der atter 3 år. Jeg havde sejret, eller troede det i det mindste selv. Ved tilfældig omtale af sammenhængen mellem hellenistiske og arabiske matematikere, havde jeg opdaget, at min ven havde talent og interesse for de eksakte videnskaber, og skønt det samme ikke var tilfældet med mig, kastede jeg mig dog straks over dette studium og trak ham med mig. Jeg havde imidlertid også i disse fag de elementære kundskaber frem for ham, og jeg mærkede snart, hvilken heldig indflydelse disse bestræbelser havde på os begge. Det fuldendte den tilsyneladende udligning af vore karakterer. I vort venskabs sidste år var vi virkelig som to dioskurer, ens i tanke og tale, ja, så sælsomt det end kan lyde, udtrykket i vore øjne var det samme: en kølig, klartskuende ro. Jeg har aldrig troet, at man kunne holde så meget af et menneske, som jeg holdt af min ven. Men guderne forblindede mig. Det var min egen sejr, jeg elskede i ham, der var mig mere end en broder.

Det som *måtte* ske, skete. I sit tyvende år forelskede han sig i en kvinde. Han skjulte det for mig. Jeg mærkede det ikke selv, før han allerede var i bund og grund forvandlet.

Jeg er ham taknemmelig derfor. Det forkortede mine lidelser. Han vedblev at besøge mig daglig, men han kom senere eller kun for nogle få øjeblikke. Længe undskyldte jeg dette med hans optagethed af visse fælles studier, som krævede meget arbejde, men endelig åbnedes mine øjne for den virkelige årsag til hans adspredthed. Hvorledes skal jeg beskrive jer den kvinde, som han forgudede? Jeg så hende lige så ofte som han, og dog fik hun aldrig nogen magt over mig. Nuvel, hun var ung, hun var skøn, hun var fintdannet, viljestærk og kysk. Hendes hele legeme var behersket af den udefinerlige anstand, som er det ufejlbarlige tegn på en rig og medfødt kultur, på sanselig modenhed behersket af aristokratisk selvhævdelse. Hendes øjne besad den glimtvisse intensitet, som følger med kvindelig intuition, den lynsnare overgang fra billedlighed gennem indfølelse til medfølelse. Hvor ofte har jeg ikke med et smil nydt og analyseret hele det minespil, der ledsager denne lille proces. En smuk kvinde, som *forstår*, er måske det mest tiltrækkende syn på denne klode. Og læg mærke til, at mænd skuer indad, når de følger deres tanker, men kvinder skuer udad. Det kommer måske af, at de som oftest følger andres tanker, de ser på den, de tænker med. I hvert fald har jeg iagttaget dette hos elskende kvinder. Og kvinder, som *ikke* elsker – de er i det hele taget ikke kvinder. I ser, hvor intimt jeg kendte Mia – det var hendes navn. Anderledes med min ven. Han elskede hende og rejste et billed af guld og elfenben i sit hjerte. Han tilbød hende, – og hun gættede imens hver gåde i hans sjæl. Hun afskyede og frygtede ham, fordi hun følte, at han var en vordende tyrann og stærk nok til at rive

hende med til egne, som enhver kvinde elsker at gyse for og frygter at besøge. Hun røbede mig hans hemmelighed den dag, da jeg først så hende læse sig en rødme til i hans drømmende blik. Da hun i pludselig uvilje vendte sig bort fra ham, så han forbavset på hende, men jeg vidste nok. Jeg følte en brændende smerte, tårerne sprang ud af mine øjne. Jeg måtte gå for at skjule min sindsbevægelse, og min ven fulgte mig frivilligt, uden nogen opfordring fra min side. Da vi stod i mit værelse, vendte jeg mig pludselig om imod ham og råbte: »Du elsker hende!« Det ramte ham som et slag. Han lukkede øjnene og vaklede. Endelig hviskede han: »Hvor ved du det? Jeg vidste det ikke selv.« Jeg lo. »Men du har ret, jeg elsker hende!« Og mens rødmen skyllede over hans blege kinder, strakte han i ekstase begge armene op over sit hoved og råbte: »Jeg elsker hende. – Hør mig, Eros! Hør mig, du stærke gud, som svinger øksen! Jeg sværger, at jeg vil ødelægge og lyksaliggøre hende!« Jeg sagde kun: »Vor vilje er én. Hvis du kan forsvare det overfor dig selv, så gå og tag hende. Hun venter dig; jeg så, at hun var bange.« – »Og hende tænker du slet ikke på!« – »Etisk elskov er endnu ikke opfundet, og vi europæere er alt for trætte til nogensinde at gøre den opfindelse; derfor taler vi aldrig om den mere. Men den egoistiske selvfornægtelse kender man jo rigtig godt. Træd den kvindes billed under fod og forbliv ren!« – »Jeg kan ikke!« – »Kan du da elske hende og dog forblive tro mod dig selv og din stræben?« Han stønnede og slog hænderne for øjnene: »Du ved, at også det er umuligt!« – »Ja, usalige, jeg ved det. Jeg lever i dig som du i mig. Intet som vedrører dig, kan længe være skjult for mig. Vor vilje

og vor stræben er fælles, vor sorg og glæde er det også. Jeg tvang dig aldrig til noget, jeg delte dit liv og blev derved din fører, indtil vort venskab var fuldkomment og vi var ét. Men denne kvinde kan aldrig blive ét med dig. Hun kan det ikke, fordi hun er kvinde. Hendes køn kalder på alt det hos dig, som jeg har delt med dig og til gengæld givet dig noget af mit væsen. Men hun vil bydende kalde dig tilbage til dig selv, hun vil lokke og true vildskaben og udmattelsen, lidenskaben og melankolien, mørket og rædslen, mystikken og forbrydelsen frem hos dig. Jeg siger dig, at hun allerede *har* gjort det. Du er ikke mere den, du var, før du lærte hende at kende. Har jeg ikke ret?« – Han bøjede sit hoved. »Nuvel, så benyt dig deraf. Gå hen og drøb denne kvinde – og vend tilbage til mig som løst af dette slaveri. Skylden må vi bære tilsammen.« Han sank ned i stolen, og minutterne gik i frygtelig tavshed. Endelig rejste han sig, greb min hånd, så mig stift ind i øjnene og sagde langsomt og koldt: »Hvis jeg følger dit råd, ser du mig aldrig mere. Skal jeg gå?« – »Gå, min ven!« Og døren gled i efter ham.

Nej, nej! I må ikke spørge. Ti for guds skyld! Jeg ved intet. Jeg har ikke set ham siden. »Lad os skilles. Nietzsche, Cæsar.« Var det ikke således han skrev, den store forrykte? Hahaha. Cæsar: Enehersker. Det vil sige hersker over sin egen skæbne – og ene. Men jeg kan ikke engang blive forrykt. Den nådegave er mig berøvet. Nej, det går mig efter den døende Morellas ord: »Du skal ikke mere lege manden fra Teos' leg med tiden. Men du skal bære dit ligklæde med dig overalt som en muselmand fra Mekka.«

Eduard Larsen rejste sig langsomt; det var, som om hver bevægelse voldte ham smerte.

»Farvel,« sagde han, »nu vil jeg gå.«

»Farvel,« – jeg hjalp ham frakken på. »Ja, vi ses jo da igen på næste lørdag som sædvanlig.« – »Nej,« sagde han roligt, »på lørdag vil jeg være forhindret i at komme.« – »Men,« tilføjede han med et smil, »I kan jo spille med blind makker og mindes den fraværende.«

Næppe var han forsvundet, før vor tredjemand, en korpulent jurist, udbrød: »Den historie var der sgu' da ikke et sandt ord i! To mennesker, én vilje, fælles skyld – pyh, det drejer rundt for mig!« Men Peter Benzon sendte ham et hånligt blik og bemærkede: »Ti stille, dit trækpapir! Hvad kender du til folk, der kan skrive deres eget navn!«

Søndagen tilbragte jeg som sædvanlig på min onkels landsted. Jeg kom først hjem igen sent på natten og gik straks til sengs. Men tidlig mandag morgen blev jeg vækket ved en voldsom dundren på min dør. Jeg sprang ud af sengen og lukkede op. Det var Peter Benzon. »Klæd dig på i en fart og kom med,« sagde han med skælvende stemme. »Der står i bladene, at Eduard Larsen har skudt sig.« – »Det er ikke muligt!« – »Som jeg siger. Det må være sket umiddelbart efter, at han gik herfra! De fandt ham søndag morgen liggende udenfor hans egen dør. Liget er

allerede bragt bort. Han skal begravet på onsdag. Skynd dig!»

Vi løb til det hus, hvor han havde sin bopæl. »Har du nogensinde besøgt ham?» spurgte Peter Benzon, mens vi tog trapperne i lange spring. »Nej! Har du?» – »Aldrig!« Vi nåede kvistetagen, famlede os frem på den mørke gang og fandt ved at stryge tændstikker døren med hans kort. *Det var en brun dør.* Nøglen sad udvendig. Jeg tøvede et øjeblik, før jeg drejede den om i låsen og åbnede døren. Det første, mit blik faldt på, var et mahognitræs-panel. Her var det. Her var hans værelse, som han havde beskrevet det: Ibenholtsstolene, klaveret, billedet – alt. Og gennem de gule ruder faldt et strålende gyldent lys over bøgernes titler og den lasede nodebog på klaveret.

»Ja,« sagde Peter Benzon, »jeg anede det! Han har ikke turdet gå herind igen. Han blev udenfor.« Vi lukkede døren og gik. »Har man set noget til vennen?« spurgte jeg pludselig. »Nej,« svarede Peter Benzon, »og ingen vil heller ikke få ham at se herefter.«

I dag, da jeg nedskriver dette, fem år efter den begivenhed, jeg har skildret, har jeg endelig bragt i erfaring, at Eduard Larsen hin lørdag eftermiddag havde hævet sin forlovelse med en usædvanlig smuk og begavet ung kvinde. Og nu ved jeg også, hvem han mente med den ven, »som vi ikke kendte.« Det var sin egen indre kamp, han skildrede. Konflikten mellem hans vilje til kultur og dæmonerne i

hans sjæl førte ham i døden. Men han døde sejrende som Epaminondas.

Virkning fra det fjerne

Ilka havde fulgt Willy til toget.

Ernst havde fulgt Roberta til toget.

Noget gammelt var ved at opløses, noget nyt var ved at begynde.

Ernst var i begreb at trave op ad trapperne fra perronen, da han foran sig så en ung dame, som havde påfaldende travlt med at putte et lille meget vådt og krøllet lommetørklæde i sin firbenstaske. »Elegant!« sagde Ernst til sig selv. »Men,« tilføjede han straks efter, »ikke elegant nok til at sky offentlig rørelse... Hvem er det dog? Jeg kender jo de ben og den ryg. Men hatten kender jeg ikke! Nå, den er måske ny i afskedens smertelige anledning!«

Men Ilka sagde til sig selv: »Uh, hvad er det for en idiot, der bliver ved med at gå bag ved mig. Han så, jeg græd...« Og for at demonstrere, hvor grænseløst upassende det var af denne unge mand at have set hende græde, gik hun over på den anden side af gelænderet.

»Tja,« tænkte Ernst lidt bittert, »nu kan man gå hjem på den gamle kvist og tage skiltet af døren. Og i stedet for »La Porcherie«, der passede så godt, kan man skrive: »De efterladtes Hule«.«

Ilka fandt, at den unge herre godt, når han nu alligevel blev ved at gå side om side med hende, omtrent da, kunne lade lidt mere interesseret i, at hun havde grædt. Hun var, uden at tilstå det for sig selv, en smule irriteret over denne koldsindighed. Sikke han gik og gloede ned for sig. Ak ja, det kunne hun vel i og for sig også lige så gerne begynde på selv, nu hun var alene. Hun kunne godt få et hysterisk anfald på stedet, når hun gjorde sig klart, at hun hele sommeren kun skulle se den tykke Amalie hver aften og hver morgen og ellers gå alene, mutters alene, fortvivlende alene – uden Willy... uden Willy... Nu kom det, nu var det der, nu blev hun hysterisk, nu skreg hun.... Og virkelig udgød hun tre diminutive tårer, to fra det venstre øje og en fra det højre. Op med lommetørklædet, og derpå med spejlet! Hun trængte til pudder...

Du forbarmende, fjolset bagved og til siden var jo Ernst, nu så hun det jo! Og han så ud, som han kom fra begravelse. Da Ilka havde passeret kontrolløren, blev hun stående et lille stykke henne i afgangshallen. Hvor blev Ernst nu af? Jo, der kom han... Hvis han ikke kendte hende og standsede, ville hun låne Youngs »Nattetanker« på biblioteket og gå hjem og skrive: Ilka Sorrigfuld, eneboerske, på døren – og myrde Amalie!

Men »Se, god dag, frk. Frölich,« sagde Ernst. »De er altså også ude at nyde andre menneskers dejlige rejsevejr?«

»Mit navn er Ilka, men det har De måske glemt, efter at De er blevet student, hr. Klingklang?« sagde Ilka.

»Mit navn er Klinge, men det har De altså glemt, efter at De er kommet på kontor, frk. Ilka. Der hersker ellers enighed om, at det er en utilladelig taktløshed at forvanske en ung lovende studiosus juris hæderlige slægtsnavn...«

»Mellem hvem hersker den enighed? Det kan da umuligt være i »La Porcherie«, for der slås I jo altid...«

»Enigheden hersker mellem «den Sippen und Magen«, mine kære, højtagtede slægtninge...«

»Dem hører jeg da heldigvis ikke til!«

»Nej,« sagde Ernst, »og derfor, samt af et par andre grunde, som vi ikke nærmere vil omtale, vil jeg indbyde dig til at drikke kaffe sammen med mig.«

»Storartet,« sagde Ilka. »Kaffe ildner blodet... Og jeg trænger til at ildnes lige i øjeblikket...«

»Hm,« sagde studenten og lattede på huen for at tørre sin pande, »jeg ved nu ikke, om netop restaurationskaffe har disse egenskaber... Men – vi vil se at finde et sted, hvor kaffen tåler at blandes med de efterladtes tårer uden at blive til det bare vand. Hvad mener du om caféen på hjørnet af Rådhuspladsen? Den har også et navn, der smager af rejse til det sydlige udland!«

De spadserede derned i den bagende sol og fandt sig der et skyggefuldt sted, hvorfra der var udsigt over den livligt befærdede plads. Kaffen blev bestilt, og kagerne fandt nåde for Ilkas øjne. Hun satte sig til rette.

»Hvor mange er I egentlig tilbage oppe på kvisten i Blågårdsgade?« spurgte hun pludselig.

»Ikke en levende sjæl undtagen jeg selv!«

»Det var noget lidt!«

»Oh, mere end nok for en person, der som jeg trænger til fordybelse og åndelig udvikling. Jeg har besluttet at fordybe mig i et eller andet.«

»Hvis det sker med samme iver, hvormed du fordyber dig i den napoleonskage, vil du opnå uhørte resultater. I hvilken retning skal disse ensomme studier mon gå?«

»Det er endnu ikke nærmere bestemt... Hvordan har Amalie det?«

»Godt – desværre!«

»Hm. Hvad bestiller hun i denne varme?«

»Hun svulmer!«

»Nå, jeg troede, hun dryppede!«

»Ja, om morgenen, når hun har været i bad, ellers ikke.«

»Ryger hun stadig shagpipe?«

»Ja, og stønner... Og reciterer Bellman i skumringen... Du aner ikke, hvor hun er utålelig!«

»Å, hvad! Det er da ellers en skikkelig pige!«

»Ja – desværre, igen! Ellers kunne man da få luft ved at skælde hende ud. Men man nænner det ikke. Det ville være næsten som at prygle familiens Trofast...«

»Familien? Du siger noget! Hvorfor tager du ikke op og ser til familien ved kysten? Det er da fjollet at sidde her i stenørkenen i det vejr!«

»Du glemmer, at jeg formodes at være optaget af hårdt pligtarbejde. Tilfældigvis har jeg netop nu min otte dages ferie, men det ved familien ikke noget af. Og jeg skal heller ikke nyde dem. Jeg skal ikke nyde noget som helst! Jeg har haft tilstrækkeligt med ballade for Willys skyld... allerede... og...« Det kneb, det kneb at holde på værdigheden.

»En cigaret?« sagde Ernst øjeblikkelig.

»Ja tak!« frelsermand! Han var nu sød, var Ernst...

»Uhmja, sig mig, Ilka, vi er jo, hvad man kalder gamle venner... Det *er* altså af skæbnen og dig selv uigenkaldeligt bestemt, at det skal være Willy, fordi han er vanskelig at holde fast på, fordi han er ombejlet, fordi det er triumf og magt og sejr og herredømme – altsammen i femininum – at have ham bunden og trille frem og tilbage med ham fra Langelinie til Rådhuspladsen?...«

»Jeg tror, du er skør! Hvis Willy vil glide, så lad ham! Jeg er da ligeglad...«

»Tja, foreløbig er han jo altså gledet... Hvor skulle han hen?«

»Til Warszawa.«

»Hej, hej, det lyder romantisk! Hvad skal han der?«

»Ikke noget romantisk! Tjene penge ved de højere former for bedrageri, der kaldes international samhandel. Og hvor skulle Roberta hen?«

»Oh, Roberta? Nå, ja, jeg kunne jo have sagt mig selv, at du havde gættet det... Ud på fornøjelsesrejse...«

»Rekreation efter dit anstrengende selskab, hvad? Ja, du undskylder, jeg også er en kende ironisk...«

»Alt forladt! Ja, det tænker jeg. Ud at genfinde melodien, som det er blevet moderne at udtrykke det... Det vil nu

falde hende vanskeligt, for hun aner ikke, hvordan den lyder!«

»Ikke så bitter... Det kan jo være, jeres melodier er forskellige! – Hør, Ernst, du ved, jeg fortærer en arv og derfor har til aftensmad og te. Tag med hjem, og hjælp mig at knægte Amalie. Ellers tror jeg, du vil læse om skrækelige begivenheder hos frk. Frölich i avisen i morgen. Jeg er ikke i humør til at finde mig i hende lige nu. Og vi kan alligevel ikke snakke rigtigt her... Hvad, Ernst?«

»Pas på, hvis du siger: Hvad, Ernst? én gang til på den måde, så gør jeg det! Det får dig til at ligne den lille Ilka fra købmandsgården på en næsten faretruende måde...«

»Å, hvad, Ernst?«

Hvorefter student Klinge så på den elegante syttenårige med hævede øjenbryn og grublende blikke, medens han ventede på opvarteren for at betale.

»Tja,« sagde han derpå, da det var besørget, »så går vi altså!«

BIOGRAFI

Forfatteren Tom Smidth (døbt: Thomas Jens Julius Smidth) var eneste barn af telegrafist Adolph Julius Smidth og skuespillerinde Anna Elisabeth Kathrine Petersen. Han blev født den 20. august 1887 i Nystad i Finland, hvor hans far, som var ansat i Det Store Nordiske Telegrafsekselskab, gjorde tjeneste. I 1899 vendte Tom Smidth og moderen tilbage til Danmark og bosatte sig i Aalborg, senere flyttede de til Nibe, hvor Tom Smidths far blev herredsskriver.

Tom Smidth gik i svensk folkeskole i Nystad og i svensk realgymnasium i Åbo. I 1906 blev han student fra Aalborg Katedralskole. Efter filosofikum i 1907 studerede han filologi og litteraturhistorie ved Københavns Universitet – afbrudt af studieophold i Heidelberg, Jena og Strasbourg 1908-1909 – men tog ingen afsluttende eksamen.

Sin første ansættelse fik Tom Smidth som vikar ved Købmandsskolen i København, senere blev han ansat ved Pressens Illustrationsbureau. Fra 1918 til 1936 var han ansat som konsulent, oversætter og redaktør ved Martins Forlag i København og redigerede bl.a. **Martins Maanedshefte**, der udkom 1921-1924. Sideløbende med disse ansættelser arbejdede Tom Smidth som forfatter. Efter 1936 ernærede han sig udelukkende som forfatter og freelance oversætter.

I denne sidste periode af sit liv skrev og oversatte Tom Smidth mange dramatiske værker for radio, som blev udsendt i Statsradiofonien.

En del af Tom Smidths værker tager udgangspunkt i hans finske opvækst, det gælder fx novellesamlingen **Finmark**, som udkom 1923, romanen **Hvor Oprør avles**, 1935, og hørespillet **Lemminkäinen** fra 1939.

Den 28. marts 1918 blev Tom Smidth gift med sekretær ved Hovedkontoret for Den danske Regerings Komité til Forplejning af syge Krigsfanger, senere kontorchef i Dansk Røde Kors Anna Kathrine Thora Elisabeth Emilie Kjertmann, født 12. december 1884, død 14. januar 1965, datter af skuespilleren Holger Emil Ramshardt Kjertmann og skuespillerinden Clara Julie Christensen. Der var et barn i ægteskabet, datteren Eileen Smidth, født 18. januar 1920, død 6. april 2006.

Efter flere års svær sygdom døde Tom Smidth den 15. april 1942.

Tom Smidth har bl.a. offentliggjort digte, noveller, romaner, hørespil og mindst en originalkomposition. Han har desuden oversat en lang række værker for bl.a. Martins Forlag. Hans efterladte papirer opbevares i Håndskriftafdelingen på Det Kongelige Bibliotek (NKS 2560 – 2°).

Kilder:

Studerterne MCMVI : biografiske Oplysninger og Udtalelser / samlede i 25-Aaret for Artium 1906. – København : Engelsen & Schrøder, 1931. – Side 210.

Dansk biografisk Leksikon, XXII / grundlagt af C.F. Bricka. – 2. Udgave / redigeret af Povl Engelstoft ; under Medvirken af Svend Dahl. – København : J.H. Schultz Forlag, 1942. – Side 238-239.

Hvem skrev hvad? : Politikens Litteraturhaandbog / Redaktion: Frederik Schyberg, Nelly Backhausen. – København : Politikens Forlag, 1945. – Side 474.

Dansk Literaturhistorie 1900-1950, Bind II / Cai M. Woel. – Odense : Forlaget Arnkrone, 1956. – Side 421-422.

Danske patricierslægter, I / Wilhelm von Antoniewitz. – København : J.H. Schultz Forlag, 1956. – Side 189.

Dansk skønlitterært forfatterleksikon 1900-1950, bind III / bibliografisk redaktion: Svend Dahl ; medredaktører: Ludvig Bramsen og Mogens Haugsted ; biografisk redaktion: Povl Engelstoft ; medvirkende: Sigrid Engelstoft. – København : Grønholt Pedersens Forlag, 1964. – Side 293-294, 491.

BIBLIOGRAFI

Ad den gamle Vej

I: Efterladte papirer, kapsel 5 – Noveller 1

Den afbrudte Spaadom

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Aften

2. del af: Lyngbyes Minde

En Aften...

I: Efterladte papirer, kapsel 5 – Noveller 1

Afviseren

Indgår i den upublicerede samling: Skærgaardsmyter

Alfen

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Den allersidste

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Bedstemor gaar i Byen

2. del af: Josepha sværmer

Det befriende Mirakel

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Begrænsning

Indgår i den upublicerede samling: Lignelser og Drømme

Blikstille

Indgår i den upublicerede samling: Skærgaardsmyter

Dobbeltgængerer

Indgår i den upublicerede samling: Skærgaardsmyter

Daarskabens Hus

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

En af Faget

I: Efterladte papirer, kapsel 5 – Noveller 1

En ikke altfor traditionel Historie

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Engen

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Ericas Fødselsdagsfest

4. del af: Grand Guignol i Griffenfeldsgade

Erindringens Spejle

Indgår i den upublicerede samling: Skærgaardsmyter

Finsk Paaske

I: Efterladte papirer, kapsel 7 – Prosastykker, foredrag, artikler

Den Gale paa Salmis

I: Efterladte papirer, kapsel 5 – Noveller 1

Grand Guignol i Griffenfeldsgade

Indhold:

Grand Guignol i Griffenfeldsgade

Trykt i:

Vild Hvede. – 7. Aargang, Nr. 12 (Oktober 1933). – Side 371-380

Optrykt i:

Noveller / Tom Smidth ; udgivet af Henning Smidth. – Kirke Værløse : Forlaget Laanshøj, 2020. – E-bog (EPUB)

Noveller / Tom Smidth ; udgivet af Henning Smidth. – København : BoD – Books on Demand GmbH, 2020

Under dobbelt Ild

Solo for Fagot

Ericas Fødselsdagsfest

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Gratiernes Tal er tre

3. del af: Lyngbyes Minde

Halvtolv

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Henrettelsen

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Hos Portneren

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Højsommer

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Josepha sværmer

Indhold:

Josepha sværmer

Bedstemor gaar i Byen

Trykt i:

Noveller / Tom Smidth ; udgivet af Henning Smidth. – Kirke Værløse : Forlaget Laanshøj, 2020. – E-bog (EPUB)

Noveller / Tom Smidth ; udgivet af Henning Smidth. – København : BoD – Books on Demand GmbH, 2020

Storbyens Herligheder

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

En kvindelig Gaade

Indgår i den upublicerede samling: Lignelser og Drømme

København – Nibe, til Lands og til Vands

I: Efterladte papirer, kapsel 5 – Noveller 1

Lyngbyes Minde

Indhold:

Et Middagsmaaltid

Aften

Gratiernes Tal er tre

I: Efterladte papirer, kapsel 5 – Noveller 1

Marens Hjemmebesøg i Højballerup

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Maskinen

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Mettes Circusdebut

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Et Middagsmaaltid

1. del af: Lyngbyes Minde

Monsieur Chose

I: Efterladte papirer, kapsel 5 – Noveller 1

Mr. Tamerlan

I: Efterladte papirer, kapsel 5 – Noveller 1

Mysteriet om Kaptajn Saval

I: Efterladte papirer, kapsel 5 – Noveller 1

Niøjen

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Papegøjen

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

»Rusalka«

I: Efterladte papirer, kapsel 5 – Noveller 1

Sadie o'Flaherty

I: Efterladte papirer, kapsel 5 – Noveller 1

Skuespillerinden

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Solo for Fagot

3. del af: Grand Guignol i Griffenfeldsgade

Storbyens Herligheder

3. del af: Josepha sværmer

Den sunkne Stad

I: Efterladte papirer, kapsel 6 – Noveller 2

Sæbebobler

I: Efterladte papirer, kassel 6 – Noveller 2

Tidligt Møde

Indgår i den upublicerede samling: Lignelser og Drømme

Det tidløses Rige

Indgår i den upublicerede samling: Skærgaardsmyter

De to Spahier

I: Efterladte papirer, kassel 5 – Noveller 1

Uhyrerne

I: Efterladte papirer, kassel 5 – Noveller 1

Under dobbelt Ild

2. del af: Grand Guignol i Griffenfeldsgade

Usynlige Lænker

I: Efterladte papirer, kassel 5 – Noveller 1

Den utilfredse, hvide Mand

I: Efterladte papirer, kassel 5 – Noveller 1

En Ven

I: Efterladte papirer, kassel 6 – Noveller 2

Virkning fra det Fjerne

I: Efterladte papirer, kassel 5 – Noveller 1

E-bøger af Tom Smidth udgivet på
forlaget Laanshøj:

Hørespil. – 2020. – ISBN 9788797121344
De skønne Skyer. – 2020. – ISBN 9788797121351
Længslernes Bog. – 2020. – ISBN 9788797121368
Solbilleder. – 2020. – ISBN 9788797121375
Hav og Stjerner. – 2020. – ISBN 9788797121382
Kærtegn. – 2020. – ISBN 9788797121399
Noveller. – 2020. – ISBN 9788794037013
Artikler & Foredrag. – 2021. – ISBN 9788794037044
Nye noveller. – 2022. – ISBN 9788794037112

forlaget Laanshøj

ISBN 9788794037112